T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
İNANÇ TURİZMİ BİLİM DALI

TURİZM DESTİNASYONLARININ VE İNANÇ TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE ETKİLİ OLAN UNSURLARIN ÖLÇÜLMESİ KASTAMONU ÖRNEĞİ

RAVZANUR DOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI

EYLÜL - 2022
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıcatez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Ravzanur DOĞAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

"TURİZM DESTİNASYONLARININ VE İNANÇ TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE ETKİLİ OLAN UNSURLARIN ÖLÇÜLMESİ KASTAMONU ÖRNEĞİ''

RAVZANUR DOĞAN

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
İNANÇ TURİZMİ BİLİM DALI
DANIŞMAN:DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI

Hazırlanan çalışmanın sorunu; Kastamonu ilindeki turizm destinasyonlarının; coğrafi işaretli ürün, korunan alan, kültürel miras ve uluslararası kültür başkenti olması açısından ele alındığında coğrafi işaretli ürünlerin genel olarak bilinmemesi, korunması gereken alanların değerlerinin yeteri kadar bilinmemesi, kültürel mirasların turistik seviyede bir değere sahip olmaması ve uluslararası kültür başkenti olmanın Kastamonu ilinde ve diğer illerde yeteri kadar tanıtımının yapılamamış olması ve bunların doğrultusunda Kastamonudaki turizm destinasyonlarının gelişimine katkı sağlayamaması problem olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın önemi yapılan çalışma sonucunda elde edilen verilerle turizm destinasyonun gelişmesine coğrafi ürünlerin bilinmesine katkı sağlayarak uluslarası kültür başkenti olmasının önemini ön plana çıkaracak ve korunan alanlar ile kültürel miras ögelerinin birleştirerek Kastamonu ilinin turizm destinasyonlarına verdiği önemi göstermesi açısından yararlı olucaktır. Amaç ise bu husuta; Turizm destinasyonlarının geniş anlamda ele alarak coğrafi işaretli ürünler, korunan alanlar, kültürel miras ve uluaslararası kültür başkenti olması hususunda Kastamonu ili incelemesi yapılarak etkilerinin belirlenmesi ve bunun sonucunda bilimsel veriler ortaya koymaktır. Çalışmada karma araştırma yöntemi kullanılmış olup 384 kişi ile anket ve 30 kişi ile görüşme yapılmıştır. Anket ise IBM Spss 22 programı ile analiz edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Turizm Destinasyonu, Korunan alanlar, Kültürel Miraslar, Coğrafi İşaretli Ürünler, İnanç Turizmi, Kastamonu

Eylül 2022, 218 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

Measurement of Tourism Destinations and Factors that are Influential in the Development of FaithTourism

RAVZANUR DOĞAN

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF TOURISM MANAGEMENT
PRIMARY EDUCATION
SUPERVISOR:ASSIST. PROF. MUHARREM AVCI

The problem of the prepared work; marked geographical tourism destinations in the province of Kastamonu product protected enough, beingtaken in terms of international cultural heritage and cultural capital, marked geographic products, it is not generally known, thevalues of the fields that must be protected enough of lack of knowledge of cultural heritage and international touristic, it will not have a value at the level of being the cultural capital, in the province of Kastamonu in other provinces and that it has not been done enough promotion, and in accordance with them to make a contribution to the development of tourism destinations in Kastamonu failure as the problem have been addressed. This the study importance of the study in line with the data obtained as a result of geographic products by contributing to the development of international tourism destinations to the fact of being the cultural capital and to emphasize the importance of combining elements of cultural heritage and protected areas, tourism destinations that will be beneficial to highlight the importance of the Kastamonu province. The goal together couple; The aim of the study is to determine the effects of Kastamonu province by examining the geographical marked products, protected ones, cultural heritage and the international capital of culture by considering the tourism destinations in a broad sense and to reveal the scientific data as a result. In the study, a mixed research method was used and a questionnaire with 384 people and an interview form with 30 people were applied and analyzed with the IBM SPSS 22 program

KEYWORDS: Tourism Destination, Protected Areas, Cultural Heritage, Geographical Marked Products, Faith Tourism, Kastamonu

September 2022,215.Page

TEŞEKKÜR

Kastamonu Üniversitesi ve Turizm Fakültesi benim bu hayattaki en büyük şansım oldu. Lisans ve Yüksek Lisans dönemim boyunca aile sıcaklığı veren her zaman bana destek olan ve bir an bile desteğini benden esirgemeyen sevgili danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI hocama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Lisans dönemimden itibaren her zaman yanımda olan ve bana her zaman destek veren Sayın Hocalarım Prof. Dr. Kutay OKTAY'a her zaman kahrımı çeken yardıma her ihtiyacım olduğunda her zaman bana destek olan Sayın Dr. Araştırma Görevlisi Emrah YAŞARSOY'a girdiği her derste bizi en iyi yerlere taşımak için bütün emeğini sarfeden bilgisi ve kültürüne hayran olduğum Sayın Doç. Dr. Canan TANRISEVER YİĞİT'e Yüksek Lisans dönemimde bilgilerini ve deneyimlerini aktaran ve bizimle paylaşan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hakkı ÇILGINOĞLU'na bana yepyeni kapılar açan dinlere, insanlığa başka boyutta bakmamı sağlayan deneyim ve tecrübelerini eşssiz bilgisini paylaşan Sayın Hocam Prof. Dr. Mehmet Nadir ÖZDEMİR'e sonsuz teşekkür ederim sizlerden eğitim almak ve sizlerin öğrencisi olmak benim için bir gurur kaynağıdır.

Son olarak iki senedir emek vererek çıktığımızda bu yolda unuttuğum kim varsa sonsuz sevgiler iletiyorum. Sizler sayesinde bu konumdayım. Sevgi ve Saygılarımla...

RAVZANURDOĞAN

Kastamonu, 2022

İÇİNDEKİLER

TEZONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **ix**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **x**
1. GİRİŞ **1**
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE **6**
2.1 Turizm 6
2.1.1 İnanç Turizmi 6
2.1.2 Aktif İnanç Turizmi 7
2.1.3 Pasif İnanç Turizmi 8
2.2 Destinasyon Kavramı 8
2.2.1 Destinasyonun Özellikleri 9
2.2.2 Destinasyon İmajı 10
2.2.3 Destinasyon Markalaşması 13
2.2.4 Destinasyon Pazarlaması 15
2.2.5 Destinasyon Pazarlaması Süresi 16
2.2.6 Turizm Destinasyonu 16
2.3 Turizm Destinasyonlarına Etki Eden Unsurlar 17
2.3.1 Coğrafi İşaretli Ürünler 17
2.3.2 Kültürel Miras 23
2.3.3 Korunan Alanlar 31
2.3.4 Uluslararası Kültür Başkentliği 33
3. TURİZM DESTİNASYONLARININ VE İNANÇ TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE ETKİLİ OLAN UNSURLARIN ÖLÇÜLMESİ KASTAMONU ÖRNEĞİ **38**
3.1 Kastamonu İline Dair Bilgiler 39
3.1.1 Kastamonun Konumu 41
3.1.2 Kastamonu İklim, Bitki Örtüsü ve Cografi Yapısı 42
3.2 Kastamonu İli Turizm İmkanları 43
3.2.1 İnanç Turizmi Destinasyonu 44
3.3 Kastamonu Turizmi ve İnanç Turizmini Etkileyen Unsurlar 45
3.3.1 Kastamonu Coğrafi İşaretli Ürünler 45
3.3.2 Kastamonu Kültürel Mirasları 69
3.4 Kastamonu'nun Manevi İklimi 115
3.5 Kastamonu Efsaneleri 127
3.6 Kastamonu Festivalleri 131
3.7 Kastamonu Yemekleri 133
3.8 Kastamonu Destinasyonunda Korunan Alanlar 149
3.9 Kastamonu Destinasyonunda Uluslararası Kültür Başkentliği 158
4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ **162**

4.1 Araştırmanın Problemi: 162
4.2 Tezin Amacı ve Önemi: 162
4.3 Tezin Sınırlılıkları: 163
4.4 Araştırmanın Hipotezleri: 163
4.5 Yöntem 163
4.5.1 Araştırmanın Modeli: 163
4.5.2 Araştırmanın Evreni Örneklemi: 164
4.5.3 Veri Toplama Araç veya Teknikleri: 164
4.5.4 Verilerin Toplanması: 164
4.5.5 Verilerin Analizi: 164
5. BULGULAR 164
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 178
EKLER 202
EK-A Anket Formu 202
EK-B Görüşme Formu 206

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1: Coğrafi İşaretli Ürünler....21
Tablo 2: Türkiye'deki Somut Olan Kültürel Miras Listesi....29
Tablo 3: İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi....30
Tablo 4: Acil Korunması Gereken Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi....31
Tablo 5: Türk Dünyası Kültür Başkentleri Listesi....37
Tablo 6: Kastamonu Coğrafi İşaretli Ürünler....45
Tablo 7: Kastamonu Festivalleri....131
Tablo 8: Kastamonu Yemeklerinden Seçmeceler....133
Tablo 9: Tabiat Anıtları....153
Tablo 10: Kastamonu Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları....154
Tablo 11: Muhafaza Ormanları....155
Tablo 12: Gen Koruma Ormanları....155
Tablo 13: Tohum Meşceresi....156
Tablo 14: Tohum Bahçesi....157
Tablo 15: Mesire Alanları....158
Tablo 16: Turizm....160
Tablo 17: Altyapı....160
Tablo 18: Kültür....160
Tablo 19: Bilim-Akademik....161
Tablo 20: Demografik Özellikler....164
Tablo 21: Görüşme Formu Analizi....166
Tablo 22: Verilen Örneklem Sayısı....170
Tablo 23: Güvenirlik Analizi....170
Tablo 24: Frekans Analizi Cinsiyet....170
Tablo 25: Frekans Analizi Aylık Gelir....171
Tablo 26: Frekans Analizi Eğitim Durumu....171
Tablo 27: Frekans Analizi Kastamonu'da Kaç Yıldır Yaşadığı....172
Tablo 28: Frekans Analizi Yaş....172
Tablo 29: Frekans Analizi Meslek....172
Tablo 30: Faktör Analizi KMO&BARLETT Testi....173
Tablo 31: Kolarasyon Testi....173
Tablo 32: Kolarasyon Testi....175
Tablo 33: Kolarasyon Testi....176
Tablo 34: Kolarasyon Analizi....177
Tablo 35: Kolarasyon Testi....177
Tablo 36: Hipotez Sonuç Tablosu....178

KISALTMALAR DİZİNİ

AMA: Amerikan Pazarlama Birliği

BM: Birleşmiş Milletler

Cİ: Coğrafi İşaret

DR: Doktor

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

ICOMOS: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

ICCROM: Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi

IUCN : Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği

MAB: PROG : İnsan ve Biyosfer Programı

ÖĞR : Öğretim Görevlisi

PDO : Veri Nesneleri

PROF : Profesör

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TDK : Türk Dil Kurumu

TPK : Türk Pediatri Kurumu Derneği

TÜRKSOY: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı

UNWTO: Dünya Turizm Örgütü

UNESCO: Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

1. GİRİŞ

Turizm insanoğlunun yerleşik hayata geçmesi ile varolmuş ve günümüze kadar hala varlığını sürdüren ülke ekonomisinde büyük paydaya sahip olan hizmet sektörüdür. Turizm hakkında pek çok tanımlama yapılmış olup; insanların bulundukları yerlerden başka bir yere tatil, eğlenme, maneviyat vb. nedenlerle seyahat ettikleri yerlerde en az bir gece konaklamada bulunması şartıyla veya 24 saati dolduracak şekilde gittikleri yerlerdeki turizm ekonomisine katkı sağlayarak seyahat etmesi olarak da tanımlanır.

Olalı (1984) ise turizmi; insanların sürekli yaşadıkları yer haricinde, sadece maddi kazanç gütmeden ve siyasi veya askeri bir amaç izlememek kaydıyla; serbest bir ortamın içerisinde iç, merak, din, sağlık, spor, dinlence, eğlenme, kültür, deneyim kazanma, taklit amaçlarla veya dost ve akraba ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle kişisel veya grup şeklinde yaptıkları seyahatlerde, vardıkları yerde bir günü aşan ya da gittikleri yerin bir konaklama tesisinde en az bir gece konaklama şartı ile konaklamalarından ortaya çıkan iş ve ilişkileri kapsayan, sosyal , hizmetve kültür endüstrisidir olarak tanımlamıştır.

Turizmi insanlara tanıtmak çekicilik katmak ve ülkemize turist getirisini sağlamak amacı ile pek çok destinasyonçeşidi oluşturulmuştur ve bu destinasyonlar sayesinde turizm daha cezbedici bir hale getirilip turistlere veyerlihalka tanıtımı yapılarak pazarlanmıştır. Özellikle yabancı turist için deniz turizmi baş sırada gelmekte olup; kültür, doğa, kış, inanç turizmi vb. destinasyon çeşitliliği ise ülkemizi tercih etmelerinde önemli bir unsurdur. Bu kapsam hususunda Destinasyon; Ryan (1989, aktaran Aksöz,2010)'e göre *''İçinde turistler için cazip olabilecek natural çekicilikleri ve nitelikleri bulunduran büyük ya da küçük coğrafi alanlardır''*olaraktanımlamaktadır. Bir başka tanıma göre ise destinasyon kavramını (Leiper,1990 aktaran Aksöz, 2010) *''Destinasyonlar insanların seyahat ettikleri ve destinasyonun çekiciliklerine bağlı olarak, belli seyahat deneyimleri yaşamak için belirli bir süre içersinde kaldıkları yerler''*olarak tanımlamaktadır.

Destinasyon kavramı birçok tanıma sahip olup hemen hemen ise tam bir tanımı yapılamamıştır. Buna rağmen farklı farklı olsa'dabir çok tanım mevcuttur. Tinsley ve Lynch (2004) ise destinasyonu ''Turist toplumun yerel toplum içinde bulunduğu coğrafi bir mekanyadabölgedir''olarak tanımlamaktadır. Destinasyon kavramına birçok daha tanım eklenebilir ancak ortak bir paydada buluşulmak gerekirse tanımlardan yola çıkarak;

(Cooper ve Hall 2008, s:112 aktaran Güripek, 2013), ''destinasyon tanımlamaları ile ilgili bir birleştirme yapmış ve yerleşim yeri veya yer duyusu, konum ve yerel bölge olarak üç değişik destinasyon yaklaşımını ortaya koymuştur. Yerleşim yeri yaklaşımına göre coğrafi bakımdan dünyada sınırları belirlenmiş toprak parçaları, yerel yer yaklaşımına göre insanların günlük olarak yaşamlarını sürdürdükleri ve sosyalleştikleri yerleri, yer duygusu yaklaşımına göre ziyaret eden kişilerin duygularına hitap eden ve bölgenin farklıklarını ortaya çıkaran özellikler bağlamında destinasyon tanımlanmaktadır''

Destinasyon kavramını turizm ile bir bütün haline getirmek ve tanımlamak gerekir ise; Turizm destinasyonu,

''Kültürel, doğal yapı ve iklimsel açıdan olumlu şartlara sahip olan, hem doğal hem'de kültürel zenginliklere sahip olan, turistler için o bölgeye özel aktiviteleri geliştirmiş olan, konaklama, beslenme, ulaşım imkanları bulunan, kamu hizmetlerinin kesintisiz şekilde sunulabildiği turist çekim merkezlerinin oluşturduğu, belli bir markası ya da imajı olan coğrafi alanlar'' (Bahar ve Kozak,2005, akt, Ersun, Arslan,2011) olarak tanımlamaktadırlar.

Turizm Destinasyonları turizm türlerine göre ise çeşitlilik gösterebilir. Geçmişten belli bir döneme kadar kitle turizmi olarak turizm ve turizm çeşitleri aslında alternatif turizm türleri olarak ön plana çıkar. Turistik gezi yapılan her şehrin alternatif turizm türleri ne kadar fazlaysa kitlelerin şehir seçimleride bu destinasyon çeşitliliğine göre olur. Turizm türlerini ve turizm destinasyonunu bu bağlamda ilişkilendirebilir ve birbirinin tamamlayıcısı olduğu kanısına varılabilir. Alternatif turizm türleri deniz,

kum, güneş (Sea, Sand, Sun) haricinde kültür, doğa, bisiklet, kongre, hüzün, av ve inanç turizmi vb. olarak ayrılır.

Ülkemizde ise deniz turizmi hem yerli turist hem yabancı turist bakımından birinci sırada tercih edilen bir turizm çeşididir. Deniz turizminden sonra ise kültür ve inanç turizmi ikinci sırada yer alır ayrıca inanç turizmi ise bu kapsamda daha ağır basmaktadır. Her ne kadar inanç turizmi kültür turizminin bir alt dalı gibi görünse de inanç turizmi kendine has olarak ayrı bir alternatif turizm türüdür.

Babkin (2008) yazmış olduğu eserinde özel turizm türlerinden bahsederken inanç turizminin turistini;*''Dini amaçlar ile seyahat eden turistlerin kutsal yerleri ve dinlerin merkezlerini ziyaret etmek için altı ayı doldurmayacak şekilde daimî ikamet ettiği ülkeden başka bir şehir ya da ülkeye yaptıkları seyahtleri gerçekleştiren kişi''* olarak ele almış ve inanç turizmini ise din turizmi olarak ele alınmıştır. Ayrıca din turizmi *tanımını''Her zamanki ortamları dışında kutsal yerlere ve dini merkezlere seyahat eden misafirlerin (turistlerin) hizmet sunumu ve ihityaçlarının karşılanması ile ilgili faaliyetleri ifade eder ''*şeklinde tanımlamaktadır.

Babkin (2008) başka bir tanımlama ile din turizmini yani inanç turizmini; Hac turizmi ile gezi dini turizmi ve eğitim oryantasyonu içinde iki farklı türe ayırmıştır. Bunun sebebi ise Hac vazifesini aslında bir turizm türü olarak kabul etmemesine dayanır. Hac turizmini hazırlamış olduğu yayımda; ‘’Hac-sadık insanların kutsal yerlere ibadet etme arzusudur, hac amaçlı çeşitli mezheplerin temsilcilerinin (Diyanet İşleri Başkanlığının) toplu olarak kutsal mabedlere gerçekleştirmiş olduğu seyahat topluluğudur ‘’şeklinde tanımlamaktadır.

Dini turizm (İnanç Turizmi) turistlerin dini nesneleri görebilecekleri dini merkezleri ziyaret etmeyi içerir mevcut kült anıtlar, müzeler, ibadet hizmetlerini ziyaret etmek, vaftiz hareketlerine, meditasyonlara ve diğer dini etkinliklere katılmak'' olarak değinmiştir. İnanç turizmi bu hususta dini yönüde ele alarak bilimsel turizm ile'de paydaşlık sağlamaktadır. Bilim insanları mevcut dinlerin merkezlerini, zengin dini geleneklere sahip ülkeleri ve bölgeleri ziyaret ederler. Bu tür geziler azdır, ancak turist seyahatlerinin coğrafyasını genişletirler. Bölgesel turizm endüstrisi, tüm turizm

endüstrisinin ayrılmaz bir parçasıdır ve böylece bilim insanları hem din turizmine hemde hac ibadetine katkı sağlamış olurlar'' şeklinde ele alır ve İnanç (Din) turizmi ile hac ibadetini nasıl ayırmamız gerektiğini neyin inanç turizmi olduğunu şu ölçütlere göre değerlendirmeyi önerir;

- Konaklama İşletmeleri bir dizi özel konaklama servisi (otel, kamp alanları, pansiyonlar, manastır hücreleri)

- Yemek Hizmetleri
- Acente (Nakliye) Hizmetleri
- Dini Kutsal Merkezleri Seyahat Etme Hizmetleri

- İbadet yerleri (manastır, tapınak, tapınak kompleksleri, şapaller, vb)
- Doğal ibadet yerleri (kutsal kaynaklar, korular, göller, nehirler, göletler, vb)
- Kültür kalıntı eserleri (yol kenarındaki haçlar, sunaklar, tapınaklar).

İnanç turizmi endüstirisinde bu maddeler ortaya çıkar kült merkezler ve dini kutsal merkezler vurgulanır. Kült merkezleri çok fazla sayıda hacı toplayan ve diğer etkinliklerin düzenlendiği belirli mezhep temsilcileri için önemli olan yerlerdir. Bu tür yerler genelikle mucizevi yerler olup bir tapınak, bir simge muhakkak vardır ya da dini olayların yaşanmış olduğu bir mabet ya da hikayeler mevcuttur (Babkin, 2008).

Babkin (2008)'e göre dini merkezler bir kült merkez kavramından daha geniş bir kavramdır ve eğitim alınan ibadet edilen gezilen ve sürekli seyahat edilen merkezler olarak ele alır. Örnek olarak ise Moskovanın eski manastırı olan St. Danilov'dahacılar için dini bir merkezdir olarak bahsetmiştir.

Müslümanların hacı döneminde ise Mekkeye-Medineye ziyaret düzenleyip KABE'de hac ibadetini yaparlar. Müslümanların yılda bir kez gerçekleştirdikleri bu ziyaret dine duydukları bağlılık olarak açıklanır. Çünkü turizm türü olması için diğer dinlere mensup insanlarında islamiyete ait kutsal yeri gezmeleri gerekli olduğundan bahsedilir.

Gusenova, Alikhanvo (2014) yazmış oldukları makalede maneviyat hac ve inanç turizmini birbirinden ayırmış Hac'ın turizm türü olmadığını İslamın bir meyvesi olduğunu ve Kuran-ı Kerimde ise bilgi verilidiğini aktararak inanç turizminin kült dini merkezleri ziyaret olduğu ve Hac döneminde ise ibadet yapıldığını belirtmiştir.

Hac ibadetinin turizm olması ve İnanç turizmine girmesi için bir seyahatcinin ruhani bir şekilde bulunmadan gezmesi gerekir. Babkin (2008) ile olan makale ile karşılaştırılırsa inanç turizminin dini merkezleri gezmek olduğu ama hac turizmini içinde barındırmadığı sonucu çıkarabilir.

Çalışkan (2018) ise inanç turizminin geleneksel tanımı, kutsal yerleri ve kutsal alanları ziyaret etmek, ritüellere ve törenlere iştirak etmek ya da seyirci olarak katılmak, Hac gibi dini vecibelerini yerine getirmekten oluşur şeklinde tabir etmiştir. İnanç turizmi son 30 yılda ise önemli bir nam kazanmış ve turizm türlerinin ikinci sırasında yer almıştır. Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre, yılda 300 milyondan fazla insan 18 milyar doların üzerinde bir pazar olan inanç (dini) turizme katılıyor (Shinde ve Rizzelo, 2014) şeklinde makalesine yer vemiştir. Araştırmalara göre destinasyon kavramı Turizm Destinasyonu ve İnanç Turizmi ile biribirine bağımlı ve ilişklidir.

Bu araştırmanın amacı;turizm destinasyonları ve inanç turizminin, coğrafi işaretli ürünler,korunanalanlar,kültürel miras ve uluslararası kültür başkenti olması hususunda Kastamonu ilinin incelenmesi, etkilerinin belirlenmesi ve bunun sonucunda bilimsel verileri ortaya koymaktır.Önemi; Yapılan araştırma sonucunda elde edilen verilerle turizm destinasyonun ve İnanç Turizminin gelişmesine; tescilli coğrafi ürünlerin katkısını, uluslararası kültür başkenti olmasının önemini ön plana çıkararak ve korunan alanlar ile kültürel miras ögelerinin birleşerek Kastamonu ilinin turizm destinasyonlarına verdiği önemi göz önüne çıkarması açısından önem taşımaktadır.Çalışmada karma yöntem kullanılmış olup Akademisyenler, Yüksek Lisans Öğrencileri, Basın Mensupları, Yöneticiler, Stk Temsilcileri, Sektör Mensupları olmak üzere 30 kişiye görüşme yapılmıştır.384 kişiye ise anket uygulanmıştır.Anket verileri IBM SPSS 22 programı ile analiz edilmiş olup görüşme verileri ise sorulara göre analiz edilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Turizm

Turizm genel olarak, kazanç amacı olmadan ve seyahat edilen yeni yerlerde daimî olarak durmamak şartı ile bulunduğu şehrin dışında farklı bir şehire seyehat etmek ve gidilmiş olan bu başka şehirde konaklama sonucunda karşımıza çıkan ilişkiler ve yaşanılan durumlar şeklinde ifade edilir (Bayrakdar, 2018, s: 6, Barutçugil, 1989, s: 36).

Bu kapsamda baktığımızda ise; Turizm kelimesi sözlük anlamı bakımından incelendiğinde Türk Dil Kurumunun güncel dijital sözlüğünde *"Dinlence, eğlence, görme, tanıma ve benzeri amaçlar için yapılan gezi" ve "Bir ülke ya da bir bölgeye turist getirmek için alınan iktisadi, kültürel, teknik tedbirlerin ve yürütülen çalışmaların tümü"* olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021).

2.1.1 İnanç Turizmi

'' İnanç Turizmi; çıkış amacı inanç gereği dini görevlerin yerine getirilmesi ya da bu amaçla kutsal görülen yerlerin ziyaret edilmesi için önemli görülen yerlere en az bir gece olmak üzere konaklamadan yapılan geçici yolculukların oluşturduğu niteliği bulunan ilişki ve olaylar bütünü olarak tanımlanabilir'' (Karaman, Usta, 2006, s:473).

İnanç kavramını ele alırken din kavramını bilmeden ve anlatmadan geçmek olası bir durum değildir. Dinin dünden bugüne kadar oluşumu içerisinde insanlar ile birlikte sürekliliğini yaşatmış olduğu kesindir. İnsanlığın geçmişten günümüze inandığı vakıa ve varlıklar için sergilemiş olduğu tepki ve tutumlar süreklilik gösterse'de kesinlikle bir inanç biçimi içinde kendilerini bir inanca ait hissetmişler ve bir inanç modelinin vecibelerini yerine getirmişlerdir (Gündüz, 2010).

Papathanassis 'e göre İnanç turizminde on iki adet turizm çeşidinden söz edilebilir: *''Hac yolculukları, misyonerlik faaliyetleri, gemi seyahatleri, boş vakit, dini*

konferanslar, kutsal cazibe bölgeleri, kutsal mekanlardainzivaya çekilme, kampyerleri, inanç merkezli macera turizmi, gönüllülük esaslı aktiviteler, öğrenci/gençlik inanç turizmi ve aile/kuşaklararası inanç turizmi'' olarak ele alınır (Papathanassis, 2011, s: 50).

Dini yapılar kültürel yapının en önemli ve büyük kısmını oluşturduğundan, inanç turizmi bu bağlamda kültürel turizm içerisinde ele alınabilir (Temizel, Attar: 2015, s:142).

Son 30 senede inanç turizmi faaliyetleri alternatif turizm çeşitlerinden biri olarak dünya turizm pazarında kendine önemli bir yer edinmiştir. Müslümanlık, Hristiyanlık, Yahudilik, Budizm gibi dinler içerisinde bulunan kişilerin kendi inanç öğretileri doğrultusunda, tarihteki önemli kişilere ait mezar, türbe, kutsal merkezleri gezme isteği, sanat tarihi ve mimari açıdan kendine özgü özelliklere sahip olan mekanları görmek arzusu inanç turizmine temel oluşturmaktadır. İnanç turizmi günümüzde Türkiye için önemli bir ekonomik katkısı olan turizm türlerinden biri durumuna gelmiştir (Karabaltaoğlu,2018, s:9).

İnanç turizminin gelişmesine olumlu yönde etki eden önemli bir unsur da psikolojik etkenlerdir. İnançların farz olarak ortaya koyduğu ziyaretleri gerçekleştirerek "hacı" olmaya karar veren, bu doğrultuda manevi doyum, iç huzuru arayan kişilerin dinlere ait önemli kutsal mekanları ziyaret etmek için harekete geçmeleri inanç turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (İçöz,2003). İnanç turizmi olgusu, katılımcıların bulundukları yer değişikliklerine göre aktif inanç turizmi ve pasif inanç turizmi olarak iki ana başlık altında ele alınmaktadır (Çelik,2010, s:55).

2.1.2 Aktif İnanç Turizmi

İnanç merkezlerinin olduğu ülkelerde, dini vecibelerini yerine getirmek sebebiyle farklı ülkelerden insanların gelmesi o ülkenin kendi görüş açısından ele alınırsa bu turizmin adı aktif inanç turizmi olarak adlandırılır (Kaya, 1996).

Aktif inanç turizmi kavramı ile ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer konu'da; bir dine ait kutsal yerlerin yaşanılan ülkenin sınırları dışında kalması ve bu yerlerin devamlı olarak farklı bölgelerden ziyaretçileri kabul etmesiyle ülke ekonomisine pozitif katkısının olmasıdır (Taş, 2015)

Anlatılan ve yapılan tanımları toplamak gerekir ise;

‘*’Aktif inanç turizmi, bir yerde yaşamını sürdüren insanların, bağlı oldukları dine ait ibadetleri yerine getirebilmek ve bu amaca yönelik olarak yaptıkları hareketlerde turizmin onlara sunduğu imkanlardan faydalanmak için başka mekanlaar yapılan seyahatler sırasında kurulan ilişkiler bütününün, ziyarete gidilmiş olan ülke nezdinde değerlendirilmesi’’*olarak tanımlanmaktadır (Omuzlu, 2019, s:12).

2.1.3 Pasif İnanç Turizmi

İnançlarının gereğini yerine getirebilmek için başka bir ülkeye seyahat edip o ülkede bulunan turizm alanlarından yararlanılması ‘’Pasif İnanç Turizmi’’olarak tanımlanmaktadır. Bir örnek ile açıklayacak olursak; yıl içerisinde Umre ve Hac ibadetleri adına yapılan seyahatler, Türkiye yönünden pasif turizm hareketi olarak adlandırılır (Aksoy,2002, s:420-422 akt. Terzi,2020, s:9).

Pasif inanç turizminde ele alınması gereken bir husus, inanç turizmi etkinlikleri yapılan çekim merkezine sahip olunamaması anlamını taşımasıyla beraber, bu çekim merkezlerini bünyesinde bulunduran ülkelere yolculuk yapmak ve bu seyahatler sırasında ziyaret edilen ülkeye döviz kazandırmaktır (Kurnaz,2013, s: 10-11).

2.2 Destinasyon Kavramı

Destinasyonun sözcük manası ulaşılacak yer, varış yeri, ziyaret edilecek mevki anlamlarını kapsamaktadır (Yavuz,2007, s:38).

‘’Destinasyonlar, çoğu zaman ev sahibi olan toplumuda kapsayan birçok paydaşları bütünleştirir ve daha kapsamlı varış noktaları ortaya çıkarmak üzere sınıflanabilir ve

kapsam oluşturabilirler. Destinasyonlar, ülke genelinde olabileceği gibi bölge, ada, köy, kasaba ve hatta müstakil bir merkez gibi herhangi bir çapta olabilir'' (İpar, 2011, s:38).

Destinasyon, farklı farklı nedenlerden ötürü sürekli bulundukları şehir haricinde seyahat edenlerin ziyaret ettikleri veya dikkatini çeken, turistik ve yerel halkın bir arada bulunduğu aynı zamanda'da turistik çeşitliklerin sınıflandırıldığı coğrafik bir yer olarak tanımlanılmaktadır (Yeşiltaş, 2013, s:3).

Bu tanımlardanda anlaşılacağı üzere destinasyonların aynı noktaları, sahip olduğucoğrafi konum içerisinde turistlerin odak noktaları, ihtiyaçları ve isteklerine karşılık olarak hizmet veren birden fazla unsurların birleşmesi ile birlikte varılacakmekan şeklinde adlandırılır (Ertaş, 2014, s;4).

2.2.1 Destinasyonun Özellikleri

Turizmin bir bölgede gelişebilmesi ve o bölgenin talebini artırarak çekici hale gelmesini sağlamak için belli başlı farklılıkları kendi içerisinde oluşturması gereklidir. Bir destinasyon alanının turistik bir cazibe merkezi durumuna gelebilmesi için turizm açısından gelişebilir olması ve birtakım nitelikleri içinde bulundurması gerekir (Terzi, 2020, s:14).

''Buhalise göre bu nitelikler ve turizm destinasyonlarını meydana getiren faktörler altı ana başlıkla ele alınabilir (Buhalis,2000, s:98).

- Çekicilik faktörü (Attractions), doğal yapılar ya da insan eliyle inşa edilen yapılar veya özel bazı olaylar.
- Erişilebilirlik faktörü (Accessibility), ulaşım yöntemleri, sistemleri, yapıları.
- Olanaklar faktörü (Amenities), konaklama, turizm hizmetleri, yiyecek ve içecek olanaklarının türü ve kalitesi.
- Planlı turlar faktörü (Available Packages), aracıların ya da tur operatörlerinin
- Hazırladığı ve turistlerin dahil olabilecekleri her tür aktivite.

- Etkinlikler faktörü (Activities), destinasyon içerisinde bulunan bütün etkinlikler.
- Diğer yardımcı hizmet birimleri faktörü (Ancillary Services), finans kuruluşları, iletişim olanakları, sağlık kuruluşları veya gazete bayisi gibi unsurları kapsayan erkenlerdir.

Tarihsel ve kültürel değerler bağlamında destinasyon üzerinde bulunan tarihi ve arkeolojik kalıntılar, mimari eserler, sanat eserleri, örf ve adetler, yemek kültürü, yemek çeşitleri, misafirperverlik özellikleri gibi özellikler turizmden bağımsız etkenler olarak ele alınabilir (Toskay, 1989, s:194).

Bir destinasyona ait doğal özellikler arasında; coğrafi konum, genel görünüş, bitki örtüsü, iklim özellikleri, ormanları, su kaynakları, deniz ve kumsalları dinlenme ve piknik alanları, yürüyüşalanları, ile turistlerin geldikleri bölgelere olan uzaklığı bulunmaktadır (Aksöz,2010).

Bölgede ulaşım olanakları, doğal mimari yapılar, çekim alanları, iklim koşullarının iyi olması, ekonomik maliyet alt yapı yeterliliği ve sağlık koşulları gibi önemli faktörlerin bulunması destinasyonun önemini artırmaktadır (Bardakoğlu,2011, s:30).

2.2.2 Destinasyon İmajı

İmaj, raslantısal belleme, çok taraflı seçim aşaması, hazzı ortaya çıkaran ve sembolik tüketim tecrübesi, satın alma planlaması ve geçmiş tecrübeleri içermektedir (Maclnnis ve Price; 1987, s:486).

Farklı bir tanım yapılmak gerekirse imaj insanların tarif ettiği, anımsadığı ve kelimelere döktüğü ve bilindik objelerden ortaya çıkan anlamlar bütünüdür. Bu bütün diğer insanların bir objeyle ilgili inançı, düşünce, duygu ve intibalarının birbiriyle etkileşmesinin bir sonucudur (Aksöz, 2010, s:15).

''Destinasyon imajı, turistin bir destinasyon ya da bir yer hakkında sahip olduğu inançlar, düşünceler, ifadelerin tümünü kapsayan bir kavramdır'' (Crompton, 1979, s:18).

Jenkins (1999) Destinasyon imajı kavramını belirli bir yer, birey ve hayal gücünün düşüncelerle kendi zihninde farklı boyutlarda oluşan görüntüsü olarak tanımlamaktadır.

Destinasyon imajı soyut, duygusal ya da bütünsel imgelerden meydana gelmektedir. Kavramsal imaj bir mekânın nesnesel özellikleriyle bağlantılı bilgi iken; duygusal imaj bir yer ile ilgili bir duygudur. Bir destinasyonla ilgili hem kavramsal hem de duygusal imajlar, o destinasyonun bütünsel imgesini oluşturmkatadır (Leiesen, 2000, s:51).

Her destinasyonun içinde bulundurduğu imkanlar ve sunduğu hizmetler bakımından destinasyonun orjinal şartlarının önemi reddedilmeyecekbir gerçek olmasının yanı sıra "tanınır ve bilinir" olmasının ve olumlu bir imgeye sahip olmasının, turizm hareketlerine şekil veren unsurların en önemlileri yer aldığı herkes tarafından kabul edilen bir durumdur (Leiesen,2000, s:56).

Turizm ürünü kuramsal açıdan birbirine benzediğinden destinasyonlar arasındaki rekabet, imajlara bağlı olarak gerçekleşmektedir. Konumlama taktiklerinin asıl amacı, destinasyonlarla ilgili olumsuz biçim yerine olumlu şekil ortaya çıkarmak ya da hali hazırda olan olumlu şekili güçlendirmektir. En olumlu imajı olan destinasyon, turist için en üst düzeyde memnuniyeti meydana getirmektedir, bundan ötürü bir destinasyonun imajı ne kadar olumluysa seçilme olasılığı da o denli yüksek olmaktadır (Baloglu ve Mangaloğlu, 2001, s:2).

Birden fazla destinasyon çeşidinin turizm endüstrisinin başarılı veya başarısız olması büyük oranda bölgeye gelen turistlerin destinasyon ile ilgili sahip oldukları düşüncelere ve destinasyonu turizme açan kurumların imaj yönetim çalışmalarına bağlıdır (Middleton ve Clarke, 2001, s:83).

Destinasyonlar açısından imaj oldukçaönemli ve kesinlikle ihmal edilmemesi gereken bir durumdur. Destinasyonlarda sağlıklı bir turizm politikasının ve uygulamalarının olmaması bazen istenmeyen imajların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Altay, 2003, s:128).

Destinasyonlarda imaj yönetimi çalışmaları genellikle maddeler halinde şu şekildedir (Türkay ve Akyurt, 2007, s:115):

- Hedef ziyaretçi topluluklarından bilgi edinerek bu bilgi hususunda mevcut imajı değerlendirilir, imaj olumlu ve olumsuz ise bunun sebepleri ortaya konur,
- Rakip destinasyonlara ait imaj araştırılır ve belirlenir,
- Hedef kitleye etki edebilecek ve onları destinasyona çekebilecek etkenler belirlenir,
- Hem yerel otorite hem de özel kurumlar arasında iş birliğine yönelik çalışmalar yapılır,
- Net olarak belirlenmiş ve bölgenin sahip olduğu değerleri tamamlayan yönetim anlayışı sürece entegre edilir,
- Hem teknolojik değişimlere hem de yeniliklere açık bir yönetim anlayışı içerisinde olunur,
- Ülkeye, bölgeye ve işletmelere fayda sağlayacak uygun pazarlama teknikleri üzerinde çalışılır,
- Belirlenmiş stratejiler bağlamında uygun iletişim türleri ortaya konulur,
- Belirli kanallar aracılığı ile yerleştirilmesi istenen imaj için basın yayın yolu ile çalışmalar yürütülür ve bölgenin öne çıkan avantajlı yönleri hedef kitleye duyurulur.
- İstikrara sahip bir pazarlama stratejisi uygulayarak ve imajı kontrol altında tutarak yönetsel süreçlerde devamlılık sağlanır (Türkay ve Akyurt, 2007, s:115).

Turizm destinasyonlarında sayılan bu özellikler içinde imaj her durumda farklı bir öneme sahip olmaktadır çünkü imaj ziyaretçilerin destinasyon belirlemesinden önceki süreçte o bölge ile ilgili bilgiye sahip oldukları yegâne kanal olarak öne çıkar.

Turizmin diğer bir özelliği olan üretim ve tüketim süreçlerinin ayrılmazlığı, turistlerin ziyaretlerinden sonraki süreçte destinasyon ile ilgili imajın hızlıca ziyaretçiler tarafından değiştirilebileceği anlamını taşımaktadır (Cooper, Hall, 2008, s: 224).

Destinasyon imajı ile ilgili yapılan araştırmalar özellikle 1990'lardan bu yana çoğalmaya başlamış ve şu konulara ağırlık verilmiştir. (Öter ve Özdoğan,2005, s: 128).

- Turisti tarafından algılanan destinasyon ve imajın çalışılan imaj ile olan farkları,
- Önceden yapılmış olan ziyaretlerin bugünkü algılar üzerindeki etkileri,
- Turistin destinasyon ile olan uzaklığı, coğrafi konum ve imaj arasındaki ilişki,
- Destinasyona ait imajın ölçülmesi ve imaja ait düzeyi belirleyen etkenler,
- İmaj değişimine etki eden zamansal etkenler,
- İmaj ve seyahatin amaçlarının birbiri ile olan ilişkisi,
- Destinasyonun sahip olduğu imaj ve turistin sahip olduğu sosyo-demografik profil arasındaki etkileşim olarak maddelenmiştir.

Destinasyon imajının, destinasyonun seçilmesi üstündeki etkisi dikkatle üzerinde durulması gereken bir pazarlama öğesidir. Halihazırda bulunan bir imajın değiştirilmesi ve geliştirilmesi zordur. Buna ek olarak uluslararası turizm destinasyonlarının sayısı da ün geçtikçe artmakta ve bunun sonucu olarak yoğun, akılda kalıcı ve yaratıcılık unsurları barındıran pazarlama çalışmalarına gereksinim artmaktadır (Ersun ve Arslan,2011, s:237 -238).

2.2.3 Destinasyon Markalaşması

Destinasyon ile ortaya konulan bütün mal ve hizmetler, bütün tecrübeler, tüketici tarafından destinasyonun markasıyla ilintili şekilde algılanır ve destinasyona ait marka adı eşliğinde tüketilir (Buhalis, 2000, s:98).

''Marka kavramı "malları ya da hizmetleri birbirlerinden ayrıt edebilmek, benzerleri ile aralarındaki farkları ortaya koyabilmek ve rakibi olan mal ve hizmetlerden farklı yerde konumlandırabilmek için ortaya konulmuş sembol veya isim (logolar, özel

amblemler, ambalaj dizaynları) olarak tanımlanabilir olarak tanımlamaktadır'' (Aaker ,2002, s:21).

Destinasyon markalaşması ayrıca, anlam ve fonksiyon açısından, çesitli ürünleri ve hizmetleri markalaştırarak bir marka altında buluşturan işletme markası veya şemsiye marka kavramlarıı le'de paralellik göstmekterir (Gnoth, 2002, s:263).

Potansiyel turistlerin belirli bir yerin dışında bire başka yeri ziyaret etmeleri konusunda ikna olmaları, destinasyonun bulunduğu ülkeyle belirli bir duygusal paylaşıma sahip olması ve ülke değerinin bulunup bulunmaması ile yakından ilgilidir (Morgan ve Pritchard, 2002, s:23).

Turizm bağlamında marka, bir destinasyona ait olan kimliği ve imajı meydana getiren karakteristik özelliklerin bütünü olarak ele alınabilir. Farklı bir bakış açısıyla marka; ''*tüketiciye sunulan garantinin, destinasyonda bulunan mal/hizmetlerin performansından beklentilerin, güvenin ve itibarın işareti olarak ele alınabilir. Bu nedenle marka kavramı ele alınırken sadece yaratıcı sloganlar veya semboller değil, markayı meydana getiren temel felsefe ve değerler bütünü olarak ele alınmalıdır."* şeklinde özetlenebilir (Kaplanidou ve Vogt, 2003, s:11).

Turizm kavramı bağlamında marka, pazar için ortaya konulan diğer bütün mallarda ve hizmetlerde olduğu üzere, belirli bir isim veya sembollerin ötesinde daha farklı anlamlara sahip olan bir kavramı anlatmaktadır. *Marka olgusu; tüketicilerin bir ürün yahut bu ürünün ihtiyaçları karşılamada ortaya koyduğu performans ile ilgili algıları ve duyguları temsil eder. Özetle hizmet ya da ürünün tüketiciler açısından taşıdığı bir anlamlar bütünüdür* (Kotler ve Armsstrong, 2003, s:43).

Markalaşma hareketinden önce dünya üzerinde coğrafi bir yapı özelliği bulunan markalaşma çalışmaları: marka şehir, marka bölge ya da mark şeklinde belirli konularda öne çıkmayı başarabilmiştir. Turizm faaliyetlerinin bölgesel kalkınma ve gelişmişlik üzerindeki öneminin bilincine varan destinasyonlar her yıl daha çok sayıda turisti çekebilmek, kendileriyle aynı koşullara sahip olan rakip destinasyonlar

karşısında öne çıkabilmek ve güçlü marka imajı sahibi olabilmek amacıyla destinasyon markalaması çalışmaları yürütmeye başlamışlardır (Şahin, 2007, s:527).

Cai (2002) çalısmasında, destinasyona ait imajın çok çalışılmış bir konu olduğunu fakat, destinasyon imajından çok asıl önemli olan destinasyon markalaması konusu üzerinde yeteri kadar çalışma yapılmadığına dikkat çekmektedir. Cai, destinasyon markası, destinasyon imajı ve destinasyon markakimligi kavramlarının farklılığı üzerinde durmaktadır. Cai'ye göre, marka kimligi marka imajının ön şartıdır ve başarılı bir markayı insicamlı yapan temel unsurdur. (Yavuz, 2007, s:16).

Amerikan Pazarlama Birligi (AMA) marka ile ilgili "*satıcıların elinde bulunan hizmetleri ve ürünleri tanımlamayı ve bunların rakiplere göre farklı yönlerini ortaua çıkarmayı hedefleyen bir isimler, terimler, işaretler, semboller, şekiller veya bu sayılanların bir karışımı şeklinde ifade kullanmaktadır* (Ama, 2008).

Turizmde marka kavramıysa ortaya konulan *turistik ürünlerle ilgili tüketiciler veya ziyaretçilerin aklında bir imaj oluşturabilme ile ilgilidir* (Aksöz, 2010, s:22).

2.2.4 Destinasyon Pazarlaması

Destinasyon pazarlamasının en önemli amacı turistin ilgisini destinasyon bölgelerine yada yerlere yönlendirmektir.Bu nedenle turist kazanmakamacıyla, turistik ürünlerin çeşidinin bir veya daha fazla şekilde ortaya konulması, bunları destekleyen turistik ürünler ile bağlantılı çalışmalar yapılması, farklılaştırılan turizm ürünlerin geliştirilmesi,yerleşim yerlerinin değerlendirilmesi ve bunlara yönelik imaj çalışmalarının yapılması sonucunda yeni turizm bölgelerinin ortaya çıkmasını sağlamaktır (Çetinkaya, 2019,s:24).

Destinasyon pazarlaması;*''bölgelerin kendilerine özgü özelliklerine uygun şekilde oluşturulan bir destinasyon kimliğinin belirlenmiş hedef kitlelere yönelik olarak aktif iletişim çalışmaları sonucu daha cazibeli hale getirilmesidir''olarak tanımlanabilir* (Bardakoğlu ve Pala ,2009, s:322).

''Yer Pazarlaması'' şeklinde de ele alınabilecek olan destinasyon pazarlaması, *"Bir bölge veya alanı kişilere veya tur organizatörlerine nitelikli olarak gösterebilmek ve o yerin çekici özelliklerini ön plana çıkarmak için yürütülen faaliyetlerin tamamı'*şeklinde tanımlanmaktadır (Uygar ve Çelik, 2009, s:892).

2.2.5 Destinasyon Pazarlaması Süresi

Destinasyonun pazarlanması süreci; elde bulunan ürünün pazarı, üreticisi ve ürünü satın almak isteyen tüketicilerin ortak bir paydada bir araya gelmesi ile ortaya çıkmaktadır. Destinasyon pazarlaması kavramındaki temel öğeler; insan, pazarlama stratejisi ve kaynak olarak karşımıza çıkar (Çelik, 2009, s: 13 akt Poyraz, 2019, s:15).

Destinasyon pazarlaması; destinasyon matrisi yardımıyla pazarın analizi yapılır ve hangi türdeki pazarın veya pazarların seçilebileceğine karar verilir. Pazarın ilgisini çekebilecek edilecek stratejik hamlelere karar verilir (Çelik, 2009, s:13).

2.2.6 Turizm Destinasyonu

"Aynı kültürel yapıya, iklim şartlarına doğal koşullara sahip olan, doğası ve kültürel zenginlikleri ile öne çıkan, müşteriler için bölgeye özgü aktiviteler geliştirmiş, çekim merkezleri, festival, karnaval gibi çeşitli aktiviteler, bölge içerisinde kurulmuş sağlıklı çalışan ulaşım ağı bulunan, gelişim potansiyeli olan, iç ulaşım ağları ile bağlantısı olan bölgeler veya ülkeler arası ulaşım imkanları bulunan, turizm tesislerinin gelişmesi için yeterli düzeyde ve belirli markaları ve majı bulunan bölgelere turizm destinasyonu denilmektedir (Bahar,Kozak,2005,s:78).

Diğer bir ifadeyle turizm destinasyonu, "Ülkeden küçük ve ülke içerisinde bulunan çoğu şehirden büyük, insanların gözünde belirli bir algı oluşturan markalaşmış ulusal alanlar önemli görülen turistik çekim merkezleridir" şeklinde iade edilmektedir (Hosany, Ekinci ve Uysal, 2006).

2.3 Turizm Destinasyonlarına Etki Eden Unsurlar

Turizm Destinasyonlarının gelişimine katkıda bulunan pek çok unsur mevcuttur. Bunlardan bazılarının, dünyada ve Türkiye'de yörelerin turizm gelişiminde etkili olduğu tespit edilmiştir. Belli başlıcalarını; coğrafi işaretli ürünler, kültürel miraslar, korunan alanlar ve uluslararası kültür başkentliği şeklinde dört ana başlık etrafında toplayabiliriz. Turistlerin önem verdikleri imaj ve pazarlama ise bu başlıklar altında yer almaktadır.

2.3.1 Coğrafi İşaretli Ürünler

Ülkemiz doğal zenginlikleri başta olmak üzere iklim koşulları, kültürel mirasları ve konumu bakımından ve coğrafi işaretli ürünleri bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Türkiyedeki coğrafi işaretli ürünler bölge, yöre, il, ilçe gibi adlarla bilinirler. Bu ürünler ise "coğrafi işaret" korumasına sahip olmaktadır (Erol, 2014, s:22).

Tarihi süreçte ürünlerin imal edildikleri bölgelerden başlayarak, söz konusu bölgeleri veya alanları işaret ederek ortaya çıkan coğrafi işaretler, ilerleyen dönemde sınai mülkiyet haklarına eklenmiştir (İloğlu, 2014, s:21-25).

Coğrafi işaret olgusu "belirli bir yerde yetişen veya imal edilen bir ürünü tanımlayan veya ürün veya mamülün kalitesi, ünüyada diğer karakteristik özellikleri açısından coğrafi kaynağına atfedilen, bir bölgeyi temsil eden sınaî mülkiyet hakkıdır" şeklinde tanımlanmıştır (Ilıcalı, 2005).

İşaretlemeye konu olan ögeler, bölgelerin sahip oldukları kendine hasniteliklere sahip tarım ürünleri, el sanatı ürünleri veya gıda ürünleri gibi farklı özelliktebirçok yöresel ürün olarak önümüze çıkmaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2018).

Yöresel ürünlerin koruma altına alınmasının sağlanması amacıyla geliştirilen coğrafi işaretleme sistemleri, günümüzde dünya çapında kabul gören ve uygulanan sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır (Sormaz, Bozkurtve Sevinç, 2018).

Bu işaretleme tekniklerinin ana hedefi genel özellikleri itibariyle üretimi vekökeni gibi birtakım yöresel özelliklere bağlı ve belirli bir ünü olan ürünlerin korunmasını sağlamaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2012). Ayrıca coğrafi işaret tescilinin amaçları:

- Yerel üretim ve kırsal kalkınmanın desteklenmesi,
- Bilginin ve kültürel değerlerin geleneksel olarak korunmasını sağlamak,
- Turizme katkı sağlamak ve ürün taklitçiliği ile mücadele etmektir (Eren, 2018, s: 15, Demirer, 2010; Oraman, 2015).

Türk Patent ve Marka Kurumu'nun açıklamasında coğrafi işaret tescilinin ortaya çıkardığı avantajlar şöyle sıralanmaktadır Cİ tescili alan ürünlerinin kalitesinin korunması ve belli bir standart ile üretiminin sağlanması (Eren, 2018, s:17; TPK, 2018)

- Cİ kavramı, yörede üretim yapan kişi ve kurumların tescilin sağladığı koruma ve imtiyazdan öncelikli olarak yararlanmalarını sağlar.
- Coğrafi işaret ile üreticiler tek tek değil belirli şartlara bağlı olarak imalat yapan tüm kişi ve kurumlar korunur. Çünkü Cİ; alan, yöre, bölge ve ülke genelliğe ve bir anlamda anonimliğe sahip olup, sağladığı hak belli bir kişiye veya bazı kişilere bağlanamamaktadır.
- Farklı yerlerde imal edilen ürünlerle karışmasının önüne geçilmesi sağlanır.
- Ürünlerin yurt içi ve yurt dışında kolaylıkla reklamı yapılabilir.

2.3.1.1 Coğrafi İşaret Türleri

Coğrafi işaretleme sisteminde menşei ismi, mahreç işareti ve geleneksel ürün adı şeklinde üç değişik işaretleme türünden söz edilebilir (TPK, 2018). Coğrafi işaret kavramı içinde WIPO tarafından getirilen ikili bir ayırım da bulunmaktadır. "Menşe adı" ve "Mahreç işareti" şeklinde isimlendirilen bu türler birbirlerinden tam olarak farklı olmamalarına rağmen, önemli bariz farklara sahiptirler (Eren,2018, s: 19; akt Oğuz, 2016).

Uluslararası platformda ve literatür içerisinde menşe adları için *"Designation of Origin" ve "Appellations of Origin"* ibaresi yer almaktadır. Mahreçişareti için ise *"Geographical Indications"* ifadesi yer almakta ancak genellikle *"Indications of Source"* ifadesi kullanılmaktadır (Eren,2018, s:19; Kızıltepe, 2005).

2.3.1.1.1 Menşe Adı (Protected Designation of Origin) (PDO):

Coğrafi hudutları belirlenmiş alan, yöre, ülke, bölgede bulunan belirgin üne sahip, nitelik ya da farklı özellikleri ile bu alan, bölge ya da yöreyle özdeş hale gelmiş coğrafi yerin insan etkisinden veya doğal yapısından kaynaklanan özelliği olan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümüyle bu sınırlar içinde üretilmiş olan isme menşei adı denilir (Erol,2014, s:16). Menşe adı; söz konusu ürünün tamamıyla tanımlanan yerde ve sınırlarla üretilmiş olmasını gerektirmektedir (Erol, 2014, s:16).

Bu ürünlerin sahip oldukları nitelik, kalite, ün ve diğer özellikler söz konusu coğrafi bölgenin doğal ve beşerî etkenlerinden kaynaklanan özellikleri taşır. Bununla birlikte ürünler sahip oldukları niteliklerle ün kazanmıştır ve belirlenen bu coğrafi sınırın dışında üretilmez. Çünkü ürüne ait özellikle sadece ait olduğu bölgedeki etkenlerle değişmektedir (Eren, 2018, s:20).

2.3.1.1.2 Mahreç Adı (Protected Geographical İndication) (PGI):

Mahreç işareti olan ürünler kimi başka yerlerde de üretilebilir. Fakat mahreç işaretiyle korunan ürün üretimi sürecinde ilgili oldukları coğrafi bölgenin ham maddesi ve üretim tekniklerinin birebir aynı şekilde uygulanması ve kullanılması ve ortaya çıkan ürünün aynı kalitede olması gerekmektedir (TPE, 2010).

Ürünün belirgin bir nitelik, ün ya da diğer özellikleri bağlamında bir coğrafi bölgeyle özdeşleşmesi; üretim, işlenme ve diğer süreçlerden en az bir tanesinin sınırları belirlenen coğrafi bölgede gerçekleştirilmesini gerektiren coğrafi işaretlere'de "mahreç işareti" denir (Oroman, 2015, s: 76).

2.3.1.1.3 Geleneksel Ürün Adı

Pazarlama süreçlerinde bir ürünün tanıtılması amacıyla menşe adı ya da mahreç işareti kapsamında değerlendirilmeyen, geleneksel açıdan asgari 30 sene boyunca kullanılmış olduğu ispatlanan isimler, aşağıda yer alan şartlardan asgari bir tanesini durumunda;

- Geleneksel üretim teknikleri, işleme teknikleri ya da ürünün bileşiminden kaynaklanması,
- Geleneksel malzeme ya da hammaddeden üretilmesi geleneksel ürün ismi şeklinde tanımlanabilir. Geleneksel ürün ismi olarak; baklava, kestane, lokum, höşmerim, pamuk gibi ürünler gösterilebilir (TPK, 2018).

2.3.1.2 Coğrafi İşaret Unsurları

Bir ürüne coğrafi işaret verilebilmesi için temel bazı şartların yanı sıra bazı unsurlara da sahip olması gerekmektedir. Bu unsurlar: Gündoğdu, (2006); Sormaz vd., (2017).

1. Belirli bir coğrafya: Sınırları önceden belirlenen bir bölgeden kaynaklanan ürünler için kullanılan kavramdır.
2. Ürün: Ürün işaretinin coğrafi işaret olarak tanımlanması için söz konusu işaretin belirli bir ürünü nitelendirmesi gereklidir.
3. Ad (işaret): Ürünleri ayırt etmeye ve kullanıldıkları ürünleri farklılaştırmaya yarayan işaretlerdir.
4. Ürünün ayırt edici özelliğe sahip olması: Coğrafi işaret konusu olan ürünlerin yetiştirildikleri alanlardan ötürü belirli özellikler kazanmış diğer bir ifadeyle muadili olan ürünlere kıyasla daha farklı hale gelmiş ürünlerdir.
5. Ürünün ayırt edici özellikleri ile coğrafya arasında bağlantı: Coğrafi işaret konusu olan ürünlerin öne çıkan özelliklerinden birisi ürünlerin karakteristik özellikleriyle kökeni olan yöre arasında bir ilişkinin bulunmasıdır (Kan, Gülbuçuk, 2008, s:61)

2.3.1.3 Türkiyedeki Coğrafi İşaretli Ürünler: 81 ilden birer tane temsili olarak seçilmiştir.

Tablo 1: **Coğrafi İşaretli Ürünler**

İller	**Ürün Sayısı**
Adana	17
Adıyaman	9
Afyonkarahisar	34
Ağrı	2
Samasya	8
Ankara	30
Antalya	13
Artvin	5
Aydın	22
Balıkesir	15
Bilecik	5
Bingöl	3
Bitlis	3
Bolu	22
Burdur	9
Çanakkale	9
Çankırı	9
Çorum	7
Denizli	14
Diyarbakır	30
Edirne	9
Elâzığ	6
Erzincan	7
Erzurum	22
Eskişehir	11
Gaziantep	93
Giresun	12
Gümüşhane	11
Hakkâri	3

Hatay	17
Isparta	12
Mersin	21
İstanbul	4
İzmir	32
Kars	6
Kastamonu	26
Kayseri	27
Kırklareli	4
Kırşehir	6
Kocaeli	10
Konya	49
Kütahya	11
Malatya	22
Manisa	20
Kahramanmaraş	18
Mardin	14
Muğla	17
Muş	3
Nevşehir	6
Niğde	4
Ordu	7
Rize	12
Sakarya	13
Samsun	15
Siirt	4
Sinop	11
Sivas	16
Tekirdağ	7
Tokat	15
Trabzon	11

Tunceli	3
Şanlıurfa	34
Uşak	3
Van	14
Yozgat	7
Zonguldak	5
Aksaray	9
Bayburt	12
Karaman	1
Kırıkkale	3
Batman	2
Şırnak	3
Bartın	12
Ardahan	5
Iğdır	6
Yalova	3
Karabük	5
Kilis	4
Osmaniye	3
Düzce	12

2.3.2 Kültürel Miras

Kültürel Miras kavramını açıklamadan önce ele almamız gereken iki ayrı tanım daha vardır; Bunlar,

Kültür: "*Kültür, toplumların sahip oldukları maddi ve manevi öğelerin birleşiminden oluşan, topluma üye olan bireylerin büyük bir kısmında ortak bulunan her tür bilgi, değer ölçüsü, genel tavırlar ve davranışlar ile düşüncelerini ve eğilimlerini içeren, böylelikle toplumu diğer toplumlar arasında farklı hale getiren, topluma aynı zamanda ulus niteliği kazandıran ve son tahlilde hâlihazırda bulunan eğitim ve öğretim sistemi*

aracılığı ile gelecekteki nesillere aktarılabilen sosyal bir sistemdir" (Yükselen,2003,s:96)

Kültür kavramının nitelikleri olarak aşağıdaki maddeler sıralanabilir (Rumina ve Kishwar, 2010, s:10);

1. Toplumsal bir mirastır.
2. Eşi benzeri yoktur.
3. Sembollerle vardır.
4. Yeniliğe açıktır.
5. Toplumları memnun eder.
6. Geleneksel hale gelmiştir.
7. Sonradan kazanılabilen bir kavramdır.
8. Sürekliliği vardır.

Miras: *''Kültürel miras olgusu 1972 senesinde gerçekleştirilen "Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Hakkındaki UNESCO Konvansiyonun'da korunması gerekli yerler ile gündem olmuştur. UNESCO'ya göre "Miras" geçmişten günümüze gelen, bugün onunla bir arada yaşadığımız ve gelecekteki nesillere aktarılacak değerlerdir. Kültürel miras kavramı da tarihsel süreçleri ve insan eliyle yapılaşan çevreden oluşan anıtlar, mimari değere sahip olan yapılar ve bölgeler şeklinde tanımlanır'' (UNESCO,1972).*

''Miras kavramı hem doğal hem de kültürel varlık ve değerleri ele almaktadır. Doğal miras; kanyonlar, yağmur ormanları, göller, nehirler, dağlar, buzullar, çöller ve sahiller gibi doğal oluşumları kapsarken, kültürel miras insanlığın oluşturduğu geçmişin belirtilerini ifade etmektedir'' (Saçlı,2016, s:29; Timothy, 2011, s:3).

Kültürel Miras, tarihin başlangıcından bugüne kadar insanlığın daha kaliteli yaşama sahip olabilmesi için insan üretkenliği ve toplumların birbirleri ile olan etkileşimlerine bağlı olarak ortaya çıkmış olan kültür değerlerinin bütününe verilen addır. Bu değerler kültürel (ekolojik veya mimari tarih) ve duygusal (kimlik tanımlaması) ile birlikte

ekonomik, siyasi ve toplumsal olarak kullanım değerleridir. Tüm bu değerler koruma politikaları ile muhafaza edilebilmektedir (ICCROM, 1990).

Kültürel miras, kültürel çevreye kıyasla çok daha genel bir kavram olarak karşımıza çıkar. Yalnızca bir obje, bir yapı veya bir antik kalıntı değil toplumun önceki kuşaklarından aktarılmış olan hikayeler, gelenekler ve diğer soyut değerlerin de içerisinde bulunduğu bir yapıdır. Kavramın içeriği hem bugünü hem de yarını içerecek biçimde genişletilmiştir (Şentürk,2012, s:10-11).

Aynı zamanda kültürel miras kültürel miras turizmi olarak bir turizm çeşidi sınıfına girmiştir. Kültürel miras turizmi, Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (UNWTO, 2010)

''Kültürel miras turizmi kültürel olaylar, festivaller, sanatsal faaliyetler, eğitim turları, tarihi alanlar ve heykelleri ziyaret etme ve hac seyahatleri yaparak motivasyonunu arttıran bireylerin hareketlerini göstermektedir. Kültürel turizm, aynı zamanda, yerel halkın yaşam tarzı, yerel bölge ve onun kimliğini ve özelliğini oluşturan şey ile ilgilidir''

Kültürel miras buna ek olarak insanların yaşadıkları çevre ile olan etkileşimleri sonucunda yörenin özelliklerini de şekillendiren ve aynı zamanda bu özellikleri taşıyan bir özelliğe sahiptir. Kültürel miras geçmişte yaşamış olan nesillerle ilgili tarihi ve kültürü dönemsel olarak yansıtmasının yanı sıra farklı kültürlerin arasındaki etkileşimleri de aktarabilmektedir (ICOMOS, 2013)**.**

Kültürel mirası dört kategoride ele almak mümkündür. Bunlar; somut ve somut olmayan kültürel miras, su altındaki kültürel miras ve doğal kültür mirasıdır. Somut kültür mirası ise taşınan ve taşınmayan kültür mirası olarak ikiye ayrılır (Ünsal vePulhan, 2012, s:34).

2.3.2.1 Somut Olan Kültürel Miras

Somut kültür mirası için verilebilecek örnekler şöyle sıralanabilir; anıt veya binalardan oluşan tarihi mekanlar, insan eliyle inşa edilmiş her çeşit yapı ve anıt. Tüm bu yapılar bizden sonraki nesillerin görebilmesi için korunarak saklanması gerekli olan arkeolojik açıdan, mimari açıdan, teknolojik ve bilimsel olarak önem arz eden eserler olarak karşımıza çıkar. Bu nedenden dolayı bu mirasın insan faktörü ve doğal faktörlere karşı uygun şekilde korunabilmesi büyük bir öneme sahip olmaktadır (UNESCO, 21 Kasım 2014) Bu durum aynı zamanda kültür mirasının korunabilmesi ile ilgili politika ve stratejilerin çıkış noktasını oluşturur (Şahinoğlu,2015; UNESCO, 1989, s: 57).

Başka bir tanımla açıklanacak olursa somut kültür mirası; tarihsel öneme sahip köyler, binalar, arkeolojik alanlar, kültürel manzaralar, kültürel nesneleryada taşınabilir kültürel varlıklar olarak ifade edilebilir (UNESCO, 2016). Burdan yola çıkarak somut olan kültürel miras taşınabilir ve taşınamaz olarak ikiye ayrılır.

2.3.2.1.1 Taşınabilir Somut Kültürel Miras

Taşınır kültür varlıkları belge değeri olan ve bütün taşınır varlıkların bu şekilde tanımlandığı, bir kültürün toplumsal, kültürel, iktisadi, tarihi ve estetik özelliklerine göre ele alınan varlıklar bütünüdür. (Asatekin, 2004, s:25).

''Taşınır kültür varlığı; resimler, heykeller, estetik objeler ve ürünler, folklorik unsurlar gibi kültürel unsurların yanı sıra bunların meydana getirilmesinde kullanılmış olan araç ve gereçler ile her çeşit malzeme ve hammaddeyi kapsayan bir ifadedir. Bu varlıklar kültürler için ayna görevi görmektedir. "Taşınır kültür varlığı" olarak anılan her türlü obje sahip olduğu özelliklerle kültür hakkında bilgi vermesi yönünden önemlidir (Gündüz,2016, s:9). Örnek olarak heykeller hem kültürel bir ürün hem de taşınabilir bir varlıktır. Heykeller asıl olarak bir taş parçası değillerdir ve toplumun yapısı hakkında önemli bilgiler veren bir değerdir. Yine diğer unsurlarda kullanılan her türlü malzeme ve estetik unsurda arka planda kültürel özellik kodlarını taşımaktadır''(Gündüz,2016:9).

2.3.2.1.2 Taşınamayan Somut Kültürel Miras

Taşınmaz kültür varlıkları; tarih öncesi dönemlerde has bilim, kültür, din, sanat ve söz konusu dönemlerde sosyal hayata konu olan özgün, bilimsel ve kültürel değer taşıyan, yer altı ve üstündeki tüm taşınmaz varlıklardır (Gündüz,2016, s:11; Koç,2008, s:116).

Taşınmaz kültür varlıkları; yapı ve gruplarını içeren bir özellik teşhir etmektedir. Taşınmaz kültür varlıkları sahip oldukları değerler ve özellikler açısından farklılık arz eder. Bunlar aşağıdaki şekilde ifade edilebilir (Asatekin, 2004, s:25-32):

• **Tek yapılar:** Arkeolojik kültürel varlıklar: Kısmi olarak veya tamamıyla su ya da toprak altında kalmış olan tarihi sürece dahil olmuş kültürel varlıklardır (Gündüz,2016, s;11)

• **Anıtsal yapılar:** İçerisinde bulundukları döneme ait mimari, teknik, estetik, sosyal ve kültürel açıdan bilgi veren, dönemin ekonomik ve politik niteliklerini yansıtan yapılardır. Söz konusu yapılar işlevsel olarak farklı gruplara ayrılmıştır (Gündüz,2016, s:11).

- Dinî amaçlı yapılar
- Eğitim amaçlı yapılar
- Ticari amaçlı yapılar
- Askerî amaçlı yapılar
- Temizlik amaçlı yapılar
- Mesken yapıları (Farklı ölçekteki meskenler, diğer yapı türleri, geleneksel meskenler)

• Yapı grupları: Bazı kültür varlıkları birlikte olacak şekilde yapılandırılmışlardır. Örneğin dini ve eğitim merkezlerinin bir arada inşa edilmesiyle külliyeler ortaya çıkmıştır. Külliye artık bir bütün olarak ele alınmakta ve önemi buna göre belirlenmektedir (Gündüz,2016, s:11).

• Korunması gerekli çevreler: Kültürel varlıklar içerisinde bulundukları çevresel unsurlarla bir bütün olarak ele alınarak korunmuştur. Bunun bir sonucu olarak yalnızca yapı değil yapıya ait çevre unsurlarının da korunması gerekli görülmüştür. Korunması gerekli çevrelerden bazıları ise şu şeklide karşımıza çıkmaktadır:

- Tarihi çevreler (Arkeolojik Yerleşkeler, Tarihi /Geleneksel Mesken Dokuları, Tarihi /Geleneksel Ticari Merkezler, Tarihi Çevreler)

- Doğal varlıklar ve bu varlıkların meydana getirdiği doğal çevrelerdir (Gündüz,2016, s:12)

Somut olmayan kültürel miraslar için özellikle birçok kuruluş sözleşmeler yapmış ve kültürel mirasları koruma altına almaya çalışmışlardır. Amaçları yapılara zarar gelmemsi ve diğer nesillere aynı şekilde aktarmak istenmesidir.

UNESCO 1972 senesinde Dünya Kültür ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesini (Convention Concerning the Protection of the Cultural and Natural Heritage) kabul ederek bu mirasın korunmasında çok önemli bir adım atmıştır. Bu sözleşme doğrultusunda oluşturulan Dünya Mirası Listesindeki unsurlar teknik ve mali destek alarak korunma imkanlarına kavuşmaktadırlar (Su veLin, 2014, s:48).

Dünya Mirasının listelenmesinin temel amacı farkındalığı artırarak uzun süreli koruma için sürdürülebilir kaynakların bu miras unsurlarına ulaştırılması olmakla birlikte bu miras unsurları uluslararası turistlerin ilgisini çekmekte ve bulundukları bölgelerde çekicilik unsuru olarak işlev görmektedirler (Su ve Lin, 2014, s:48).

Somut ve somut olmayan kültür mirasının önemine dair çok sayıda çalışmalar yapılmış, yayınlar hazırlanmış ve uluslararası pek çok sözleşme imzalanmıştır. Bu çalışmalar ve çabalar her geçen gün daha da artan şekilde devam etmektedir (Okuyucu,2011, s:23-24). Bu çalışmalara öncülük eden kuruluşlar şöyle özetlenebilir; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Yüksek Kurulları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Çekül Vakfı, Tarihi Kentler Birliği, Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Avrupa Konseyi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), Europa Nostra, Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi (ICCROM) verilebilir. (Okuyucu, 2011, s: 23-24).

UNESCO tarafından doğal ve kültürel mirasın korunmasına yönelik olarak hazırlanan sözleşme ve programlar ise şu şekilde sıralanabilir (UNESCO World Heritage Center, 2013, s:11).

1. Silahlı Çatışmalarda Kültür Mirasının Korunması Sözleşme ve Protokolü (1954) --- 2.Protokol (1999),
2. Kültürel Varlıkların Yasal Olmayan Yöntemlerle İthal veya İhraç Edilmesi ve Mülkiyet TransferlerininÖnlenebilmesi ve Yasaklanması Amacıyla Alınacak Önlemlerle İlgili Sözleşmesi (1970),
3. Doğa Mirası ve Kültür Mirasının Korunması Sözleşmesi (1972),
4. Sualtı KültürMirasının Korunması Sözleşmesi (2001),
5. Somut Olmayan Kültür Mirasının Korunması Sözleşmesi (2003),
6. İnsan ve Biyosfer (MaB) Programı. (UNESCO World Heritage Center, 2013, s:11).

Tablo 2: **Türkiye'deki Somut Olan Kültürel Miras Listesi**

Miras Adı	**Bulunduğu İl**	**Listeye Dahil Olma Yılı**
Divriği Ulu Camii ve Darüşşifanesi	Sivas	1985
İstanbulun Tarihi Alanları	İstanbul	1985
Göreme Milli Parkı ve Kapadokya	Nevşehir	1985
Hattuşa: Hitit Başkenti	Çorum	1986
Nemrut Dağı	Adıyaman	1987
Hierapolis-Pamukkalae	Denizli	1988
Xanthos-Letonn	Antalya	1988
Safranbolu Şehri	Karabük	1994
Truva Arkeolojik Alanı	Çanakkale	1988
Edirne Selimiye Camii	Edirne	2011
Çatalhöyük Neolitik Alanı	Konya	2012
Bursa-Cumalıkazık	Bursa	2014
Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı	İzmir	2014
Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri	Diyarbakır	2015

Efes	İzmir	2015
Ani Arkeolojik Alanı	Kars	2016
Aphrodisias	Aydın	2017
Göbeklitepe	Şanlıurfa	2018

(Kaynakça: (Unesco,2021)

2.3.2.2 Somut olmayan kültürel miras

Somut olmayan kültür mirası; Kişilerin, grupların veya toplumların içerisinde bulundukları kültürel yapılar içerisinde bulunan gelenekler ve görenekler, ritüel, bilgi-beceriler, her tür uygulama ve anlatımlar ile ortaya çıkan mirastır. Nesiller arasında aktarımı yapılan bu miras türü kişilerin, grupların ve toplumların sosyal çevreleri, doğal ortamları ve tarih ile olan etkileşimlerine bağlı olarak süreklilik göstermekte ve bu da kültürel anlamda bir çeşitlilik ortaya çıkarmaktadır (T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Teftiş Kurul Başkanlığı, 2003).

Tablo 3: **İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi**

Meddahlık Geleneği	2008
Mevlevi Sema Törenleri	2008
Aşıklık Geleneği	2009
Karagöz	2009
Nevruz	2009-2016
Geleneksel sohbet toplantıları	2010
Alevi-Bektaşi Ritüeli Semah	2010
Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	2010
Geleneksel Tören Keşkeği	2011
Mesir Macunu Festivali	2012
Türk Kahvesi ve Geleneği	2013
Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı	2014
İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği	2016
Geleneksel Çini Sanatı	2016

Bahar Bayramı Hıdırrellez	2017
Dede Korkut Korkut Ana Mirası	2018
Geleneksel Türk Okçuluğu	2019
Minyatür Sanatı	2020
Geleneksel Zekâ ve Strateji Oyunu	2020

Kaynakça: (Unesco,2021).

Tablo 4: **Acil Korunması Gereken Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi**

Islık Dili	2017

Kaynakça: (Unesco,2021)

2.3.3 Korunan Alanlar

Korunan alanlar; içerdikleri farklı ekosistemler ve kültür değerleri ile beraber doğal yapının uzun dönemli korunabilmesi için belirlenmiş, ayrılmış ve kanun gücüyle veya geçerliliği bulunan diğer yöntemlerle korunan ve yönetilen coğrafi alanlar olarak tanımlanabilir (IUCN, 2011).

Türkiye, sahip olduğu coğrafi konum sayesinde önemli ve zengin bir biyolojik çeşitliliği bünyesinde barındırmaktadır. Bu zenginlik içerisinde, iklime bağlı farklılıklar, coğrafi, jeomorfolojik ve jeolojik çeşitlilik, denizler, akarsular, göller gibi su ortamlarındaki çeşitlilik, 0 ile 5.000 metre arasında değişiklik gösteren yükseklik farklılıkları ve 3 farklı bitkisel coğrafî bölgenin bir arada olması önemli rol oynar (DPT ve BM, 2010).

Türkiye'de koruma altına alınan alanların ülkenin yüzölçümü ile oranı, 1990 senesinde %2,96 iken (DPT ve BM, 2010) bugün sulak alanve özel çevresel koruma alanları da dahil edilerek %5,6'ya kadar yükselmiştir (DKMP, 2010).

Doğal alanların korunabilmesi dünya üzerinde varolan ekolojik, kültürel, toplumsal pek çok zenginliğin korunabilmesini ve gelecek nesillere miras olarak kalmasını mümkün olmasını sağlamak için uygulamaya koyulan bir yöntemdir ve korunan alanlarda kavramsal olarak doğayı koruma düşüncesinin uygulamaya geçmiş halidir. Bu alanlar; *"doğal korunma amacı taşımalarının yanında, bu amaçlarla ters*

düşmeyecek insan tüketimini sağlayacak işlevleri de üstlenerek ekolojik, sosyal ve ekonomik olarak çok sayıda fayda üretmektedir'' (Şen, Buğday,2015, s:214; Kuvan, 1999, s:65-79).

Doğanın korunması görüşü, mevcutta bulunan doğa değerleri ve kültür değerlerin bilimsel, ahlaki, toplumsal, ekolojikve iktisadi sebeplerle korunması gibi görülüyor olsa da bu varlıkların insan tüketimine ve etkilerine karşı korunması zorunluluğu olarak ortaya çıkmıştır (Kuvan, 2005, s:81-89).

''Korunan alanlar denildiği zaman genel anlamda doğal ortamda ekolojik yapıların insan müdahalesine maruz kalarak zarar görmeden devam etmesini sağlamak, doğa kaynakları ve kültür kaynaklarını korumak ve devamlı olarak bu kaynaklardan fayda sağlayabilmek için ortaya çıkan, idari ve kanuni etkisi olan araçlarla idare edilen, insanlarla doğal kaynağın ilişkisinin sınırlandırıldığı ve belirli kurallara bağlı olarak şekillendirildiği bölgeler akla gelir'' (Kuvan, 2005, s:81-89).

M*illi park, yaban hayatı koruma sahası, yaban bölgeleri gibi korunan alanlar hem ulusal hem de uluslararası doğal koruma kurallarının sonucunda korunabilmişler ve doğal korumanın köşe taşı olabilmişlerdir (Şen, Buğday,2015, s:215).*

Türkiye'de alan korunmasına yönelik milli park kavramı yasa maddelerinde ilk olarak 1956 senesinde yer almış ve o sene yürürlüğe alınan ***''6831 numaralı Orman Kanunu'nun 25.Maddesi''***ile gerçekleşmiştir. Yasanın yürürlüğe girip uygulanmaya başlanması ile birlikte, *1958 senesinde Yozgat Çamlık Milli Parkı, Türkiye'nin ''ilk milli parkı'' ünvanını almıştır* (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2007, s:167; Ezer, 2008).

Bugün 2873 Numaralı Milli Parklar Kanunu'nda bulunan korunan alanların dışında Türkiye'de ulusal koruma statüsüyla korunan diğer alanlar; muhafaza ormanı, gen koruma ormanı, tohum meşceresi, orman içi dinlenme yeri, tohum bahçesi, yaban hayatı geliştirme sahası, yaban hayatı koruma sahası, su ürünleri istihsal sahası ve sit alanı olarak sıralanabilir (Şen ve Buğday,2015, s:216).

Türkiye'de günümüzde 44 adet milli park ve 243 adet Tabiat Parkı**,** 30 adet Tabiat KorumaAlanı ve 112 adet Tabiat Anıtı koruma altındadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021).

2.3.4 Uluslararası Kültür Başkentliği

Kültür başkentliği; belirli seviyede kültürel mirası veya tarihi olarak önemli bir yeri bulunan, geleneksel ve modern sanata ilişkin örneklerin sergilendiği kentlere belirli kriterlere bağlı olarak verilen ünvan olarak özetlenebilir (Timur vd;2014, s:56-83).

Kültür başkentliği, toplumun ortaya koyduğu ve kuşaktan kuşağa aktararak öğrenme yoluyla devam ettirdiği kültürün, türlü etkinlikler ile ziyaretçilere tanıtılmasını anlatmaktadır. Bu nedenle kültür başkentliği olgusu, kültür olgusunu kapsamasının yanı sıra turizm olgusunu da kapsar ve kültür ile turizm kavramları arasında bir ilişki meydana getirmektedir. Kültür başkenti ünvanına sahip olan şehirlerde sene boyunca boyunca kültür sektörünün tüm yan sektörlerini kapsayan çok sayıda projeler ve etkinlikler gerçekleştirilmektedir (Çevik,2015, s:80).

Kültür Başkentleri, kültür ve kültür ürünlerinin birleştirici kuvetini şehirleraracılığı ile pratiğe geçirmek amacıyla Yunanistaneski Kültür Bakanı ''Melina Mercouri'' tarafından1985 yılında *"Avrupa Kültür Başkentleri"* markasıyla başlatılan bir kavramdır (Ertürk,2020, s:304). Bundan sonraki yıllarda Arap kültür başkenti, Amerika kültür başkenti, İslam kültür başkenti, Litvanya kültü rbaşkenti, Doğu Asya kültür başkenti, Türk Dünyası kültür başkenti uygulamaları hayata geçmiştir (Çevik,2015, s:78).

Kültür Başkentliği uygulamalarının, kültürel uyuma ve iş birliğine kapı açması açısından tüm dünyada yaygınlaşması Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı'nın (TÜRKSOY) desteklemesi ile Türk Dünyası da katılmıştır. 1992 senesinde başlayan Türk Dilini Konuşan Ülkelerin Devlet Başkanları Zirvesi etkinliklerinde ortaya çıkan düşüncelerin bir sonucu olarak Türk Dünyası Kültür Başkentleri 2010 senesinde TÜRKSOY'un öncülüğünde hayata geçirilmiş ve ilk defa 2012 senesinde Türk Dili Konuşan Ülkeler Kültür Bakanları Daimî Konseyi'nin seçimiyle Kazakistan'da

bulunan Astana kentine ilk *"Türk Dünyası Kültür Başkenti"* unvanı verilmiştir (Ertürk,2020, s:304).

2.3.4.1 Kültür Başkentliğinde Gerekli Olan Unsurlar

Kültür başkentliği organizasyonu için, kültür başkenti adının verilmesi ile birlikte başlayan ve etkinlik senesinin devam ettiği müddetçe başarılı olabilmek için dikkatlice uygulanması gereken bazı kurallar bulunur. Bu kurallar şöyle özetlenebilir; Yönetimsel kurallar, sosyal işbirliğinin ve katılımın sağlanması, altyapının geliştirilmesi, kültürel programların hazırlanması ve uygulanması, pazarlama ve iletişime yönelik faaliyetlerin düzenlenmesi, finansal olarak süreçlerin yönetilmesi, risk yönetimi yapılması, insan kaynaklarının planlanması, ziyaretçilerinyönetimi, izleme ve değerlendirme uygulamaları, uzun dönem etkilerin planlanması ve yönlendirilmesi, sürdürülebilirlik uygulamaları (Çevik,2015, s:70).

Yönetim uygulamaları kültür başkenti organizasyonlarının en önemli konularından biridir (Günay,2010, Çevik,2015, s:70). Kültür başkenti olan kentlerde yıl boyunca devam edecek olan etkinliklerin yönetilmesi büyük bir öneme sahip olduğu için üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Organizasyonlar zaman zaman kentin dışına da taşabileceği için kentler arasındaki iletişimin de kesintisiz sağlanması büyük bir öneme sahip olmaktadır. Yönetim uygulamaları konusunda açık olarak tanımlanan amaçı hedef, organizasyon şeması, operasyon yapısı, liderlik gibi konular öne çıkmaktadır (Richards ve Palmer,2010, s:146).

Toplumsal katılımın sağlanması ve iş birliği de kültür başkentleri açısından diğer bir başarı kriteri olarak karşımıza çıkar. Kentim kültür başkenti adını almasından sonra geçireceği sürede ekonomik, toplumsal ve kültürel konularda gelişim gösterebilmesi için şehri yöneten ve şehirde yaşayanların iş birliği içinde olması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, kültür başkenti uygulamasında yönetim ve sorumluluk tek bir ofise ait olmamalı tam tersi farklı yönetsel ofislerin birbiriyle koordineli biçimde bir arada yönetim sergilemesi ile gerçekleştirilmelidir. Bu etkinliklerin katılımcıları; kamu otoritesi, ulusal ve bölgesel kurumlar, yerel yönetimler, organizatörler, personeller,

sanatçı ve sektör katılımcıları, medya ve halk olarak sıralanabilir (Richards ve Palmer,2010).

Altyapı ise kültür başkentliği ünvanını alan şehirler açısından önem arz eden bir diğer unsurdur. Bugüne kadar kültür başkenti adını alan tüm kentler için altyapı projeleri önem arz eden önceliklerden biri durumuna gelmiştir. Palmer (2004) kültür başkenti ünvanlı şehirler için önemli altyapı projelerine örnek olarak; kültürel tesislerin veya kültürel olmayan yapıların restorasyonları ve yenileme çalışmalarını, kent meydanlarının ve sokakların veya diğer kamusal yerlerin düzenlenmesini, yeni kültür yapılarının inşa edilmesini, ışıklandırma ve uyarı levhalarının yenilenmesini, yeşil alan bakımlarının yapılmasını, ulaştırma ile ilgili çalışmaların yapılması gerektiğini sıralamıştır.

Kültürel program, gerçekleştirilecek olan bir etkinliğin izleyiciler tarafından reklam yüzü olması nedeniyle önemli hale gelmektedir (Richards ve Palmer,2010, s:79). Palmer-Rae (2004), kültürel programların pek çok kent için kültürel senenin ana öğesi olduğunu ve hazırlıklar, istişare toplantıları ve organizasyonel süreçleri içeren birkaç yıllık bir çalışmanın sonucu ortaya çıktığını ileri sürmüşlerdir.

Pazarlama faaliyetleri ve iletişim çalışmaları kültür başkentleriaçısından yaşamsal öneme sahip bir başka konudur. Kültür başkentleri için yürütülen pazarlama ve iletişim faaliyetlerinin öne çıkan amaçları olarak şu sıralama yapılabilir; kentin uluslararası arenada profilinin yükselmesini sağlamak, kentin sahip olduğu imajı geliştirmek, iç turizm ve yurtdışı turizmin gelişmesini sağlamak ve kültürel programların tanıtılmasını sağlamak (Çevik,2015, s:72).

Kültür başkentliği organizasyonlarında ev sahibi olan kentler açısından önemli hususlardan biri de finans yönetimi olmaktadır. Bu tür büyük etkinliklerin yapılması için fon sağlanabilmesi genellikle kamu otoritesine düşmektedir (Richards ve Palmer, 2010, s:214). Kamu kurumları ve diğer kamu kuruluşları hibelerle veya farklı yardım seçenekleri ile bu etkinlikler için destekçi olmaktadırlar (Getz,1997, s:206). Özel sektör bu anlamda kentlere yardımcı olabilmekte ve sponsorluk müessesesi ile kültür başkentleri gelir ve destek sağlayabilmektedir (Çevik,2015, s:72).

Risk yönetimi süreçleri kültür başkentleri açısından dikkatle üzerinde durulması gereken bir diğer husustur. Risk yönetimi kavramı "oluşabilecek kimi risklerin belirlenebimesi, bu risklerin değerlendirilebilmesi ve risklerin bertaraf edilebilmesini veya yönetilebilmesini sağlamak" şeklinde özetlenebilir (Van der Wagen,2005, s: 142).

İnsan Kaynakları yönetimi ise hayatiönem taşıyan diğer önemli unsurdur. Kültür başkentleri, organizasyon ile ortaya çıkan misyonu, amaçları, hedefleri ve stratejileri dikkatli şekilde değerlendirir ve bunlarla ters düşmeyecek biçimde insan kaynaklarına yönelik hedefleri ve stratejileri hazırlarlar. Getz (1997: s:184)'e göre "etkinliklerin büyük bir kısmı gönüllüler ile yürümektedir". Bu ifadeyi doğrulayacak biçimde, kültür başkenti ile ilgili etkinliklerin de önemli bir kısmı gönüllüler eliyle gerçekleştirilmektedir.

Ziyaretçi yönetimi, kültür başkenti olan kentler açısından en önde gelen konular arasında yer almaktadır. Palmer (2004), kültür başkenti adını almış olan kentlerde potansiyel ziyaretçilerin kente çekilmesi konusunun çok önemli olduğunu ifade etmiş ve bu durumun kültür başkentliği kavramının başarısı için büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Kültür başkenti olan kentlerin ziyaretçilere yönelik amacı, ziyaretçi sayısını çoğaltmak, turizm sezonunu olabildiğince uzatmak, yeni aktiviteler, pazarlar ve yerler geliştirmek ve kentin imajını değiştirmeye çalışmak olarak ele alınabilmektedir (Çevik,2015, s:73, Palmer,2004).

Etkinlik etkilerinin zamanında izlenmesi ve değerlendirilmesi, kültür başkentleri açısından öneme sahiptir. Etkinliklerin sosyal, kültürel, iktisadi, çevresel ve turistik etkilerinin farklı izleme teknikleri (anketler, izleyici katılımları, basında yer alma, istihdam sağlama, altyapının geliştirilmesi, ziyaretçi davranışlarını yönlendirme gibi) kullanılarak izlenmesi (Van der Wagen, 2005, s:159) ve sürecin değerlendirilmesi kültür başkentliği gibi uzun vadeli organizasyonlar açısından hayati öneme sahiptir (Çevik,2015, s:73).

Kültür başkentliği organizasyonu açısından bir önemli konu da uzun vadeli etki ve sürdürülebilirliktir. Kültür başkenti etkinliklerinin öncelikli hedeflerinden

biri'dekültür başkentliğinin devam ettiği sene içerisinde elde edilen faydaların, etkinlik yılından sonraki süreçte de devam etmesini sağlamaktır (Çevik,2015, s:73).

Kültür başkenti ünvanını alan kentin kentsel yenilenme çalışmaları hızlıca başlamakta ve kentin istihdam oranı hızlı bir şekilde yükselebilmektedir. Artan ziyaretçi sayıları ile turizmin sağladığı iktisadi faydalar da artmaktadır. Sözkonusu ekonomik faydaların yanında gerçekleştirilen kültürel altyapı geliştirmeleri ile hem şehirde yaşayan yerel halk hem de şehre turistik amaçlarla gelen turistlerin kente olan bakış açıları olumlu yönde etkilenmektedir. Kentin sahip olduğu kültür varlıklarının ve mirasın korunması noktasında'da önemli kazanımlar elde edilebilmektedir. Bunların haricinde kültür başkenti olmanın ortaya çıkardığı en önemli faydaların başında şehrin tanıtımının yapılabilmesi gelmektedir. Bir sene boyunca başarılı şekilde aktiviteler yapılan bir kent hem ulusal basında hem de uluslararası medyada kendine yer bulabilmekte ve şehre olan bakışı olumlu yönde değiştirebilmektedir. Bunun sonucunda şehrin bir marka şehir olması durumu da söz konusu olabilmektedir (Timur, Çevik, Kıcır;2014:56-83).

Tablo 5: **Türk Dünyası Kültür Başkentleri Listesi**

Başkent	Ülke	Yıl
Nur-Sultan	Kazakistan	2012
Eskişehir	Türkiye	2013
Kazan	Tataristan	2014
Merv	Türkmenistan	2015
Şeki	Azerbaycan	2016
Türkistan	Kazakistan	2017
Kastamonu	Türkiye	2018
Oş	Kırgızistan	2019
Hive	Özbekistan	2020
Bursa	Türkiye	2022
Şuşa	Azerbaycan	2023

Kaynakça: (Türksoy, 2022)

3. TURİZM DESTİNASYONLARININ VE İNANÇ TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE ETKİLİ OLAN UNSURLARIN ÖLÇÜLMESİ KASTAMONU ÖRNEĞİ

Turizm destinasyonların ülke veya şehirlerdeki turistik bölgeleri, ürünleri, yöresel yemekleri, farklı kültürleri turizm aracılığı ile çekim merkezi haline getirerek turistik çekim merkezleri haline getirme çalışmaları olarak kısaca tanımlayabiliriz. Destinasyonlar üzerinde çalışmalar yapmak ve destinasyonları pazarlamak için özellikle pazarlama yapılacak bölgenin tarihi yerlerine, yöresel yemeklerine yöresel kıyafetlerine ve birçok kültürüne hâkim olmak gereklidir.

Destinasyon imajını oluştururken bu unsurlar ele alınarak fikirler üreterek imaj çalışmaları yürütülebilir. Bir şehrin imajını oluşturmak o şehirde ve diğer şehirlerde ya da ülkelerdeki insanlarda ilk izlenim oluşturmak demektir. Bunun için oldukça özverili ve dikkatli çalışmalar projeler yapmak veya bulmak önemlidir.

Destinasyon markasını oluşturmak ise imajı oluşturulan bölgenin Turizm destinasyonları sayesinde pazarlanarak ününü ve ilini artık herkes tarafından bilinen bir yer oluşturduğu zaman olur.

Destinasyonların basamaklarını oluştururken en önemli bir unsurda o ildeki turizm destinasyonun hangi turizm çeşidi üzerinde olduğudur. İnanç Turizmi hem ülkemizde hemde yabancı ülkelerde oldukça önemli olan bir turizm çeşididir. İnanç destinasyonlarının geliştirilmesi şehirlere ayrıca bir imaj ve önem arz etmeye başlamaktadır. İnanç turizminin'de turizm destinasyonu gibi gelişmesini etkileyen unsurlar bulunuyor. Camiler, kiliseler, şapanlar, tapınaklar, türbeler ya da kutsal çekim merkezleri ‘’hac ‘’ibadetini yerine getirmek için yapılan ziyaretler bu alanda inanç turizmi destinasyonu olarak ele alınıp imaj ve markalaşma aşamasında ülkelere ya da şehirlere oldukça önem kazandırır.

Bu kapsam göz önüne alınırsa Türkiye'de adı duyulmuş imajı ve markası oluşmuş inanç turizmi destinasyonu sağlayan iller olsada özellikle son zamanlarda Kastamonu

İli inanç turizmi kapsamında çalışmalar sağlayan ve şehrin turizm destinasyonunu inanç turizmi üzerinden sağlanması gerektiğini göstermiştir.

Kastamonu Turizm Destinasyonları bakımından çok zengin bir il olmasına karşın İnanç Turizmi Destinasyonu oldukça çok iken turizm destinasyonları arasında sadece küçük bir dilimi kapsamaktadır, ancak Kastamonu ili İnanç turizmi açısından oldukça zengindir.

Bizans-Roma dönemine, Beyliklere ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve önemli islam eserleriyle oldukça geniş bir yelpazayesahiptir. Camileri, önemli zaatların kabirleri, dönem mimarisi oldukça geniş ve özenli işçiliği içerisinde barındırmaktadır.

3.1 Kastamonu İline Dair Bilgiler

Kastamonu'nun tarihi, Hitit İmparatorluğu ile başlamaktadır. Frigya ve Lidya Krallıkları bu topraklarda hüküm sürmüş ve MÖ IV. yy'da Perslerin hükümranlığına girmiştir. MÖ IV. yy'da Büyük İskender Anadolu topraklarıyla birlikte Kastamonu şehri Makedonya'ya katılmış ve bu süreçten sonra İskender tüm şehri ele geçirerek hüküm sürmüştür. Kastamonu uzun seneler boyunca Roma İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde kalmıştır ve MS 395 senesinde İmparatorluğun dağılması ile birlikte Bizans İmparatorluğu hükümranlığına geçmiştir (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü [KTB], 2021).

Kastamonu isminin ortaya çıkması ile ilgili pek çok bilgi ve rivayet bulunmaktadır. Ancak bu rivayetlerin içinde akla en yatkın olanı şudur; "Kastamonu" ismi, bölgede ilk oturan topluluk olan Gasgalar' a ve bölgede daha önceden bulunduğu söylenen "Tumanna" kentine dayandırılmasıdır (İbret vd,2015; Baydil ve İbret,1999, s:5). Arap kökenli coğrafya bilimciler yazdıkları eserlerde şehrin adını Kastamuni, Tamuni şeklinde belirtmişler, batılı bilimciler de şehir için Constamnes, Casstimana ve Kastamboli isimlerini vermişlerdir. Şehir adı Osmanlıca eserlerde Kastamoni olarak geçmektedir (İbret vd,2015; Kankal, 2004, s:1)

Farklı bir görüşe göre de Roma döneminde Taşköprü eyalet merkezi idi. Bu dönemde Kastamonu küçük bir kasabaydı. Bizans döneminde ve özellikle Kommenler soyunun yaşadığı dönemde gelişmeye başlamıştır. Bu soyun yaşadığı dönemde bölgeye bir kale inşa edilmiş ve Kommenlerin kalesi anlamına gelen "KastraKommen" denmiştir. Kelime zaman içerisinde "Kastamonu" şeklinde değiştiğini öne sürenler olmuş ise de bu konuyda bir belge bulunmamaktadır (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Anadolu'da bulunan diğer şehirler gibi Kastamonu'da 1071 Malazgirt savaşının ardından Anadolu kapılarının Türklere açılmasının sonucunda Türk hakimiyetine girmeye başlamıştır. 1084 senesinde Sinop'u fetheden Emir Karatekin, Kastamonu ve Çankırı'nın da içinde bulunduğu bir beylik ilan etmiştir (İbret, vd, 2015, akt, Turan, 1993, s: 67). Ancak bölgede Türklerin hakimiyet kurması bir asırı aşkın bir sürede mümkün hale gelmiştir (İbret vd,2015; Tosunoğlu, 1993, s:7).

Kastamonu şehrinin Türklerin eline geçmesi ilk olarak Danişment Beyliği döneminde Ahmet Gazi'nin Oğlu Gümüş Tekin zamanında 1105 senesinde olmuştur. Bir asıra yakın bir süre boyunca Danişment Beyliği hükümranlığını sürdüğü şehir ve çevresindeki yerleşkeler sonrasında 15 yıl kadar Bizans hakimiyeti altına girmiş 1213 senesinde Anadolu Selçuklu Sultanı Alaattin Keykubat tarafından Selçuklu Kumandanı Hüsamettin Çobanbeyin komutanlığınca zaptedilmiştir (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Şemsettin Yaman Candar öldükten sonra Süleyman Paşa tarafından 1309 senesinde yeniden zaptedilen Kastamonu, sınırları genişletilmiş ve "Candaroğulları Beyliği" kurulmuştur. Böylece Çobanlar hakimiyeti sona ermiştir (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

İsfendiyar Bey'in ardından "İsfendiyaroğulları" ismini alan Kastamonu Beyliği 1460 senesinde Osmanlı himayesine girene dek önde gelen bir ilim ve kültür merkezi durumuna gelmiş ve çok sayıda bilim adamı yetiştirmiştir. Şehrin bu özelliği Osmanlılar hakimiyeti altında da devam etmiştir

Kentin tam olarak Osmanlı hükümranlığı altına girmesi Fatih Sultan Mehmed tarafından yapılan Kuzey Anadolu harekâtı ile olmuştur. Bu hareket Amasra'nın fethedimesi ile başlamış ve 1460 ile 1461 seneleri arasında Kastamonu ve Sinop'un Osmanlı hakimiyeti altına girmesi ile son bulmuştur. Hakimiyetin sağlanmasının ardından şehir sancak haline gelmiştir (İbret vd,2015; Kankal, 2004, s: 3).

Cumhuriyetin ilanının ardından Ulu Önder Mustafa Kemal'in "23 ile -31 Ağustos 1925" tarihleri arasındaki sürede Kastamonu'da gerçekleştirdiği Kıyafet ve Şapka İnkılabı, Cumhuriyet devrinin en önemli olaylarından biri haline gelmiştir. Devrimin gerçekleştirildiği bu süre de şehirde "Kültür, Tarih ve Sanat Haftası" ismi ile kutlanmaya başlamıştır (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

3.1.1 Kastamonun Konumu

Kastamonu Karadeniz'in kuzeybatısında yer alan şirin bir ilimizdir. Kastamonu 13,108 kilometrekarelik bir yüz ölçümüne sahiptir ve Ilgaz Dağları'nın eteklerinde bulunan Kara Çomak vadisi üzerinde inşa edilmiştir. Şehrin denizden yüksekliği 775 metre olarak kayıtlara geçmiştir (Poyraz,2019, s:37: Baydil ve İbret, 1999, s: 4).

Kastamonu ili genel anlamda bir dağlık şehir olduğu için geniş verimli ovaları bulunmamaktadır. En önemli coğrafi yapısı Gökırmak Vadisi'dir. Ayrıca Devrez Vadisi'nin şehir sınırları içerisinde kalan bölümü Tosya Ovası'nı oluşturmaktadır. 6 ilçesinin denize kıyısı olan Kastamonu şehrinin Karadeniz'de olan kıyı uzunluğu ile 176 km.dir (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Kastamonu'nun merkez ilçe, Abana, Ağlı, Araç, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekâni, Doğanyurt, Hanönü, İhsangazi, İnebolu, Küre, Pınarbaşı, Şenpazar, Taşköprü ve Tosya olmak üzere toplam 19 ilçesi bulunmaktadır (Poyraz,2017, s:38; Türker ve Çetinkaya, 2009, s:356).

Güneyinde Ilgaz dağları, kuzeyinde ise Küre (İsfendiyar) dağları bulunmaktadır. İlin kuzeyinde Batı Karadeniz Dağları, Karadeniz sahiline paralel olarak İsfendiyar (Küre) Dağları ve güneyinde ise Ilgaz Dağları uzanmaktadır (Poyraz,2017, s:38).

3.1.2 Kastamonu İklim, Bitki Örtüsü ve Cografi Yapısı

Kastamonu dağlık ve engebeli araziler üstüne kuruludur. Dağlık olduğu için geniş ovaları bulunmamaktadır. Buna rağmen vadiler etrafında ovalar ya da ovacıklar ile karşılaşılır.

Bunlara bağlı olarak olarakYaralıgöz Dağı (1985metre yükseklik.), Göynük Dağı (1770metre yükseklik.), Dikmen Dağı (1471metre yükseklik), Kurtgirmez Dağı (1450 metre yükseklik.), Güruh Dağı (1493metre yükseklik.), Ballıdağ (1400 metre yükseklik.), lsırganlı Dağı, Harami ve Elek dağları önemli yükseltiler olarak öne çıkar. Şehrin güney kısmında Ilgaz Dağları uzanır. Kuzey kısımda Gökırmak ve Araç Çayları, güneydeDevrez Vadisi ve Çayı bulunmaktadır. İlin en yüksek noktası Çatalılgaz tepesi (2565, metre yükseklik)'dir (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

İklimi ise kuzeyinde karadeniz iklimi görülürken güneyde iç anadolu iklimi gözlemlenebilmektedir. Kastamonu il merkezinde hava sıcaklığının en düşük olduğu aylar ocak-şubat hava sıcaklığının en yüksek olduğu aylar ise temmuz-ağustos aylarıdır (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Bitki örtüsü oldukça zengin çeşitlidir. Podzolik toprakların dağılım alanı durumunda bulunan bölge genelinde, alt örtü olarak eğreltiotu önemli bir yere sahip olmaktadır. Burada bulunan çam ormanları, kayın ormanları ve köknar ormanları düzgün gelişimi olan işletilebilir ve niteliği yüksek olan orman alanlarıdır. İnebolu ve Cide'nin güneyinde buluna sırtlarda yoğun olarak bulunan çam ağaçları, köknar ve kayın ağaçları arasında ıhlamur ağaçları, kestane ağaçları ve karaağaç, gürgen gibi ağaçlarla, mersin, kavak, dişbudak ve ahlat ağaçlarının çok çeşitli türleri yer almaktadır. Orman örtüsü sıktır ve sırt şeridiyle Azdavay-Devrekânî arasında bulunan yükseltilerde çam

ağacı türleri çoğalmaktadır. Bölgenin çam örtüsü seyrek olarak kayıtlara geçmiştir (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Kıyı kesiminde yer alan ormanlık alanlarda, iğne yapraklı türlerden olan kızılçam, sarıçam, karaçam, köknar, porsuk, yapraklı türlerden ise kayın, meşe, dişbudak, akçaağaç, kızılağaç, karaağaç, kestane, ıhlamur, şimşir, yabanıl fındık, kavak, gürgen, çınar gibi ağaçlar vardır. Köknar ağaçları ve kayın ağaçları genellikle dağların kuzey yamaçlarında bulunmaktadır. Ilgaz Dağlarıyla Devrez Çayı-Vadisi arasındaki bölgede Tosya ormanları yer alır. Bu bölgede de karaçam, sarıçam, meşe ve köknar gibi türlere rastlanır (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Bu bilgilerden yola çıkarak Kastamonu ilinin oldukça çeşitli ve verimli toprakları oldukları ortaya çıkmaktadır. Yükseltilere doğru artan ağaç çeşitleri kıyı kısımlara doğru değişen toprak çeşitliliğiyle oldukça bereketli bir ildir.

3.2 Kastamonu İli Turizm İmkanları

Kastamonu ili turizm olanak ve imkanları bakımından oldukça geniş bir yelpazaye sahiptir. İlin Kültür ve İnanç turizmi özellikle turizm seçeneklerinin en başında gelmektedir. Birçok medeniyeti ağırlayan şehir olmasından dolayı camiler, medreseler, hamamlar, hanlar, külliyeler, imaretler, tümülüsler, höyüklere ev sahipliği yapar. Bu yapılar Kastamonu ilinin turistik destinasyonu bakımından artmasına yol açar. Kastamonu aynı zamanda *''Evliyalar Şehri''* olarakda anılmakta ve birçok evliya ve önemli alimlerin türbe ve mezarları bulunmaktadır (Yaman,2003).

Kastamonu ili yaklaşık olarak 135 kilometrelik bir sahil şeridine sahiptir. Burada Abana, Cide, Çatalzeytin ve İnebolu kentlerin kıyıları sahil şeridindedir. Bu bölgelerde deniz turizmi için tesisler bulunmaktadır. Bununla birlikte bu kıyılar çok fazla insan etkisine maruz kalmadığı için bozulmamıştır ve yeşil ile mavinin bütün haline geldiği nadir coğrafyalardan birini oluşturmaktadırr (İbret, 2004).

İçerisinde barındırdığı doğal güzellikleri bulunan bu ilin koruma altına alınan Ilgaz ve Küre dağları Milli Parkı vardır. Ilgazda bulunan kayak tesisi ülkemizin önemli kayak

merkezleri arsasında yerini almıştır. Milli Parkların ise en önemli olanı ise İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkıdır.Millî Mücadelenin kalesi olan İneboluda yer almaktadır.

İlin doğa turizmi bağlamında önemli bir potansiyeli bulunmaktadır. İlde bulunan mağara, yayla, kanyon, zengin bitki örtüsü, ayrıca el sanatlarının gelişmiş olması, halk oyunu, geleneksel mutfak, konaklar, anıtlar, müzeler, sağlık ve spor turizmi için uygun alanlar ilde bulunan turizm zenginlikleri arasında sayılabilir (İbret vd,2015, s:246).

3.2.1 İnanç Turizmi Destinasyonu

Kastamonu Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde Türklerin ilk yerleşim yerlerinden biri olmuştur. Malazgirt savaşı ile Anadolu yalnızca Türkleşmemiş aynı zamanda İslamlaşma sürecine de girmiştir. Bunun sonucunda Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu üzere Kastamonu şehrinde de Türk İslam eserlerinin ilk örnekleri ortaya çıkmıştır. Şehir kısa bir süre içinde önemli bir inanç merkezi ve kültür şehri haline gelmiştir. Şehir genelinde Selçuklu, Çobanoğulları (Atabeyler), Candaroğulları ve Osmanlılar döneminde birçok dini yapıt inşa edilmiş ve bu durum günümüzde bile hala inanç turizminin bir merkezi olmasına katkı sağlamıştır. Özellikle şehrin "Evliyalar Şehri" adı ile anılması ise turizm potansiyelinin desteklenmesini sağlamaktadır. Şehirde yer alan çok sayıda mezar ve türbeler bu durumun haklılığını ortaya koymaktadır (İbret ve diğerleri,2015, s:247).

Kastamonu şehrinin inanç turizmi faaliyetleri başta olmak üzere turizm çeşitliliği açısından önemli bir potansiyeli bulunmaktadır. İnsanların manevi gereksinim ve istekleri inanç turizmini ortaya çıkaran en önemli erkendir. Kastamonu şehrinde yaşayan ve şehre ziyaret amacıyla gelen turistler de öncelikli olarak manevi hazzın tarifsiz duyguların olduğu yerlerin farkında olmaları ve bu manevi mekanları ziyaret etmek için Kastamonu ilini tercih etmeleri ya da yerel halkın önemli dini günlerde ziyaret gerçekleştirmesi buna örnektir. Özellikle Evliyalar Şehri adıyla bilinen şehirdeki inanç turizmi mekanları arasında önemli bir yere sahip olan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesinin manevi havası ziyaretçiler için bir çekim oluşturmaktadır (Çetinkaya,2019, s:29).

3.3 Kastamonu Turizmi ve İnanç Turizmini Etkileyen Unsurlar

3.3.1 Kastamonu Coğrafi İşaretli Ürünler

Coğrafi işaret "belli bir alandan kaynaklı bir ürün veya hammaddeyi tanımlayan veya hem kalitesi hem de adı hem de farklı karakteristik özellikleri açısından diğer benzerlerinden ayrılan ve coğrafi olarak çıktığı bölgeyle özdeşleşmiş olan bir bölgenin temsil edildiği bir tür mülkiyet hakkıdır (Ilıcalı, 2005). Kastamonu İlinde 4'ü, Menşe, 14'ü, Mahreç toplam 18 adet coğrafi işaretli ürünler bulunmaktadır. Bunlar;

Tablo 6: **Kastamonu Coğrafi İşaretli Ürünler**

Ürün Adı	**Ürün İşareti**	**Yılı**
Taşköprü Sarımsağı	Menşe	2010
Taşköprü Kuyu Kebabı	Mahreç	2016
Tosya Pirinci	Menşe	2017
Pınarbaşı Kara Çorba	Mahreç	2017
Tosya Bıçkısı	Mahreç	2018
Daday Etli Ekmek	Mahreç	2018
Kastamonu Çekme Helva	Mahreç	2018
Kastamonu Tiridi	Mahreç	2019
Kastamonu Taş Baskı Dokuma	Mahreç	2019
Kastamonu Siyez Bulguru	Menşe	2019
Kastamonu Simidi	Mahreç	2019
Devrekani Hindi Banduması	Mahreç	2019
Tosya Kıstısı	Mahreç	2020
Kastamonu Siyez Buğdayı	Menşe	2020
Kastamonu Örme Fanila	Mahreç	2020
Devrekani Cırık Tatlısı	Mahreç	2020
Cide Ceviz Helvası	Mahreç	2020
Azdavay Yöresel Kıyafetleri	Mahreç	2020
Araç Kül Çöreği	Mahreç	2021
İhsangazi Ekşili Pilav	Mahreç	2021

Çatalzeytin Fındık Şekeri	Mahreç	2021
Tosya Kıl Telası	Mahreç	2021
Kastamonu Siyez Unu	Mahreç	2021
Kastamonu Üryani Eriği	Mahreç	2021
Kastamonu Pastırması	Mahreç	2021
Evrenye Bıçağı	Mahreç	2021

Kaynakça: Türk Patent Kurumu, 2022

3.3.1.1 Taşköprü Sarımsağı

Kastamonu Taşköprü Sarımsağı'nın en önemli özelliklerinden biri diğer yerlerde yetişen sarımsaklara göre daha acı olması ve tıbbi olarak daha kıymetli bir tür olmasıdır. Taşköprü Sarımsağı dışında Türkiye'nin farklı yerlerinde yetiştirilen sarımsaklarda kanser önleyici bir madde olarak öne çıkan selenyum elementi eser miktardadır. Yine Türkiye'nin farklı bölgelerinde yetiştirilen sarımsaklarda, sarımsağa kokusunu veren Allylpropyldisülfid (C6H12S2) maddesi yok denecek kadar az miktardadır. Bununla birlikte Taşköprü Sarımsağı, bileşimindeki mineral maddeler ve vitaminler bakımından çok zengin bir sarımsak türüdür. Tüm bu özelliklerinin yanında Taşköprü Sarımsağı, kuru madde içeriği açısından yüksek seviyeli olduğu için taşımaya ve saklamaya karşı dayanıklıdır ve uzun süre bozulmadan saklanabilir (İbret, Küllü, 2005: Taban vd., 2005).

Taşköprü sarımsağını diğer sarımsaklardan ayıran özelliklerden biri de fiziksel özellikleridir. Bu sarımsağın baş ve kabuk rengi beyaz, dişleri iri ve sıkı, dişlerin kabuk rengi pembemsi, dişlerin et rengi de krem veya sarı olmasıdır. Taşköprü sarımsağının baş kabuklarında "antosiyan" az miktardadır. Her bir kellede diş sayısı ortalama 12 civarındadır. Sarımsağın dişleri üzerinde antosiyan şeritleri bulunur ve bu dişler 5 ile 10 arasında koruyucu kabukla örtülmektedir. Baş iriliği yetiştirilme şartlarına bağlı olarak değişmekle birlikte 60 gram kadar olabilmektedir. Başların ortalama irilikleri ise 15 gram ile 35 gram arasında değişmekte ve başların çapı da 30 ile 40 santim arasında değişmektedir. Baş ile kabuğun ayrılması diğer sarımsaklara göre daha zordur. Sarımsağın kokusu oldukça keskin ve kuru maddenin oranı yüzde 37'dir.

Taşköprü sarımsağının kendine özgü bir acılığı bulunur ve kokusu çok keskindir. Bu özelliklerine bağlı olarak bu sarımsak türü Türk Patent Enstitüsü tarafından 03-12-2009 tarihinde coğrafi işaret ile tescil edilmiştir (İbret, Küllü,2005).

3.3.1.1.1 Taşköprü Kuyu Kebabı

Taşköprü Kuyu Kebabı yaklaşık olarak 200 senelik bir geçmişe sahiptir. 93 Harbi adıyla bilinen Osmanlılar ve Ruslar arasında gerçekleşen savaşın ardından Kırım-Bahçesaray'dan Taşköprü şehrine gelen göçmenlerin bu kebap türünü ilk kez yaptıkları rivayet edilmektedir. Bu kebabın yapım tekniğinin askerlik için taşköprüye gelen kişilerin yöre halkına öğrettiği ileri sürülür. Taşköprü Kuyu Kebabı bölgeye unvan bağıyla bağlıdır (Cİ,2022).

Taşköprü yemek kültürünün zenginliği açısından önemli bir mutfaktır. Bu kültürel zenginliğin önemli nedenlerinden biri yöredeki ormanların ve bitki örtüsünün zengin olmasıdır. Bu zenginliğe bağlı olarak yörede yetişen hayvanların etlerinin lezzetli olması önemli etkenlerden biridir. Taşköprü'de bulunan hayvan varlığının kalite olarak yüksek seviyede olması ilçenin etli yemeklerinin ünlenmesi için yeterli olmuştur. Taşköprü Kuyu Kebabının yapılmasında 6 ile 10 ay arasında ve canlı ağırlığı 25 ile 35 kilo arasında olan süt kuzularının kullanılması, kebabın yapıldığı kuyuların tasarım olarak ısıyı yayabilmesi ve tüm kebabın eşit şekilde pişmesi, kuyu ağzının yöresel bir malzeme olan sarı toprak ile kapatılması sonucunda ısının içeride kalması ve etin kurumaması, kuyuların yakılması için kullanılan çam kökünden elde edilen çıraların kullanılması ve bu çıralardan ortama dağılan reçine kokusu kebabın lezzetini artıran ve kebabı diğerlerinde ayırt eden önemli özellikler arasındadır (Cİ,2022).

Kebabın pişirilmesi sırasında herhangi bir baharat veya sebze kullanılmaz. Bu yemeği öne çıkaran esas olarak pişirme tekniği ve kuyunun sahip olduğu fiziksel özelliklerdir. Taşköprü Kuyu Kebabının yapılması için kullanılan kuyuların derinliği 180 santim ve çapı da 100 santim olmak zorundadır. Kuyunun silindirik yapısı ısının dönebilmesini ve tüm kuyu içinde eşit şekilde dağılmasını sağlar. Bununla birlikte bu durum kuzuların duvara yapışmasının da önüne geçmektedir. Kuyunun örülmesi sırasında orta kısmında bir bombe oluşturulur ve bu durum kuyunun yukarıya doğru daralması

gibi görülür. Bu bombenin asıl amacı ısının yanma sırasında yukarıya doğru gitmemesi ve dönebilmesinin sağlanmasıdır (Cİ,2022).

Kuyunun duvarları ısının daha sağlıklı bir şekilde tutulabilmesi için mümkün olan en yüksek kuruluk seviyesine sahip olması açısından eski enkazlardan elde edilen eski tuğlalar ile örülür. Kuyunun çevresinde, tuğlalarla toprak arasında 2 ile 2,5 metre civarında dolgu maddesi olan bir bölüm vardır. Bu dolgu maddesi çakıl taşları, saman, kum, şişeler ve kırık camlardan oluşmaktadır. Bu dolgu kuyunun tavını koruma işini yaparlar. Tuğlaların örülmesi işinde çimentodan imal edilen harç kullanılmaz. Bunun yerine yöreye özgü sarı toprak ile elde edilen harç kullanılır. Sarı toprağın özelliği, kuyunun ısı soğurmasını artırması ve daha uzun süre sıcak kalmasını sağlamasıdır. Toprak hammaddesi ile yapılan bu harcın yüksek sıcaklıklara maruz kaldığı zamanlarda kurumaması ve çatlamaması için sıcağa karşı dirençli olan maddelerden yapılmaktadır.Bu şekilde sarı toprak Taşköprü Kuyu Kebabın kuyusunun yapılışında hem harç olarak kullanılmakta hem de yalıtım malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bilimsel çalışmalarda sarı toprağın yörede varolan diğer topraklara göre ayrıt edici özelliklere sahip olduğu ve dar bir bölgede bulunduğu, kum fraksiyonunun yoğun, kil ve silf fransiyonunun ise düşük yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir (Cİ,2022).

Kumun özelliğinin genel olarak ince taneli ve orta taneli kumlardan oluşması harç malzemesinin hava ile dolu boşluklarının oluşmasına ve bunun sonucunda da dışarıya ısı çıkışının azalması böylelikle kuyunun ısı soğurmasının yükseldiği ve kuyunun uzun süreler sıcak kalabildiği belirlenmiştir. Sarı toprağın kil fraksiyon düzeyinin düşük olmasıysa bu toprak türünün plastik yapıda bir özellik göstermesine ve harcın yüksek sıcaklıklar karşısında kuruması, çatlaması ve dağılmasının önüne geçmesine neden olmaktadır.Toprağın orta yüzde 5 ile yüzde 15 aralığında (orta seviye) kireç muhteva etmesi ise kum ve silt fraksiyonu açısından çimentolama özelliği kazanmasına, bu taneciklerin bir araya gelerekbirbirlerine sıkı şekilde tutunmalarına, ve buna bağlı olarak yüksek sıcaklıklara maruz kalındığında dağılmanın önüne geçilmesine imkan vermektedir. Kuyunun ağzının kapatılması için paslanmaz çelik levhalar kullanılmakta ve üzerinde ahşap bulunan kapaklar yer almaktadır. Kuyular genel olarak işletmelerin

içinde yer almaktadır. Yanma sırasında çıkan duman ve buhar ise bacalar aracılığı ile dışarıya atılır (Cİ,2022).

Kuyunun yakılması için has çıra adı verilen çıralar kullanılır. Bu çıra kesilen çam ağaçlarının kök kısımlarından elde edilen bir tür çıradır. Çıra, kolayca tutuşabilen ve ısı olarak yüksek kalorisi olan bir türdür. Bir kuyunun yakılması için 75 ile 80 santim uzunluğu olan ve yaklaşık 10 santim çapı olan 20-25 kadar çıra kullanılır. Bu yakıtın yanma süresi ise yaklaşık olarak 1,5 saat civarıdır. Yakıtın tamamen yanmasının ardından geriye kalan yanmamış parçalar uzunca makaslar yardımı ile dışarıya alınır ve kuyu böylece hazırlanır. Yapılan bu yakma hazırlığının ardından kuyu içinde bulunan tuğlalar tamamen usunur ve kuyu içinin sıcaklığı yaklaşık 1000 dereceye ulaşmaktadır. Ancak pişme sırasında kuyu içi sıcaklığı yaklaşık 350 ile 400 derece arasına düşmektedir. Kuyu içerisindeki etler bu ısı ile pişmektedir (Cİ,2022).

Taşköprü Kuyu Kebabının yapılması için 6 ile 10 ay arasında değişen ve canlı ağırlığı 25 ile 35 kilogram arasında değişen süt kuzuları kullanılır. Bu kuzular yetiştikleri bölgelerde bulunan aromatik bitkilerle beslendikleri için kebap'da özel bir lezzete sahip olmaktadır. Kuzunun seçilmesinden sonra sabahın ilk saatlerinde özel veterinerler kontrolünde bulunan ve resmi olarak yetkili kılınmış mezbahalarda kesim yapılır ve muayeneden geçirilir. Bu muayene ardından uygun görülen kuzular soğutmalı özel dağıtım kamyonları ile sabah 8 de kebabın yapılacağı işletmelere teslim edilirler (Cİ,2022).

Taşköprü Kuyu Kebabı yeni kesilen ve ölüm sertliği (rigor motris) geçmemiş kuzu etlerinden yapılmaktadır. Önceden kesilen, dinlendirilmiş veya dondurulmuş etlerden kebap yapılmaz. Bu yüzden kesimin yapıldığı günün sabahında işleme alınan etler hazırlanır. Karkas olarak işletmeye gelen etlerde ilk işlem iç organların çıkarılmasıdır. Sonrasında bacak kısımlarındaki incik kemikleri alınır ve boyundan başlayarak kalça kemiğine kadar karkas et yarılır. Ancak bu işlemde et ikiye ayrılmaz. Bunun amacı kebabın daha iyi pişmesinin sağlanmasıdır. Kebap tuzsuz şekilde pişirilmektedir. Önceden hazırlanan ve ısıtılan kuyunun taban kısmına büyükçe bir tava konulur ve içine'de 2 litre civarında içme suyu konulur. Bu suyun amacı kuyu içerisinde buhar

oluşmasının sağlanmasıdır. Buhar etlerin daha iyi pişmesini sağlar ve etlerden damlayan yağların ateşe düşmesinin önüne geçilir. Bu yağların ateşe düşmesi kuyu içerisinde istenmeyen yanık kokularının oluşmasına neden olacağından taban kısmına konan su önemlidir. Kuyunun ağız kısmına çift sıra şeklinde yerleştirilen demir çubuklara asılan karkas etler çengeller yardımıyla burada dururlar. Bu çengellerin paslanmaz çelikten veya krom nikelden imal edilmiş olması önem taşır. Pişirme sırasında kuzu etleri kuyunun merkezinde durmalı ve kuyu içinde bir nokta ile temas etmemelidir. Yapım sırasında kullanılan tüm malzemeler ve kebap kuyuları "Türk Gıda Kodeksi Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeler Yönetmeliği" uyarınca gereken hijyen şartları açısından "Türk Gıda Kodeksi Gıda Hijyeni Yönetmeliğine" uygun olmasının sağlanması zorunludur. Sonrasında kuyu ağzı özel hazırlanmış kapaklarla kapatılarak etrafında kalan açık bölgeler sarı toprak ile hazırlanan harç ile hava almayacak biçimde tamamıyle kapatılır. Konu ile ilgili yürütülen çalışmalarda kuyuların sıcaklıklarının 3 saat içerisinde 900 derece ile 1050 derece seviyesine kadar yükseldiği, asılan kuzu karkasların 20 ile 26 derece arasında olduğu ve bu etin bu şartlarda pişmesi için bekletildiği 3 saatlik sürece kuzu sayısına göre merkezin sıcaklığının 90 derece ile 111 derece civarına kadar çıktığı belirlenmiştir. Bu durum et ürünlerinin pastörizasyonu için gereken sıcaklık olan 70- 100°C arasında 30 dakika pişme kuralına da uyduğu kabul edilir. 5596 numaralı "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu" ve bu kanun ile bağlantılı olarak çıkarılan talimat ve yönetmeliklere göre bu etler güvenli gıda olarak kabul edilirler. Kebaplar bu şekilde 2.5 ile 3 saat kadar piştikten sonra kuyunun ağzı açılır ve içeride biriken buharın dışarıya çıkması sağlanarak kapak tekrar kapatılır. Bu şekilde 30 dakika daha etlerin kızarması için beklenen kebap sunuma hazır hale getirilir (Cİ,2022).

Kuyu kebabı genellikle öğlen 11:00 ile 12:30 saatleri aralığında satışa sunulmaktadır. Bu saatler dışında kebap satışı veya sunumu yapılmamaktadır. Taşköprü Kuyu Kebabı pişme aşamasında kuyu içerisinden çıktığı zamanki sıcaklığı ile servis edilir ve sonradan kesinlikle ısıtılmaz. Pişmiş kebap satırlar aracılığı ile parçalanmaktadır. Kiloyla müşteri isteğine göre kemikli, kemiksiz, az yağlı veya yağlı olarak servis edilir ve yanında garnitür olarak bir işleme alınmamış ve çeşni malzemesi eklenmemiş

küçük küp şeklinde doğranan kuru soğan ve maydanozdan oluşan söğüşlerle beraber servis edilir (Cİ,2022).

3.3.1.1.2 Tosya Pirinci

Çeltik tarımı geçmişinin Türkiye'de 500 senelik bir geçmişinin olduğu bilinmektedir. Ancak bu tarımın ilk nerede başladığına veya kesin tarihine ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. 15 yy.'da Mısır'dan gelerek Anadolu'ya girdiği ve ilk çeltik ekimlerinin Kastamonu yöresindeki Tosya civarlarında yapıldığı ileri sürülmektedir. Osmanlı İmparatorluğundan elde edilen kayıtlara göre; 16. yy.'da Tosya yöresinde çeltik ziraatinin yapıldığı ve 1719 ile 1720 yıllarında bu bölgeden dış ülkelere satış yapıldığı bilgisi bulunmaktadır. 16.yüzyılda tutulmuş olan kayıtlara göre Anadolu'da bulunan pirinç üretim merkezlerinin arasında Boyabat, Beypazarı, Niksar'la beraber Tosya adı da bulunmaktadır. Buna ek olarak kayıtlar Devrez Çayı boyunca uzanan vadi tabanında padişah hassı (sofrası) olarak ayrılmış olan lezzetli pirinçlerin elde edilmesi amacıyla çeltik imalatının yapıldığı belirtilmektedir. Türkiye'de 1926 senesinde ilk çeltik fabrikası yine bu bölgede kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanından önceki dönemde yalnızca belirli yerlerde (Kastamonu-Maraş-Diyarbakır-Bursa) ve sınırlı bir üretimin yapıldığı ve üretim faaliyetlerinin genel olarak büyük şehirlerde bulunan varlıklı aileler tarafından tüketildiği ile ilgili literatürde bilgiler yer almaktadır (Cİ,2022).

Tosya ilçesinde bulunan ve tarımın yapıldığı alanlardaki en öne çıkan ürün kuşkusuz çeltik olmaktadır. Yalnızca depresyon tabanı ile sınırlı olan çeltik tarlaları, ilçe genelinde bulunan en değerli araziler olarak öner çıkar. Tosya ilçesindeki çeltik alanları, depresyonun ilçe sınırları dahilinde kalan doğu bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Tosya, Kösen, Sapaca, Sofular, Çaykapı, Kuşçular, Yenidoğan, Çevlik ve Ortalıca idari bölgeleri, ilçedeki çeltik tarımının en yoğun şekilde yapıldığı yerler arasındadır. Depresyonun batı bölgesinde Çepni, Suluca, Karabey ve Çifter isimli idari bölgelerde de çeltik tarımı yapılmakta ancak buradaki yoğunluk doğu bölgedekine nazaran daha azdır. Diğer bir ifadeyle, Tosya ilçesinin doğu kısmında çeltik üretimi tarımsal üretim anlamında ilk sırada bulunurken batı kısmında ilk sırada yer almamaktadır.

Depresyonun batı bölgelerinde eğimin daha fazla olması bu bölgede çeltik imalatının yanında sebze ve meyveciliğin'de yapılması sonucunu doğurmuştur. Tosya'da, yöre halkının "Yaşar", "Akkılçık" ve "Sarıkılçık" adıyla bildiği pirinç çeşitlerinin ekimi yapılır. Dekar başına 13 ile 23 kilogram civarında tohum atılır ve hasat zamanında 300 ile 700 kilogram arasında verim alınır (Gümüş, Erarslan,2012, s:20; Taş,2006, s:56).

3.3.1.1.3 Pınarbaşı Kara Çorba

Kara Çorba, Kastamonu Pınarbaşı İlçesinde ve bu ilçenin köylerinde yapılan bir çeşit tavuklu çorbadır. Çorbanın hem adı hem de kendine özgü rengi pişmesi sırasında içerisinde eklenen ve yörede geleneksel üretimi yapılan kızamık ekşisi ile şekillenmektedir. Kızamık ekşisi, yörede endemik şekilde yetişen kızamık bitkisinin (Berberisvulgaris) meyveleri ile üretilmektedir. Geleneksel anlamda kışın içilen bu çorbanın ayırt edici özelliğiiçerisinde bulunan kızamık ekşisinden kaynaklanır (Cİ,2022). Kızamık bitkisinden salkımlar halinde toplanan meyveler önce haşlanırlar. Haşlandıktan sonra yumuşayan bu meyveler ezilir ve bir elekten geçirilir. Elekten geçirme aşamasından sonra elde edilen sıvı ise koyulaşıncaya kadar kaynatılarak "Kara Çorba Ekşisi" adı ile istendiğinde kullanılması için cam kavanozlara depolanır (Cİ,2022).

Tavuk bir bütün halinde haşlanması üzere bir tencereye konulur. Yaklaşık 100 gramlık bir bütün soğan, 8 gram tuz ile 5 gram karabiber 2 litre su eşliğinde tencereye eklenir. Bu şekilde tavuk haşlanır. Haşlama sonucunda ortaya çıkan tavuk suyu "Kara Çorba" yapılması için ayrılır. 2 litrelik tavuk suyu içerisine 10 ile 15 mililitre arasında kızamık ekşisi katılır ve karıştırılır. Daha sonra 20 gram un, 500 mililitre soğuk su eklenerek kaynayana kadar karıştırılmaya devam edilir. Kaynaması ardından 5 dakika kadar ocakta bekletilir. Bunun içerisinde daha önce haşlanmış olan tavuktan küçük et parçaları 100 gram ile 150 gram olacak şekilde 100 gram tereyağı, 8 gram tuz ve 5 gram karabiber eklenerek kızartılır ve kaynayan çorbaya eklenir (Cİ,2022).

3.3.1.2 Tosya Bıçkısı

Üretimi çok eski zamanlara dayanan ve Tosya'nın önemli üretimlerinden biri olan Tosya Bıçkısı, mandanın boynuzundan, bu boynuzların doluluk oranlarına göre 3 santimetre ile 25 santimetre arasında değişebilen uzunluklara sahip, çift tarafı olan ve yüzde 100 el yapımı olan bir üründür. Bıçak ve kırk dilli testere bıçağın bir arada olduğu tosya bıçkısı kişilerin tercihlerine göre deri bir kın içinde saklanmaktadır. Bu bıçkının sapı yetişkin mandalardan elde edilen boynuzlardan yapılmaktadır ve her bir boynuzdan bir tane bıçkı yapılabilmektedir. Bıçkının sapı boynuzun dolu olan uç kısmından elde edilmektedir. Boynuzun doluluk düzeyi bıçkının ebadını belirleyen unsurdur (Cİ,2022).

Metal bölümü krom-nikel alaşım paslanmaz çelik mamülüdür. Mandalardan elde edilen boynuz elle işlenmekte ve bu boynuzlara keserler ile şekil verilmektedir. Boynuzda doğal bir şekil bozukluğu mevcut ise ısıtılarak şekillendirme yapılmaktadır. Bıçkının bilezik kısmı pirinçten veya paslanmaz çelikten imal edilir. Tosya Bıçkısı 5 parçadan meydana gelmektedir. Bunlar; Sap, Bilezik, Pim, Testere Bıçak ve Çakı'dır. Tosya Bıçkısındaki metal bölüm krom-nikel alaşım paslanmaz çelikten imal edilmektedir.440-İsveç çeliği t5 -t7 Fransız çelikleri kullanılmaktadır. Bu çelik hammaddeler plakalar halinde satın alınmaktadır. Manda boynuzundaki doluluk seviyesine göre öncelikle sap bölümünün uzunluğu belirlenir ve bu uzunluk ile uyumlu bir bıçkı imal edilir. Plakalardan bu ölçülere göre kesim yapılır (Cİ,2022).

Bıçkıların boyutlarına göre yüz kesimi yapılmaktadır. Kesilen metal plaka, çekiç ve örslerle soğuk dövme işleminden geçirilir ve biçimlendirilir. Çark ismi verilen taşla metalin yüzeyi temizlenir. Çakı ve bıçkının bir yüzüne tırnak yatağı çentiği açılır ve marka soğuk damga yöntemiyle vurulur. Çelik su vermeye hazır hale geldikten sonra odun kömürü ile ısıtılan yüksek ısılı körüklü ocaklarda ısıtılır. Çelik et tav rengine erişene kadar ısıtma işlemi devam eder. Bu rengi alan çelik motor yağı dolu bir havuza atılır ve soğuması sağlanır. Çeliğin hava ile temas etmesine izin verilmez. Çelik daha sonra talaş tozu ile temizlenir (Cİ,2022).

Sap bölümünün üretilmesi aşaması: Manda boynuzundan elde edilen malzemenin dibinden ve boşluk kısımlarından tarak imalatı yapılmakta ve dolu uç kısmından'da tosya bıçkısı sapı yapılmaktadır. Yetişkin mandalardan alınan boynuzların çatlak olmaması ve kuru olması gerekmektedir. Boynuzun bıçkı sapı imal edilecek uç bölgesi testereler yardımıyla kesildikten sonra keserler yardımıyla bir takoz üzerinde şekillendirme aşamasına geçilir.

1. Kalın bir zımpara yardımı ile zımparalanır ve tesviye (düzeltme) işlemi yapılır.
2. Balık sırtı eğe yardımıyla ince tesviye yapılır.
3. Bilezik yeri açılır ve biçimlendirilerek montajı yapılır.
4. Sap bölümüne 2,5 ile 3 mm kalınlığındaki matkap uçlarıyla montaj delikleri açılırr.
5. Testerelerle sap bölmesine 2 tane yatak açılır. Bunların biri bıça diğeri çakı içindir (Cİ,2022).

Sapın tesviye edilmesi

1. Kabaca eğeleme: Balıksırtı eğelerle sap tesviye işlemi yapılır
2. İnce eğelerle sapa son kez bir tesviye işlemi daha yapılır
3. Kazoo yardımıyla kazıma işlemi yapılır.
4. Takoz zımparalarıyla pürüzler giderilir ve parlatma aşamasına geçilir.
5. Sıkça dokunmuş sayısı en az 50 olan pamuklu kumaş bezlerin yuvarlatılarak kesilmesi ve birleştirilmesi ile oluşturulan ve bez fırça olarak isimlendirilen bir zımpara üzerine yıldız cila kullanılır ve yüzey parlatılır (Cİ,2022).

Bileme işlemi çark taşları ile yapılır. Bundan sonra zımpala keçeleri ile çarkta oluşan izler silinir. Bıçkının yüzeyine diş açılması işlemi bıçkı büyüklüğüne göre değişebilir. Ortalama 40 civarında diş açılır. Bu işlemde ilk olarak diş taksimi yapılır ve sonra perdahlama işlemi yapılır. Bu işlemin yapılması sadece el işçiliği iledir. Bu durum Tosya Bıçkısının kendine özgü hale gelmesine neden olmaktadır. Son işlem olarak girit taşı adı verilen bir taş ile çakının ağzı bilenir. Bu aşamaya "kılavuz düşürme" adı verilir. İsteğe göre deriden yapılan ve kemere takılan kılıflarda satışa sunulmaktadır (Cİ,2022)

3.3.1.2.1 Daday Etli Ekmek

Daday Etli Ekmeği 1950'li senelerde köy ekmeği yapan fırınların yakın çevresi ve ailesi için yaptıkları ve simit hamuru içerisine konulan ek malzemelerle yapılan bir tür ekmektir. Simit hamuru içerisinde konulan kıyma, soğan ve baharat ile fırınlarda pişirilen ekmeğin üzerine tereyağı sürülerek hazırlanmaktadır. Yapılan bu ekmeğin beğenilmesi ve talep görmesi ile 1965 senesinde tek işi bunu yapmak olan fırınlar ortaya çıkmıştır. Bu dönemden günümüze kadar bu ekmeği yekem için çevre şehirlerden buraya gelen kişi sayısı oldukça fazladır (Cİ,2022).

Bu açıdan bakıldığında "Daday Etli Ekmeği"nin yöre tanıtımı ve turizmi açısından önemli bir pozitif etkisi olduğu söylenebilir. Kastamonu yayla bölgelerinde yetişen ve ağırlıklı olarak kekikle beslenen büyük baş hayvan etinden (yaklaşık yüzde 10 gerdan, yüzde 10 döş, yüzde 20 kaburga, yüzde 60 but) yapılan ve yarım yağlı kalın kıyma olarak hazırlanan karışım taş fırın içinde odun ateşinde pişirilip ekşi maya hamur içine eklenir. Ekşi maya hamur kullanılması "Daday Etli Ekmeği'ni diğerlerinden ayıran önemli özelliklerin başında gelmektedir (Cİ,2022).

3.3.1.2.2 Kastamonu Çekme Helva

Çekme helva ilk defa 1800'lü yılların başında Osmanlı döneminde üretilmiştir. Çekme helvanın imalatında kullanılan hammadde ve ürün tadı açısından yaygın şekilde piyasada bulunan pişmaniye ile karıştırılmaktadır. Ancak yapılış şeklide ve hammadde oranları farklılaşmaktadır. Pişmaniye ürünü çekme aşaması bittikten sonra inceltilir ve tel tel satışa sunulur. Çekme helvada durum farklıdır. Bu mamülde çekme aşamasının ardından boyutun küçültülmesi ve presleme işlemi yapılır ve satışa sunulur (Kola, vd,2008, s:471).

Çekme helvanın ortaya çıkışı ile ilgili rivayet şeklinde bir hikâye bulunmaktadır. Bu hikâye özetle şöyledir;

''Eskiden Kastamonu civarında yaşayan bir ağanın güzel bir kızı varmış. Adaletli ve hoşgörülü olması nedeniyle ağa halk arasında çok sevilen bir kişiymiş. Ağanın kızı

evlilik çağlarına geldiğinde ağa hüzünlenmeye başlamış. Kızını çok sevdiği ve ondan ayrı yaşamak istemediğini anlatırmış yakınlarına. Kızı ile evlenmek isteyen gençler için zor ve eğlenceli bir sınavdan geçirmeye karar veren ağaya yanındaki kahyası bir fikir vermiş. Ağam siz tatlıyı pek seversiniz. Sizin kızınızın evleneceği kişi de öyle bir tatlı yapabilsin ki ortaya çıkan tatlı kızınızın saç telinden daha ince tellere sahip olsun. Bu özellikte bir tatlı yapabilen kişiye kızınızı verirsiniz.

Bu fikir ağanın hoşuna gitmiş ve etrafa haber salınmış. Ağanın kızıyla evlenmek isteyen gençler birbirleriyle yarışır hale gelmişler. İçlerinden adı Abdulsamet olan bir genç adam annesiyle beraber çalışmalara başlamış. Tereyağı, üzüm pekmezi ve un karışımı ile öyle güzel bir helva yapmış ki tam da ağanın istediği gibi kızının saç telinden ince ağızda dağılan enfes bir tatlı olmuş. Ve ağa Abdulsamet'in bu güzel helvasını yedikten sonra kızınla evlenmesine izin vermiş… Bu güzel hikayedeki Abdulsamet'in yaptığı helvaya da çekme helva denilmiş'' (İksir Resort Town, 2021.).

Hazırlık aşaması helvanın meyanesinin hazırlanması ile başlar. Biz kazan içerisinde eritilen yağın içine un eklenir. 1 saat süresince kısık ateşte un ve yağın iyice karışması sağlanarak kavrulur ve sonrasında bir sininin içinde soğumaya bırakılır. Bir yandan şeker, su ve limon tuzu kıvam alana kadar ocak üzerinde pişirilir. Kaynadıktan sonra elde edilen karışım mermerden bir tezgâhın üzerinde 20 ile 25 santimetre genişliğinde ve yaklaşık 1 karış kalındığında bir alana yayılacak şekilde aktarılır. Bu karışım hafifçe soğumaya başladığında elle sündürülerek simit gibi halka biçimine getirilir. Bu işlemlerin yapılması sırasında karışım rengi beyaza döner. Halka biçiminde olan şeker meyanenin içerisinde bulunduğu sini içerisinde aktarılır. Halka 4 ile 6 kişi arasındaki kişiler tarafından çekilerek meyane sinisinin büyüklüğüne ulaştırılır (KP,2022).

Halka şeklindeki şeker ikiye katlanarak tekrar çekilir. Bu çekme işlemi meyanenin şeker içerisine işlenene ve şeker tel tel olana kadar devam eder. Akide kaybolduktan ve tel tel olduktan sonra mermere alınarak soğumaya bırakılmaktadır. Sıcaklık düştükten sonra elle sıkıştırılır ve un halinde getirilerek tepsiler içine basılır. Bundan sonra tepsi üzerine baskı uygulanır ve iyice sıkıştırılır. Daha sonra bıçaklar yardımıyla kesilir ve servise sunulur (KP,2022).

3.3.1.2.3 Kastamonu Tiridi

Kastamonu Tiridi/Kastamonu Simit Tiridi, kemik suyuyla ıslatılmış simitin üstüne dökülen sarımsaklı yoğurt, kavrulmuş kıyma ve isteğe göre tereyağı ile hazırlanan Kastamonu yöresine has bir yemektir. Ürünün sos ve malzemeleri mantıya benzemektedir. Adına türküsü de bulunan Kastamonu Tiridi/Kastamonu Simit Tiridi, Kastamonu ile özdeşleşen ve coğrafi işaret tescili alan, susamsız bir sade simit türü olan kastamonu simidiyle yapılmaktadır. Bu simitin özelliği taze iken kalın kabuklarını olması ve gevrek olmasıdır. Bir süre geçtikten sonra bayatlayan simit Kastamonu Tiridi/Kastamonu Simit Tiridi yaparak değerlendirilmiştir. Buna ek olarak ürün taze Kastamonu Simidiyle de yapılabilmektedir. Ürün hazırlanırken geleneksel olarak yörede yetişen büyükbaş hayvan etlerinden çekilen kıyma kullanılır. Ayrıca tereyağı'da yine yörede yetişen hayvanlardan elde edilmektedir. Ayrıca ürün için önemli bir lezzet durumunda olan sarımsak da yine coğrafi tescil işareti bulunan Taşköprü Sarımsağından kullanılmaktadır (Cİ,2022).

Çok eski zamanlardan beri yörede yapılan Kastamonu Tiridi/Kastamonu Simit Tiridi'nin imalatında, Kastamonu Simidi ve Taşköprü Sarımsağı kullanılması, geleneksel olarak, yörede yetişen hayvanlardan elde edilen et ile sütten elde edilen tereyağının kullanılması ve ayrıca ustalık gerektiren üretim yöntemi nedeniyle Kastamonu'ya ün bağıyla bağlıdır. Bu sebeple üretimin tüm aşamalarının, belirtilen coğrafi sınırda gerçekleşmesi gerekir (Cİ,2022).

3.3.1.2.4 Kastamonu Taş Baskı Dokuma

‘’Düz beyaz renkli patiska bir bez üstüne, ıhlamur ağacından elde edilen el oyması veya kabartması şeklinde yapılan geometrik motiflerle işli, bitkisel, farklı ölçülerdeki ahşap kalıplar özel olarak hazırlanan tek renkli boyalar içine bastırılır.

Beyaz bir bez üstüne siyah olarak konulmuş olan bez sini bezi, sofra veya masa örtüsü, kadınların kullandıkları baş örtüsü gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Son zamanlarda Kastamonu yöresinin en çok tercih edilen hediyelik eşyası konumunda bulunan sini

bezi değişik uyarlamalarla farklı amaçlara yönelik (elbise, perde, etek, örtü gibi) kullanılabilmektedir.

Taş baskı ve yazma ustalarından Cemil KIZILKAYA isimli sanatçı 2012 senesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından"Yaşayan İnsan Hazinesi" olarak ilan edilmiştir'' (KTB.2022).

Bölgenin yöresel sanatlarından olan yazma sanatı 1800'lü dönemlerin son çeyreğinden bu yana uzunca bir dönem Kastamonu'da yapılmaya devam ettikten sonra 19'uncu yüzyıl başlarında yavaşlamıştır. Pekçok usta farklı alanlara kayarak buralarda geçimini sağlamaya çalışmıştır. Bununla birlikte yörede yaşayan Ermeni ve Rum asıllı insanlar da hemen hemen 50 sene boyunca bu baskı sanatinin devam etmesini sağlamışlardır. İstiklal Savaşı süresince ve savaş sonrası dönemde uzunca bir dönem az sayıdaki usta tarafından üretilen sofra bezleri unutulmaya yüz tutmak üzere iken 1900'lerin son dönemlerinde tekrar canlanmaya başlamıştır. Kastamonu Halk Eğitim Merkezi, Kastamonu El Sanatları Merkezi ve Kastamonu Kültür Turizmini Geliştirme ve Yaşatma Derneği tarafından organize edilen kurslarda yetişen ve bu işe gönül vermiş olan kişiler aracılığı ile halihazırda yöresel el sanatı olarak varlığını devam ettirmektedir (Soysaldı, Şavkar,2019, s:89).

3.3.1.2.5 Kastamonu Siyez Bulguru ve Siyez Buğdayı

Siyez sözcüğü bazı bölgelerde hem emmer hem de einkorn'un tanımlanması için kullanılır (Karabak, vd,2019, Karagöz 1996, Ertug 2004, Giuliani vd., 2009). Genel olarak uzun boylu olmalarından dolayı yatan, gübre ile çok ilgisi olmayan ve genel olarak yaprak hastalıkları için hassas türler olarak bilinir (Özberk vd. 2005). Tek başakçık olması ve sıkı kavuz yapısıyla zararlı ve hastalıklara dayanıklıdır ve kurak ve fakir topraklar üzerinde güçlü bir şekilde verim verebilir. Siyez buğdayı, yağ içeriği olarak yüksek seviyeye sahiptir ve ekmeklik buğday ile kıyaslandığında daha yüksek oranda "sarı lutein" oranı bulunmaktadır. Yaygın olarak üretilmemekle beraber, üretilmesi için geleneksel yöntemler kullanılır. Ağırlıklı olarak bulgur ve hayvan yemi olarak değerlendirilen siyez buğdayından elde edilen bulgur taş değirmenlerde öğütülerek elde edilir ve farklı pilav türleri olarak tüketilir. Geleneksel olarak ekmek

yapımında kullanılmasının yanı sıra son dönemde büyük oranda un ve erişte olarak'da tüketilmektedir (Karabak, vd,2019, s:87).

Önemli bir buğday türü olan Siyez buğdayı en yoğun olarak Kastamonu yöresinde yetişmektedir. Az miktarda'da Samsun, Bolu ve Sinop gibi illerde yetiştirilmektedir. Kastamonu ilindeki en yoğun ekim alanı da İhsangazi ilçesidir (Karabak, vd,2019, s:87).

Siyez buğdayı üreticilerinin sayısı bin civarınadır. Bu çiftçilerin ortalama 750 tanesi İhsangazi ilçesinde üretim yapmaktadır. Siyez buğdayından elde edilen siyez bulguru bu bölgede yaşayan yerel halk için geleneksel özelliğe sahip bir üründür. Bu bulgur yörede yaşayan vatandaşların büyük bir kısmı için önemli bir gelir kaynağıdır. Ancak toplam bitkisel üretim içindeki payları çok küçüktür (Karabak, vd,2019).

Son dönemde sağlıklı gıdalar ve yöresel ürünlere olan ilginin artış göstermesiyle birlikte Siyez bulguru da talep görmeye başlamıştır. Ancak bu talep artışına arz kısmında yeterli cevap verilemediği için ürünün piyasadaki değeri gün geçtikçe yükselmektedir (Karabak, vd,2019).

Bu buğday türü İhsangazi haricinde Kastamonu ilçelerinden olan Devrekâni ve Seydilerde'de üretilmektedir. Elde edilen Siyez buğdayının bir bölümü hayvanların yemlenmesi için kullanılmaktadır. Bir kısmı'da işlenmekte ve siyez bulguru olarak tüketilmektedir. Kastamonu yöresinde yetişen Siyez buğdayı, bulgur olarak insanların, buğday ve sap olarak hayvanların faydalandığı, sıkı kavuz yapısına sahip olmasından dolayı zararlı ve hastalıklara karşı dayanımı güçlü olan, kurak ve mineral açısından fakir topraklarda kolaylıkla yetişebildiği için rekabet edebilen bir ürün türüdür. Sezounun ilk hasadının yapılmasının artından bu ürünü tanıtmak için "İhsangazi Sepetçioğlu ve Siyez Bulguru Festivali" düzenlenir (Cİ,2022).

Bugünkü üretim şartlarına bağlı olarak Antep ve Karaman (Mut) türü olarak iki tür bulgur imalat tekniği bulunmaktadır. Bu üretim tekniklerinde bulgur elde etme süreci temizlenen ve dış kavuzu soyulan buğdaylarla başlanmaktadır. Fakat siyez buğdayı, dış kavuz itibariyle endospermin ile bütün bir buğday türü olmasından ötürü

temizlenen buğday kavuzuyla berabet kaynatma sürecine dahil edilir. Kastamonu Siyez Bulguru'nun üretilmesinde kavuzlarından ayırmadan buğdayın kaynatılması sonraki aşamalarda kavuzun buğday tanesinden daha kolay ayrılmasını sağlamasından ötürü teknik bir kazıma işlemine gerek kalmamaktadır. Son dönemde müşterilerden gelen taleplere bağlı olarak durum bulguru sarartma işlemine tabi tutulmaktadır (Cİ,2022).

Mekanik sarartma işleminde (buğdayın parlatması) buğdayın kırılmasından önce kepek tabakası normalin üzerinde işleme tabi tutularak kanırız ve özellikle renk pigmentlerine sahip olan dış tabaka uzaklaştırılır. Buğdayın altta kalan tabakalarına erişilmesi renginin daha sarı olmasına sebep olmakta ve elde edilen bulgur da daha sarı olabilmektedir. Bunun sonucunda normal şartlarda yüzde 80 ile 85 arasında değişen bulgur verimi yüzde 70 düzeylerine gerilemektedir. Buna ek olarak buğdayın dış tabaka kısmının normalin üzerinde işleme tabi tutulması ile insan sağlığına fayda sağlayacak olan mineraller ve selüloz oranı'da azalmaktadır (Cİ,2022).

Kastamonu Siyez Bulguru üretilirken kepek alma ve parlatma işlemleri yapılmamaktadır. Başlangıç aşamasında kaynatma yoluyla endosperminden gevşetilen dış kavuz çıkarıldıktan sonraki aşamada buğday doğal hali ile bulgura dönüşür. Bu da diğer bulgurlardan farklı olarak mineral madde ve selüloz içeriğinin daha zengin olmasını sağlar (Cİ,2022).

Kastamonu Siyez Bulgurunu diğer bulgurlardan ayıran önemli bir özelliği de fiziki özellikleridir. Taş değirmenlerle öğütülme işlemine tabi tutulan Kastamonu Siyez Bulguru değirmenlere 3 kere gönderilir ve her bir değirmen sürecinden sonra eleklerden geçirilir ve küçkü parçalarından ayrılır. İlk öğütme dış kabuğun temizlenmesi hedeflenir. Yöresel olarak "Kızıl iri" olarak tanımlanan ve tam olarak kırılmayan fakat kabuğundan uzaklaştırılmış buğdaydan elde edilmektedir. Bu durumu ile durum buğdayından imal edilen iri pilavlık buğday ile benzerler ve pilav yapmak amacyla da tüketilir. Kızıl iri ikinci kez değirmene yollanır ve kırılması sağlanır. Buradaki amaç dikey yönlü olarak buğdayın iki parçaya bölünmesini sağlamaktır. Kastamonu Siyez Bulguru adıyla üretilmesi planlanan, ticari açıdan daha çok talep

gören, geleneksel şekil olarak “Sinek kanadı” adıyla bilinen budur. Bir kez daha elekleme yapılan buğdayın kırılmayan parçaları tekrar değirmene verilir ve son kırma işlemi de yapılmış olur. Bu 3 aşamalı kırma yöntemi sırasında elek altında olan parçalar da kendi içinde sınıflandırılır ve “sinek kanadı”ndan küçük olan parçalar çorba yapmak için, daha da küçük olan parçalar ve köfte/kısır yapmak için ayrılmaktadır. Son 2 bölüm sınıf değirmencilik yan ürünleridir (Cİ,2022).

1.Geleneksel Yöntemle Üretim: Kastamonu Siyez Bulgurunun üretilmesinde Siyez buğdayının kavuzlu türde bir buğday olmasından ötürü yabancı maddelerden ayrılan Siyez buğdayları soğuk su içerisine kavuzuyla beraber dökülür ve kazanlar içinde kaynatma işlemleri gerçekleştirilir. Bu işlemler sayesinde yapışık olan kavuz ile buğdağ ilerleyen süreçte birbirinden tamamen ayrılabilir. Ürünün tam olarak piştiğini anlamak amacıyla kavuzlu buğday ele alınır. Kavuzlar elle ayrıldıktan sonra buğday orta kısmından ikiye ayrılır. Bölündükten sonra orta kısmında hafifçe bir beyazlık kalmışsa kaynatma süreci sonlandırılır. Kırılan buğday içinde görülen bir miktar beyaz bölge buğdayın kazandan alınmasından sonra kendi ısısı ile ortadan kaybolur (Cİ,2022)

Pişirilen buğdayın kazandan un çuvalına ya da daha küçük boyutlu sepetlere boşaltılması sırasında sıcak kavuzlu buğday üzerine yöre halkı arasında -paslı sarı su- adı verilen suyun akıtılması amacıyla buğdayın boşalması süresi boyunca soğuk su dökülür. Boşalma işlemi tam olarak sona erdikten sonra buğday sıcaklığı ürünün ortasına el sokularak kontrol edilir ve duruma göre soğuk su dökülmesi işlemine son verilir. Uygun sıcaklığa getirilen buğday brandadan veya bezden imal edilmiş örtüler üstünde 1 santimetre kalınlığında serilir ve başlangıcındaki koyu amber rengini kazanması beklenir. Bu işlem güneş altında genellikle 6 saat ile 9 saat arasında sürmektedir (Cİ,2022)

Kastamonu Siyez Bulgurunun üretilmesi süreçlerinde buğdayın öğütülmesi’de özel bir süreçtir. Değirmenin ilk aşaması olan aşamadan sonra eleme sırasında en üstteki elekte kalan siyeze yöre halkı kızıl iri demektedir. Kızıl iri denen ve yüzde 90’ı kavuzsuz olan bu ürün ikinci kez değirmene girer. İkinci kez elemeden sonra işlem tekrar

edilebilmektedir. Elemenin sonucunda kızıl iriler dışında pilavlık (sinek kanadı), çorbalık ve kısırlık/köftelik (-pıs) şeklinde adlandırılan üç değişik kalınlık ve özellikte bulgur elde edilmektedir (Cİ,2022).

2.Modern Yöntemlerle Üretim: Kastamonu Siyez Bulgurunun üretilmesinde Siyez buğdayının kavuzlu özelliğinden ötürü yabancı maddelerden ayrıştırılan Siyez buğdayı soğuk su içerisine kavuzuyla beraber dökülür ve buharlı kazanlar içerisinde kaynatma işlemine tabi tutulur. Bu işlemle yapışık durumda bulunan kavuz ileriki aşamalarda daha kolay bir şekilde taneden ayrılabilir (Cİ,2022).

Bölünen kısım üzerinde hafifçe bir beyazlık bulunuyorsa kaynatma işlemi sona erdirilir. Kırılan buğday üzerindek küçük beyazlık, buğdayın kazandan alınmasından sonraki süreçte buğdayın üzerinde bulunan sıcaklık ile kaybolmaktadır. Modern üretim sürecinde bu işlem aşamasında ısıtmak amacıyla buhar kullanılmaktadır. Pişen buğdayların kazanlardan un çuvallarıya da küçük sepetlere (çit) boşaltılması sırasında sıcak kavuzlu buğdayüzerindeki paslı sarı suyun akıtılması amacıyla boşaltım süresince soğuk su dökülmektedir. Boşaltma işleminin tamamıyla bitmesinin ardından buğday sıcaklığı buğdayların orta bölümüne el sokularak kontrol edilir ve soğuk su dökme işleme son verilir (Cİ,2022).

Bu süreçte Siyez buğdayı kavuzu ile birlikte işlendiği için modern üretim süreçlerinde de uygulanmaktadır. Kurutma işlemleri, uygun sıcaklıktaki buğdayların 5 ile 10 metre uzunluğa sahip çift cidarlı, içine 100 derece sıcaklıktaki kuru ve sıcak hava üflenen tambur kurutma silindirleri içerisinde 2 ile 3 saat arasında kurutularak yapılır (Cİ,2022).

3.3.1.3 Kastamonu Simidi

Kastamonu Simidi; buğdaydan elde edilmiş un, tuz, yaş ekmek mayası ve su ile yoğurulan hamurun 20 ile 25 dakika arasında dinlenmesi, bir fitil haline getirilmesi, şekil verilmesi ve kaynayan elma veya üzüm pekmezi bulunan bir kazana atılması ile üretilen yöreye ait bir üründür. Susam içermediği için bu simide “kazan simidi”, “sade-simit”, “susamsız-simit” veya “kel simit”de denilmektedir. Ürünü diğerlerinden ayırt

eden önemli farkları arasında hamurun dayanma gücü (sertlik), fitil haline getirilmiş hamurun bağlanma yöntemi, susam içermemesi, üst yüzeyinin parlak ve kalın bir kabuk kısmından oluşması sayılabilir (Cİ,2022).

3.3.1.4 Kastamonu Hindi Banduması

Devrekani Hindi Banduması; yörede yetişen hindilerin pişirilmesiyle elde edilen hindi etinden, bu etin pişirilmesi ile elde edilen su, kuru yufka, ceviz ve diğer malzemelerle hazırlanan pişmesi ve servise sunulması aşamaları ile yöreye özel bir ustalık gerektiren bir tür yemektir. Bu yemek genellikle Ramazan aylarında sahurda tüketilmektedir. Devrekani'de 50 yılı aşkın bir süredir geleneksel olarak siyah ırka sahip hindiler yetiştirilir. Devrekani Hindi Banduması, yörede yetiştirilmiş olan siyah ırk hindilerin 8 ile 12 aylık olanları arasından seçilenlerle hazırlanmaktadır. Hindiler kesime gitmeden önce 1 ay süresinde kontrollü ortamlarda beslenmektedirler. Bunun sonucunda hindilerdeki et miktarı ve etin lezzet yoğunluğu da artar. Hindinin uzun sürelerde pişirilmesiyle yağları erir ve suya karışır. Kuru yufkaların ıslatılması için kullanılan bu su sayesinde yemek karakteristik bir özelliğe kavuşmuş olur (Cİ,2022).

3.3.1.5 Tosya Kıstısı

Takılar insanlığın varolmasından bu yana toplumlar için çok öenmli bir yere sahip olmuş objelerdir. Geleneksel takıların kullanılması ve üretilmesi, teknolojik gelişmeleri, moda, ekonomik kaygılar, takı ustalarının farklı işlere yönelmeleri gibi nedenlere bağlı olarak oldukça azalmıştır (Er, vd,2018, s:44).

Anadolu kültüründe bulunan evlilik adetleri, genç kızlar için çeyiz hazırlama, takı gibi adetler hala canlılığını koruyabilmektedir. Kastamonu'nun ilçelerinden olan Tosya'da da bu gelenekler devam ettirilmektedir. Bu yörede imal edilen ve adına Kıstı denilen takı kaybolmaya yüz tutan geleneksel takılar arasında yer almaktadır. Kıstı, sözlük anlamı olarak saç tokası, altınlardan yapılan bir çeşit gerdanlık olarak belirtilmektedir (Er, vd,2018, TDK, 2018).

Kıstı takısı, yörede asırlardır yapılmakta ve yüzde 100 elle işlenmektedir. Altın kolyeler, küpeler ve bilekliklerden meydana gelen set biçimindeki takılardan olurlar. Anadolu'nun pek çok yöresinde süregelen gelenekselleşen takılar gibi "Kıstı takısı" da bu yörede geleneksel açıdan ilk olarak gelinlere takılmaktadır, kıstı takısı her gelinin çeyizinde mutlaka olması gereken, satılmayan ve anneden kıza geçen bir miras takısı olarak değerlendirilmektedir (Er, vd,2018:45).

''Kıstı, Ermeni asıllı Toysal aracılığı ile Tosya'ya kazandırılan bir takı sanatı şeklinde açıklanabilir. Standart bir Kıtsının 33 Ayak'ı ve 34 Kent'i bulunmaktadır fakat buna ek olarak arka kısma uzatılmış Kent'lerle ile 33 ayak ve 58 kentle de kıstı yapılabilmektedir. Ayak kısmı, Kıstı'nın ana motifi olarak değerlendirilir ve kentlerle birlikte boyun üstüne sarkar. Genel olarak balık motifli olan ayaklar, kesinlik içermeyen bilgilere göre Şahmeran'dan esinlenilerek oluşturulmuştur ve boyu 2 santimetredir. Kentler ise, incilerle beraber yanyana dizilen ve ayak kısmını tutan, boynu sarmalayan kısımdır. Kentler fiyonk şeklindedir ve yaklaşık 1 santimetre uzunluğundadır'' (Er, vd,2018, s:45).

Tosya Kıstısı 22 ayar altından üretilir. İlk aşamada 22 ayar altın potada eritilir. Potada eritilen altın, 6 ile 6,5 mikron kalınlığında levhalar haline getirilinceye kadar silindirde çekilir. Kıstı kalıplarının altın levhalar üstüne çakılması rahat şekil alabilmesinden ötürü kurşun yüzeyler üzerinde yapılır. Kalıbın levhalar üstüne geçebilmesi için öncelikli olarak kurşunun üzerine kementler ve ayak kalıpları çakılmaktadır. Levhalar bu yüzeyin üstüne konulur ve yeniden kalıpların çakılması ile birlikte kementler ve ayak motifleri levhaya geçmiş olurlar. Kement ve ayak kenarlarındaki fazlalıklar kesilir, kesilmiş olan kenarlar kurşundan arındırılması amacıyla fırçalanır (Cİ,2022)

Toz kaynaklar kement ve ayak içerisine doldurulur ve ardından parçaların boyut ve kenarlarının eşitliğinin sağlanması amacıyla zımparalanır. Daha sonra parçalar birbirine kaynatılır. Kaynak yapılması sırasında parçaların kaymasını engellemek ve parlatma sırasında küçük parçaları sabit tutabilmek amacıyla ısıya karşı dayanıklı sürgüç telleri kullanılır. Birbirine kaynayan deliklerin açılması ve bu deliklerin içinde fişek denen halkaların kaynatılması ile süreç devam eder. Bu halkalar aracılığı ile

kement ve ayaklar incilerle beraber yan yana dizilirler ve ipin yıpranmasının önüne geçilir. Böylece oluşturulan kement ve ayaklar, üstlerinde bulunan kurşun cürufunun arındırılması amacıyla asit içerisine atılırlar ve bir tür tesviye (düzleme) işlemi uyglanır. Bundan sonra inciler ile birlikte Tosya Kıtsısını meydana getirmek amacıyla yan yana dizilerek süreç tamamlanmaktadır (Cİ,2022).

3.3.1.6 Kastamonu Örme Fanila

Kastamonu'daki yöresel el dokuma sanatlarının başında örme fanilalar gelmektedir. Bu konuda elde olan en önemli bilgi Kurtuluş Savaşı sırasında ordudaki askerlerin iç giyim ihtiyaçlarının Kastamonu'da üretilmiş fanilalarından karşılandığı bilgisidir. Geçmiş dönemde yalnızca iç giyim şeklinde kullanılmış olan fanilalar bugün hem iç hem'de dış giyim amacıyla kullanılır durumdadırlar (KTB,2022).

Bu fanilanın en önemli özelliklerinden biri yüzde 100 oranında pamuk iplikle üretilmiş olmalarıdır. Böylece bu fanilalar dört mevsimde'de giyilebilir özelliğe sahip olmaktadırlar. Giyen kişinin vücudunu kışın sıcak yazın ter emebilme özelliği nedeniyle de serin tutma özelliği tercih sebeni olmaktadır. Fanilanın dantel ve dikişleri yöredeki ev hanımları tarafındanyapılmaktadır (KTB,2022).

Kastamonu fanilasının en önemli özelliklerinden biri saf pamuk iliği ile imal edilmesidir. İnsan vucuduna saatlerce temas eden iç çamaşırlarının üretildiği hammedde sağlık açısından büyük önem arz etmektedir. Bu tür çamaşırlarda kullanılabilecek en sağlıklı ve doğal malzeme ise pamuktan imal edilen ipliklerdir. Pamuk örmesi iç çamaşırları havayı geçirdiği için vücudun rahatça nefes almasını sağlar ve terletmez. Bu nedenle tercih edilmektedir (KTB,2022).

Kastamonu fanilasının üretilmesine kalıp kullanılmaz. Beden ölçülerine uygun sırası ve ilmek sayıları dikkate alınmaktadır. Üretim süreçlerinin hiçbir basamağında makas ya da overlok makineleri kullanılmaz. Kastamonu fanilası ilmekler ve sıra sayıları esas alınarak üretilmektedir. İstenilen genişlikte iğnelerin çalıştırılması ile örgüye başlangıç yapılır. Fanilanın uzunluğunu ise sıra sayılarıyla veya mezurayla ölçülerek

belirlenmektedir. En sağlıklı sonuç ise sıra sayacı ile kaç sıra örüldüğünü sayarak elde edilir (KTB,2022).

3.3.1.7 Devrekani Cırık Tatlısı

Devrekani Cırık Tatlısı, yöreye özgü iki kez kızartılan cıvık kıvamlı hamurun soğuk şerbet ile tatlandırılması ile hazırlanan bir tatlıdır. Tarihi süreç içerisinde ilçe merkezi ve köylerde misafirlerin ağırlanmasında geleneksel yöntemlerle hazırlanan bu tatlı türü zaman içerisinde ticari bir değer kazanmış ve yöre insanı açısından üretilen ve maddi değere dönüşen bir tatlı durumuna gelmiştir (Cİ,2022).

Bu tatlının en önemli özellikleri arasında hamurunun hazırlanmasının ardından elle sıkma işleminin yapılması ve hamurun parçalanmasıdır. Bu teknik değişmeyen ve sürekliliği olan, ustalık gerektiren geleneksel teknik olarak bilinir. Tatlıyı diğer ürünlerden ayırt eden diğer bir özellik de elle sıkılmış ve parçalara ayrılmış olan hamurun iki defa kızartılmasıdır. Hamur parçaları yağda kızardıktan sonra bir tepsi içerisine alınırlar ve soğumasına yakın tekrar boşaltılarak bir kez daha kızartılmaktadır. Bu işlemdeki amaç lokmanın iç kısmının hamur kalmamasının sağlanmasıdır. Bu özelikle Devrekani Cırık Tatlısının kendine benzeyen diğer şerbetli tatlılara kıyasla daha sert ve çıtır bir özelliğe sahip olmasına neden olmaktadır (Cİ,2022).

Devrekani Cırık Tatlısı Yapımı: Sıvıyağ derin bir kap içerisine konulur ve 100 dereceye kadar ısıtılır. Eller yağlanarak cıvık bir kıvamda bulunan hamur tutularak küçük parçalar koparılır ve yağın içerisine atılır. Hafifçe kızartılan hamur parçaları çıkarılarak bir tepside biriktirilir. Hamurun tamamı bittiği zaman ilk kızartma aşaması bitmiş olmaktadır. Bundan sonra lokmalar ikinci kez yağa boşaltılır ve ikinci bir kızartma işlemine tabi tutulur. İki defa kızartma işlemine tabi tutulan lokmalar yağdan alınırlar ve bir gün öncesinden hazırlanmış soğuk şerbetin içerisine atılarak şerbetlenir. 1 dakika kadar şerbet içerisinde lokmalar karıştırma işleminin ardından servis edilmek üzere tepsilere konulur. Yapılan "Devrekani Cırık Tatlısı"nın aynı gün içerisinde tüketilmesi çıtırsı özelliğinin ve lezzetinin korunabilmesi açısından önemli olduğu değerlendirilir (Cİ,2022).

3.3.1.8 Cide Ceviz Helvası

Cide Ceviz Helvası; yumurta akı, su, pancar şekeri ve sitrik asit ile oluşturulan karışıma yoğun şekilde ceviz ilave edilerek yapılan ve hazırlaması yaklaşık olarak 4 saate kadar süren bir helva çeşididir. Yöre insanları arasında uzun yıllardır yapılan ve tüketilen Cide Ceviz Helvası kız istemeye gidilirken ve bayram namazı dönüşü camiden eve götürülmesi yörenin güzel adetlerinden biridir. Özellikle Kurban Bayramı namazı çıkışında cami önünde Cide Ceviz Helvası satıcıları tezgâh açarlar ve satış yaparlar. Cide Ceviz Helvasının en önemli özelliklerinden biri şeker ağdasının 143 derece civarında iken ocaktan indirilmesidir (Cİ,2022).

140 derece altında kalan sıcaklıklardaki ocaklardan indirilen ağdadan yapılmış olan jel şeker gereken kıvamı bulamaz ve gevşer. 145 derece üzerinde kalan sıcaklıklarda ocaklardan alınan jel ise pekmez kıvamına gelir ve hoş görünmez. Senenin farklı dönemlerinde farklı mevsimlerdeki hava sıcaklıklarına göre jelin ocaktan alınma ısısı 140 derece ile 145 derece arasında değişmektedir. Ancak bu değerlerin altına veya üstüne inip çıkmamaktadır. Bu sıcaklık arasında ocaktan alınan ağdalardan üretilen jel ise kıvamlıdır ve ürünün kendisine has görünümünü gerçekleştirir. Bununla birlikte ürün ağda aşamasında iken yoğun şekilde karıştırlmalı ve eklenen su olabildiğince buharlaştırılarak atılması sağlanmalıdır (Cİ,2022).

Bu karıştırma işlemi yeteri kadar yapılmadığı durumda şeker karamelize olacaktır. Ağda kesinlikle karamelize olmamalıdır. Cide Ceviz Helvası yapımında yumurta akı kullanıldığı için ürün parlak görünümlüdür. Yine bu nedenden bıçakla kesilecek kadar sert olmasına rağmen kesildiği zaman dağılmaz. Mamülün raf ömrünün uzatılması için kullanılan en önemli malzeme ise limon tuzu (sitrik asit)dur. Mamülün önemli özelliklerinden biri de yenmesi sırasında boğazda bir yanma hissinin oluşmaması ve ağız içine yapışmadan rahatça yenebilmesidir (Cİ,2022).

3.3.1.9 Azdavay Yöresel Kıyafetleri

Azdavay Yöresel Giysileri, bölgede bulunan kadınların dokuduğu ve günlük yaşamda veya özel günlerde giyilebilen ve Azdavay ilçesiyle özdeşleşmiş giysilerdir. Azdavay

Yöresel Giysileri başa geçirilen takke ve bu takkeyi tutması için çene ipi, “paça” adı verilen şalvar, “sayvanlı” adı verilen entari ve “delme” adı verilen yelek, kuşak ve “ön bezi” denilen önlükten oluşur (Cİ,2022).

Takke: Bezden yapılmış, üzeri kanaviçe işlemeli etrafına çeki bağlanarak kullanılan yörede fes olarak’da bilinen bir başlıktır. Kişinin kullandığı takkeden medeni durumu anlaşılır. Takkelerin kullanıma hazır hale gelmesi için evlilerin takkesine yörede “çökü” adı verilen çeki bağlanır, bekâr takkesine ise peyik adı verilen kılıf geçirilir. Takkelerin üzerinde kişiyi nazardan koruduğuna inanılan irili ufaklı üçgenler “muska” ve ortasında küçük noktalar olan karelerden oluşan “göz” motifleri kullanılır (Cİ,2022).

Çene İpi: Takkenin baştan kaymasını önlemek için, çenenin altından geçirilerek kulakların önünden ya da arkasından geçirilip tepede bağlanarak kullanılan takılara “çene ipi” denir.

Paça: Paça, belden aşağı topuklara kadar bacakları örter. Yörede dikimi sırasında üst kısımda pazen ya da basma gibi pamuklu kumaş, alt kısımlarında ise kırmızı üzerine renkli desenleri olan sentetik kumaşlar kullanılır. Paça uçlarına ve bel kısmına lastik takılarak kullanılır (Cİ,2022).

Entari: Entari modelleri, boydan robalıdır ve diz altına kadar uzunluğu vardır. Yuvarlak olan yakanın arka kısmına tek veya ön kısmına yaka kısmından robaya kadar birkaç düğme bulunur. Entarideki ön eteğin ucu düz, arka eteğin ucu ise bir karış eninde “sayvanlı” yani fırfırlı olarak dikilir. Yaka, kol, roba ve etek dikişlerinin üzerleri çeşitli renklerde sutaşları ile süslenir (Cİ,2022).

Yelek: Yörede “delme” adı verilen yelek, sentetik kumaştan dikilir. İçinde astarı bulunan yeleğin yaka kısmı elbiserobasının görülebileceği biçimde göğüs altına kadar oyuk durumdadır. Astar olarak kullanılacak kumaş basmadır, düz veya desenli olabilir. Boyu olabildiğince kısadır, ön parçaları göğüs altı hizasında iki, üç düğmeyle birleştirilir. Oyulmadan düz bırakılan kol ağızlarına, ince orlon iplik ve dikiş iğnesi kullanarak “kıvratma” adı verilen baskı tekniği ile çevrelemekte ve omuz üzerine bu

iplikten yapılmış, ufak bir püskül tutturulur. Yeleğin ön parçalarında yaka kenarları boncuklu ya da boncuksuz oyalar, sutaşları dikilerek ya da nakış ile süslenir (Cİ,2022).

Kuşak: Kadın giyimini tamamlayan kuşaklar beli sıcak tutmak ve korumak için kullanıldığı gibi bele gelen kat yerleri para, anahtar, çakı gibi eşyalarını taşıyan bir cep görevide görür. Kare şeklinde ve iki kenarı saçaklı olan kuşak, karşılıklı iki köşesi birleştirilecek şekilde katlanarak kullanılır. Üçgen kısım arkaya gelecek şekilde elbisenin üzerinden bele, dolanarak "şerit" adı verilen dar dokumalarla bağlanarak tutturulur. Azdavay köylerinde dokunan kuşaklık bezlerin örgüsü dimi örgüdür (Cİ,2022).

Şerit dokuma: Kuşağın bele tutturulmasında kullanılan 1-1,30 cm eninde 3-4 m boyunca ince uzun bir dokumadır. Bele sarılan kuşağın üzerine, iki kez dolanarak arkada düğümlenir

Ön bezi: Ön bezi 30-40 cm genişliğinde, 110-150 cm boyunda, çizgili olarak dokunur. Azdavay köylerinde dokunan ön bezlik dokumaların örgüsü “bezayağı” örgüdür (Cİ,2022).

3.3.2 Kastamonu Kültürel Mirasları

Kastamonu Türkiye’nin önemli güzelliklere sahip bir şehridir. Şehrin tarihi dokusu, doğal güzellikleri, mimarisi ve eşsiz güzelliğe sahip pek çok yeri bulunmaktadır. Kastamonu şehir merkezinde 564 tane taşınmaz kültür mirası bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2022).

Kastamonu’nun beylikler döneminden kalan ve önemli alimlerin türbelerinin bulunduğu kültürel mirasları bünyesinde bulunur. Aynı zamanda Kastamonu efsaneleri, festivalleri gibi birçok kültürü’de bulunmaktadır. Bu kapsamda Kastamonuda kültürel miras kavramı somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

3.3.2.1 Somut Kültürel Miraslar

3.3.2.2 Ev Kaya Mezarları

Şehir merkezinin güney kısmında, Endüstri Meslek Lisesinin alt kısmında bir ana kaya kütlesinin üzerinde yer alır. Bölgede üç tanesi anıtsal olmak üzere toplamda sekiz tane kaya mezarı bulunur. Anıtmezarların iki tanesi içindeki mezar odalarında ikişer tane ölü sediri bulunmaktadır. Bu bölgeye adını veren "Ev kaya Kaya Mezarı", sütun ön cepheve alınlığındaki "Potnea Theron" – "Hayvanların Hakimesi Tanrıça" betimlemeleriyle ilgi çekmektedir. Mezarlar milattan önce 7. yüzyıl başlarında Frigya etkisi altında yapılmıştır. Bu nedenle bir mezardan çok açık havada tapınmak için yapılmış kutsal bir mekân gibi görünmektedir (Çubukçu,2019).

3.3.2.2.1 Kastamonu Kalesi

Kale şehir merkezine göre 120 metre yüksekte inşa edilmiştir. Kastamonu Kalesi şehrin merkezindeki her noktadan rahatlıkla görülebilecek bir konumdadır ve deyim yerinde ise kentin tacı gibidir. Kale milattan sonra 12.yüzyılda Komnenoslar tarafından inşa edilmiş ve orijinal yapısından günümüze sadece iç bölümleri kalmıştır. Kalenin dışarıda kalan kısmı 18. yüzyıl civarında tamamıyla yıkılmış ve kale çok sayıda değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerin ardından kale daha çok Türk mimari özelliklerini yansıtır duruma gelmiştir. Kale içerisinde kaçış amacıyla yapılmış olan kaçış tünelleri, su sarnıçları, zindanlar ve 'Bayraklı Sultan' adıyla bilinen bir türbe yer almaktadır (Çubuk,2019).

3.3.2.2.2 Şehit Şerife Bacı

Kurtuluş Savaşı'nın önemli isimlerinden biri olan Şehit Şerife Bacı, Türk Kadınını, Türk Anası kimliği ile bütünleştiren eşsiz bir kadın olarak tarihteki yerini almıştır.

1921–1922 senesindeki kış mevsimi çok çetin geçmiştir. Sert soğuklara İnebolu'dan Ankara hattına cephane ve silah taşıyan kalife içerisinde bulunan Şerife Bacı, bu çetin koşullarda şehrin kapısı olarak görülen Kışla'nın önüne gelmiş ve taşıdığı mühimmatı canını verme pahasına yerine ulaştırmıştır. Şerife Bacı orada şehadete erişmiştir.

Yaşanan bu olay Kastamonu halkında derin bir hüzne neden olmuş ve olaya şahit olanlar ağlamaktan kendilerini alamamışlardır.

1921 senesinin aralık ayında bir anda etkili olan kar yağışı, yollar kapanmış, cepheye gitmesi gereken konvoylar gece olmadan en yakın köy ve kasabalara sığınmışlardı. O gece oluşan yoğun kar yağışına rağmen vatan ve millet aşkıyla yoluna devam eden ve Kastamonu Kışlasının ön kısmına gelen mühimmat yüklü kağnı aracının acı veren manzarası, görenler için hüzün ve dehşet kaynağı olmuştur. Ortaya çıkan olayın kışlaya haber verilmesinden sonra menzil mıntıka müfettişi olan Osman Bey hemen Beşiktaşlı Rıfat Çavuş ve Devrekani'li Cemil'i o bölgeye yollamıştır (İl Kültür Turizm Müdürlüğü,2021).

Her nasıl olduysa mühimmat kafilesinden ayrı kalan genç kadın, mühimmat yüklü kağnı ile yoluna devam etmiş ve bitkin bir şekilde ancak kışla kapısı önüne kadar gelebilmiştir. Şehre giremeden sabaha karşı donmuş ve orada şehit olmuştur.

Kağnı arabasında bulunan değerli mühimmatı korumak amacıyla kendi üzerindeki yorganı kağnı üzerine örten bu kadın kollarını açmış ve yorganın üzerine kapanmış vaziyette şehit olmuştur (İl Kültür Turizm Müdürlüğü,2021).

Rıfat Çavuş öküzleri koştuğu sırada, Cemil Çavuş ise şehidin üstündeki karları süpürmüştür. Her ikisi de ağlayarak kadını bulunduğu yerden kaldırırken yorganın altında ağlayan bir çocuk sesi ile şaşırmışlar ve yorganı kaldırdıklarında otlar içinde sarılı olan top gülleleri arasına gizlenmiş kundaklı bir kız çocuğu olduğunu görmüşlerdir. Beraberindekilerle birlikte kağnının başına gelen komutan Osman Bey, bu hüzünlü tablo karşısında ağlayarak şunları söylemiştir; "Türk Kadını, Dünya üzerinde eşi benzeri bulunamayacak kahraman bir anadır. Türk kadını öyle bir anadır ki, tarih içinde nice kahramanlar nice savaşçılar doğurmuştur. Arkadaşlarım; Millî Mücadelenin kazanılacağının en büyük ispatı işte buradadır. Biri ölmüş biri de diri olarak önümüzdedir (İl Kültür Turizm Müdürlüğü,2021).

Şehit Ana'nın kimliğini tespit etmekle görevlendirilen Kastamonu çevresini iyi tanıyan Cemil Çavuş, Şehidin üzerindeki alaca önlükten ve başında bulunan benekli

çardan köyünü anlayabilmiş ve hanları dolaşarak Seydiler köyünden kişileri bulup getirip şehit kadını göstermiştir. Köylüler de Şerife Bacı'yı tanımış ve ağlamışlar ardından şehit kadını ve yavrusunu köylerine götürmüşlerdir.

Kahraman Anadolu kadını için bir örnek oluşturan Şehit Şerife Bacı'nın sembol haline gelmesi, erkeğiyle, kadınıyla, genciyle ve yaşlısıyla İstiklal Savaşı süresinde en fazla şehidi olan üç ilden birisi olan Kastamonu'nun savaştaki kahramanlığını ölümsüzleştirmek ve bu gururu gelecek kuşaklara aktarabilmek amacıyla Valilik tarafından Kastamonu Cumhuriyet Alanına bronzdan bir anıt yapılması kararı alınmıştır.

Yapımı Marmara Üniversitesi Heykeltıraşlık Bölüm Başkanı Prof. Tankut ÖKTEM tarafından gerçekleştirilen 12 mt yüksekliğinde, 10 mt eninde ve 24 metre boyundaki anıt 30 Temmuz 1990 tarihinde dönemin Başbakanı Yıldırm Akbulut tarafından açılmıştır. Anıt bu ölçüleri ile Türkiye'nin en büyük ikinci anıtı olma özelliğini taşımaktadır (İl Kültür Turizm Müdürlüğü,2021)

3.3.2.2.3Atabey Gazi Camii

Kastamonu yöresinde hüküm süren Atabey Muzaffereddin Yavlak Aslan Bey tarafından 1273 senesinde yapıldığı düşünülen cami şehirdeki bilinen en eski camidir. Caminin duvarları kesme taş ve moloz taştan oluşmaktadır. Yapının üstünü kırk adet direk üzerine oturtulan ahşap tavan kaplamaktadır. Bu yüzden yöre halkı arasında "Kırk Direkli Camii" adıyla da bilinmektedir. Kastamonu Kalesi bir Cuma günü Bizans elinden alındığı ve ilk Cuma namazının burada kılındığı rivayet edilir. Türk İslam geleneğine göre bu türdeki camilere Fetih Cami denmektedir. Bu camilerde Cuma ve bayram namazlarında hutbenin okunması için minberlere kılıçla çıkma geleneği devam eder. Kastamonu'nun en eski camisi olan yapı 1800,1871 ve 2009 senelerinde onarım görmüştür (İl Kültür Müdürlüğü,2021).

3.3.2.2.4 Yılanlı Külliyesi

Pervaneoğulları Döneminin eserlerinden biridir. Hicri 671, Miladi 1272 senesinde Abdülkadir Geylani Hazretlerinin 4.oğlu Abdülfettah Veli'nin yaptırdığı külliye Kastamonu Küpçiğez Mahallesi Yılanlı Sokak'ta yer alır. Külliye; Darüşşifa, Cami, Türbe ve iki şadırvan olarak inşa edilmiştir.

Darüşşifa: Yüksek Mühendis Küherbaş gözetiminde Kayserili Mimar Said'in yaptığı yapının inşa yılı Hicri 672, Miladi 1273'tür. Bu yapının asıl binası 1837 senesinde yanmış ve günümüze kadar binanın yalnızca medhal (giriş bölümü) ulaşabilmiştir. O dönemin Anadolu coğrafyasında bulunan 9 adet darüşşifadan birisidir. Eser aynı zamanda Kastamonu yöresinin en eski eserlerinden biri durumundadır (İl Kültür Müdürlüğü,2021).

Cami: Abdülfettah-ı VeliEfendi'nin yaptığı cami Hicri 671, Miladi 1272 senesinde inşa edilmiştir. Bir rivayete göre 1827, bir rivayete göre 1837 senesinde meydana gelen yangın nedeniyle bir kez daha yenilenerek hizmet vermeye başlamıştır. 1935 senesinde satışa çıkarılan camiler arasında yer almıştır. 1963–1964 arasında A. HasipYılanlıoğlu ile yörede oturan diğer bazı hayırseverler tarafından yenilenmiştir. Vakıflar adına tescil edilen camihalihazırda ibadete açıktır (İl Kültür Müdürlüğü,2021)

3.3.2.2.5 Abdülfettah Veli Türbesi

Hicri 672, Miladi 1273 senesinde vefat eden Abdülfettah Veli Efendi ve (iki sanduka hariç) çocukları bulunmaktadır.

Şadırvanlar: İki tane şadırvan vardır. Çatıları 1800'lü yılların sonlarına kadar var olan şadırvanların çatıları yapılan tamiratlar ve yer değiştirmeler sonucunda kaldırılmıştır. Külliye ile aynı zaman dilimi içerisinde yapıldığı düşünülmektedir (İl Kültür Müdürlüğü,2021).

3.3.2.2.6 Kastamonu Hükümet Konağı

Mimar Vedat Tek tarafından inşa edilen konak çevresindeki 19. yüzyıl kamu anıt binaları ile beraber geçmişi yansıtan bi dokuya sahip bir yapı 1902 senesinde

yapılmıştır. Konak zemin üzerine iki kat şeklinde inşa edilmiş batı esintilerini yansıtan konağın dış duvarlarının süslemeleri ve pencelerinin şekilleri de Osmanlı esintileri sunmaktadır. Konak 110 yıldır işlevini ayniyle koruyarak ve önemli bir yenileme çalışması geçirmeden halihazırda halkın hizmetine olan ve Kastamonu ile özdeşleşen sembol yapıların biri olarak ayakta durmaktadır (İl Kültür Müdürlüğü,2021).

3.3.2.2.7 Saat Kulesi

Kastamonu Hükümet Konağı yapısının arka kısmında Sarayüstü Tepesi bölgesinde bulunan yapı şehirdeki en önemli simgesel yapılardan biri konumundadır. Vali Abdurrahman Paşa'nın 1885 senesinde yaptırdığı kulenin yöre halkı arasında sürgün bir saat olduğu ile ilgili yaşayan bir efsanesi vardır. Bu efsaneye göre, İstanbul Sarayburnu bölgesinde bulunan saat zamansız çalan çanı nedeniyle padişahın hamile olan cariyelerinden birinin çocuğunu düşürmesine neden olur. Bunun sonucunda'da saat kulesi Kastamonu'ya sürgün edilir (KTB,2022).

3.3.2.2.8 Şeyh Şabani Veli Külliyesi

1490 senesinden önce inşa edilen külliye Seyyid Sünneti Efendi eliyle yapılmıştır. Külliye içerisinde bulunan camideki kitabeden III. Murat'ın Hocalarından Suca Efendi tarafından yaptırtıldığı anlaşılmaktadır. Şeyh Şabanı Veli Külliyesi; Dergâh Evi, Cami, Türbe, Kütüphane, Asa Suyu ve Şadırvan'dan oluşmaktadır.

Dergâh Evleri: Camiyle yakın tarihlerde cami banisi eliyle yaptırıldığı düşünülen dergâh, 1845 senesinde Sultan Abdülmecid tarafından verilen emir ile dönemin Kastamonu Kaymakamı Salih Ağa tarafından ciddi bir tamirattan geçirilmiş, alt yapısı yenilenmiş çevresi ihata duvarı ile çevrelenmiştir (KTB, 2022).

Müze amaçlı kullanılan orta kısımdaki yapıda Hazreti Pir şeyh Şaban-ı Veli'nin özel eşyalarıyla, dini eşyalar ve yöre hattatlarına ait olan hat eserleri yer almaktadır dinî-tarikat eşyaları ile Kastamonulu hattatlara ait hat eserleri sergilenmektedir (KTB, 2022).

Camii: Yöre halkı arasında, Hazreti Pir Cami olarak bilinen cami Seyyid Sünnet-i Efendi tarafından miladi 1490'dan önce inşa edilmiştir. Cami, 1702'de, 1748'de ve 1950'de tamirat görmüş ve halen ibadete açıktır (KTB, 2022).

Caminin en önemli özelliklerinden biri cami arka kısmında bulunan halvet odalarıdır. Burada bulunan odalar kabire benzetilen bir karanlık inviza odası gibi yapılmışlardır. Odalar engelleri aşma ve mürşidin huzurunda nefsin terbiyesi edilmesi için kullanılır (Avcı, 2019, s.38).

Türbe: Ömer Kethüda, ulemanın önde gelenleri ve halk eliyle hicri 1020, miladi 1611 senesinde yapılmıştır. Şehzade Sultan Osman zamanında Ömer Kethüda eliyle yapımına başlanmış, fakat yersiz harcamalar ve israf gibi bahanelerle Ömer Kethüda idam edilince cami inşaatı yarım kalmış ve 2 sene sonra ulemanın ve halkın katılımları ile tamamlanabilmiştir (KTB, 2022).

Şadırvan: Fatma Hanım eliyle hicri 1318 miladi 1900 senesinde yaptırılmıştır. 1318 senesinin Recep ayının ilk gününde yaptırıldığı rivayet edilir.

Asa Suyu: Mehmet FeyziEfendi: "Nuh Tufanı sırasında Cebrail (A.S.) Kâbe-i Muazzama civarından 4 avuç toprak almış ve dünyanın dört farklı köşesine dağıtmıştır. Bu 4 yerden birinin de Hz. Pir civarı olduğu rivayet edilir. Nitekim bölgedeki taşlık yapı Mekke-i Mükerreme bölgesindeki kayalıklara benzediği gibi ASA SUYU'nun kokusu ve tadı'da ZEMZEM suyu ile aynıdır" demiştir (KTB, 2022).

Kütüphane: Türbeyle aynı zaman dilimi içerisinde yapılmıştır. Bu bağlamda yapan kişiler türbeyi yapan kişilerle aynı kişilerdir. Günümüzde alt kat ibadethane, üst kat ise dernek odası amaçlı kullanılmaktadır.

3.3.2.2.9 Yakupağa Külliyesi

1547 senesinde Kanuni Sultan Süleyman döneminin hazine reisi olan Yakup Ağa tarafından yaptırılan külliye medrese, misafirhane, sıbyan mekteni ve imaretten oluşmaktadır.

Cami; Yavuz Sultan Selim hocalarından Halimi Çelebi eliyle yaptırılan cami 1547 senesinde Yakup Ağa eliyle onartılmış ve bugünkü durumuna gelmiştir. Caminin yapımında kesme taş kullanılmış ve kubbe kısımları kurşunla örtülmüştür. Yapım tekniği nedeniyle mimari olarak değerli bir yapıdır. Buna ek olarak sıbyan mektebi, medrese ve imaretin de bulunması nedeniyle ayrıca değerli görülür. Minaresi caminin güneybatı köşesindedir. Caminin kapısında ahşap kullanılmış ve sedef işçiliği yapılmıştır. Bu kapı oyma sanatinin en önemli örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Caminin kapısında ise;

"Bu Cami'nin kapısı her zaman sevinçle açılsın."ve"Ben Allah'ın birliğine şahadet ederim." yazıları bulunmaktadır (KTB,2022).

İmarethane (Aşevi); Külliyenin kuzey bölümünde bulunur. Aşevinin bitişiğinde önünde revak üzerinde kubbeli misafirhane ve oda amacıyla kullanılan beş kubbesi bulunan revaklar bulunmaktadır.

Yakup Ağa imareti günün her saati sıcak çorbası bulunduğu, kapının sürekli açık olduğu, zengin ya da fakir olduğuna bakılmaksızın gelmek isteyen herkese ikram yapıldığı ricayet edilmektedir. Ağa İmareti adıyla anılmasının asıl nedeni bu imaretin yöre halkı üzerinde bıraktığı olumlu görüşlerdir (KTB,2022).

Sıbyan Mektebi; 5-10 yaş aralığında bulunan hem erkek hem de kız çocukları için hazırlanmış ve bu çocuklara dini eğitimler verilen, okuma yazma öğretimi yapılan sıbyan mektebi bölümü bugün el işi ürünlerinin satışı yapılmaktadır (KTB,2022).

Medrese; Külliyenin farklı bir bölümünü meydana getiren medresenin giriş kısmında üstü kubbelerle örtülmüş odalar, güneyi kısmında da tonoz ile örtülmüş odalar bulunmaktadır. Osmanlı döneminde yapılmış diğer medreseler arasında belirli bir plana veya kategoriye uymayan kendine özgü yapısal bir şekli vardır

3.3.2.2.10 İsmail Bey Külliyesi

Şehrin kuzey kısmında bulunan ve günümüzde "Şehinşahkayası" adıyla bilinen tepenin üstünde bulunan külliye üzerinde bulunduğu arazinin meyilli olmasına rağmen sağlıklı bir şekilde araziye oturtulabilmiştir. İnşa edildiği yüzyıldaki öne çıkan vakıf topluluklarından biri olan külliye sıbyan mektebi, imaret, türbe, hamam ve han ile medreseden meydana gelmektedir. Külliye içerisinde ayrıca bir ambar vemutfak ile fırın ve kütüphane'de bulunmaktadır. Candaroğulları Beyliği tarafından yapılan eserlerin içerisinde önemli bir yere sahip olan külliye mimari açıdan Osmanlı mimarisine çok benzemektedir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Külliyenin yapımını üstlenen Kemaleddin İsmail Bey Candaroğulları Beyliği'nin son emîridir. Bey 1443 ile 1461 seneleri arasında bölgede hüküm sürmüştür. Külliyeyi bir araya getiren yapıların konumu cami konumuna göredir. Külliye içerisindeki medrese, han, imaret ve cami bir duvar ile birbirlerine bağlanmışlar ve orta kısımlarında bir avlu oluşturmuşlardır. Türbe ise bu avlu içerisinde yer alır. Külliyede bulunan hamam kısmı avlu dış kısmında ve külliyenin batı kısmında ayrı bir arsanın üzerinde bulunur. Külliye vakfiyeye göre "Emîr İmareti" ve "Yeni İmaret", bazı kaynaklarda ise "Küçük İmaret" veya "Aşağı İmaret" olarak geçmektedir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Farklı vakıflar aracılığı ile geliri devamlı şekilde sağlanan külliyede kimlerin vazife alacağı ve bu vazifeli kişilerin ne görevler ifa edecekleri detaylı şekilde kaydedilmiş ve imaret vakıflarının Kastamonu ve civar bölgerinde bulunan pek çok malı ve mülkü de cins cins kaydedilmiştir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Hicri 865 Şaban Ayı (Miladi Mayıs 1461'de) İsmâil Bey tarafından ve 1-Cemâziyelâhir-865 (14-Mart-1461) tarihinde ise beyin annesi Devlet Hatun eliyle külliye için ek vakfiyeler düzenlenmiştir. Hicri 1216 (Miladi-1801) tarihli arşivdeki bir belgeden külliyenin avlu kısmında mahalle sakinlerinden biri olan Frenkoğlu Mehmed Alemdar eliyle bir bina daha yaptırıldığı ve bununla birlikte avlunun duvarlarının yıktırıldığı görülmektedir (BA, Cevdet-Evkaf, nr. 17588).

Camii: Selçuklu naklinden yazılan kitabeden anlaşılacağı şekilde Hicri 858 (Miladi-1454) senesinde İsmâil Bey eliyle yaptırılmıştır. Kuruluşu itibariyle yapının kapalı zaviyeli/tabhaneli planı olduğu görülmektedir. Ard ardına aynı yüksekliğe sahip iki

büyük kubbenin ve önde bulunan kubbe yanında orta mekâna giriş için açılan birer tane küçük kapıyla açılan tonozlu-asimetrik tabhane mekanların meydana getirdiği camide mihrap önünde bulunan kubbeli birim kuzey kısımdaki kubbeli birime kıyasla daha küçüktür.

Doğu kısmındaki yan mekân sivrice tonozla örtülüdür ve genişliği ön kısımdaki kubbeli mekân genişliği kadar vardır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Batı kısmındaki yan mekân güney kısma doğru biraz uzatılmıştır ve birbirlerinden duvar ile ayrılmış olan iki kısımdan meydana gelmiştir. Her iki kısım da sivri tonozla örtülmüştür. Sekizgen tuğla şeklindeki kasnaklar üstünde yükselen kurşun kaplama kubbeler üç tarafından duvarlara, orta kısımdan da ortak kemer ile bağlanmıştır. Düzgün kesme taştan örülmüş yapı duvarlarının bittiği noktada profilli silme detaylar camiyi kuşatmaktadır. Silmelerin cemaatin bulunduğu son noktada yükseldiği ve tüm köşelerde sert profile sahip çıkıntılar meydana getirdiği görülür (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Beş kubbesi bulunan son cemaat yeri, köşe kısımları hafif şekilde pahlanmış kare şekilli dört sütun ile iki paye üstüne oturmuş olan hafif sivrice kemerli açıklıklara sahiptir. Orta kısımdaki kubbeye mukarnaslı pandantiflerle, diğer kubbelere ise tromplarla geçiş sağlanmıştır. Sadece orta kısımdaki kubbe diğerlerine göre farklıdır ve yirmi dört yivli olarak tasarlanmıştır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Geçiş sağlayan taç-kapı üst kısmında sivri kemerli şekilde düzenlenmiştir. Alt kısmında basık kemerli açıklığı bulunmaktadır. Köşe bölümleri sütunçeler aracılığı ile yumuşatılan kapının alınlık kısmında üç satır olarak Arapça bir kitabe yer alır. Kapının çevreleyen uzun altıgenlerden meydana gelen kısa geometrik bordür dikkat çeker (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Önceden Sinop Ulucami mihrabında gözlemlenen bu süsleme tekniği İsmâil Bey Camii'nde geliştirilmiş ve başarılı bir biçimde uygulanmıştır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

İsmâil Bey Camisindeki iç mekân, kıble eksenine göre yerleştirilen zemin kotları birbirinden farklı iki kubbeli bir yapıdadır. Girişin ön kısmındaki sofa, diğeriyse cami içidir. 9.35×9,35 metrekare ölçüye sahip sofanın üstü kuzey kısımda içi mukarnas dolgu tromp, güney kısımda mukarnaslarla geçiş sağlanan sekizgen kasnak kubbeyle örtülüdür. Kubbenin üstünde bir metre çapında sekizgen şekilli aydınlık feneri bulunmaktadır. Kasnak kısmında da iki mazgallı bir pencere yer almaktadır. Bu kısmın zemin yüksekliği son dönemde yapılan çalışmalarla cami içinin zeminine kadar yükseltilmiştir. Zemin kısmı yükseltilen sofaya ahşaptan yapılmış merdivenlerle çıkılır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

İki tarafta geç dönemde yaptırıldığı anlaşılan yine merdivenleri olan yüksek mahfiller bulunmaktadır. Buradan da iki köşeye doğru öne çıkma yaptırılan ahşapla bir üst mahfile çıkılır. Caminin iç mekanı8.75x8.75 metre ölçüsündedir ve üzerinde mukarnas ile geçiş sağlanan sekizgen şeklinde kasnaklı kubbe bulunmaktadır. Mihrabın üst kısmında, yanlarında ve iki yan duvar üzerinde birer pencereyle kasnak üzerinde kuzey yön dışında üç yöne doğru birer mazgallı pencere bulunmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Sığca bir nişi bulunan alçı mihrap sade görünümlüdür. Yine alçıdan yapılan minber tezyinatsızdır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Caminin kuzeybatı köşesinde bulunan kesme taştan yapılmış minareye iç kısımdan geçilir. Zemine göre yüksek olan kapı kısmına altı basamaklı bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Kapı mukarnaslı-kavsaralıdır ve basık kemerli açıklığı bulunmaktadır. Gövde alt kısımda sekizgen, üst kısımda iki adet sekizgen olarak yükselir. Mukarnaslı geçişi olan şerefe üzerinde ajurlu taş korkuluk bulunur. Minarenin genel görünüşe göre daha kısa tutulmuş olan petek bölümü silindiriktir ve üzerinde de basık bir külah bulunmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Cami ile medresenin arasında bulunan şadırvan içerisinde kesme taştan mamül altıgen şekilli bir su haznesi vardır. Bu haznenin üstü 1994 senesinde alt kısmı beton sütuna oturtulan çatıyla kapatılmıştır. Cami 1086(1675-76), 1180(1766-67), 1270(1854),

1306(1888), 1317 (1899) ve 1991-1992 senelerinde onarımdan geçirilmiştir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

İmaret: Doğu ve batı yönlerinde camiye bitişik şekilde inşa ettirilen mekanlardan meydana gelmektedir. Bu yapıların doğu kısmında bulunanı büyük tonozlu mekândır ve vakfiyede ifade edildiği üzere misafirlerin dinlenmesi ve uyuması amacıyla yaptırılmıştır. Kuzey duvarının orta kısmında bir ocağın bulunduğu anlaşılan baca izi ve niş günümüzdeki yapıda güney ve doğu kısımlardaki duvarlarda alt hizada birer pencere, güney kısımda ek olarak üst hizada bir mazgal bulunur. Kuzeybatıdaki köşede bulunan basık kemerli giriş kapısıyla sofaya bağlantının sağlandığı görülmektedir. Batı tarafında bulunan mekansa iki bölümlüdür bu mekanların küçük olanı mutfak ve ambar amacıyla, büyük olanı da fırın şeklinde değerlendirilmiştir. Sofanın batı kısmındaki basık kemerli giriş kapısından önce bir koridorla fırın bölümüne geçilmekte bu kısımdan da batı kısmındaki bir açıklık ile mutfak ve ambar kısmına geçiş yapılmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Medrese: Caminin kuzey kısmında bulunan medresenin inşası moloz taşlar ve kesme taşlarla gerçekleştirilmiştir. Tek katlı, avlusu açık ve iki eyvanı bulunan bir yapıdır. Avlu güney bölümünde bulunan ana eyvanın üzeri kubbe ile örtülüdür. Batı kısmındaki giriş eyvanıyla avluyu farklı yerlerden çevreleyen oda bölmeleri ise beşik tonozlar ile örtülü durumdadır. Bir ya da iki pencere yardımıyla dışarıya açılan 10 odaya ait avlu kısmında birer ocak nişiile yön ve sayıları değişiklik gösteren dolap nişleri vardır. Daha önce medresede bulunan ahşap revaklar yıkılmışlardır. Medrese kapısı üstünde Arapça yazılı üç satırlık bir yazı bulunmaktadır. Medresenin inşa tarihi Hicri 880 (Miladi 1475-1476 arası) olarak tahmni edilmektedir. Bu tarih medresenin inşa edilmesi açısından geç bir tarih olarak değerlendirilir. Çünkü Hicri 861 (Miladi 1457) tarihli olan vakfiyede medrese, müderris, talebeden bahsedilmektedir ve bu durumda yapının herhalde İsmâil Bey döneminde yaptırıldığı ve kitabenin sonradan yerleştirildiği ileri sürülebilir. Hicri 1180 (Miladi 1766-1767) tarihlerinde onarıma tabi tutulan medresenin, ana eyvanının güneyindeki duvarda yazılı olan ve Hicri 1263 (Miladi 1847) tarihli su havuzunun da Hicri 1306 (Miladi-1888) senesinde tamir edildiği anlaşılmaktadır. Medrese 1990 ile 1992 yılları arasında restore edilmiştir.

Sıbyan Mektebi: Türbenin kuzeybatı kısmında bulunan sıbyan mektebi 14.50x14.50 metre ölçülerine sahip bir müstakil avlunun içerisinde bulunur. Avlu kapısının üstünde Osmanlı zamanında ait Hicri 920 (Miladi-1514) tarihli kitabe bulunmaktadır. Bu nedenle kimi araştırmacılar yapı ile ilgili Osmanlı devrine aittir ifadesini kabul etmişler ve imaret yapısı olarak değerlendirmişlerdir. Fakat mektebin, Hicri 861 (Miladi 1457) tarihli vakfiye üzerinde belirtilmesinden ötürü bu tarihten önceki bir zamanda 1454 ile 1457 tarihleri arasında yapıldığı görüşü'de ileri sürülmektedir (Özkarcı, s:50-51).

İki sıra kesme taşın ve üç sıra tuğla kullanılan yapı örgülü duvar yapısındadır. Kuzey kısımda bulunan ve önünde on basamak bulunan kapıyla önce avluya geçilir. Avlu bölümünün kuzeybatı kısmında üzerinde yıldız tonoz örtülmüş bir eyvan ve buraya güney kısımdan birleştirilmiş kare şekilli kubbeli bir mektep odası bulunmaktadır. Sivri kemer ile avlu kısmına açılan eyvan cephe kısmında kapının sağ bölümündeki pencereyle dışarıya açılır. Eyvandan basık kemerli bir kapıyla mektep odasına geçilmektedir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Doğu ve batı yönlerinde tuğladan mamül sivri kemerli, alınlığa sahip dikdörtgen şekilli iki penceresi olan mekânın güney duvar bölgesinde bugün artık kullanılmayan bir ocak ile baca kuzayde ise bir dolap nişi göze çarpar. Kare şekilli, kubbeli yapı kubbeye geçmek için istiridye biçimli tromplara sahiptir. Alt bölmesi kesme taşlar ve tuğla, üst bölmesi ise tuğlayla örülmüş kasnak yüksek yapılmış ve dört tarafında birer adet penceresi bulunmaktadır. Yapının geçiş elemanları, kubbeler ve yıldız tonoz dışarıdan kiremitle kaplı bir çatıyla örtülmüştür. Mektep Hicri 920 (Miladi 1514) ve Hicri 1180 (Miladi 1766-1767) senelerinde onarımlara tabi tutulmuştur. Onarımlardan birinde eyvanın önü kapatılmış ve bir odaya dönüştürülmüş ve yapının iç kısımları boyanmıştır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Türbe: Caminin kuzeybatı kısmında yer alan türbeyi İsmâil Bey kendisine ve yakınlarına yaptırmış ancak Bey Fatih Sultan Mehmet tarafından Filibe bölgesine gönderildiği için buraya gömülememiştir. Türbenin doğu kısmında bulunan kapı üstünde bir kitabe yeri bulunsa da İsmail Bey Kastamonu'dan ayrıldığı için kitabe

konulamamış ve boş bırakılmıştır. Hicri 861 (Miladi 1457) senesinde vakfiyede adı geçen türbenin söz konusu tarihten az bir zaman önce belki de cami ile aynı zamanda yapılmış olduğu düşünülmektedir. Kesme taştan malzemeyle inşa edilmiş olan yapı kare planlı olarak tasarlanmıştır (dıştan 9.80x9.80metre) (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Yelpaze yivli tromp ile geçişleri sağlanan tuğla örme sekizgen kasnaklı kubbeyle örtülmüş türbenin ön kısmı yenileme işlemine tabi tutulmuştur. Silmeler aracılığı ile dikdörtgen çerçeve içerisine alınmış olan kapının köşe kısımları sütunçe yumuşatılır. Üst kısımda basık kemer alt kısımda dilimli yapıda alınlığı bulunan kapıda sivri kemerli bir açıklık da bulunmaktadır. Diğer duvarlarda bulunan birer tane dört köşeli pencereyle kubbe kasnağı üstünde bulunan kemerli dört adet küçük ebatlı mazgal pencereler ile türbe aydınlatılır. Akrabası olan bazı kimselerle himayesinde bulunan ulemanın sandukalarının yer aldığı türbede farklı biçim ve boyutlarda toplam on kabir bulunmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Bu kabirlerin dört tanesi ahşaptan, altı tanesi taştan imal edilmiştir. Bu mezarların beş tanesi kitabelidir ve içerisinde Mevlânâ Safiyyüddin, Emîr İshak Bey, Seyyid Alâeddin (Seyyid Ali Acemî), Âzâde Hatun ile Aşre Hatun'un yattığı anlaşılır. Bununla birlikte kitâbesi bulunmamakla birlikte kapının karşı kısmındaki büyük ahşap sanduka içerisinde de İsmâil Bey'in annesi Devlet Hatun'un yattığı rivayet edilir. Sülüs hat tekniği ile yazılmış olan lahitler XV. yüzyıl Anadolu taş işçiliği eserleri arasında önemli bir yere sahiptir. Hicri 1180 (Miladi 1766-1767) senelerinde onarıma tabi tutulan yapı son olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tamir edilmiştir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Han: Külliyenin kuzey kısmında bulunan ve "Deve Hanı" olarak bilinen yapıdas bir kitabe bulunmamaktadır. Hicri 861 (Miladi 1457) tarihli yazılmış olan vakfiyeden elde edilen bilgilere göre yapının 1454 ile 1457 seneleri arasında yapıldığı ileri sürülür. Kesme taşlar, moloz taşlar ve tuğlalarla inşası tamamlanan yapı, dış kısımdan 13.75x20.95 metre ölçülere sahiptir. Yapı kuzey güney ekseni üzerinde inşa edilmiştir. İki bölümü olan yapıdaki her iki bölümün üstü kapalıdır. İsmâil Bey Hanı şehir merkezinde olmasına yol hanı türünde inşa edilmiştir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Güney kısımda cephenin orta bölümünde yer alan basık kemere sahip kapıdan içeri girilir ve üzeri aydınlık durumda olan fenerli kubbeyle örtülmüş bir bölüme geçiş yapılır. İki tarafta zemini yüksek olan kare şekilli, üzeri sivri tonozlarla örtülmüş iki bölüm bulunur. Güney yönde birer tane ocak nişi ve baca bulunan bu bölümler yolculara hizmet etmektedir. Yapıda bulunan sivri kemerli kapıyla kuzey kısımdaki dikdörtgen şekilli büyük kapalı ahıra geçiş yapılır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Bu yerin üstü sivri kemerli tonozla örtülüdür ve tonoz üstünde bir adet aydınlık açıklığı bulunmaktadır. Giriş kısmının karşısında bulunan duvarda alt ve üst kısımlı birer adet mazgal açıklığı olan bölümün doğu ve batı kısımlarında bir bölümü kapalı üçer adet küçük pencere olduğu görülür. 1952 senesinde çatısı yeniden yapılan han 1990 ile 1992 seneleri arasında geniş çaplı bir restorasyona tabi tutulmuştur (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Hamam: Külliyenin maddi ihtiyaçları için yapılmış olan hamama ait bir kitabe bulunmamaktadır. Hicri 861 tarihli vakfiye üzerinde yapıldığı ifade edildiğine göre bu tarihten önceki bir tarihte (tahmini 1454 – 1457) yapıldığı düşünülmektedir. Külliyenin batı kısmında bulunan hamam doğu –batı ekseninde inşa edilmiştir. Taş malzemeyle yapılmış olan hamamda üst örtü tuğladan mamüldür. Birbiri yanında bulunan 3 ayrı bölümden oluşmaktadır. Doğu kısımda bulunan soyunmalık adı verilen bölme ahşaptandır ve sonradan sıvanmıştır. 6.30x6.70 metre ölçülerine sahip olan hamamın üstü içten kubbeli ve ahşaptan tavanlıdır. Dış kısmında ise kiremit ile kaplanan bir çatı bulunmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Moloz taştan duvarların üstünde yükselen ahşaptan yapılma soyunma bölmesi, konsollu çıkıntılarıyla eski ev mimarisine örnek olması açısından ilginç olarak kabul edilmektedir. Dikdörtgen şekilli ılıklık adı verilen bölümde orta kısımda küçük bir kubbeyle yan kısımlarda sivri kemerli tonozlar bulunur. Benzer planda çift eyvanlı sıcaklık kısmında ise ayrı bir örtü tekniği kullanılmıştır. Bu bölme batı yönüne doğru kare şekilli ve kubbesi bulunan iki halvet hücresi ile bağlantılıdır. Halvet hücrelerin arka kısmında yine dikdörtgen biçimli ve tonoz örtü ile külhan bulunur (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Hamam Hicri 1264-1267 (Miladi 1848-1851) tarihleri arasında tamirata tabi tutulmuştur. Son dönem bir zaman konut amacıyla da kullanılan hamam külhanı çöktükten sonra bir kısmı toprak ile dolmuştur. Hamam 1990 ile 1993 seneleri arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü eliyle restore ettirilmiştir.

3.3.2.2.11 Şehinşah Kaya Mezarları

Üzerinde Candaroğulları Beyliği dönemi (15.yüzyıl) İsmail Bey Külliyesi bulunan doğal kayalıkların doğu kısmında, ikili kaya mezarı şeklinde oyulmuştur. Roma Döneminde yapıldığı düşünülen mezarların kesin yapım tarihi belli değildir ancak milattan sonra 2.yüzyılda yapıldığı ileri sürülmektedir

3.3.2.2.12 Nasrullah Cami ve Şadırvanı

İl merkezinde bulunan Hepkebirler Mahallesi içerisinde aynı isimle bilinen meydanın orta kısmında bulunur. Camiharim kapısı üstünde bulunan sülüs yazan 3 satırlık Arapça kitabede yazanlara göre Hicri 912 (Miladi 1506) senesinde Kastamonu ve İstanbulillerinde müderrislik yapan, Belgrad, Diyarbekir, Manisa kadılığı görevlerini yerine getirmiş olan Kadı Nasrullah (b. Ya ‘kub) eliyle inşa ettirilmiştir. Kapının sağ kısmındaki ta”lik hat ile yazılı 13 beyit bulunan ikinci kitâbede yapının, Viyana elçiliğinden sonra reîs-ül-küttaplığa getirilmiş olan Hacı Mustafa Efendi’nin ikinci görev zamanının sonuna doğru Hicri 1159 (Miladi 1746) büyütmüş, bu esnada bir medrese ve bir de kütüphane ekletmiştir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Kesme ve moloz taşlardan imal edilen cami çok kubbeli cami planına göre imar edilmiştir. Caminin ilk dönemine ait olan bölümün alt kısmı kubbeyle örtülüdür. Hicri 1159 (Miladi 1746) kıble tarafına ilave 3 kubbe eklenmiş ve caminin hacmi genişletilmiştir. Caminin batı kısmındaysa tonozla örtülü bir mahfille kuzey kısmında son cemaat yeri ilave edilmiştir. Günümüzde harim, kenar kısımları 23 metre uzunluğunda kare şekillidir ve üst kısmı pandantiflerle geçiş yapılan 9 adet kubbe ile örtülmüştür. Mihrap kısmı sade bir niş halindedir ve ahşap kaplamadır (İslam Ansiklopedisi, 2022)

Minberin sanatsal bir özelliği bulunmamaktadır. Sol kısımda müezzin mahfili, kuzey ve batı kısımlarda ahşaptan kadınlar mahfili bulunur. Kırk adet pencere ile aydınlatılan camide 19.yüzyılda yapılan bitki motiflerinin yoğunlukta olduğu kalemle yapılmış süslemeler mevcuttur. Cami içerisindeki yazılar Kastamonu yöresinde yetişmiş Ahmed Şevki Efendi'nin eserleridir. En son yapılmış olan cemaat yeri 30x7.25metre boyutlarındadır ve dikdörtgen şekillidir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

İki tarafında birer adet, ön cephesinde sekiz tane serbest pâye tarafından taşınan sivri kemerli açıklıkları olan son cemaat yeri 7 bölümden oluşmaktadır. Orta kısmında yükseltilmiş kasnaklı kubbeyle iki tarafta içer adet tekne tonozla örtülüdür. Mâbedin kuzeybatıdaki bölümünde cami ile bitişik bulunmayan tek şerefesi olan ve kurşunla kaplanmış külahı olan minare komple kesme taştan imal edilmiştir (İslam Ansiklopedisi, 2022).

İlk yapılmış olan şadırvan günümüze ulaşamamıştır. Caminin kuzey kısmında ve ana ekseni üstünde bulunan abidevı şadırvan kesme taşlar ve moloz taşlarla tuğlalar kullanılarak batı kısmındaki iç duvarda bulunan kitabeye Hicri 1166 (Miladi 1753) senesinde Hacı Bedîî Ahmed Ağa eliyle yaptırılmıştır. (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Günümüze kadar gelemeyen ve o dönemde kuzey duvarı kısmında olduğu kayıtlardan anlaşılan bir kitabeden elde edilen bilgilere göre şadırvan Hicri 1279 (Miladi 1862-1863) tarihinde İzbelizâde Mustafa Bey eliyle tamir ettirilmiştir. 18 tane kalın paye ile taşınan şadırvanın uzun olan kenarlarında altı adet, kısa olan kenarlarında üç adet kemerli açıklığa sahiptir. Dikdörtgen şekilli ve sekizgen kasnaklı çift kubbeyle örtülmüştür. Fıskıyeli iki tane havuzu olan şadırvanın üst kısmındaki uzun kenarlarında iki adet, kısa kenarlarında birer adet sivri kemerli pencereler açılmıştır. Saçaklarda ve kubbelerin eteklerinde iki sıralı testere dişi süslemeler bulunmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Eski zamanda caminin doğu kısmında bulunan ve Numaniye Medresesi adıyla bilinen yapı Hicri 1100 (Miladi 1689) senesi civarlarında Cecelizâde İbrâhim Nûreddin Efendi eliyle yaptırılmış ise de Hicri 1250'de (Miladi 1834) görevli müderris Hoca Numan Efendi'nin adıyla anılır. Çoğu Kastamonu yöresinden Seyyid Hilmi Efendi Vakfı

kaydında bulunan 1245 kitaptan teşekkül eden kütüphane tamamıyla Kastamonu İl Halk Kütüphanesi bünyesine dahil edilmiştir. Aslında dörtgen şekilli ve iki katlı olması daha sonra L biçiminde düzenlenmesi ile bilinen medrese günümüze kadar ulaşamamıştır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Caminin yeniden yapılması aşamasında inşa edilmiş olan ve yapının güneybatı kısmında başlayarak mihrap duvarının hizasında "U" biçiminde uzanan Münire Medresesi (yöre halkı Bayraklı Medrese olarak da bilmektedir) önlerinde revaklar bulunan 21 ayrı odadan meydana gelmiştir. Odaların üst kısmı tonoz örtülüdür ve yapının kuzey kısmında bulunan kapı üzerinde altı beyitten meydana gelmiş bir kitabe bulunmaktadır. Son dönemde tamir edilen bu yapı vakıf-öğrenci yurdu şeklinde hizmer etmektedir. Caminin yakın kısmına Hicri 1255'ten (Miladi 1839) sonra iki kat ve dokuz odası bulunan Tevfikiye Medresesi 1952 yılından önceki bir dönemde yıktırılmıştır (İslam Ansiklopedisi, 2022).

Caminin güneydoğu kısmında inşa edilen, Reîs-ül-küttâb Hacı Mustafa Efendi'nin Münîre Medresesiyle beraber yaptırdığı beşgen şekilli, kubbeli kârgir kütüphane hali hazırda iyi durumdadır. Bu kütüphaneye ait 660 adet kitabın da Kastamonu İl Halk Kütüphanesi kayıtlarına nakdedildiği bildirilmiştir. Kadı Nasrullah tarafından Kastamonu'da yaptırılmış olan üç kemerli köprü günümüzde hala sağlamdır ancak kemerlerden birinin zaman içerisinde yıkılması sonucunda yerine merdiven ile bir güzergâh oluşturulmuştur. Nasrullah Camii, Kurtuluş Savaşından önce Mehmed Âkif Ersoy'un verdiği vaazlar ile kültür ve edebiyat tarihine geçen önemli bir yapı konumundadır (İslam Ansiklopedisi, 2022)

3.3.2.2.13 Münire Medresesi El Sanatları Çarşısı

Nasrullah Caminin arka kısmında bulunan medrese 1746 senesinde Reis-ül-Küttab Hacı Mustafa Efendi eliyle yaptırılmıştır. Yapının 2001 senesinde Kastamonu Valiliği tarafından yapılan düzenlemele ve restorasyon çalışmaları sonucunda turizme açıldığı bilinmektedir. Medrese içerisinde bulunan 21 tane dükkân içerisinde Kastamonu ile ilgili her türden geleneksel el imalatı ürünler bulunabilmekte ve yörede yetişen şifalı

bitki ve otlar ile farklı ürünlerden oluşan zengin bir içerik ziyaretçilere sunulmaktadır (Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kastamonu Rehberi 2015).

3.3.2.2.14 Liva Paşa Konağı Etnografya Müzesi

Etnografya Müzesi 1997 senesinde restorasyonunun tamamlanmasının ardından 1887 senesinde imar edilen Liva Paşa Konağı gibi iyi durumdaki bir mekân olarak hizmet vermektedir (KTB, 2022).

Bodrum kısmıyla beraber 4 kattan oluşan bu konak 3 katıyla aktif olarak kullanılabilmektedir. Konağın birinci katında Kastamonu yöresinin yakın geçmişi ile ilgili fotoğraflar ve bir müze kitaplığı bulunur. İkinci kattaysa Kastamonu yöresinin binlerce yıllık kültürel yapısının ve zanaatlarının görülebileceği sergiler bulunmaktadır. Bunlar arasında urgancılık, taş baskısı, dokumacılık, ayakkabıcılık, ağaç işleri yemenicilik gibi özel kısımların olması yörenin tüm zenginliğini görebilmek açısından önemlidir (KTB, 2022).

Bu bölümde bulunan eserlerin içerisinde en değerlileri arasında yer alan Kasaba Köyü Mahmutbey Camisine ait kapıdır. Kapı tam anlamıyla bir sanat şaheseridir ve Kastamonu'nun en çok ilgi gören eserleri arasında yer almaktadır (KTB, 2022).

Müzenin üst katındaysa Kastamonu Konaklarının yerleşimi, oda işlevleri ve diğer detayların cansız mankenlerle canlandırıldığı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm Kastamonu kent kültürünün anlaşılabilmesi açısından önem arz eder (KTB, 2022).

3.3.2.2.15 Arkeoloji Müzesi

Müze, 1917 senesinde Milli Mimari akımı kurucusu Mimar Kemaleddin Bey tarafından planı çizilmiş olan binada hizmet vermektedir. 1945 senesinde hizmete başlayan müze ilk yıllarda depo olarak hizmet görmüş ve 1952 senesinde de resmi olarak açılmıştır (KTB, 2022)

Eser sayısı olarak Türkiye'nin en önemli müzeleri arasında yer alan müzede 2015 senesi istatistiklerine göre 31,282 adedi sikke olmak üzere toplamda 32,904 adet tarihi eseri barındırmaktadır (KTB, 2022).

Müze üç bölümden teşekkül etmektedir. İlk bölüm taş eser seksiyonu bölümüdür. Burada heykel, mezar steli ve lahitler sergilenmektedir. Bu bölümdeki en çok ilgi çeken ve önem atfedilen eserler bir tümülüs mezar kazısı ile bulunan lahit ve içerisindekilerle birlikte sergilenen mezarın sahibi bir Satry heykelidir (KTB, 2022).

Diğer bölüm Mustafa Kemal ve Şapka Devrimi bölümü olaak göze çarpar. Bilindiğigibi Mustafa Kemal Atatürk Kastamonu'yu ziyaret ettikten sonra Şapka İnkılabı ile iligli nutkunu şu an müze binası durumunda bulunan o dönemin CHP binasında vermiştir. Bu bölümde Atatürk'ün kullandığı bazı özel eşyaların yanı sıra inkılap ile ilgili dökümanlar da yer almaktadır (KTB, 2022).

Kronolojik sırayla ve Kastamonu ve yakın çevrede ele geçmiş olan taşlar, metaller, pişrilmiş toprak ve cam eserler üçüncü bölümü meydana getirmektedir. Buradaki eserler tarih öncesinden başlar ve Bizans dönemine kadar devam eder. Burada çok ilginç ve önemli eserler bulunur. Bu eserlerin önde gelenlerinden biri Devrekani'de yürütülen Kınık kazılarında elde edilmiş olan madeni eserlerdir (KTB, 2022).

Dini törenlerde kullanılan bu kapların içerisinde boğa başlı ryhton adı verilen kaplar ile üstünde Hitit hiyeroglifiyle yazılar bilgiler bulunan çanak özellikle önemli durumdadır. Bu çanak üzerine hiyeroglif ile "Taprammi" ismi yazılıdır. Çanak üzerindeki betimlemelerde 2 yaban hayvanının çiftleşmesi çanağı özel kılan unsurdur. Bu betimleme Türkiye'de bulunmuş olan Hitit dönemi eserlerinin hiçbirinde bulunmamaktadır. Bu durum eseri başlı başına kıymetli hale getirmektedir. Bu grup içerisindeki bir önemli eser de kazı sırasında ele geçirilen sorguçlu miğferi bulunan asker heykelciğidir. Bu eser de ne Türkiye'de ne de Dünyada eşi benzeri pek olmayan bir eserdir (KTB, 2022).

Aynı kazılar sırasında bulunan Hitit Dönemine ait camdan mamül deniz kabuğu dünya arkeoloji tarihi açısından önemli örneklerden birini oluşturmaktadır. Daha geç dönemlere ait sorguçlu miğferi olan asker heykelciği de çok önemlidir (KTB, 2022).

3.3.2.2.16 Kent Tarihi Müzesi

Tarihi Kentler Birliği tarafından 2002-Eylül ayında alınan tavsiye kararına göre Türkiye'nin ilk kent tarihi müzasi Kastamonu Valiliği tarafından açılmıştır. Valilik tarafından oluşturulan ve kent müzesi formatında öncü durumda olan müza Hükumet Konağının alt kısmında bulunmaktadır. Kastamonu'nun şehirleşmesi aşamalarını fotoğraflar, grafikler ve çeşitli objelerle anlatan müze içinde 1904 senesinde yapılmış olan Anadolu'nun ilk el imalatı konsol piyanosu da yer almaktadır. Müzede ayrıca Kastamonu Sana-i Nefise Mektebinde 1907 senesinde dokunmuş olan 40 metrekare büyüklüğündeki halı gibi nadir parçalar da sergilenmektedir (Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü-Kastamonu Rehberi 2015).

3.3.2.2.17 Osmanlı Sarayı

Osmanlı Devleti'nde ilk belediye teşkilatlarından biri olan Kastamonu Belediyesi 1868 senesinde kurulmuştur. O dönemin belediye binası bugün restore edilmiş ve özel bir şirket tarafından Osmanlı Sarayı adı ile ve otel-restoran olarak faaliyet gösteren yapı 1921 yılında yapımına başlanmış ve 1924 yılında bitirilmiştir. Bina mülkiyeti günümüzde Kastamonu Belediyesine aittir (Kastamonu Belediyesi,2022).

3.3.2.2.18 Kasaba Köyü Mahmut Bey Camii

Şehrin kuzeybatı bölgesinde ve şehre 18 km uzaklıkta bulunan Daday ilçesi yolundaki Kasaba Köyü içerisinde yer almaktadır. 1366 senesinde Candaroğulları Beyliği hükümdarı Emir Mahmut Bey eliyle Cuma Camisi olarak inşa ettirilmiştir. Dış duvarlar moloz taştan yapılmıştır. Caminin iç kısmı ise tamamen ahşap işçiliği ile inşa edilmiştir. Caminin sadece mihrap bölümünde alçı kullanılmıştır (KTB, 2022).

Caminin çatı kısmı ahşaptan yapılmıştır ve bindirme tekniği kullanılmıştır. Ahşap çatıda metal bir parça veya çivi bulunmamaktadır. Bu özelliği ile çatı Türkiye'deki nadir örneklerden birini oluşturur (KTB, 2022).

Camiyi özel kılan önemli özelliklerden biri de göz alıcı kapısıdır. Bu kapı Ankaralı Nakkaş Mahmut oğlu Abdullah'ın yaptığı kapıdır. Kapının Türkiye'de örneği neredeyse yoktur. Kapının orjinali güvenli şekilde korunabilmesi için Kastamonu Etnografya Müzesindeki Liva Paşa Konağında saklanmaktadır. Camideki kapı ise Kastamonu'daki en eski ahşap oyma ustalarından biri olan Hikmet DEĞİRMENCİOĞLU'nun aslına benzer olarak hazırladığı ahşap kapıdır (KTB, 2022).

Cami içerisindeki ahşap yüzeylerin tamamı kök boyası ile kalem kullanılarak süslenmiş ve bugün bile hala orijinal haliyle sağlam bir şekilde durmaktadır (KTB,2022). UNESCO Dünya Mirası değerlendirmesine göre Kasaba Köyü Mahmutbey Cami Dünya Mirası Geçici Listesi'ne girmeye hak kazanmıştır (KTB, 2022).

3.3.2.2.19 Taşköprü KaleKapı Kaya Mezarı

Kalekapı Kaya Mezar Taşköprü ilçesine 17 kilometre mesafede bulunmaktadır. Donalar köyündeki müstakil ve yüksekçe bir kaya üstüne oyulmuştur. Mezar alınlığında öküz, aslan, boğa ve arslan kabartmaları bulunur. Milattan önce 7. yüzyılda paflagonyalılar tarafından yapıldığı düşünülmektedir. Sırları henüz çözülememiş bir kaya mesarıdır. Rivayet o dur ki kaya mesar içerisine giren bir daha geri çıkamaz. Çıkabilenler de delirerek yaşamlarını sürdürürlermiş.

3.3.2.2.20 Paflagonyanın Başkenti Pompeipolis

Taşköprü İlçemerkezinde olan antik kent milattan önce 64 senesinde Romalılar'ın Paphlagonia (Paflagonya) Eyaleti Merkezi olarak kurdukları bir kenttir. Kapalı höyük şeklindeki antik yerleşim yerinden çıkarılan mimari parçaların bir kısmı Taşköprü'de, arkeolojik kazılarda elde edilen mozaik ve eserler de Kastamonu Arkeoloji Müzesinde

sergilenmektedir (Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Kastamonu Rehberi, 2015)

Uzmanlar ve arkeologlar bu kenti Efes Antik Kentine ve Gaziantep Zeugma'ya benzetmektedirler. Pompeiopolis Antik Kenti kazı çalışmaları halihazırda devam etmektedir. Romalılar dönemine kadar inilerek en eski tarihsel kalıntılara ulaşılmıştır (Taşköprü Kaymakamlığı,2022). Pompeiopolis, Taşköprü ilçesinin kuzay kısmında Kastamonu'ya 45 kilometre uzaklıkta yer alır. Zımbıllı tepesi denilen yer akropol olarak kullanılmıştır ve iki tepenin etrafındabulunan düz alan antik kentin yerleşim alanını oluşturmuştur. Pompeiopolis kentinin sınırları kuzey bölgede Küre dağının güneyine, güney kısımda ise Ilgaz dağının kuzeyine, doğu kısımda Halys nehrine ve Osmancık şehri civarına ulaşmaktadır. Son olarak batı kesimde Pınarbaşı vadisi ile komşudur. Pompeiopolis milattan önce 64 ve 65. ci yıllarda Pompeius tarafından Amnias vadisinin doğu ve batı yolu geçişi üstünde Bithynia-Pontus'un iki vilayetinde bir şehir eyaleti olarak kurulmuştur (Taşköprü Kaymakamlığı, 2022).

Kentin adı, Pompeus'dan gelmektedir ve Pompeiopolis şeklinde adlandırılmıştır. Bu kelime "Pompeius'un Şehri" anlamına gelir. Bölge milattan önce 6 ile 5 senelerinde yıllarında Paphlagonia son kralı olan Deiotanos Philadephos'un ölümünün ardından Galatio'nun Roma eyaletine bağlanmıştır (Taşköprü Kaymakamlığı, 2022).

Bu süreçte, Pompeiopolis bir Roma kenti olarak gelişim göstermiştir. Öte taraftan, Paphlagania'nın Eparkhies'indeki şehirler birlik kurarak Pompeiopolis'i toplanma merkezi olarak belirlemişlerdir. Yüksek ihtimalle bu dönemde bir toplanma merkezi olması nedeniyle Pompeiopolis Antoninus Pius'tan Gallienus'a kadar Paphlagonia'nın başkenti olmuştur (Taşköprü Kaymakamlığı, 2022.).

Kent, milattan sonra 2.yüzyılın ikinci yarısında, ClaudiusSevenis tarafından yönetilmiştir. Pompeiopolis Marcus Aurelius ve Lucius Verus devrinde kısa bir süreçte Sebaste şeklinde anılmıştır. Paphlagonia'nın Başkenti Sebaste için basılmış olan sikkeler sadece bu iki imparator döneminde görülmektedir (Taşköprü Kaymakamlığı, 2022).

Pompeiopolis, milattan sonra 6. yüzyılın ortalarında piskoposluk merkezi haline dönüşmüştür. Antik kentin yakınlarından belirli bir kalıntı bulunmamaktadır. Kastamonu müzesi eliyle yürütülen arkeolojik kazı çalışmalarında çok iyi durumda ve çok sayıda mozaik döşeme tespit edilmiştir. Taşköprü'nün adını aldığı köprü de Roma döneminde yapılan bi eserdir ve 150 metre uzunluğa sahiptir. Taşköprü'ye yakın bölgede birkaç tane daha kaya mezarı bulunur. Ayrıca çok sayıda türbe, höyük ve Amnias vadisi bölgesinde Pompeiopolis köylerine ait olduğu düşünülen eski kalıntılar bulunur. Kasabanın kuzeybatı kısmında, Bademci Köyü yakınlarında ön yüz kısmı sütunsuz, 2 aslan kabartması olan bir kaya mezarı daha bulunmuştur. Karadere Vadisi bölgesinde de Kalekapı adı verilen bir kaya mezarı bulunmaktadır. Bu mezarın ön kısmı kabartma işlemeli ve mezat 2 sütunludur. Kabartmalarda aslan, boğa, kartal tasvirleri bulunur. Mezarın milattan önce 7. yüzyılda, kabartmalarınsa milattan önce 4. yüzyılda yapıldığı düşünülmektedir (Taşköprü Kaymakamlığı, 2022).

3.3.2.2.21 Kastamonu Sivil Mimarlık Örnekleri ve Konakları

Yalnızca Kastamonu şehir merkezi içerisinde yer alan 564 tane taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Bunların 400 adetinin yaşları bir asrın üzerindedir ve her biri sivil mimarinin önemli örnekleri arasında yer almaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki tescil edilmiş sivil mimarlık yapılarının büyük bir kısmı Kastamonu'da bulunmaktadır. Şehir konak yoğunluğu bakımından Tosya, İnebolu, Taşköprü ilçeleri gelmektedir. Kastamonu şehrindeki konaklar, diğer tarihsel yapılarla beraber şehrin kültürel kimliğini koruma konusunda ne derece ileride olduğunu göstermektedir (KTB,2022).

Coğrafi yapısından doları Kastamonu'daki sivil mimarlık örnekleri içerisinde bulunulan bölgenin beşerî coğrafyası ile uyumlu şekilde yapılmışlar ve tasarım olarak çok zengin içerikler sunmaktadırlar. Ağırlıklı olarak şehir merkezinde bulunan konakların öne çıkan özellikleri arasında her bir konağın ön cephesinde farklı mimari tasarımların ve estetik tercihlerin hayata geçtiğini göstermesidir. Bu belirgin anlamda "Kastamonu Konağı" denilebilecek bir olgunun ortaya çıkması değil, 400 tane farklı mimari tipolojinin varlığı anlamına gelmektedir. (KTB,2022).

Bu özellikle birlikte Kastamonu binlerce yıllık kültürel birikimininin yanı sıra özellikle Beylikler dönemi ve Osmanlı dönemlerinde ifari bir merkeze dönüşmüş olmaları, ülkenin çeşitli yerlerinden şehre gelen yöneticiler, memurlar, askerler, zanaatkârlar ve tüccarların kendi kültürleriyle bu şehirde var olan kültürel alt yapının birleşmesinden doğan eklektizmi ile açıklanabilir (KTB,2022).

Kastamonu konaklarında görülen bir diğer önemli fark da konaklarıyla ünlü başka şehirler ile kıyaslandığında ortaya çıkar (KTB,2022).

Kastamonu'da bulunan iki katlı konaklarda zemin kat, başka yerlerdeki konaklar gibi sağır değil, doğrudan hayata (ev içi avlusu) açılan ve gündelik yaşamın başlangıcı olan kat olmasıdır. Birinci katlar genellikle aile yaşamının ortak olarak sürdüğü yerler iken ikinci katların konuklar için ayrılan özel alanlar olduğu görülmektedir (KTB,2022).

Sivil mimarlık yapılarındaki ana fikir komşunun güneşini engellememek, manzarasının önünü kapatmamak ve arsayı en verimli şekilde kullanmaktır. Bunun örnekleri en iyi Kastamonu'da görülür (KTB,2022).

3.3.2.2.22 İnebolu Konakları Evleri

Kastamonu coğrafyasındaki konak çeşitliliği söz konusu olduğunda en önemli örneklerden biri konak yoğunluğu ve özgünlüğü açısından İnebolu ön sıralarda yer almaktadır. İnebolu ilçesinde tescil edilmiş konak sayısı yaklaşık 350 civarındadır. Arnavut kaldırımları olan dar sokakları, cumbalı evleri ile İnebolu geleneksel konut mimarisiyle tarihi şehir karakterini bozmadan koruyabilmiş olan sayılı örnekler arasında yer alır (Kastamonu Valiliği, 2022).

İnebolu'nun topografik yapısı ile de şekillenmiş olan konut mimarisi temel olarak 4 ana sınıfta değerlendirilebilir. Bu bağlamda İnebolu'daki evlerin şu şekilde yapıldığı ve tamamlandığı söylenebilir; Ev tamamiyle bir bahçe içindedir ve bahçe duvarları aynı zamanda sokak elemanı olarak kullanılmıştır. Evin cephesi doğrudan sokağa verilmiş ve geri kalan 3 cephe bahçe içerisini görecek şekilde düzenlenmiştir. Evler

yan kısımlardan bitişik nizamlıdır ve giriş kısmı doğrudan binadan bahçeye verilmiştir (Kastamonu Valiliği, 2022)

Kastamonu kıyılarının yapı şeklini meydana getiren konutların başında gelen İnebolu Evleri, dik yamaçların üzerinde inşa edilmişlerdir. Ahşaptan mamüldürler ve genelde 3 katlı olarak tasarlanırlar. İnebolu'da bulunan evlerin neredeyse tamamı aşı boyası ile kırmızı ve bordo renklerde boyanmaktadır. Bu boyalar için kullanılan toprak ilçeye bağlı Aşı Köyü denilen köyden çıkarılır. Boya içerisinde aynı zamanda keten yağı eklendiği için boyanın boya özelliğinin yanı sıra koruma özelliği de artmaktadır. Kimi evlerde ise ahşabın doğal renginde bırakılan evler yine keten yağı ile dış etmenlere karşı güçlendirilirler (Kastamonu Valiliği, 2022).

Yukarı katlarda dış cephe profil konsollor aracılığı ile desteklenmiş cumbalarla ve çıkmalarla hareketli hale getirilmiştir. Bu cumalar ve çıkmalarsa genel olarak çatı kısmında ve üçgen alınlıklarla sona ermektedirler. Ev çatıları 4 yöne doğru eğimli yapılır ve üzerlerinde de kiremit yerine bölgeye özgü taşlardan olan arduvaz taşı konulur. Çatı kısmında taş kullanılmasının nedeni sertçe esen Karadeniz poyraz rüzgaro karşısında çatı bölgesinin dayanıklı şekilde durabilmesidir. İnce ve düz yapısı, ısı yalıtımı konusundaki etkinliği nedeniyle de arduvaz taşı tercih edilmektedir (Kastamonu Valiliği, 2022).

Bodrum katlar soğuktan korunabilmek ve rutubeti önleyebilmek için taştan yapılmaktadır. Bodrum katları ilçe merkezinde işyeri olarak veya kiler-depo olarak kullanılırken kırsal yerlerde ahır olarak kullanılabilmektedir. Evlerin her katı yüksek tavanlıdır ve bol pencereli olarak tasarlanırlar. Katların giriş kısımları ana kapının girişinden ya da dış kısımdan merdivenlenler ayrılır. Burada amaç ailenin genişlemesi durumunda evin yine de rahatça ve mahremiyete dikkat edilecek şekilde kullanılabilmesini sağlamaktır. Evlerin her katında tuvalet ve banyo bulunur. Buna ek olarak yatak odalarında dolap adı verilen ve bugün ebeveyn banyosu olarak adlandırılan bir banyo bulunmaktadır. Kimi evlerde iki odadan meydana gelen bir çatı katı da bulunmaktadır (Kastamonu Valiliği, 2022).

3.3.2.2.23 Kastamonu Valilik Binası

Kastamonu Hükümet Konağnın bulunduğu yer Sarayüstü Tepesidir. Yapının konumlandırıldığı bölge yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilere göre 17. yüzyıldan bugüne şehrin yönetsel bölümlerinin bulunduğu bölgedir. Şeriye Sicillerinde 1675 senesinde Cebrail Ağa Mescidi evkafı şeklinde geçen arsanın üstünde, şimdi Hükümet Konağının olduğu yerde, vali ve yönetici vekillerinin oturdukları ve görev yaptıkları saray türü yapıların tahrip olduğu bildirilmektedir. 1675 senesinden çok zaman önce inşa edilen yapılardan da bahsedilmektedir. 1735 senesi Şeriye Sicillerinde de bu bölgede bir saray yapısının olduğu ve bu yapı içerisinde bir köşkün ve bir ahırın bulunduğu ifade edilir. 1830 senesinde ahşaptan Hükümet Konağı inşa edilmiş ve şu anki kullanılan konak inşa edilene kadar ayakta kalabilmeyi başarmıştır. Şu anki Hükümet Konağı 1901 senesinde Dersiadet Baş Mimarı olan ve aynı zamanda Milli Mimari akımı kurucusu sayılan Mimar Vedat (Tek) eliyle yaptırılmıştır. 1900 senesinde çok yıprandığı için eski Hükümet Konağı yıkılmış ve yerine yeni bir konak yapılması kararı alınmıştır. Konak 3 kattan oluşu ve dikdörtgen şeklinde bir yapıdır. Uzun olan cephesinin orta kısmında bulunan iki sütunla taşınan sivri kemerin arasından verilen girişe büyük bir merdivenle bir kat çıkılarak ulaşılır. Yapı, plan ve genel kütlesi ise Batı Klasizmi'ne bağlı iken, geniş ahşap saçakları, cephede görülen boyalı süs öğeleri ve pencere biçimleri ise Osmanlı eklektisizmine bir örnektir (Kastamonu Valiliği, 2022).

2.3.2.1.24 Abdurrahman Paşa Lisesi

Okulun kurucusu Abdurrahman Nurettin Paşa farklı şehirlerde valilik yaptıktan sonra Umur-i Nafia Komisyonu azalığı görevinde iken başvekil ünvanıyla 2-Mayıs-1882 günü Sadr-ı Azamlığa atanmıştır. 18-Nisan-1883 tarihli ve 484 sayı numaralı Kastamonu Gazetesi´nde yer alan bilgide 31-Aralık-1882 tarihinden 2-Eylül-1891 tarihine kadar Kastamonu'da valilik görevini yürüttüğü bildirilir. Aydın ve Edirne valiliklerinde bulunduktan sonra 7-Kasım-1895 günü Adliye Nazırlığına atanmış ve 2.ci Meşrutiyetin ilanının ardından 2-Ağustos-1908'de emekli olmuştur.

1912 yılında vefat ettikten sonra Fatih Türbesi yanına defnedilmiştir. (Abdurrahman Pasa Lisesi, t.y.). Lise 1. Dünya Savaşı sırasında hiç mezun öğrenci verememiştir. Lisede kayıtlı tüm öğrenciler cepheye giderek savaşmışlar ve büyük bir çoğunluğu şehit olmuşlardır.

3.3.2.2.24 İnanç Turizmi Destinasyonu Kapsamında Somut Kültürel Miraslar

Kastamonu pek çok beylik ve kültüre ev sahibi olmuş bir il olmasına bağlı olarak 3 ana dönemde incelenmesi yerinde olacaktır. Bu dönemler; Selçuklu dönemi, Çobanoğulları ve Candaoğulları dönemi, Osmanlı dönemidir.

3.3.2.3 Selçuklu ve Çobanoğulları Dönemi

Abdülfettah-ı Veli Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi tam olarak belirlenememiştir. Bu bilgiler sadece tahmin edilmektedir. Hicri 672 (Miladi 1273)'de vefat eden Abdülfettah-ı Veli Efendi'nın yanında (iki sanduka haricinde) çocukları medfundur.

Aşıklı Sultan Türbesi: Binayı yapan kişinin adı ve yapılış tarihi tam olarak bilinememektedir. Mimari olarak Selçuklu dönemi eserlerine benzemektedir. Türbe içerisinde 5 sanduka bulunmaktadır ve iskeletler halihazırda sandukaların içindedir. 2.sandukada Mağripli Mehmet Ağa, 3. sandukada Aşıklı Sultan medfundur. Diğer sandukalarda kimlerin yattığı tespit edilememiştir. Türbeye ismini veren Aşıklı Sultan' ın çürümemiş bedeninin ayak kısmı camekan içinde sergilenmektedir.

Atabeygazi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Atabey Camisinin doğu kısmında bulunmaktadır. İçerisinde üç tane tahtadan yapılmış sanduka bulunmaktadır. Diğer iki sandukaya göre daha büyükçe olan sandukada Kastamonu Fatihi Atabey Gazi medfundur. Diğer sandukalarda kimlerin yattığı bilinememektedir.

Deveci Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Deveciler Mahallesindeki Deveciler Sokağında yine aynı isme sahip camisinin harimindedir. İçerisinde 12 adet tahta sanduka bulunmaktadır. Diğer sandukalara kıyasla biraz daha gösterişli olan sandukada Deveci Sultan (Yusuf-el-Horasani) yatmaktadır. Diğer sandukaların bir tanesi Kastamonu Mutasarrıfı Nakıpzade Hacı Kadem efendi'nin, diğeri de El-yakut Hoca'ya ve Miralay Mehmet Ali Bey'e aittir. Diğer sandukaların sahipleri bilinmemektedir.

Hepkebirler Türbesi (Batı): Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Hepkebirler camisinin batı kısmında bulunmaktadır. İçerisinde 4 tane ahşap sanduka bulunur. Sandukalardan bir tanesi Sahabeden Kays-ül-Hemedani Asgar Hazretlerine aittir. Diğer sandukaların da sahabe ya da tabiinden zevata ait olduğu düşünülmektedir.

Karanlık Evliya Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Yavuz Selim Mahallesindeki Karanlık Evliya Sokağındadır. Karanlık Evliya adıyla bilinen zatın ve türbe içerisinde bulunan sanduka içine toplandığı düşünülen iskeletlerin kimlerin olduğu bilinmemektedir. Ancak, Selçuklu mimarisi tarzında yapılmış ve Hükümdarlar için hazırlanan türbelere benzemektedir. Tahmini olarak Çobanoğulları hükümdarlarından birinindir.

Maden Dede Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Atabey Gazi Camisinin karşı kısmındadır. İsa Dede Türbesinin kuzey kısmında bulunmaktadır. Günümüzde yalnızca baş ve ayak şahidelerinin sayesinde fark edilmektedir. Bu zatın ismi Ebu Salih-el-Münci'dir. Nakşibendi Şeyhlerinden Hemedanlı Yusuf Efendi'nin halifelerinden olduğu bilinir.

Muzaffereddin Gazi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Saraçlar Mahallesindeki Sanat Okulu Caddesinde bulunan ve yıkılmış durumda olan Muzaffereddin Camisinin batı kısmında bulunur. Camiyle birlikte türbe de yıkıma uğramıştır. Değişik bir tarzda yapılmış olan mezarın Muzaffereddin Yavlak Arslan'a ait olduğu düşünülmektedir.

Müfessir-İ Alaaddin Efendi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Binanın yapım tarihi Hicri 688 (Miladi-1289) ya da daha önceden bir tarih olabilir. Honsalar Mahallesindeki Türbeyolu Sokağın girişindedir. İçerisindeki sandukalardan bir tanesi Müfessiri Alaaddin Efendi'nindir. Diğer sandukaların bir tanesi Sırtlı Hoca Ali Senai Efendi, diğer sanduka da İzbelizade Mehmed Efendi'ye ait olduğu bilinmektedir. Diğer sandukalarda kimlerin yattığı bilinememektedir. Hangi sandukada olduğu bilinemeyen KURBAN RİSALESİ'nin müellifi Mumcuzade isimli zat da burada medfundur.

Şeyh Ahmed Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. 1206 senesinden önceki bir dönemde inşa edildiği düşünülmektedir. Gölköy Orta Mahallede bulunan ve aynı isimle bilinen cami yanında bulunmaktadır. Türbe içerisinde 7 tane işaret sandukası bulunmaktadır. Türbe içinde Şeyh Ahmed Efendiyle Alparslanın komutanları arasında bulunan ve bölgeyi fetheden isimlerden biri olan bir kişinin de yattığı bilinir. Diğer sandukalarda kimlerin yattığı bilinmemektedir.

Vehbi Gazi Türbesi: Binayıyapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Saraçlar Mahallesindeki Sanat Okulu Caddesinde bulunmaktadır. Günümüzde yalnızca mezar yeri bellidir. Muzaffereddin Yavlak Arslan döneminde yaşayan bir kumandana ait olduğu rivayet edilmektedir. Türbe vakıflara aittir.

3.3.2.4 Candaroğulları Beyliği Dönemi

Adil Bey Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Terzi Köyünde bulunur. Alt kısmında 6 adet tahtadan imal sanduka bulunmaktadır. Sanduka içlerinde iskeletler halihazırda durmaktadır. Kıble tarafında bulunan sandukadaki lahsın kefeninin bile solmadığı ve eti ve kemiği ile mevcut olduğu görülmüştür. Türbede yatan zevatın kim olduğu bilinmemektedir. Fakat Candaroğlu Adil Bey'in burada yattığı kesin olarak bilinmektedir. 1980 senesinde Vakıflar, 1997 senesinde de Kültür Müdürlüğü eliyle restore ettirilmiştir.

Ahi Şorve Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Beyçelebi Mahallesinde bulunan Hacıdede Sokak içindedir. Son dönemde betonarme olarak inşa edilmiştir. İçerisinde 3 adet tahta sanduka bulunmaktadır. Sandukalardan bir tanesinde Ahi Şorve'nin yattığı kesin olarak bilinmektedir. Diğer sandukalarda yatanlarla ilgili bilgiye sahip olunamamıştır. Ahi Şorve Candaroğulları Beyliği döneminde yaşamış bir zattır.

Cemaleddin Ef. Ve Kargaş Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Hisarardı Mahallesinde bulunan Gümüşlüce Caddesi üzerindeki Kargaşık Sokaktadır. Bu türbede yan yana sıralanan 3 adet mezar vardır. İlk mezar Hicri 855(miladi 1451)'te vefat etmiş olan Kargaş Sultan ismindeki şeyhindir. Diğer mezar ise Hicri 851 (Miladi 1447) senesinde vefat etmiş olan Cemalleddin Efendinindir. Son mezar ise ilmiye sınıfından olduğu bilinen ancak ismi bilinmeyen bir zatındır.

Harmankaşı Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. İsmail Bey Mahallesindeki İnebolu Caddesinin batı kısmından, Arslanlı Çeşmenin önünden Harmankaşı mevkiine giden sokakta bulunmaktadır. Türbe içerisinde kimin yattığı bilinmemektedir.

Hatun Sultan Türbesi: Hatun Sultan eliyle Hicri 840 (Miladi 1436) senesinde inşa edilmiştir. Kırkçeşme Mahallesindeki Selçuk Sokakta bulunan ve sokak ile aynı isme sahip cami önündeki meydanın köşesinde bir şahsın evinin bahçesinde bulunmaktadır. Türbe içerisinde 8 tane mermer lahit bulunmaktadır. Bu lahitler sırasıyla; İbrahim Bey'in kızı Paşa Melek Hanım (hicri 840-miladi 1436)'a, Paşa Melek Hanım'a, Orhan Bey'e, Emir Yusuf Bey'e, Hafese Hatun'a, Murat kızı Sitti Nefise Hanım'a, kimliği bilinmeyen bir zata ve ulema Lütfullah oğlu Mehmed'e aittir. Türbe 1997 senesinde Kültür Müdürlüğü eliyle restore edilmiştir.

İsmail Bey Türbesi: Candaroğlu İsmail Bey eliyle Hicri 865 (Miladi 1460) yılından önceki bir zamanda inşa ettirilmiştir. Türbe içerisinde bulunan üç mezarın iki tanesi ahşap sandukalardan bir tanesi de şahidesi yazısız bir lahitten oluşmaktadır. Mezarların kime ait olduğu belirlenememiştir. Diğer beş lahitte ise; Ulemadan Seyyid

Ali Acemi, İsmail Bey'in oğlu İshak Bey, Ulemadan Safiyyüddin Efendi, Ayşe Hatun ve İsmail Bey'in kızı ya da kız kardeşi olan Azade Hatun'a aittir.

Musa Fakih Türbesi: İsmail Bey' in oğlu İshak Bey.Hisarardı Mahallesindeki Gümüşlüce caddesinde bulunan ve cadde ile aynı ismi taşıyan caminin batı köşesindedir. İhata duvarıyla çevirilmiş olan hazirede 13 civarında mezarı bulunur. Kıble yönündeki köşede bulunan ve yalnızca baş şahidesinin kavuklu olan bölümü kalmış mezar Musa Fakih'indir. Sağlam durumda bulunan tek mezar; Hicri 1198 (Miladi 1783) senesinde vefat etmiş olan Hacı Ali Efendinindir.Bununla birlikte türbe içerisinde, Hafız Zeynel-Abidin Efendi isimli bir kişinin de medfun olduğu, içerideki mezar taşlarındaki yazılardan anlaşılmaktadır.

3.3.2.5 Osmanlı Devleti Dönemi

Abdülcebbar Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Abdülcebbar Mahallesinde bulunan mahalle ile aynı isme sahip olan caminin batı köşesindedir. Günümüzde türbeden geriye betondan bir mezar kalmıştır.

Abdürrezzak Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. İsfendiyar mahallesindeki Beğen Sokakta, saat kulesi altındaki aynı isimli camibatı köşesindedir. İçerisiinde iki tane makbere bulunmaktadır ve bunların üzerlerinde ahşap sandukalar bulunmaktadır. Kapıdan girince sağdaki sanduka Hicri 918 (miladi 1513) senesinde vefat eden Recep bin Turani isimli zat yaymaktadır. Diğer sandukadaysa Hicri 918 (Miladi 1512) senesinde vefat eden Osmanoğlu Hoca Veli yatmaktadır.

Açıkbaş Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Honsalar Mahallesindeki, Gökdere Caddesi-Açıkbaş Sokağındadır. Türbeyle ve Açıkbaş Sultanla ilgili yeterli düzeyde bilgi ve belge elde edilememiştir.

Ahmet Dede Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır Kırkçeşme Mahallesinin sonunda kendi ismiyle anılan mezarlıkta yatmaktadır. Kabri üzeri açık ve demir şebekeyle çevrilmiştir. Burada yatan zatın, 1012–1026 senelerinde sağ olduğu tespit edilen Ahmed Dede Sultan'dır. Zatın vefat tarihi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Ali Asgar Efendi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır Kalenin doğu kısmındadır. Hz. Hüseyin (R.A.)'in neslinden olduğu bilinir. Hicri 924 (miladi-1518) senesinde Kastamonu şehrine gelerek Hicri 940 (Miladi 1533) senesinde vefat etmiştir. Zat kalenin etek kısmında Kırk Kızlar Türbesi adıyla bilinen yerde yatmaktadır. Medfeni basitçe ve sade bir mezardır.

Bayraklı Sultan Türbesi: Kale burçlarının dip kısmında ve batısında bulunmaktadır. İsmi Yunus Mürebbi'dir. Türk askerleri kaleyi kuşattıklarında sancaktarlık görevini üstlenen ve burç üzerine bayraklarını diken Yunus Mürebbi, kale kapısını açtırabildiği içi fethin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamış, bedenine giren çok sayıda oka rağmen sancağı düşürmemiş ve şehit olmuştur. Bayrağı dikmeyi başardığı burcun üzerinde defnedilmiştir.

Benli Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Türbenin içerisinde içinde yedi adet ve ön kısımda 3 adet olmak üzere toplamda on tane sanduka bulunmaktadır. Sandukaların bir tanesi Halveti Şeyhi Mehmed Muhittin Efendi' ye, bir başkası Demir ustası ve Benli Sultan müritlerinden Mehmed ismindeki bir kişiye, bir başkası Şeyh Mehmed-Şani Efendi'ye ve bir tanesi de Benli Sultan'dan sonraki dönemde onun yerine Şeyh olan oğlu Mahmud Efendi'nindir. Türbede bulunan diğer sandukalarda kimin yattığı tespit edilememiştir.

Cevkani Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Akmescit Mahallesindeki Çankır Sokakta bulunan Cevkani Camisinin batı kısmındaki kabristan içerisinde demir parmaklıklarla çevrilmiş mezarlardan bir tanesi Cevkani Sultan'ındır. Sultanın Osmanlı devrinde 1890 senesi civarında yaşadığı düşünülmektedir.

Dai Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır Honsalar Mahallesindeki Hızıroğlu Sokakta bulunmaktadır. Hicri 1101 (Miladi 1689) senesinden önceki bir dönemde yapılmıştır. Türbe içerisinde 3 tane ahşap sanduka bulunur. Sandukalardan bir tanesinin Dai sultan'ın olduğu kesin olarak bilinmektedir. Diğerleri hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Dede Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. İsfendiyar Mahallesindeki Tabaklar Mevkisinde Mevlevihane bünyesinde yer almaktadır. Hicri 920 (Miladi 1514) senesinde vefat eden Dede Sultan kayıtlarda Celaleddin olarak yazılmıştır. Bugün Dede Sultan Türbesi adıyla bilinen türbe, aynı isimle bilinen hamamın doğu kısmında sığıntı türde bir bina konumundadır. İçerisindeki lahitin altı boştur.

Ferraş Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Saraçlar Mahallesinde bulunan Saraçlar Camii haziresinde metfundur. Mezarı demir parmaklıklarla çevrilen zat Ferraş Sultan adıyla bilinmektedir. Ferraş; hizmetçi anlamına gelmektedir. Hz. Pir'e hizmet eden velilerden birisi olduğu için bu lakabı almıştır.

Geyikli Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Akkaya nahiyesinde bulunan Geyikli Köyündedir. Ahşap türbenin, 1982 senesinde camiyle birlikte betonarme olarak yeni baştan inşa edildiği bilinmektedir. Türbe içerisinde iki adet ahşap sanduka bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Benli Sultan Hazretleri halifelerinden olan Bayrami Şeyhi Mustafa Efendi'nin diğeri oğlunundur.

Hacı Dede Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Beyçelebi Mahallesinde bulunan Canlı Sokak üzerinde Hacı dede Camisinin doğu kısmındadır. Asıl bina 1850 senesinde yapılmış ancak bugünkü haline son dönemde ulaşmıştır. Cami ve türbenin yapım tarihi yaklaşık olarak 1590 senesi civarındadır. Türbe içerisinde bulunan 3 tane sandukadan bir tanesi Hacı Dedenindir. Diğer sandukalarda kimlerin yattığı bilinmemektedir. Ancak bir tanesinin Benli Sultanın oğlunun olduğu türbede bulunan bir levha üzerinde yazılıdır.

Hacı Hamza Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Hisarardı Mahallesindeki Kerpiçlik Sokak üzerinde yıkık durumda bulunan aynı isimdeki caminin bahçesinde bulunur. Tek mezar bulunmaktadır. Bu mezarda'da Saki oğlu Derviş Ahmet Ağa ismindeki bir zat yatmaktadır.

Halife Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Topçuoğlu Mahallesindeki Saçaklıçeşme Sokak üzerinde aynı isme sahip caminin ön kısmında ve kuzeydoğu köşesinde bulunmaktadır. Demir parmaklıklarla çevrilen bir mezardan ibaret bulunur. 1994 senesinde üstü betondan bir kubbe ile örtülmüş durumdadır. Hicri 1068 (Miladi 1657) senesinde yaşadığı bilinen Halife Sultan ile ilgili bir bilgiye erişilememiştir.

Hayran Efendi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Honsalar Mahallesindeki Gökdere Caddesi üstünde bulunan Hacı Gevrek Camisiyle aynı duvarın içinde yer almaktadır. Türbe içerisinde 7 tane mezar vardır. Bu mezarlarda kimlerin yattığı bilinememektedir. Yalnızca kıble tarafındaki dördüncü mezar şahidesinde Hicri 1125 (Miladi 1713) tarihi okunabilmektedir.

Hepkebirler Türbesi (Doğu): Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Aynı isimle bilinen cami doğu bitişiğinde yer almaktadır. İçerisinde 9 adet ahşaptan yapılma sanduka bulunur. Sandukalardan birinde Samur Dede isimli bir zatın yattığı söylenir. Diğer sandukalarda kimlerin yattığı bilinmemektedir.

İsa Dede Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Hicri 800 (Miladi 1400) senesinde inşa edilmiştir. Atabey Camisi kapısı karşısında yer almaktadır. Türbe içerisinde 3 adet mezar bulunur. Sandukalar lahitlerin üzerinde yer almaktadır. Mezarlardan birinde Maden Dede halifesi Veli Dedenin yattığı rivayet edilir. İsa Dede ve kendinden sonra Bayrami Tarikatının şeyhi olan zevatın da aynı hazirede metfun olduğu söylenir. İsa Dede Hicri 937 (Miladi 1530)senesinden sonra gelen bir tarihte vefat ettiği bilinir.

Karabaş-i Veli Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Aycılar Mahallesinde'ki Aycılar Camisinin güneydoğu kısmında bulunur. Türbenin etrafı demir parmaklıklarla çevrilmiştir. Taş duvarlıdır ve baş şahidesi kavuklu olan bir mezardan ibarettir. Türbede yatan zatın Karabaş--i Veli adıyla bilinen Ali Alaaddin Etfal'dir ve bu zat alim ya da şeyh değildir. Zat 1501 senesinde vefat etmiş olan Müderris Alaaddin Ali Efendi'nin kendisi veya camiyi yapan kişi olan Hacı Abdullah Efendi'dir.

Karabaş Efendi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Aycılar Mahallesindeki Yeniyol Sokak son kısmında etrafında demir parmaklıklar olan türbeninadı Karabaş Efendi Türbesidir. Bu zatın kim olduğuyla ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır.

Kara Mustafa Paşa Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Topçuoğlu Mahallesindeki Reşit Esen Sokakta Yeni Hamam mevkindedir. Kara Mustafa Paşa mescidinin doğu kısmında bulunur. Faal durumda olmayan mescitle beraber ahşaptan bir çatıyla örtülmüştür. İçerisinde kimin yattığı tam olarak bilinememektedir. Ancak Hicri 1226 (Miladi 1811) senesinde vefat etmiş olan mescidin yapımcısı Kara Mustafa Paşa'nın içeride yattığına dair rivayetler bulunmaktadır. Ek olarak bu zatın Kara Meşe lakaplı Müfessir-i Alaaddin Efendi ile aynı dönemde yaşayan müderris olduğu da söylenmektedir.

Molla Said Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Beyçelebi Mahallesindeki Satı Kâhya Sokak üzerinde Molla Said Camisinin haziresi içinde ve kıble yöndedir. Türbe Hicri 1245 (Miladi 1829) senesinde vefat etmiş olan Molla Mehmed Said Efendinindir. Türbe içerisinde 6 adet ahşaptan yapılma sanduka bulunmaktadır. Bunların 3 tanesinin kimlere ait oldukları bilinmemektedir. Geriye kalan 3 sandukaysa yandaki camide irşad çalışmalarını yürüten Rufai Tarikatı Şeyhi olan Seyyid Mehmed Efendi (Hicri 1245 Miladi 1829), kardeşi Seyyid Ahmed Rufai Efendi (Hicri: 1277 Miladi 1860) ve babaları Molla Mehmed Said Efendi (Hicri 1245 Miladi 1829)'dir.

Nasrullah Kadı Türbesi: Binanın ne zaman yapıldığı ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Camiyi yapan kişi olan Nasrullah Kadı isimli zat vefatından sonra şadırvanların kuzey kısmında defnedilmiştir. 1960 senesinde tahrip olan türbe yeri ile ilgili 1995 senesinde sembolik bir alan oluşturulmuş ve bu alan yeşillendirilmiştir.

Nevruz Sultan Türbesi: Türbeyi kimin yaptırdığı ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Hicri 1286 (Miladi 1869) senesinde yaptırıldığı bilinir. Akkaya Nahiyesindeki Yunus Köyünde bulunur. 1992 senesinde tamirattan geçmiştir. Türbe içerisinde 4 tane ahşap sanduka bulunur. Bu sandukalarda kimlerin yattığı bilinmemektedir.

Sacayaklı Sultan (Hasan Efendi) Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Topçuoğlu Mahallesindeki Karanlık Cami Sokak üzerindeki Hasan Efendi (halk arasında Karanlık Cami olarak da bilinir) Camisinin doğu kısmındadır. Caminin haziresi durumunda bulunan 3 tane betondan yapılma lahit son tamirlerden sonra betona dönüştürülmüştür. Lahitlerin üstleri açıktır. Bu lahitlerden biri; Hicri 945–1015 (Miladi 1538–1606) seneleri arasında yaşamış olan camiyi yapan kişi olan ve yöre halkı arasında Sacayaklı Sultan adıyla bilinen Hasan Efendinindir. Diğer lahitlerle ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Seyfi Dede Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Cebrail Mahallesindeki Uzun Sokak üzerinde bulunan Ferhat Paşa Camisinin doğu kısmındadır. Bir duvar ila çevrilmiş olan iki mezarın güneyde kalanı Seyfi Dede'nin diğeri de Hicri 1195 (miladi 1780) senesinde camiyi tamir ettirmiş olan Hacı Kadı isimli zatındır. Daha önceleri mamur bir türbe durumundayken yıkılmış ve mezarlar 1978 senesinde yenilenmiştir. Seyfi Dede'nin Hicri 967 (Miladi 1559) civarında vefat ettiği rivayet edilmektedir.

Seyyid Sünneti Efendi Türbesi: Ömer Kethüda ve yöre halkı tarafından Hicri 1020 (Miladi 1611) senesinde inşa edilmiştir. Sultan Ahmed şehzadesi olan Sultan Osman döneminde Ömer Kethüda türbenin yapımına başlamış fakat yersiz harcamalar ve israf nedeniyle Nasuh Paşa tarafından idamına karar verildiğinde yarım olarak kalmıştır. Bundan 2 sene sonra halkın ve ulemanın katkılarıyla tamamlanabilmiştir. Türbenin

doğu kısmından açılan yan kapı, Vezir Kurşuncuzade eliyle Hicri 1028 (Miladi 1618) tarihinde yaptırıldıktan sonra harem denilen bir bölüm eklenmiştir.

Sükuti Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Merkez Karamuk Molla Köyündeki Tekke mahallesinde bulunur. 1975 senesinde yenilenmiş olan iki bölümden oluşan kargir küçük bir binanın kıble yönünde yatmaktadır. Sukuti Sultan adıyla bilinen bu kişi, aynı mahallede bulunan caminin ve yapımcısıdır. Daday ilçesinin Sorkun Köyünde yatmakta olan Sükuti Hasan efendinin oğlu ya da torunudur. İsmi, Hacı Davut Hilmidir. Sükuti soy lakapıdır.

Şeyh Mehmed Efendi Türbesi: Türbeyi yapan kişini kim olduğu bilinmemektedir. Hicri 1073 (Miladi 1662) senesinde inşa ettirilmiştir. Kuzyaka Nahiyesindeki Şeyh köyünün Akçasu Mahallesinde bulunmaktadır. Akçasu Camisinin önünde bulunmaktadır. Türbe Hicri 1371 (Miladi 1951) senesinde Hedanizade Hacı Mehmed Kâmil Efendi eliyle tamirata uğramıştır. Türbe içerisinde 6 tane ahşaptan mamul sanduka bulunur. Bu sandukaların sağdan üçüncüsü bir şebekeyle çevrilmiştir ve Hicri 1073 (Miladi 1662) senesinde vefat etmiş olan Şeyh Mehmed Efendinindir. Diğer sandukaların hangi zatlara ait olduğu belirlenememiştir.

Şeyh Mustafa Efendi (Pişküri Zade) Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Atabey Camisinin kuzey kısmındaki hazirede medfundur. Burası ile ilgili detaylı bilgiler bulunmamaktadır. Zatın Kastamonu'lu olduğu ve Bayrami Tarikatında şeyh olduğu rivayet edilmektedir.

Şeyh Mustafa Efendi (Resul Zade) Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Kırkçeşme Mahallesindeki Selçuk Sokağın girişindedir. Ahşaptan imal edilen çatısı 1994 senesinde bir şahsa satılmış ve yıkılmıştır. Türbenin üzeri bu nedenle açık durumdadır. İçerisinde bulunan 15 civarında ahşaptan mamul sanduka da kayıp durumdadır. Serçeoğlu Türbesi olarak ya da Seyyid Serçe Mustafa Efendi Türbesi adıyla bilinmektedir. Türbede medfun olan zatlar; Hicri 1061 (Miladi 1650)senesinden sonraki bir dönemde vefat eden Şeyh

Mustafa Efendi'yle halifeleridir. 2004 senesinde Seyyit Serçe Camisiyle birlikte tekrar inşa edilmiştir.

Taraklı Sultan Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. İsmail Bey Mahallesindeki Tenekeci sokak üzerinde bulunan Hasan Çelebi Camisinin harimindedir. Türbede kıble yönünde demir çerçeve ile çevrelenmiş ve cam şebeke içerisine alınmış olan ahşaptan imal 2 sanduka bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Hicri 937 (Miladi 1530) senesinden sonra vefat ettiği düşünülen Tarakçızade Abdurrahman Efendinin öteki de Mahmud Efendinindir.

Topçuoğlu Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Topçuoğlu Camisinin kuzeybatı köşesinin bitişiğindedir. Batı yönlü 2 tane mezar şahidesi bulunmaktadır. Türbe içerisinde ahşaptan mamül 2 tane sanduka vardır. Bu sandukalardan kıble tarafında olan Hicri 1259 (Miladi 1843) senesinde vefat etmiş olan Nakşibendi Tarikatı Şeyhlerinden Emir Efendizade Mehmed Hulusi Efendinin, diğeri'de Melek Hanımındır. Hicri 919 (Miladi 1513) senesinden öncesinde iyi durumda olduğu bilinen türbe içerisinde önceki dönemlerde farklı mezarların'da olduğu belgelerde görülebilmektedir.

Şeyh Ahmed Siyahi Efendi Türbesi: Binayı yapan kişi ve binanın yapılış tarihi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Kırkçeşme Mahallesindeki Ahmed Dede Camisinin batıkısmının karşısında ve Seyid Efendi Sokakla Kuyulu Sokak köşesinde inşa edilmiştir. Demir parmaklıklarla donatılmış ihata duvarıyla çevrilmiş bölmenin kuzeydoğu kısımındadır. Bahçe içerisinde 5 tane lahit bulunmaktadır. Ahmed Siyahi Efendi vasiyetinde üzerlerinin kapanmamasını istediği için lahitlerin üstleri açıktır. Sağdan ilk mezar; 100 yıl yaşamış olan ve Hicri 1291 (Miladi 1874) senesinde vefat etmiş olan Ahmed Siyahi Efendinindir. İkinci mezar; Ahmed Siyahi Efendinin ikinci oğlu olan ve 66 yaşında, 1888 senesinde vefat etmiş olan Şeyh Ahmed Hicabi Efendinin, üçüncü mezar; 41 yaşında 1882 senesinde vefat etmiş olan Ahmed Hicabi Efendinin oğlu Mehmed Necmeddin efendinin, dördüncü mezar; Hicabi Efendinin damadı Keskinzade Ahmed Rıza Efendinindir. Babası dönemin meşhur

müderrislerinden Keskinzade Ahmed Erib Efendidir. Beşinci mezarda kimin yattığı bilinmemektedir.

3.3.2.6 ŞEYH ŞABAN-I VELİ

Halvetiye tarikatına ait Şabaniye kolunu kuran Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri, 1481 senesinde Taşköprü'de doğmuştur. Yapılan araştırmalar zatın doğum yeri ile ilgili Hanönü'ye 8 kilometre uzakta bulunan Yukarı Çakırçayı köyü olduğu görülmüştür. Köyün adı, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakfıyla Hanönü Belediyesinin çalışmaları soncunda Şeyh Şaban-ı Veli köyü şeklinde değiştirilmiştir (Avcı, 2019, s.34).

Küçük yaşında babasını ve annesini kaybeden Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli, hayırsever bir hanım tarafından eğitimi üstlenilerek, tefsir-hadis eğitimlerini Taşköprü ve Kastamonu'da almıştır (Karabaltaoğlu,2019, Çiftçi 2002). Bu eğitimlerin sonrasında yine bir hayırsever eliyle yüksek eğitim alabilmesi için İstanbul'a yollanan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli, II. Beyazıt döneminde Fatih Medreselerinde eğitimini tamamlamış ve tasavvufa yönelmiştir (Karabaltaoğlu,2019, Tatcı, 2012, s: 31).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin İstanbul'da gördüğü eğitimde Karadeniz'de bulunan Başkurşunlu Medresesi'nde vazifelendirildiği, 9 sene Kur'an-ı Kerim, Tefsir ve Hadis gibi ilimleri öğrendiği, Eyüp'teki Eyüp Sultan Camisinde kürsü şeyhliği yaptığı ve dersler verdiği bilinmektedir (Çiftçi, 2002, s.8).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli, bir gece gördüğü rüyada "Vatan-ı asliyenize dönünüz" telkini alınca beraberindeki dervişlerle birlikte Kastamonu'ya doğru yola çıkar (Karabaltaoğlu,2019, Fuadi, s:37-40). Yoldayken daha önceden adını duyduğu, Hayreddin Tokadi Hazretlerini, Bolu'daki dergahında ziyaret etmiştir. Bu ziyaretten sonra dergahta12 sene boyunca kalarak hizmet etmiş ve bununla birlikte Hayreddin Tokadi Hazretleri'nin ilimlerinden yararlanmış, tasavvuf ilmi olgunluğuna erişmiştir (Avcı, 2019, s:35).

Bolu'da manevi eğitimleri tamamlamasından sonra Hz. Pir, 1530 senesinde Kastamonu'ya doğru (Karabaltaoğlu,2019; Haririzâde, t.y.). Buraya Araç ilçesi üstünden geldiğinde, ilk dönemde ilçenin batısında bulunan ve Halveti tarikatında şeyh olan Şeyh Sünneti Efendi tarafından yaptırılan Şeyh Sünneti Mescidinde vaazlar verir (Karabaltaoğlu,2019, Ozanoğlu, 1966, s:7). Sonrasında bu bölgeye yakın Cemaleddin Camisindeki avluda irşad görevini sürdürdüğüne ilişkin bilgiler bulunmaktadır (Çiftçi,2002, s:108). Burada gerçekleştirdiği sohbetlerde halk tarafından takdir ve teveccüh göre Hz. Pir, Honsalar Mescidi daveti almış ve bu mescitte sohbet etmesi kendisinden istenmiştir. Honsalar Camisinde verdiği vaazlarda halk kendisine Şaban Dede demeye başlamıştır ve kerametlerinin halka sirayet ettiği rivayet edilir (Karabaltaoğlu,2019, Fuadi, s:42-48).

Şehirde Seyyid Sünneti Efendinin ardından halveti tarikatı şeyhinin kalmadığı bilinir. Kastamonu'ya erişmiş durumda bulunan Hz. Pir Şeyh Şaban -ı Veli Hazretleri kısa sürede adını duyurmuştur. Hz. Pir irşat usulüne farklı yöntemler kazandırarark "Pir"lik" makamına sahip olmuştur. Tahmini 360 halife yetiştirdiği ve bu halifelerin dünyanın farklı coğrafyalarına gittiği bilinmektedir (Avcı, 2019, s: 35).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri, gönültahtının sultanı olmasının yanı sıra Osmanlı halkının ilim mimarı olarak önemli bir makam elde etmiştir (Çetinkaya,2019, Ozanoğlu, 1966). Kastamonu şehrinde dünyaya gelmiş ve ilim sahibi olmuş olan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli hem doğu hem de batı düşünce dünyası üzerinde önemli etkilere yol açmıştır. Şeyh 4 Mayıs 1569 günü vefat etmiştir (Avcı, 2019, s: 35). Şeyhin vefatından sonra dergâhın bahçesine defnedilmiştir.

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli, 16.yy'da Halveti yoluna ait Cemaliyye şubesi Şabaniyye kolu kurucusu sıfatıyla pek çok divan sahibi şairler, âşıklar, arifler, âlimler, edipler, şairler, musikişinaslar ve bestekârlar yetiştirmiş, Kastamonuve Anadolu'ya büyük hizmetlerde bulunmuştur (Tatcı, 2018, s:142-145).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Velidevletin, milletin ve diğer tüm insanlığın geleceğini yeni fikirlerle aydınlatmaya çaba göstermiş ve onun eliyle yetişen talebeler sadece Anadolu topraklarında değil neredeyse tüm dünya coğrafyasında farklı görevlerde bulunmuşlardır. Bu inanç önderi yetiştirdiği ve hilafet verdiğitalebeleri aracılığı ile halveti tarikatının, Anadolu topraklarında ve bu topraklar dışında pek çok dünya şehrinde canlandırmıştır (Çetinkaya,2019, Kara, 2012, s: 392-395).

3.3.2.7 BENLİ SULTAN

Benli Sultan'ın adı Ilgaz dağlarının kuzey kısmında, Ahlat Köyünde bir mahalle olan Benli Sultan Köyü sınırları içinde kalan külliyeye verilmiştir. Köyün yöre halkı arasında bilinen bir diğer adı "Tekke"dir (KTB, 2022). Bu külliye, Kastamonu şehrindeki manevi hayat merkezleri arasındadır.

Külliye ile ilgili kesin bilgilere erişilebilecek kayıtlar ne yazık ki bulunmamaktadır. Bu durumun nedeni uzun bir zaman önce çıkan bir yangın ile kaynakların neredeyse tamamının yanmış olmasıdır. Yine de az sayıda bazı tarihsel bilgi ile külliye hakkında bazı kısıtlı bilgilere erişebilmekteyiz. Bununla birlikte külliye ile ilgili anlatılanlar bulunmaktadır. Rivayetler şeklinde dilden dile aktarılan bu bilgiler külliye hakkında bilgi sahibi olunabilmesine imkân tanır (KTB, 2022)

Benli Sultan Hazretlerinin büyük bir veli olduğu söylenir. Bu nedenle irşat ve keramet ehli olarak bilinir. Adı Kastamonu dışına taşan dört veliden biridir. Bu durumu şehrin dışından ve hatta yurtdışından gelen ziyaretçilerin sayılarına bakarak anlayabiliriz. Yörede bazılarının Şeyh Şaban-ı Veli'nin kardeşi, bazılarının ise yakın dostu şeklinde tanıdığı Benli Sultan ise Şeyh Şaban-ı Velinin ardından en çok tanınan, kerametine en fazla inanılan velidir (KTB,2022)

Benli Sultan'ın Hayatı

Yavuz Sultan Selim döneminin alimleri arasında bulunan Benli Sultan'ın asıl ismi "Ebu Şame Şeyh Muhyiddin Mehmed/Muhammed Benli Sultan" olarak geçer. Doğum yeriyle ilgili bilinenlerin kesinliği bulunmamaktadır. Aynı köyde olduğunu

bildirenlerin yanında Tosya, Sivas ya da farklı bir şehirden gelerek bu yöreye yerleştiğini ifade edenler de bulunmaktadır (KTB, 2022)

Köylülerin anlattığına göre Benli Sultan, Horasan'lıdır ve irşad ile vazifelendirildiği için Nakşibendiliğin yayılması için bu yöreye yerleşmiştir. Köy genelinde bu anlatım hakimdir. Her büyük zat gibi onun da kendi memleketinden olduğunu iddia eden insan sayısı çoktur. (KTB, 2022)

Şeyh Mehmed Muhyiddin Ebu Şame Benli Sultan tam olarak ne zaman doğduğu bilinmemektedir. Ziya Demircioğlu'na göre Benli Sultan Hicri 920'de külliyenin olduğu yere gelmiş ve irşata başlamıştır. Bu tarih Kastamonu İl Yıllığı'nda Hicri 927 senesinde yaşadığı ifade edilir (KTB, 2022)

Güncel kaynaklara göre Külliye Yavuz Sultan Selim emri ile Miladi 1512 ile 1520 seneleri arasında yapılmış; misafirhane, mutfak, cami ve türbe gibi bölümlerden meydana getirilmiştir. Fakat kaynaklar, bu tarih ile ilgili nereden bilgi aldıkları konusunda net değillerdir. Bu tarihler, Yavuz Sultan Selim saltanatının dönemine denk gelmektedir. Bu nedenle bu tarihlerin karıştırılmış olması ihtimali de buluınmaktadır (KTB, 2022)

Sonuç olarak elimide bulunan verilerle şöyle bir özet yapılabilir: Benli Sultan Kastamonu yöresindendir. Adının verildiği köy civarından bir köyden olmalıdır. İrşada başlamadan öncesinde'de bazı irşat vazifelerini yerine getirmekteydi. Külliyesi devlet desteğiyle 1500'lü yılların ilk döneminde kurdu. Uzun bir yaşam sürebildiği için 3 Osmanlı padişahı devrine şahit oldu. Şeyh Şaban-ı Veli'nin vefatından 5 ile 6 yıl kadar öncesinde Miladi 1563 senesinde vefat etti (KTB, 2022)

Benli Sultan'ın Mensup Olduğu Tarikat

Benli Sultan kaynaklara göre bir tarikat şeyhiydi. Fakat hangi tarikat bağı ile irşat görevini sürdürdüğü konusunda kesin bilgiler bulunmamaktadır. Yakın dönemde yazılı kaynaklara göre Halveti, Bayrami, Nakşi-Halidi veya Nakşi olduğu ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Atai'nin, "Kastamonu şehri Halveti velileri, müritleri ve muhtelif tarikat tesisleri için meşhuır bir yöredir. O devirlerde Benli Sultanda muhtemelen Halveti idi. Muhtemelen değil gerçek budur." İfadelerine, Ozanoğlu'na göre bu görüş gerçeği yansıtmamaktadır (KTB, 2022)

M. Ziya Demircioğlu'na göre Benli Sultan'ın el vermesinin ardından zaviyesini kurduğu Bayrami tarikatında nur ve irşat vazifesine başlamıştır. Fazıl Çiftçi'ye göre eserdeki farklı sayfalarda Benli Sultan ile ilgili "Bayrami Şeyhi Benli Sultan" şeklinde bahsedilmektedir. Yine Fazıl Çiftçi'ye ait kitapta Geyikli Sultan Türbesinden bahsedilirken; "…Türbe içerisinde iki ahşaptan mamül sanduka bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Benli Sultan Hazretleri halifelerinden olan Bayrami Şeyhi Mustafa Efendi'nin diğeri'de onun oğlunun'dur." İfadeleri kullanılmış burada'da Benli Sultan'ın halifesi Bayrami olarak geçmiştir. Aynı yazara göre, Benli Sultanoğlu Mahmud Efendi, kendinden sonraki dönemde Nakşi tarikatına bağlı olarak nur ve irşat vazifesine başlamıştır. Turhan Yılmaz ve Ahmet Yaşar Zengin zatın Bayrami olduğunu ifade etmektedirler (KTB, 2022)

Abdulkerim Abdulkadiroğlu kaleme aldığı iki eserinde Nakşilik yolunun Kastamonu yöresine ilk kez Benli Sultan eliyle geldiğinin rivayet edildiğini söyler. Hacı Baha Kök, Benli Sultan'ın son şeyhi Nureddin Karasu'ya ait mezar taşına şunları yazmıştır: "Hülefa–yı-Nakşibendiye'den Kastamoni/Benli Sultani Hacı Hafız Nurettin Efendi. Ruhuna Fatiha." Bu ifadeye göre son şeyh Nakşidir. Tüm bu değerlendirmelerin özetinde elde edilen sonuç şudur; Tarihi vesikalardaki görüşlerin büyük bir kısmına göre Benli Sultan Nakşi yolu üzerinedir (KTB, 2022).

3.3.2.8 Somut Olmayan Kültürel Miraslar

Somut olmayan kültür mirası birey, grup veya toplulukların içerisinde bulundukları kültürün bir parçası olan gelenek ve görenek, ritüel, bilgi ve beceri, çeşitli uygulamalarla ve anlatımlarla meydana gelir. Nesiller arası aktarımı yapılan bu miras; birey, grup ya da toplulukların toplumsal çevreyle, doğayla ve tarihle etkileşim içinde olmalası sonucunda devamlı şekilde yeniden üretilmekte ve bu durumda kültürel

anlamda çeşitliliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Teftiş Kurul Başkanlığı, 2003);

Kastamonu ilininde asırlardır kendi kültürü içerisinde özdeşleştirdiği nesilden nesile aktarılan gelenekleri görenekleri oldukça önemlidir. Kastamonu İli'nin Tescillenmiş olarak dokuz adet somut olmayan kültürel mirasları mevcuttur. Bunlar;''Kına Gecesi, İmece Usulü, Bıçakçılık Geleneği (Tosya Kıstısı Evrenye Bıçağı Yapımı aynı zamanda coğrafi işaretli ürünler listesinde yer almaktadır), Çarşaf Bağı, Azdavay Kuşağı (Aynı zamanda coğrafi işaretli ürünler listesinde yer alır), Yazmacılık (Taş Baskı coğrafi işaretli ürünler listesinde yer alır), Su Değirmeni Kültürü, Beziryağı Değirmeni'' kültürüdür.

Kastamonu Somut Olmayan Kültürel Miras listesi aynı zamanda tescillenmiş kültürel mirasların haricinde dört başlık altında ''Festivaller, Manevi İklimi, Yemekleri, Efsaneleri'' olarak toplanabilir.

Kastamonu Kına Gecesi:

Kına geleneksel kültüre göre tören amacıyla, süsleme amacıyla veya sağlık amaçları ile kullanılan bir törendir. Örnek olarak askere gidecek olan bir gence, düğün öncesine bire geline veya damat için, kesilecek bir kurban için, ek olarak atların kuyruğu ve yelesine, kuzu ve koyunlara da kına yakılabilmektedir.

Kına konusundaki en bilinen uygulama, evlilikte gelin alınması gününden bir önceki günün gecesinde yapılan kına gecesidir. Kına geceleri genelde kız evinde yapılır ve kadınlar arasındadır. Kız evinde yapılan bu törene oğlanın evinden kına tepsisi gönderilmektedir. Kına gelin olacak kızın ellerine, ayaklarına ve kimi yörelerde saçlarına yakılmaktadır. Kınanın yoğrulması, katılımcılara dağıtılması ve geline yakılması "başı bütün" adıyla nitelenen, evliliğinde mutlu olan bir kadın eliyle gerçekleştirilmesi tercih edilmektedir. Kına yakılması sırasında gelin kız elini kapatarak kınayı yaktırmaz ve elini açabilmek için oğlanın annesinden bahşiş talep eder (KTB,2022).

Kınanı yakılması sırasında kına türküleri söylenir. Bu türkülerle gelin kızın babasının evinden ayrılmasına ilişkin duyulan hüzün anlatılır ve bu türküler eşliğinde gelin kızın ağlaması sağlanır. Gelinin ağlaması sağlandıktan sonra ise oyun havaları çalınarak kına gecesinin eğlenceli bir biçimde sonra ermesi sağlanmış olur. Kına gecesine katılan misafirlere kına ve kuruyemişler dağıtılarak onlardan bahşişler toplanmaktadır (KTB,2022).

Günümüzde bu tip düğün etkinlikler organizasyon şirketleriyle yapıldığı için kına gecesi organizasyonları da bu şirketlerin hizmet listeleri arasında yer alabilmektedir. Bu şekilde kına gecesi gelenekleri değişime ayak uydurabilmektedir (KTB,2022).

İmece Usulü: İmece, kırsal yörelerde halkın yapmak istediği özel işlerini belirli bir düzende bir ortaklık bağı ile birlikte yapması olarak tanımlanabilir. Sosyal bir dayanışma ve yardımlaşma şeklide olarak'da görülebilecek olan imeceye; Anadolu'da kubaşık, imeci, emeç, höbül, ilmeci, eğrat gibi isimler'de verilebilmektedir.

Kırsal alanda yapılan işlerin yoğun olması ve insan gücüne duyulan ihtiyaç nedeniyle insanlar birlikte hareket etmenin yöntemini geliştirmişler ve böylece imece kültürü ortaya çıkmıştır (KTB,2022).

Anadolunun hemen her yöresinde varlığını sürdüren imecede, kişilerin özel işleri karşılıklı şekilde yapılmaktadır. Ortak işlerdeyse iş gücü köylüler tarafından karşılanır veya salma adı verilen yöntemle para toplanarak iş gücü bu para ile elde edilir. Salma, köyde bulunan tüm hanelerde belirlenmiş miktarlarda para toplanması anlamında kullanılan bir terimdir (KTB,2022).

İmece usulüyle kanalizasyon yapımı, mera ve köy fırınlarının temizlenmesi, okulların ve camilerin yapılması, okulların ve camilerin ihtiyaçlarının karşılanması gibi pek çok ihtiyaç giderilebilmektedir. Buna ek olarak tarla işleri, kışa hazırlık, düğünler ve cenazeler de imece usulüyle kolaylıkla yapılabilmektedir. İşin güçlüğüne göre imece içerisinde bulunan kişi sayıları değişiklik gösterebilir. Eğer imece bir şahıs için yapılmakta ise ev sahibi olanlar imeceye katılan kişilere yemek ikram ederler. İmecenin yapılması sırasında iş türkülerinin yanı sıra maniler de söylenir. Zaman

zaman atışmalar da yapılır. İş türküleri imece sırasında eğlence sağlarken aynı zamanda bir tempo ile işi hızlandırır (KTB,2022).

Geçmişten bu yana insanların bir başlarına halledemedikleri işlerin yapılmasında imece her zaman işi kolaylaştıran ve hızlandıran bir yöntem olarak kullanılmıştır. Kırsal yörelerde günümüzde dar bir yerde de olsa varlığını devam ettiren imece geleneği yerini günümüz toplumlarında sivil toplum kuruluşları formatına bırakmıştır (KTB,2022).

Su Değirmeni Kültürü:

Hakkında çok fazla bilgi bulunmayan su değirmeni kültürü asırlardır kullanılan bir yöntemdir. Eski antik çağda Roma döneminde ve Osmanlı döneminde çok önemli olan ve özellikle ekonomik kalkınma ve sanayi sağlamasından ötürü oldukça değerli ve kıymetli bir kültürdür.

Kastamonu ilinde ise bu gelenek eskisi kadar yaygın olmasada hala hayatta olan ve kullanılan bir sistemdir. Özellikle siyez buğdayı öğütmede kullanılan bu sistem tahıl öğütmededе kullanılır (KTB,2022).

Beziryağı Değirmeni Kültürü:

Su Değirmeni kültürü gibi hakkında çok fazla bilgi bulunmamasına ilişkin eski dönemlerden beri kullanılan bir geleneksel yöntemdir Beziryağı bezirhanelerde üretilir vetaş değirmen mantığı ile eşşeklerle katırlar ile işlenir. Yağ yapımında kullanılan bezirhaneler Türk Kültürünün ve Kastamonu ilinin vazgeçilmez kültürlerindendir. Yeni zamanda kültürümüz unutulmuş olsa da Kastamonu ilinde bu gelenek birkaç kişi tarafından hala devam etmektedir (KTB,2022).

3.4 Kastamonu'nun Manevi İklimi

''Bu kısım hazırlanırken yazılmış olan tarifler için Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinin Değerli Hocaları Dr. Öğr. Üyes iMuharrem Avcı, Ar. Gör.Dilara Eylül

Koç hocalarımızın hazırlamış olduğu Kastamonu'nun Manevi İklimi adlı kitaptan yararlanılmıştır''.

Dini ritüeller insanlık tarihi boyunca her zaman çok önemli olmuştur. Hangi din hangi millet olursa olsun ritüellerini nesilden nesile aktarılmıştır. Kastamonu İlide aynı şekilde muhafazakâr bir il ve toplum olarak bilinmektedir. Nesilden nesile aktarılan dini ritüelleride Kastamonu ili içinde oldukça önemlidir. Kastamonu halkı herhangi bir sıkıntı ya da sorun yaşadığında ya da şükretmek için zaatları evliyaları ziyaret etmektedirler. Aynı zamanda kandil gecelerinde, dini bayramlarda, hıdırellez ve nevruz kutlamalarında, aşure günlerindeki ritüelleri yağmur dualarına çıkmaları nazar inançları gibi hala eski gelenek ve göreneklerini devam ettirmektedir.

Hıdırellez: Kastamonu ilinin her ilçesinde farklı geleneklerde kutlanmakta olan hıdırellez her ilçede sevinç ve coşkuyla kutlanır. Birkaç ilçe ele alındığında yapılan kutlamalar şöyledir;

''Pınarbaşı ilçesinde her sene 6 Mayıs'ta ilçeyi Bartın'a bağlayan anayol üzerindeki Mirahor köyü sınırları içinde kalan Zarı Pınarı ve Yörük Türbesi denilen yerde Hıdırellez kutlamaları düzenlenmektedir. Ormanlık ve yeşil alanda gerçekleştirilen bu etkinliklere her yıl binlerce kişi katılmaktadır. Hıdırellez şenlik havasında kutlanmasının yanında türbe ziyareti olarak da dini bir yönü olan bir etkinlik olarak öne çıkar. Kutlamalara yöre halkının büyük bir kısmı katılır ve kurbanlar kesilerek katılımcılara ikram edilir. İlçe müftülüğü tarafından organize edilen mevlüt ve ilahi programları da aktiviteler içerisinde yer almaktadır.

Aktivite alanında yöre halkının esnaflarının birçoğu sergi açarak alışveriş imkanı'da sağlanmaktadır'' (Avcı, Koç,2019, s:19).

''Daday ilçesinde her sene 6 Mayıs gününde baharın gelişiyle birlikte Hıdrellez kutlamaları yapılmaktadır. Bu kutlamalar ağırlıklı olarak Otluk Köyündeki Sağnıç Mahallesinde yapılmaktadır. Yöre halkı Hıdırellez akşamında toplu olarak adak kurbanlıklarını keserek sabaha kadar yemeklerini pişirirler. Bu hazırlık sırasında

yöreye özgü ekşili pilav da yapılmaktadır. Mezarlıklarda ve köy odalarında çeşitli helva ikramları yapılmaktadır''(Avcı, Koç,2019,s:19).

''Taşköprü'de Hıdırellez gününde uçurtma uçurulur. Tepedelik, Erik Köyü, Tavukçuoğlu gibi kimi köylerde Hıdrellez'in gelişi için kutlama amacıyla adak kurbanları kesilerek pilav ve yemek yapılır. Köylüler toplu şekilde duaya çıkarlar ve yaratıcının kendilerine verdği nimetlere şükür ederler. Bu bir açıdan toprağın yeniden canlanması için dua amacı taşımaktadır. Bununla birlikte doğal afetler ve kötülüklerin toprağa zarar verememesi amacıyla Kur'an-ı Kerim okunur ve toprakta çizikler açılır. Çorba, çeşitli tatlılar, keşke ve sarma gibi yöresel yemekler pişirilik ve katılımcılara ikram edilir. Hıdrellez gününde "Gavur Kürkü" denilen büyük ateşler yakılır, yumurtalar yabani sümbül ile boyanır'' (Avcı, Koç,2019, s:20).

''İhsangazi ilçesinde bahar ayının başlangıcı olarak görülen mayıs ayının ilk haftası hıdırellez kutlanmaktadır. Genellikle Çiçekpınar köyünde çok eski dönemlerden bu yana "Divan Mevlidi" geleneği sürdürülmektedir. Zaman içinde çevredeki diğer köyler de bu köyü örnek almışlar ve Hıdırellez kutlaması amacıyla Divan Mevlitleri yapmaya başlamışlardır. Mevli öncesinde katılımcılara vaazlar verilir ve yöre halkı gelen herkese yemek ikram eder. Yemek siyez bulgurundan yapılmış pilav ve keşkekdir. Yöreye özgü bu pilavın yapılması için köylüler bir araya gelirler ve her bir katılımcı kendi evinden pilava eklenecek olan bir malzemeyi getirerek toplu bir pilav yapma etkinliği içerisinde girerler. Sonrasında pişen pilav komşular ve akrabalar arasında ikram edilerek yenilir" (Avcı, Koç,2019, s:20).

Yağmur Duası:

''Pınarbaşı yöresinde yağmur duasına çıkılır. İlçe merkezine 2 kilometre uzakta bulunan bir pınarın bulunduğu yerde yapılan yağmur duası sırasında kurbanlar kesilir ve yemekler pişirilir. Yağmur duasına katılanlara yemek ikramları yapılır. İlçe müftüsü ve diğer katılımcı hocalar eşliğinde dualar okunarak yağmurun yağması için niyazda bulunulur'' (Avcı, Koç,2019, s:21).

‘’Tosya’da yağmur duası için kimi köylerde araziye çıkılır ve kimilerinde de cami mevlütleri okuturularak namazlar kılınır ve hatimler okunarak yemek ikramları yapılır” (Avcı, Koç,2019, s:21).

‘’Araç ilçesinde öyle zamanlar olabiliyor ki kuraklık nedeniyle köylerde ekilmiş olan mahsuller kurumaya başlıyorlar. Bu durumda ilçe müftülüğü önderliğinde önceden belirlenmiş bazı yerlerde yağmur duasına çıkılmaktadır. Bu dualara köylerden ve ilçeden katılımcılar olmaktadır” (Avcı, Koç,2019, s:21).

‘’Taşköprü’de Tavukçoğlu, Erik ve Tepedelik köylerinde yağmur duasına yoğun olarak çıkılmaktadır. Bu dualar genellikle bahar başlancıgında yapılmaktadır. Yağmur duası törenleri zaman zaman 7 gün sürebilmektedir. Tepeler gibi yüksek bölgeler ve su kenarları yağmur duası amacıyla seçilen yerler arasındadır. Taşköprü ilçesine bağlı Obrucak köyündeki Nevruz Sultan türbesinin bölgeye hâkim bir tepe üzerinde bulunması burayı yağmur duası için ideal kılmaktadır. Taşköprüden ve çevre köylerden gelen yöre halkı topluca bu türbeyi ziyaret ederler ve türbe kenarında yağmur duası yaparlar. Yağmur duasının yapılması sırasında ortalama 2 bin kişinin ziyarette bulunduğu türbe etrafında 9 adet büyük kazan konulur ve yemekler pişirilerek katılımcılara ikram esdilir. Türbede yatan zatın himmetinden faydalanmak amacıyla gerçekleştirilen ziyaretlerin haricinde her sene Kasım ayı içinde adak adamış olanların kurbanlarını kesmek için burayı ziyaret ettikleri bilinmektedir (Avcı, Koç,2019.). Kurbanlar kesilerek etleri ihtiyaç sahiplerine ayrı ayır verilir. Mevlitin okunmasının ardından katılımcılar pişirilmiş olan keşkek ve yemekleri bir arada yerler. Buna ek olarak yağmurun yağması amacıyla bir annenin ilk oğlunu suda yıkayarak adak kurbanını keserler ve kurbanın kanını dereye akıtarak dua ederler. Uygulamanın Türk kültürü içerisinde Hititlerden girdiği söylenebilir. Çünkü eski zamanlarda Hitilerde de bereketin olması amacıyla çocuk yıkanması ve kurban kesilmesi ritüeli bulunmaktadır. Yağmurun yağmasının ardından ise şükür dualeri yapılır. Bu dualar sırasında küs olan kişilerin de barışması sağlanır” (Avcı, Koç,2019, s:22-23).

Dini Bayramlar:

‘’Abana’da bayram süresince yöresel halk oyunları ekipleri davul ve zurnalar eşliğinde yöresel halk oyunları oynarlar ve bayram büyük bir seviç içerisinde karşılanır. Bayramın gelmesine yakın çocukların mutlu olması için bayram alışverişleri yapılmaktadır. Bayramın bir gün öncesinde ise çocuklara banyo yaptırılarak temiz ve güzel kokmaları sağlanır. Ayrıca eve ziyarete gelecek olanlar için de yemek ve tatlı hazırlıkları yapılmaktadır. Bayramın ikinci gününde meydanda çeşitli etkinlikler yapılarak katılan vatandaşlara pilav ikramında bulunulur. Ramazan aylarında önceden hazırlanmış gıda paketleri ihtiyaç sahibi vatandaşlara dağıtılır. Ramazan Bayramından önce afişler bastırılarak, oruç ve ibadetler ile ilgili yöre halkı bilgilendirilir (Avcı, Koç, 2019: s:24). Camilerdeki ilan panolarına afiş asılarak sahurlara davulcular eşliğinde kalkılır. İftar yemeği verebilmek için varlıklı kişiler lokantalarla anlaşarak kimsesizlere ve durumu iyi olmayanlara iftar programları düzenlerler. Köylerde her akşam bir ifat sofrası kurulur ve ilçede köylere iftar için gidilir. Kurban Bayramından önce de kurban kesim yerleri ve kurban satış yerleri hazırlanır. Kurbanlar kesim yerlerinde kesilmektedir fakat kendi bahçesinde kurbanını kesmek isteyenler için de belediye izinler verebilmektedir. Kurbanın nerede ve nasıl kesileceğine ilişkin bilgilendirme kitapçıkları dağıtılarak halk bilinçlendirilir” (Avcı, Koç, 2019, s:24).

‘’Ağlı ilçesinde arefe günleri mezar ziyareti yapılır ve ekmekler dağıtılır. Bayram namazının ardından bayramlaşma amacıyla köy konağı veya evlerde bir araya gelinerek helva ve ekmekler yenilir. Ramazan ayı içinde akrabalara ve yakınklara iftar yemekleri ikram edilir. Bayram günleri ikram etmek için genellikle börekler ve tatlılar yapılır. Kurban bayramlarında ise İslami kurallara göre kurban kesilir ve elde edilen etlerden kavurma yapılarak yakınlara ve komşulara dağıtılır” (Avcı, Koç,2019, s:25).

‘’Pınarbaşı yöresinde dini bayramlardan önce arefe günü yörede yaşayan halk toplu şekilde mezarlıklara giderler ve Kur’an-ı Kerim okuyarak dua ederler. Sonrasında aralarındaki gönüllü kişilerle halk tarafından evlerde hazırlanmış olan yufkalar ve helvalar toplanarak mezarlığa gelenlere ikram edilir. Bayram öncesinde evlere şekerler, çikolatalar ve tatlılar alınır. Kıyafet ve ayakkabılar alınarak çocuklar

sevindirilir. Kurban Bayramından önce kurban kesme imkânı olan kişiler hayvanları satın alırlar. Kurbanlara arefe günü kına sürülür. Bayram namazının sonrasında cami önünde cemaat bir araya gelir ve büyüklerle küçükler birbirleriyle halka şeklinde bayramlaşma merasimi yaparlar. Bu şekilde tüm katılımcıların birbirleriyle bayramlaşmasının ardından imam dua eder ve merasim sona erer. Kimi yörelerde sabah namazı ve öğle namazının ardından "keşkek çorbası" yapılarak ikram edilir. Bununla birlikte yöreye özgü "kara çorba" da ikram edilir. Ramazan Bayramı, börek, tatlı ve yaprak sarmalar ikramı ile meşhurdur. Kurban kesmeye imkânı olan kişiler kurbanlarını kendileri kesebilmektedirler. Kendisi kesemeyen kişiler için de ilçe merkezinde kurban kesim yerleri oluşturulmaktadır. Ek olarak mahallelerde her sene sıra ile bayramlaşma merasimler düzenlenir. Bu merasimlerde her mahallenin belirli miktarlarda getirdiği etler pişirilik ve toplu şekilde ikram edilir" (Avcı, Koç,2019, s:26).

‘’Seydiler yöresinde bayram öncesince mezarlık ve türbeler ziyaret edilir. Gelen misafirlere daha güzel bir ortam sunabilmek amacıyla her evde ve ilçe genelinde bayram temizlikleri yapılmakta ve misafirler için yemekler hazırlanmaktadır. Dini bayramların öncesinde kurban pazarı ve köy pazarı kurulur. Bayram sabahında aile erkeklerinin en büyüğünden en küçüğüne her birey evlerine en yakın camiye giderek bayram namazı kılarlar. Bu sırada evde kalmış olan kadınlar da bayram kahvaltısı hazırlar ve camiden gelecek olan evin erkeklerini beklerler. Bayram namazının bitmesi ve erkeklerin eve dönmesi ile birlikte aile içerisinde bir bayramlaşma merasimi yapılır ve kahvaltı edilir. Sonrasında akraba ziyaretleri başlar. Yaşça daha küçük olanlar kendilerinden büyük akrabalarını ziyaret ederk onların bayramlarını tebrik ederler. Bu ziyaretlerde genel olarak şeker, çikolata ve tatlı ikramları yapılmaktadır. Bununla birlikte şehrin Merkez Camisinde ilçe protokolü de vatandaşlarla bayramlaşırlar. Ramazan Bayramı günü öğlenden sonra Kurban Bayramı günü ise bayramın 2.ci günü belediyen düğün salonunda toplanan halk bayramlaşma merasimi düzenlerler. İslami usuller uyarınca kurbanlar kesilir ve kurban etleri ile kavurma yemekleri yapılarak misafirlere dağıtılır. Kurban etleri pay pay ayrılarak kurban kesemeyen kişilere dağıtılır" (Avcı, Koç,2019, s:29).

‘’Taşköprü yöresinde bayram hazırlığı amacıyla börek ve tatlılar hazırlanır. İlçe belediyesi mezarları ve yolları temizleyerek kenti bayrama hazırlar. Köydeki vatandaşlar 3 gün boyunca farklı mahallelerde toplanarak bayramlaşma merasimleri gerçekleştririrlr. Bu adete bayram çıkarması denilir. Bu çıkartmalarda yenen yemekler de “Bayram çıkartması yemeği” olarak bilinir. İlçede bayram namazına katılım sayısı çok yüksek olur. Namaza giden herkes en temiz kıyafetini giyerek giderler. Namazın ardından kimse camiden ayrılmaz ve bayramlaşma merasimi yapılır. Bunun ardından Yasin-i Şerif okunarak dilimlenmiş ekmek ve helvalar dağıtılarak yenilir. Bu geleneğe Zıyrat (Ziret) adı verilmiştir. Ramazan ayı geldiğinde diğer zamanlarda namaz kılmayan veya ay içinde oruç tutmayanlar bile mutlaka teravih namazına giderler. Tarhana çorbaları, et yemekleri gibi yemeklerle, sütlaçveya baklava gibi tatlılar yapılır. Arefe günü ikindi namazının ardından mezarlık ziyaretleri yapılarak dualar edilir. İlçede borcu olanlar bile kurban kesmeye gayret ederler. Diğer yerlerden farklı olarak kurban kesilmesinin ardından gerçekleştirilen pay dağıtma işlemi bu yörede çiğ et yerine pişirilerek de yapılabilir. Bu yöntem yörede daha fazla kabul görmektedir. Ramazan ayı geldiğinde de muhtaç olanlara mutlaka zekatlar verilir” (Avcı, Koç,2019, s:29).

‘’Kastamonu merkezi ve köylerde Ramazan ayından önce herkesoruç ayına girmek için manevi olarak hazırlık yapar. Diğer bir ifadeyle ramazan ayı girdiğinde oruç tutacak olan kişiler zihinlerini ve gönüllerini arındırmak için içsel bir hesaplaşmaya girişirler. Oruç tutabilmek için herkes daha temiz ve hazırlıklı olma gayreti içine girerler ve bayram öncesinde mezarlıklara giderler. Genelde arefe günü yapılan mezarlık ziyaretleri zaman zaman bayramın ilk günü de gerçekleştirilebilmektedir. Bugün bu ziyaretlerde kek dağıtılır fakat katmer ve gözleme getirerek dağıtanlar da bulunmaktadır. Getirilen yiyecekler ortaya konulur ve bölünerek gelen herkese poşetlere konularak dağıtılır ardından Yasin-i Şerif okunur. Kimi yerlerde mezarlık ziyaretlerinde kadın ve erkekler ayrı ayrı gitmektedirler (Avcı, Koç,2019, s:29).

Erkekler genellikle öğle namazı ya da ikindi namazından sonra mezarlıklara giderler ve kadınlar da erkeklerin ziyaretlerinin bitip dağılmaları ardından giderler. Kastamonu yöresinde arefe günleri mutlak suretle buhur kokutulur. Yöre halkı atalarının bayramda

eve geleceklerini düşünerek onları ocaklarının tüttüğünden haberdar etmek isterler. Bayram temizliği, bayram alışverişi, yemek hazırlığı gibi hazırlıklar yapılır. Fitreler bayram namazından önce verilmeye çalışılır. Hiç namaz kılmayanlar bile mutlaka bayram namazlarına katılırlar. Bayram namazı yöre halkının birbiri ile bayramlaşması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bayram namazının bereket getirdiği düşünülür. Bayram namazında cami hocasının güne ilişkin bir hutbesi olur. Namaza mutlaka çocuklarla gidilmeye çalışır. Dini bayramların öncesinde ilk yapılacak olan şey bayram namazının kılınmasıdır ve sonrasında kurban veya ziyaretlerle ilgilenilir. Erkekler bayram namazından döndüklerinde genel olarak köylerde belirlenmiş yerlerde bayramlaşma merasimlerine katılırlar. Buralarda aynı zamanda yemek ikramları da yapılır ve bayramlaşılır (Avcı, Koç,2019, s:29).

Eski zamanlarda bayramlaşma merasimleri anlamlıydı çünkü mahallede bulunan bütün evlerin kapıları açık bırakılırdı ve her eve kendi eviniz gibi girebilirdiniz. İslam dininde ibadet olarak olmasa da akraba ziyareti büyük önem taşır. İnsanların yaşam gailesi içinde ihmal ettikleri akrabalarının kapısını çalmadığı düşünüldüğünde bayramların ne denli büyük bir eksiği giderdiği de göz ardı edilmemelidir. Kastamonu fiziki açıdan dağınık bir yerleşimi olan bir şehirdir. Köyler de birkaç mahalle ile teşkil etmişlerdir. Bu durum bayramlaşmaları köyler arasında ziret kesmek anlamında etkilemiştir. Kimi zaman ilçenin en yukarısında bulunan köyden başlayarak ziyaretler yapılır. Kimi zaman da muhtarlık binasını bulunduğu mahalle ilk toplanılan mahalle olarak belirlenebilir. Diğer bütün mahalleler o gün o mahalleye ziyarete gider (Avcı, Koç,2019, s:30-31).

Bayram ikramlıklarını hangi bayram olduğu belirlemektedir. Ramazan bayramlarında şeker, çikolata ve tatlı ikramları yapılırken kurban bayramlarında kavurma başta olmak üzere yemek ikramları yapılmaktadır. İkramlar tabak sunumu şeklinde yapılır ve baklava, börek ve sarma ikramlıklar arasında mutlaka bulunur. Kastamonu yöresinde Ramazan'a özgü iftar sofralarında mutlak surette bamya çorbası, sarma, tarhana, tavuklu pilav ve baklava bulunmaktadır. Yöreye özel yiyecekler arasında olan Banduma, Etli Ekmek, Kel Simit ve Tirit de iftar sofralarında bulunur. Kurban

Bayramıhazırlıkları kurban kesme niyetinde olan kişilerin hayvanları satın alması ve hazırlamasıyla başlamaktadır (Avcı, Koç,2019, ss:30-31).

Kurbanların kesilmesi bayram namazı sonrası başlamaktadır. Kesim için köylerdeki bahçeler uygundur ancak yeri olmayan kişiler için şehirlerde kurban kesim yerleri hazırlanmaktadır (Avcı, Koç,2019, ss:30-31). Kurbanın kesilmesinin ardından kurbanın kanının küçük çocukların alınlarına sürülmesinin nedeni bu kanın baş ağrısını kaldırdığına inanılmasıdır. Kesilen kurbandan elde edilen etler üç parçaya ayrılır ve bunların bir payı yakın akrabalara, bir payı fakirlere ve kurban kesemeyen kişilere dağıtılır. Bir payda evde bırakılır ve ev halkının tüketimine sunulur. Kurban kesmiş olsa bile komşuya et ikramı yapılır. Bu sayede herkesin evine az ya da çok et girmiş olması önemlidir. Yörede hamur işleri de yoğun olarak yapılmaktadır. Kurban bayramlarında kesim işleri bittikten hemen sonra kurban eti ile etli ekmek yapmaya koyulan halk aynı zamanda bayramda tüketmek için ev baklavası da yapmaktadır" (Avcı, Koç,2019, s:30-31).

Aşure Günü:

‘’Devrekâni yöresinde Muharrem ayının ilk 10 günü içerisinde aşure yapılarak dağıtılmaya çalışılır. Bu süreçte tutmak isteyenler 3 gün boyunca oruç tutmaktadırlar. Müftülük ve diğer resmi kurum ve kuruluşlar aracılığı ile geleneksel aşure hayırları yapılır. Bu gelenek köylerde çok zayıftır ancak şehir merkezlerinde yoğun olarak uygulanır" (Avcı, Koç,2019, s:32).

‘’Kastamonu merkezinde aşure günü mutlaka aşure pişirilerek dağıtılmaktadır. Aşure hayrı içine eve gelen kap yıkanmadan geriye verilir. Bunun bereketi kaçırmasından korkulur. Kimi zaman da büyükçe bir kap içerisine aşure doldurulu ve komşu kabı içerisine buradan konulur. Aşure dağıtımından önce Kur'an-ı Kerim okutulur ve sonra dağıtım yapılır. Aşure günü oruç tutmaya çaba gösterilir. Peygamber efendimizin buna yönelik tavsiyeleri bulunmaktadır. Farz değildir ama çok büyük sevap kazanılacağına dair inanç bulunmaktadır. Bazı alevi toplulukları orucu farklı şekillerde tutmaktadır'' (Avcı, Koç,2019, s:32).

‘’Çatalzeytin yöresinde Muharrem ayı içerisinde mutlaka aşure yapılarak dağıtılır. Aile ve esnaflar eliyle hazırlanan aşure çevredeki insanlara veya camilere gelen cemaate dağıtılmaktadır. Eski zamanlarda keşkek yapılır ve içine para konurdu. Ancak bu gelenek günümüzde artık hiç kalmamıştır” (Avcı, Koç,2019, s:32).

Kandil Geceleri:

‘’Abana yöresinde kandil gecelerinde akşam namazı ile yatsı namazı arasındaki sürede müftülük tarafından düzenlenen organizasyonlarda cami içinde Kur’an’ı Kerim okunarak mevlit şekerleri dağıtılmaktadır. Kandil geceleri camilerde yoğun şekilde kutlanmaktadır. Bu gecelerde ilaçlama araçlarına gül suları karıştırılır ve sokaklara sıkılır. Ortaya çıkan koku ile kandilin atmosferinin daha yoğun şekilde yaşanması amaçlanır ‘’ (Avcı, Koç,2019, s:33).

‘’Araç ilçesinde Kandil günlerinde merkez camisinde müftülük öncülüğünde halkın geniş katılımla iştirak ettiği kandil programları ve sohbet programları yapılmaktadır. Köylerde mevlit programlarıylave gecenin önemini anlatan sohbetlerle vatandaşlara nasihatler aktarılır. Kimi camilerde Kadir Gecesi Sakal-ı Şerif ziyareteri tertip edilir. Ev ve camilerde dualar edilerek tesbih namazları nafile namazlar kılınır. Gece gün ağarana kadar günün bereketinden faydalanmak için dualar edilir. Araç yöresinde kandil gecelerine özel eski adetler artık kalmamıştır. Ancak yine de büyükler aranarak kandilleri tebrik edilmektedir” (Avcı, Koç,2019, s:33).

‘’Doğanyurt ilçesinde kandil geceleri Tepebaşı Camisinde akşam namazı ile yatsı namazı arasında Mevlid-i Şerif ve Kur’an-ı Kerim okutulmaktadır. Kandil gecelerinde cami çıkışında belediye eliyle kandil simitleri ve lokumlar dağıtılmaktadır. Bununla birlikte köyde cami görevlisi yok ise köylüler de şehir merkezlerindeki camilere gelerek programlara işitrak ederler. Mevlit programlarının sonrasında mevlit şekerleri, çikolatalar veya lokumlar dağıtılmaktadır. Bu tür günlerde camilerde ciddi bir yoğunluk olur” (Avcı, Koç,2019, s:33).

Mevlit Geleneği:

‘’Abana yöresinde belediye cenazesi olan şahısları ziyaret eder ve cenaze evine pilav ve ayran yollanarak acılarına ortak olunmaya çalışırlar. Bununla birlikte sünnet düğünü olan evlerde de düğün konvoyları organize edilir. Yakın çevre için ikramlar yapılarak mevlitler okutulur” (Avcı, Koç,2019, s:34).

‘’İhsangazi yöresi genel anlamda bölgenin en yoğun şekilde mevlit okutulan bölgesidir. Bu yörede ölenlerin arkasından hem 40 gün sonra hem de 52 gün sonra mevlit okutulmaktadır Cenaze töreni genel olarak merkezi yerlerde veya cenaze sahibi nerede uygun görüyorsa orada gerçekleştirilir. Bunların haricinde yörede “divan mevlidi” adı verilen mevlit de okutulmaktadır. Divan mevlidi, köy ve mahallelerin birlikte hareket etmesi ile okutulan büyük çaplı mevlitlerdir. Erkek çocuklarının askere gitmeleri ve askerden dönmeleri aşamalarında da mevlit okutulmaktadır. Mevlitler mutlaka ikramların yapıldığı etkinliklerdir. İnsanlar eş, dost, komşu, akraba gibi yakınlarına ikramda bulunmak için mevlitler okuturlar. Bu mevlitlerin manevi amacı geçmişte ölmüş yakınlarının ruhuna armağan olmasıdır. Çocukların sünnetlerinde veya doğumlarında da mevlitler okutulur. Sünnet düğünü yapılması planlanıyor ise bir evliya türbesine gidilir ve orada dua edilerek düğün cemiyetine geçilir” (Avcı, Koç,2019, s:35).

‘’Kastamonu’nun merkezinde sünnet merasimlerinde, cenaze törenlerinde, asker uğurlamalarında, doğum olaylarında mevlit okutulması alışkanlığı bulunmaktadır. Ölüm günlerinde mevlit olmamaktadır çünkü mevlit kelime anlamı olarak doğum zamanı anlamına gelir ve mutlu günlerde okutulur. Mevlit asıl olarak Peygamber efendimizin (s.a.v) doğumunun kutlanması amacıyla yapılan bir dua ritüelidir fakat insanlar bunu hem sevinçli zamanlarında hem de hüzünlü zamanlarında okutma alışkanlığı kazanmışlardır. Fakat üzüntülü zamanlarda mevlit okutulması asıl olarak hatalı bir uygulamadır” (Avcı, Koç,2019, s:35).

Nazar ve Nazarlık:

‘’Azdavay yöresinde nazardan korunabilmek amacıyla nazar ayetleri ve nazar duaları okunmaktadır. Bu amaçla genellikle çocuklar için muskalar hazırlanır ve bu muskaların içine nazar duaları ve ayetleri yazılır ve çocukların boyunlarına asılır.

Bununla birlikte gelenek haline gelen mavi boncuk takma işlemi de sıklıkla uygulanmaktadır. Evlerin kapılarına hayvan boynuzlarının asılması da nazarlık uygulamalarından biridir. İnsanların yanı sıra hayvanlara da nazar değmesine inanıldığı için kimi ahırlara da zincir asılmaktadır'' (Avcı, Koç,2019, s:36).

''Doğanyurt yöresinde nazardan korunabilmek amacıyla okunan Peygamber efendimizin tavsiye ettiği dualar yoğun şekilde okunumaktadır. Nazar boncuğu da bu yörede bir gelenek haline gelmiştir ve bebekler için çok yoğun şekilde kullanılmaktadır. Bununla birlikte hayvanlara ve arabalara da nazar değmesi korkusundan dolayı bu boncuklardan asılmaktadır. Nazar boncuğunun takılmasındaki ana amaç kişilerin kötü olmasa dahi nazarlı bakışlarını boncuğa yönlendirebilmektir. Mavi renkli taşların eski zamanlardan beri kötülüğü emici özelliği olduğuna inanılır. Nazar boncukları bu yüzden mavi renklidir. Geleneklerde yeri olmasına rağmen dini ritüellerde böyle bir uygulama bulunmamaktadır. İslam dinine göre nazar boncuğu batıl bir inanıştır. Çünkü nazar boncukları canlıları veya nesneleri koruyamaz'' (Avcı, Koç,2019, s:37).

''Küre yöresinde nazardan korunabilmek amacıyla ağırlıklı olarak Nas ve Felak suresi okunur. Kişiler nazardan korunabilmek amacıyla üstlerinde çörek otu taşımaktadırlar. Örnek olarak eski dönemlerde büyük anneler torunları ve çocuklarının ceplerine çörek otu koyarak onları nazardan koruyabileceklerini düşünürlerdir. Nazarlı bakan kişinin gözünün nazar boncuğuna takılması ile nazarın o taş üzerine yöneleceği ve taşın kırılacağı gibi bir batıl inanış bulunmaktadır'' (Avcı, Koç,2019, ss:37-38).

''Taşköprü yöresinde büyükler bir diş sarımsak ile nazardan korunduklarına inanırlar. Fakat bunun yerini bugün mavi renkli nazar boncukları almıştır. Evlerin girişine çakılan nallar da batıl inanışlar içinde yer almaktadır. Bununla birlikte nazardan korunma amacıyla Hititlerden bugüne kadar gelen muıska adeti bulunmaktadır. Hitit dini inanışında Muska adında bir tanrı bulunmaktadır. Bugün muskalar üçgen şeklinde yapılmaktadır. Bu durum ana tanrıça inancına göre hazırlandığı anlamındadır ve kadın rahmini temsil etmektedir. Muska uygulaması hem ismen hem de şeklen Hititlerden kalmıştır'' (Avcı, Koç,2019, s:38).

Hac Geleneği:

‘’Abana yöresi küçük bir şehir olduğu için hacca gidecek olanlar mutlaka bilinmektedir. Bu kişilere halk yoğun bir ilgi ve sevgi göstrerirler. Belediye hacca gidecek olan kişiler için camide bir program yapar ve halk da bu programlara yoğun şekilde katılım sağlarlar. Bu programlarda hacca gitmek üzere olan kişiler cemaate tanıtılarak kuran okutulur ve sohberler edilir. Kişilerin hayırlı bir şekilde gidip dönebilmeleri için dualar edilir ve otobüslere binip giderken hacca gidenler uğurlanırlar. Hac dönüşünde aileleri tarafından karşılanan bu kişilerin evlerine yoğun şekilde halk ziyareti gerçekleşmektedir. Hacdan dönüşte alınmış olan hediyeler gelenlere ikram edilmektedir” (Avcı, Koç,2019, s:39).

‘’Tosya yöresinde hacca gidecek kişiler mutlaka şehrin meydanı olan Cumhuriyet meydanından uğurlanmaktadır. Bu meydanda herkes toplanarak hacca gidecek olan kişilere ilahiler okunur ve dualar ederler. Hac dönüşünde ise şehrin düğün salonunda karşılama töreni yapılır ve katılımcılara zemzem suyu ve hurmalar dağıtılır. Hacdan gelen kişiler evlerine bayrak asarlar ve bu bayrak üç gün boyunca asılı kalır. Ayrıca hacdan gelenler kendisini ziyarete gelenlere hediyeler verirler’’ (Avcı, Koç,2019, s:39).

‘’Taşköprü yöresinde müftülük ve belediye eliyle her sene şehir meydanı olan Cumhuriyet Meydanı’nda veya Pazar yerinde hac ziyaretine gidecek olanlar için bir uğurlama programı yapılır. Bu kişiler topluca uğurlanırlar. Hac ziyaretini gerçekleştireceği belli olan kişiler bu durumun kesinleşmesinin ardından eş, dost ve yakınlar onları ziyarete giderek havlu, iç çamaşırları, kolonyalar gibi hediyeler verirler. Mali durumu yerinde olan kişiler evlerinde yemek ikramında bulunurlar. Hacca gideceklerle birlikte toplu şekilde sabah namazı kılınarak mevlit okutulur ve dua edilir. Gidiş saatine kadar ibadetler devam eder. Camide vedalaşma programı düzenlenir. Hacca gidecek olanlar araçlarına bindirilip uğurlandıktan sonra program sona erer’’ (Avcı, Koç,2019, s:40).

3.5 Kastamonu Efsaneleri

‘’Bu kısım hazırlanırken yazılmış olan tarifler için Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinin Değerli Hocaları Doç. Dr. Canan Tanrısever, Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Pamukçu, Öğr. Gör. Ömer Saraç Hocalarımızın hazırlamış olduğu Kastamonu Efsaneleri adlı kitaptan yararlanılmıştır’’.

Kastamonu ilinde başta adı olmak üzere pek çok efsaneler vardır. Aşık efsaneleri zaat efsaneleri, deliler efsaneleri vb.bir çok efsane vardır. Hepsini ele almak ve anlatmak mümkün değildir ancak öyle efsaneler vardır’kiKastamonuda’ki herkes tarafından bilinir. Şehir efsanesi dediğimiz nesilden nesile katlanarak anlatılan gerçek üstü hikayeler Kastamonu ilinde oldukça yaygın ve günümüzde hala inanılmaktadır.

Kastamonu’daki efsaneler arasındaki en güçlü olan ve günümüze kadar geleni şehrin adıyla ilgili olan efsanedir. Yaygın olan rivayet şudur; Türkler Kastamonu Kalesinin fethinde, Bizans Tekfuru Kızının yakışıklı bir Türk Kumandanına tutkusunun, dadısıaracılığı ile bildirilmesi, bu ilgiye karşılık veren Türk kumandanına kale kapısıanahtarlarının teslimiyle uzun süreler boyunca kaleye giremeyen Türk askerlerinin bir anda kaleye girmesi üzerine durumdan şüphelenen tekfur kızını kale burcundan aşağıya atar. Bunun üzerine Türkler adı Moni olan kızın surlardan aşağıya atılmasına karşılık "Kastın neydi Moni'ye" şeklinde ifadeler kullanmışlar ve bu söz dilden dile halk arasında Kastamoni şeklinde değişmiştir. Günümüzde Moni'nin aşağıya itildiği yer "Kırk Kız" adındaki bir türbeye sahiplik yapmaktadır ve buraya halkın saygısı vardır. Kırk kız denmesinin sebebi de kızın surdan düşmenin etkisiyle kırk parçaya ayrıldığına yönelik dillerde dolaşan rivayetti (KTB, 2022).

Bu efsanenin konusu Kastamonu’nın delisi olarak da ün salmış Salacı Kâhya Ahmet ile yayılmıştır. Kâhya AhmetKastamonu’ndaki meşhur Nasrullah Camisinin ana kapısında bekler, ezan okunduğu anda kapının önünde elini kulağına götürür ve “Ezan okundu” diye bağırarak gaflet içerisinde olduğundan ezanı duymayanlara bir kez daha duyurmak istermiş. Bununla birlikte namazlardaki ilk sünnet kılındıktan sonra farz kılınmak üzereyken kamet getirilirdiği sırada aynı şekilde “Sallû”diyerek bağırır ki özellikle bu sesleniş geç kaldığı için cami dışında şadırvanda abdest almaya çalışanlar için son bir ikaza neden olurmuş. Böyle bir görev üstlendiği için Ahmet’e “Kâhya” ya

da “Salacı Kâhya “denilmektedir. Kâhya’ya ait bir görev de cami girişindeki ayakkabıları gözetlemek ve buna karşılık bahşiş almak olmuştur. Ahmet sünnetlere geç durmakta ama gecikmeli’de olsa sünnetleri mutlaka kılmaktadır. Namazını kıldığı sürede birisi ayakkabılarını bırakır veya alırsa gözleriyle onları takip edermiş. Kâhya Ahmet görevine bu kadar düşkündür. Kastamonu’da cenazelerin kaldırıldığı en önemli cami olan merkez cami konumundaki Nasrullah Camisinde Kâhya Ahmet’de bundan nasibini alırmış. Ard arda birkaç gün cenazenin gelmemesine üzülen Ahmet üç gün ard arda cenaze gelmemiş ise kendine uğurlu saydığı bir hareketi yaparmış. Sabah namazını kıldıktan sonra hemen caminin musalla taşına giderek sağ eli ile “Diril ya mübarek!” diyerek musalla taşına vururmuş. Kimi zaman taşa vurduktan sonraki 2-3 saat içinde cenaze haberi geldiğini söyleyenler olmuştur. Cenaze olduğu zaman’da Kâhya Ahmet çarşıda dolaşarak esnafları ve halkı cenaze konusunda bilgilendirir ve onları namazına davet eder miş (Tanrısever, Pamukçu, Saraç,2019, s:21).

Bayraklı Sultan, Kastamonu Kalesibatı burcu kısmında bulunan bir türbedir. Kastamonu halkı bu türbeye mum dikmezler bayrak dikerler. Bu konuda halk arasında geçen rivayet şöyledir; Kastamonu Kalesi Selçuklular tarafından kuşatılmışve kuşatma uzayınca yiğitlerin’de sabırları tükenme noktasına gelmiştir. Bir gün toplanıp bir karar alırlar. Ertesi gün güneş daha doğmadan kaleye saldırılacak ve ne olursa olsun kale alınacaktır. Kaleye bayrak diken ilk kişiye hediye verilecektir. Ertesi gün daha gün ağarmadan zorlu bir saldırı başlar. Öğle sıralarında savaş çok kızışmıştır. O anlarda ünlü yiğit Yunus Mürebbi haykırarak “Arkamdan gelerek beni kollayın bu kaleye sancağı dikeceğim” der ve ok gibi fırlayarak ellerinde tuttuğu ipi burçlardaki sivri dişlere geçirmeyi başarır. Çok hızlı bir şekilde burca tırmanmayı başarır. Burca çıktığı zaman da kılıcını çıkararak yiğitçe savaşına devam eder. Bunu gören diğer askerler onun ardından buyrca çıkmaya başlarlar. Burç üzerinde çetin bir vuruşma başlar. Yunus Mürebbi elindeki sancağı artık kaleye dikmiş ve savaş bitmiştir. Artık sancak kale burcunda dalgalanmaktadır. Fakat bayrağı diken Yunus Mürebbi ortalıkta görünmemektedir. Arkadaşları onu bulduğunda görürler’ki ağır yaralıdır ve kanlar içerisinde yerde yatmaktadır. Bedeninde sakladığı sancak hala sımsıkı elinde durmaktadır. Bu nedenle adı Bayraklı Sultan kalır. Halk’da dileklerinin gerçekleşmesi için ona bayrak adarlar (KTB,2022).

Taşköprü yöresinde geçen efsanenin konusu'da Abdal Hassan Hazretlerinin kerametinden almaktadır. Sultan II. Beyazid Han 20 yaşına gelen ve hiç konuşmayan kızına çare bulmuştur. Rivayetodur'ki Sultan, bu sorunu çözebilmek amacıyla adamlarını ülkesinin dört yanına salarak çare arar. Hastalığın devasının bir din bilgini olan Abdal Hassan Hazretleri eliyle gerçekleşeceği bilgisini alan Sultan, kızını bir kafile eşliğinde İstanbul'dan yolcu eder ve Taşköprü'ye yollar. Malum olduğu için İstanbul'dan gelen kafileyi kapısında karşılama nezaketini gösteren Abdal Hassan Hazretleri, padişahın kızının yanına gider ve "konuş kızım" der. Padişahın kızı "insanların selameti dilini tutması ve muhafaza etmesindedir" diyerek konuşmaya başlar (Tanrısever, Pamukçu, Saraç,2019, s:22).

Bu efsane konusu'da Kastamonu'nun önemli âlimlerinden Hz. Pir'den almaktadır. Anadolu'da bulunan tasavvuf büyükleri arasında sayılan Şeyh Şaban-ı Veli ne zaman doğmuştur bilinmez. Bununla birlikte 15. yy. sonlarına doğru Taşköprü'de doğduğu rivayet edilir. Şeyh Hazretleri doğumundan öncesinde babasını ve daha çocukken ise annesini kaybeder. Hayırseverbir kadın ona yardım eder ve İstanbul'da eğitim görerek icazet alır. Bundan sonra 12 yıl boyunca Bolu'da kalır ve büyük bir din bilgini durumunda bulunan Hayreddin Tokadi hazretleri ile birlikte kalarak kemale ermiştir. Tokadi hazretleri tarafından memleketi olan Kastamonu'ya irşada yollanır. Rivayet o dur ki bugün Honsalar Camiinin bulunduğu yer, Hz. Pir'in Kastamonu'ya ilk uğradığı yer olmaktadır. Bu cami karşısında bir hamam bulunmaktadır. Günün birinde hamamcı en sevdiği havluyu yıkayarak hamamın bahçesine kuruması için asar ama havlu kayıplara karışır. Havluyu kimin çaldığını arayan çevre sakinleri oradan en son Hz. Pir'in geçtiğini ifade ederler. Üzerine atılan iftiraya karşı ilim için geldiği memleketinde keramet göstermek zorunda kalan Hz. Pir "havluyu ben çalmadım. Buradan geçen bir ala ineğin karnındadır" diye söyler. Havlu gerçekten'de ineğin karnından çıkar. Bu olaydan sonra Hz. Pir şu anda külliyenin bulunduğu yere giderek o bölgeye yerleşir. Mübarek insanın mahalleye karşı bir sitemi oluşmuştur ve bu nedenle Honsalar Mahallesi bölgenin en geri kalmış mahallesi durumundadır (Tanrısever, Pamukçu, Saraç,2019, s:28). Buna benzer yüzlerce efsanenin Kastamonu yöresinde konuşulduğu bilinmektedir.

3.6 Kastamonu Festivalleri

''Bu kısım hazırlanırken yazılmış olan tarifler için Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinin Değerli Hocası Prof. Dr. Kutay Oktay ve Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi eski Dekanı Orman Fakültesinin Değerli Hocası Prof. Dr. Saim Ateş hocalarımızın hazırlamış olduğu Kastamonu Festivalleri adlı kitaptan yararlanılmıştır''.

Kastamonu ilinde her yıl düzenlenen festivaller vardır. En çok bilineni Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivalidir.

Tablo 7: **Kastamonu Festivalleri**

Sıra	Festival Zamanı	Festivalin Adı	Festival Yeri
1	Ocak Ayı İçinde	Geleneksel Belören Kızak Yarış Faaliyetleri	Küre
2	Şubat Ayı İçinde	Ağlı Sinan Kayık Yarışları	Ağlı
3	21 Mart	Nevruz Bayramı Kutlamaları	Merkez
4	Mayıs 1.hafta	Şeyh Şaban-ıVeli ve Kastamonu Evliyaları Anma Haftası	Merkez
5	Mayıs	Devrekani Fetih Şöleni	Devrekani
6	Bahar Aylarında	Kastamonu Ahşap Fuarı	Merkez
7	9 Haziran	Şeref ve KahramanlıkGünü	İnebolu
8	Haziran 1.Hafta	Atatürk ve İstiklal Yolu Yürüyüşü	Merkez-İnebolu
9	Temmuz Ayı İçinde	Araç Kültür, Sanat ve Yayla Festivali	Araç
10	Dini Bayramların 3.günleri	Bozkurt Geleneksek Bayram Şöleni	Bozkurt
11	Temmuz 1.Hafta	Küre Kilim Festivali	Küre
12	Temmuz 2.Hafta	Rıfat Ilgaz SarıYazma Kültür ve Sanat Festivali	Cide

13	Temmuz 2.Hafta	İnebolu Uluslararası Heyamola Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali	İnebolu
14	Temmuz Ayı İçinde	Uluslararası Azdavay Motosiklet ve Doğa Sporları Festivali	Azdavay Suğla Yaylası
15	Temmuz Ayı İçinde	Antik Ginolu Gümüş Balık Kültür ve Sanat Festivali	Çatalzeytin
16	Temmuz 4.Hafta	Abana Kültür, Sanat ve Deniz Şenlikleri	Abana
17	Ağustos 1.Hafta	Türkiye Kanyon ve Doğa Sporları Festivali	Pınarbaşı
18	Ağustos 1.Hafta	Kestane Balı Festivali	Doğanyurt
19	Ağustos 1.Hafta	Devrekani Kültür, Turizm ve Sanat Festivali	Devrekani
20	Ağustos 1.Hafta	Cide Uluslararası Kültür, Sanat ve Gençlik Festivalleri	Cide
21	Ağustos Ayı İçinde	Şenpazar Kültür ve Sanat Festivalleri	Şenpazar
22	Ağustos Ayı İçinde	Ağlı Kültür ve Yaz Festivali	Ağlı
23	Ağustos 3.Hafta	Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali	Taşköprü
24	23-30 Ağustos	Atatürkün Kastamonuya Gelişi Şapka ve Kıyafet İnkılabı Kutlamaları	Merkez
25	23-25 Ağustos	Türk Dünyası Günleri	Merkez
26	24-25 Ağustos	Atatürkün Seydilere Gelişi Kutlamaları (Şehit Şerife Bacı Kültür Festivali	Seydiler
27	25-27 Ağustos	Şapka ve Kıyafet İnkılabı Kutlamaları	İnebolu

28	30 Ağustos	30 Ağustos Zafer Bayramı ve At Yarışları	Daday
29	Ağustos Ayı İçinde	Uluslararsı Tosya Kültür ve Pirinç Festivali	Tosya
30	Ağustos veya Eylül Ayı İçinde	İhsangazi Sepetçioğlu ve Siyez Bulguru Festivali	İhsangazi
31	Eylül Ayı İçinde	Hanönü Gökçeağaç Panayırı Yöresel Kültürel Falliyetleri	Hanönü
32	Eylül Ayı İçinde	Kastamonu Gastronomi Festivali	Merkez

Kaynak: Ateş, Oktay,2019:6

3.7 Kastamonu Yemekleri

''Bu kısım hazırlanırken yazılmış olan tarifler için Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinin Değerli Hocaları Dr. Aydoğan Aydoğdu, Araş.Gör. Dr. Emrah Yaşarsoy, Öğr. Metin Mızrak hocalarımızın hazırlamış olduğu Kastamonu Yemekleri adlı kitaptan yararlanılmıştır''.

Kastamonu mutfak kültürü açısından oldukça zengin bir mutfağa sahiptir. Tescillenmiş yemeklerde dahil toplam 185 tane bilinen yemeği vardır. Kendine has ve özel olan bu yemekler eski zamanlardan yokluk kıtlık zamanlarında ortaya koydukları yemeklerden oluşur temeli burdan gelir. Kastamonu mutfağı gastronomi alanında'da bu konuda oldukça önemli yere sahiptir Kastamonunun turizm destinasyonun önemli bir paydasının oluşmasına katkı sağlamaktadır. İşaretli yemeklerin haricinde ise bilinen diğer yemekler ise;

Tablo 8: **Kastamonu Yemeklerinden Seçmeceler**

Sıra	Yemek Adı
1	Sarım Burması
2	Ala Pilav
3	Diken Mancarı
4	Soğan Dolması

5	Kuru Kete
6	Sütlü Siyez Bulguru Çorbası
7	Malak Tatlısı
8	Ispıt Kavurma
9	Çullu Börek
10	Bozkurt Cöbüsü
11	Kıyıştırık Kavurması
12	Patates Mıhlaması
13	Tatar Hamuru
14	Borana
15	Galle
16	Ispıt Sarması
17	Ersizlerdere İksiri
18	Kızılcık Kompostosu
19	Kızılcık Çorbası
20	Kuşburnu Perverdesi
21	Sarımsak Kaynatması
22	Kara Çorba
23	Mürver Çayı
24	Toyga
25	Elma Eğşisi

Sarım Burması:

Hamurunu hazırlamak için:

1 kilogram Un

1 Çay Bardağı (200 ml) Yoğurt

1 Çay Bardağı (200 ml) Sıvı yağ

1 Tane Yumurta

Alabildiğince Su

İçini Hazırlamak için:
500 gram Tereyağı
1 Su Bardağı (200 ml) Sıvı yağ
250 gram Ceviz içi
500 gram Nişasta
Üzerini hazırlamak için:
3 Su Bardağı (600 ml) Su
4 Su BardağıŞeker
3 veya 4 Damla Limon

Hamur için hazırlanan malzemeler bir kap içerisinde karıştırılır. Malzeme kıvamı kulak memesi kıvamı olduğunda 20 ayrı pözü şeklinde bölünür. Her birine nişasta sürülür ve oklava yardımıyla olabildiğince ince şekilde açılır. Her bir kata ceviz içi serpilir ve yufka büzülür. Yufkalar tek tek güzülerek tepsi içerisinde çörek şeklinde konulur. Sıvıyağ ve Tereyağıyla beraber bir tava içerisinde kızdırılır ve burmaların her birinin üstüne dökülür. Hazırlanan tepsi önceden 180 dereceye ısıtılmış fırına konulur ve 45 dakika civarında bekletilir. Bu sırada üstünü hazırlamak için şekeri ve suyu karıştırarak 15 dakika boyunca kaynatma işlemi yapılır. Kaynama olduktan sonra içerisinde 3-4 damla kadar limom damlatılarak şerbet kaynayana kadar ısıtma devam eder. Kaynamanın ardından şerbet dinlenmesi için bırakılır. Şerbet ılıyınca burma üstüne dökülerek tatlı hazır hale getirilir (Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı).

Ala Pilav:

• 2 Su BardağıSiyez Bulguru
• 2 Su Bardağı Pirinç
• 2 Büyük Baş Kuru Soğan
• 3-4 Adet Yumurta
• İstenilen Miktarda Tereyağı
• İstenilen Miktarda Tuz

• İstenilen Miktarda Karabiber
• İstenilen Miktarda Su

Pirinç ve bulgur harmanlanarak güzelce yıkanır. Soğanlar bir kaşık tereyağında kavrulur. Soğanlar pembeleştiğinde içine yumurtalar kırılarak karıştırılır. Yumurta pütür durumuna gelinceye kadar pişirilir. Bu sırada farklı bir tencere içerisinde 8 bardak su konulur ve kaynayana kadar ısıtılır. Su kaynayınca üstüne hazırlanan karışım ile birlikte tuz eklenerek bir müddet daha karıştırılır. Pilavın pişmesinin ardından üstüne birkaç kaşık kadar tereyağı eklenir ve karabiber serpilir. 10 dakika kadar dinlendirilen pilav daha sonra karıştırılarak servis edilebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:86).

Diken Mancarı:

• 1 kg. Diken Ucu
• 2 Adet Soğan
• 1 Yemek Kaşığı Terayağı
• İstenilen Miktarda Tuz
• İstenilen Miktarda Karabiber
• 1 Çay Bardağı Sıvı Yağ

Diken, bahar aylarında taze durumdayken ucundan filizlenir. Bu şekilde dağlardan toplanan dikenler kaynar suyun içinde sapları yumuşayana kadar haşlanırken diğer yandan kuru soğan küp küp doğranarak sıvı yağ ile veya terayğı ile kavrulur. Bunun içerisinde haşlanan dikenler eklenir. Daha sonra tuz ve karabiber eklenerek bir süre daha kavrulur. Piştikten sonra sıcak şekilde servis edilebilir. İstenirse sarımsaklı yoğurt da ilave edilebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:130).

Soğan Dolması:

• 10 Adet İri Baş Soğan
• 1/2 kg. Kıyma
• 1 Çay Bardağı Pirinç

• Bir Tutam Karabiber
• Bir Tutam Kımyon
• Bir Tutam Tuz
• Bir Tutam Pul biber
• 2 Yemek Kaşığı Terayağ
• Alabildiği Kadar Salçalı Su

İri başlı soğanların dış kısmındaki kahverengi kabuklar beyaz kabuk görünene kadar soyulur. Beyaz kabuğa eriştikten sonra 3 kat olacak biçimde yukarıdan aşağıya doğru bir bıçak yardımıyla kesilir ve kaynayan suya atılır. Soğanın katmanları ayrışana kadar kaynama devam eder. Bundan sonra soğanlar farklı bir kaba alınarak bekletilir. İç hazırlanması için baharatlarla pirinç karışımı hazırlanır ve birbirinden ayrılmış olan soğan katmanları arasına yerleştirilir. Bu şekilde hazırlanan dolmalar tencere içerisinde gevşek bir biçimde dizilir ve dolmaların üzerini örtecek kadar miktarda salçalı su dökülür. Bir miktar salçalı su servis süsü olarak ayrılır. Dolmaların pişmesinin ardından servis edilebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:141).

Kuru Kete:

• 250 gr. Terayağı
• 1 Su Bardağı Yoğurt
• Alabildiği Kadar Su
• 2 Adet Su
• İhtiyaca Göre Kabartma Tozu

Tereyağı bir tava içerisine konulur ve yakmamaya çalışarak eritilir. Başka bir kap içerisine yoğurt konur. Üzerine kabartma tozu eklenir ve mayalanması sağlanır. Üstüne eritilmiş olan terayağı eklenerek 2 yumurta kırılır ve karışım haline getirilir. Bu karışım ile kulak memesi kıvamında bir hamur elde edilmektedir. Hamur hazırlandıktan sonra yaslağaç yardımıyla rulo biçiminde açılır. Çapraz biçimli olarak kesilir. Üzerine bıçak yardımıyla kesikler atılarak şekil verilir. Üstüne fırça yardımıyla yumurta sürüldükten sonra 180 derece ısıtılmış fırın içinde 25 dakika kadar pişirilerek servis edilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:150).

Sütlü Siyez Bulguru Çorbası:

• 1 Su Bardağı İnce Bulgur
• 1,5 Litre Süt
• 1/2 Su Bardağı Su

Suyun içine konulan bulgur 10-15 dk kadar kaynatılır. Kaynama işlemi bittikten sonra üstüne süt eklenerek sürekli şekilde karıştırılır. Belirli bir süre pişmesinin ardından sıcak şekilde sersivi yapılır (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:165).

Malak Tatlısı:

• 1/2 kg Fırınlanmış Mısır Unu
• 2 Bardak Su
• 2 Çay Kaşığı Tuz
• İstenilen Miktarda Tereyağı
• İstenilen Miktarda Elma Pekmezi

Tencere içerisine 2 bardak su konulur. İçerisine topaklanmayacak şekilde karıştırılarak un eklenir. Ardından tuz ilave edilir. Hava kabarcıkları görünene kadar kısık ateş üzerinde pişmesi sağlanır. Bu sırada ihtiyaca göre su eklenebilmektedir. Karışım lapa kıvamını aldığında ateşten indirilir. Kenarda bekleyen tepsi içerisinde dizilir. Dizim bittikten sonra da soğuması için bekletilir. Soğuduktan sonra ise üstüne tereyağı eritilerek dökülür. İsteğe bağlı olarak üstüne elmadan imal edilen pekmez de konulabilmektedir (Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı).

Ispıt Kavurma:

• 1/2 kg Ispıt
• İstenilen Miktarda Sıvı Yağ
• 2 Büyük Baş Soğan
• 1 Tutam Tuz
• 1 Tutam Karabiber

• İstenilen Miktarda Su
• İstenilen Miktarda Yumurta

Ispıt temizlenerek köklerinden ayrıştırılır. Çiçekleri var ise çiçek ayrı kökü ayrı olarak tenceredeki suyun içine atılır ve 10 dakika kadar haşlanır. İstenen kıvama geldiğinde bol soğanla yağlı tavada kavrulur ve kavurma aşamasının sonuna doğru üzerine önceden çırpılmış olan yumurtalar kırılarak 2 dakika kadar daha pişirilir. Bundan sonra karıştırılmadan üstü kapatılı ve sıcak şekilde servisi yapılır (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:177).

Çullu Börek:

Hamuru için

• 1 kg Un
• Alabildiği Kadar Su
• 1 Tatlı Kaşığı Tuz
• 200 gr. Yoğurt
• 1 Çay Bardağı Sıvı Yağ
• 1 Adet Yumurta

Üzeri için

• 0,2 Litre Süt
• 250 gr. Terayağ
• 2 Adet Yumurta

Karışımı için

• 2 Adet Yumurta
• 50 gr. (2 Yemek Kaşığı) Terayağ
• 1/2 Çay Bardağı Süt

Hamurun malzemeleri bir tekne içerisinde birleştirilir. Kulak memesi kıvamına gelene kadar devam edilir ve elde edien hamur yumurta büyüklüğünde bölünürler. Yaslağaçta 45 santimetre çapına kadar orta kararda açılır. Odun ateşinde kızmış olan saç üzerinde her iki tarafı da birer dakika kalacak şekilde pişirilir ve pişenler üst üste konulur. Bunlar 10 tane olunca diğer bir sıraya konmaya devam edilir. Onlu desteler halinde duran yufkalar ayrılarak 45 santimetre çapında önceden yağlanmış olan tepsi içerisine alınırlar. Bir kabın içerisine yumurta, süt ve yağ konularak köpük köpük olana kadar çırpılır. Elde edilen bu karışım ilk yufkanın ardından yufkaların üzerlerine bolca olacak şekilde serpilir. Bu işlem 5 yufka üst üste konana kadar devam eder. Karışımın hazırlanması; İki tane yufka küçük parçalar halinde diftilirler. Farklı bir tava içerisinde tereyağı eritilerek üstüne yarım çay bardağı süt ilave edilir. Diftilmiş olan atılarak yağda kızarması sağlanır. Üzerine çırpılmış yumurta katılır ve pişirilir. 185 derecede öncende ısıtılmış fırında 45 dakika bekletilir. Yemek fırından çıktıktan sonra ters çevrilir ve 10 santimlik kare parçalar şeklinde kesilir ve sıcak şekilde servis edilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:185).

Bozkurt Cöbüsü:

- 1 kg Kaburgadan Sıyrılmış Et
- 200 gram Arpacık Soğan
- İstenilen Miktarda Kuyruk Yağ
- Yeterince Tuz
- Yeterince Su

Taş fırın beyazlaşana ve tava gelene kadar kadar yakılır. Odunlar kora dönüp üzerleri küllendiğinde közler bir tarafa toplanırlar ve fırının içi temizlenerek pişirme işlemine hazır hale getirilir. Sonrasında büyükbaş hayvan etinden seçilmiş olan etler kuşbaşı doğranarak bir miktar kuyruk yağı birlikte bir çömleğin içerisine yerleştirilerek fırtına konulur. Fırında güzel kavrulan et daha sonra küçük cabalar içine konulur. Var ise arpacık soğanlar bölünmeden cabalara eklenir (Arpacık soğan bulunamıyorsa baş soğanın büyüklüğü ile orantılı olarak 4 ile 6 parça halinde bölünerek her bir caba içine 1 parça konulur). Sonrasında cabalaraldığı kadar su ile doldurulur ve fırına konulur.

Fırının ağzı kapatıldıktan sonra cabaların üstü kızarana kadar fırında bekletilirler. Üst kısmı kızardıktan sonra yemek caba içinden çıkarılmadan sıcak şekilde servis edilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:206).

Kıyıştırık Kavurması:

• 2 kg Kıyıştırık Kavurması
• 300 gr. Tereyağ
• 40 gr. (Bir Orta Boy) Kuru Soğan
• 1 Adet.Yumurta
• 1 Tutam Tuz
• 1 Tutam Karabiber

Tercihen Nisan Ayında toplanmış olan taze Kıyıştırık Otu temizlenerek yıkanır ve kaynayan su içerisinde 10 dakia kadar haşlanır ve suyu süzülür. Süzülmüş otlar bir kesme tahtası üstünde satır yardımıyla doğranır. İnce kıyılmış kuru soğanlar ayrı bir tava içerisinde kavrularak üzerine yumurta kırılır ve bir süre pişirilir. Daha sonra bu karışım üstüne Kıyıştırık Otları eklenir ve 5 dakika kadar daha kavrulur.

İsteğe göre tuz ve karabiber ilave edilir ve sıcak şekilde servis edilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:237).

Patates Mıhlaması:

• 1 kg. Patates
• 1 Kâse Yoğurt
• 2-3 Baş Sarımsak
• 2 Yemek Kaşığı Un
• 1 Yemek Kaşığı Tuz
• 1 Tutam Karabiber
• İstenilen Miktarda Yaş nane (mevsimine göre)
• 1,5 Litre Su
• 150 gr. Tereyağı

• 1 Tatlı Kaşığı Domates salçası
• 1 Adet Yumurta

1 litre su içine yıkanmış ve bütün olarak atılmış papatesler haşlanana kadar haşlanırlar. Daha sonra soyularak ince ince doğranırlar. Bir tencere içinde eritilen terayağı içerisinde önce salça konularak bir süre kavrulur ve sonra patates eklenerek bir süre daha kavulmaya devam ettirilir. Bu karışım içine yarım litre kadar sucak su eklenir ve kaynaması beklenir. Ayrı bir kabın içerisinde yumurta, un ve sarımsaklı yoğurt çırpılarak bir karışım hazırlanır. Patatesin kaynamasının ardından bu karışım tencereye ilave edilir. Sıcak tencere içinde yoğurdun kesilmemesi için durmaksızın karıştırılır. Başka bir tava içerisinde eritilen tereyağı içine nane atılarak kavrulur ve bu sos pişen yemeğin üzerine eklenerek servis edilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:288).

Tatar Hamuru:

Hamuru için

• 6 Adet Yumurta
• İstenilen Miktarda Tuz
• 2 kg Un
• İstenilen Miktarda Su
• 1/2 Yemek Kaşığı Sıvıyağ

Üzeri için

• 2 Diş Sarımsak
• 2 Kâse Yoğurt
• 250 gr Tereyağ

Hamur malzemeleri bir tekne içerisinde kulak memesi kıvamına gelene kadar karıştırılır ve 6 pözü haline getirilir. Oklava yardımıyla tek tek ince yufka büyüklüğünde açılır. Sonrasında her bir hamur ayrı bir bez üzerinde beklemeye alınır. Açılmış olan yufkalar içer santimetrekare büyüklüğünde parçalara ayrılır ve bir yerde

kurumaya alınır. Birkaç gün boyunca kuruyan parçalar kaynayan suyun içine atılır. Dikkat edilmesi gereken konu hamurların yapışmaması için suya tuz ve yağ eklenmesidir. Hamurlar suyun içinde kısa bir süre bekletildikten sonra hafifçe yumuşayınca sudan çıkarılır. Hamurların üzeri için sarımsaklı yoğurt tereyağıyla birlikte gezdirilir ve servisi yapılır (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:290).

Borana:

• 7 Yumurta
• İstenilen Miktarda Tereyağ
• İki Çorba Kaşığı Bal

Bir kâse içerisinde çırpılan yumurta bol yağlı bir tava içinde yağ kızdırıldıktan sonra konulur ve pişirilir. Pişen yumurtanın üstüne bal veya şeker eklenerek servis edilir.

Galle:

• 1 Büyük Kâse Ayva Kurusu
• 1 Kâse Şeker
• 2 Litre Su

Bir tencere içerisine şeker, su ve ayva eklenir. Yanmakta olan toprak fırının içindeki közün temizlenmesinin ardından tencere fırına konulur ve 8 ile 10 saat arası bu fırında bekletilir. Daha sonra fırından çıkarılan tencere soğumaya bırakılarak servisi yapılır. İsteğe bağlı olarak içine elma veya üzüm ilave edilebilir. Düdüklü tencere içerisinde pişme süresi yarım saat kadardır.

Ispıt Sarması:

• 500 gr Ispıt Yaprağı
• 500 gr İnce Bulgur
• Aldığı Kadar Su
• 2 Baş Soğan

• ½ Yemek Kaşığı Salça
• 1 Çay Bardağı Sıvıyağ
• ½ DemetMaydonoz
• ½ Demet Nane
• 1 Çay Kaşığı Tuz
• 1 Çay Kaşığı Karabiber
• 3 Diş Sarımsak
• 1 Kâse Yoğurt

Bir tencere içerisinde su kaynatılır ve bu suyun içine ıspıt yaprakları konularak 2 dakika kadar haşlanması sağlanır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta yaprakların hızlı bir şekilde alımasıdır. Fazla pişen yapraklar dağıldığı için yemek yapılamaz. Kısa süre içerisinde haşlanan yapraklar soğuk suyla doldurulmuş bir kap içine konulur. Bir süre bekledikten çıkarılarak hafif şekilde sıkılır. İçini hazırlamak için maydanoz, soğan ve nane sıvıyağ ile birlikte bir tavada kavrularak hafif şekilde pişer ve sonrasında bulgur eklenir. Ayrılmış olan yapraklar hazırlanan iç malzemesi ile doldurulur ve sarılarak tencere içine sıralanırlar. Üzerini geçmeyecek kadar su eklenir ve pişmeye bırakılır. Tabağa alınan sarmalar üstüne sarımsaklı yoğurt eklenerek servis edilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:313).

Ersizlerdere İksiri:

• 20 Diş Sarımsak
• 20 Adet Limon

Sarıumsaklar ahşaptan yapılmış bir tavanda dövülürler ve limonlar sıkılarak sarımsakların üzerine su halinde dökülürler. Bu karışım koyu renkli bir cam kavanoz içerisinde alınarak ağız kısmına daha önce kullanılmamış yeni bir kapak takılır. Nemsiz kuru ve karanlık bir ortamda 15 gün kadar dinlendirilir. Bu süre içinde fermantasyon sağlanmış olmaktadır. Fermente olan karışım sabah ve akşam birer çay kaşığı ile aç karnına tüketilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019:328).

Kızılcık Kompostosu:

• İstenilen Miktarda Kızılcık
• İstenilen Miktarda Su

Toplanan ayıklanan ve yıkanıp temizlenen kızılcıklar bir kazana konulur ve üzerini 10 santim kadar geçecek şekilde su ilave edilir. Kazan içerisinde bir saat kadar kaynadıktan sonra soğumaya bırakılırlar. Daha sonra kavanozlara konularak yeni bir kapak ile ağzı sıkıca kapatılır. İsteğe bağlı olarak ayrı bir kap içerisinde şurup olarak hazırlanır ve kompostosu içine eklenebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:330).

Kızılcık Çorbası:

• 5 Dolu Çorba Kaşığı Kızılcık Tarhanası
• 1 Kâse Ilık Su
• 1/2 Çay Bardağı Zeytinyağı
• 1/2 Çorba Kaşığı Domates Salçası
• 1 Çay Kaşığı Tuz
• 1 Çay Kaşığı Pul biber
• 1 Bardak Sıcak Su

Kızılcık tarhanası ılık su içerisinde eritilir. Yağ içinde salça, pul biber ve tuz eklenerek kavrulmaları sağlanır. Buna bir bardak kadar kaynar su eklendikten sonra ayrı bir kap içinde eritilen tarhana topaklanmayacak şekilde karıştırılarak kısık ateşte kaynayan suya eklenir. Karışım 10 dakika kadar kaynatılarak sıcak şekilde servisi yapılır. İsteğe bağlı olarak köy ekmeği kızartılır ve kıtırekmek haline getirilerek çorbaya eklenebilir. Bununla birlikte kaşar da rendelenebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:331).

Kuşburnu Perverdesi:

• İstenilen Miktarda Kuşburnu
• İstenilen Miktarda Şeker
• İstenilen Miktarda Su

Doğadan toplanmış olan kuşburnu (rozakanina) dikenlerinden ayrıştırılır. Bıçak yardımıyla tek tek siyah yerlerinden ayrılır ve bir tencereye konulur. Üstüne gelecek biçimde soğuk su ilave edilir ve alevli ateş üzerinde pişirilmesinin ardında soğuması bekleir. Sonrasında 2 veya 3 kere elekten geçirili ve hamur haline gelen kuşburnuna isteğe bağlı olarka şeker eklenir. Bu karışım kısık ateş üzerinde koyulaşıncaya dek pişirili ve sıcak şekilde kavanozlara konarak yeni kapaklarla ağzı sıkıca kapatılır (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:333).

Sarımsak Kaynatması:

• 1/2 Somun Köy ekmeği
• 1/2 kg Kıyma et
• 3-4 Adet Yeşil Biber
• 3 Orta Diş Sarımsak
• 3 Orta Boy Domates
• 1 Yemek KaşığıTereyağ
• 1 Çay Bardağı Sıvı Yağ
• 2 Yemek Kaşığı Ev Salçası
• 1 Tatlı Kaşığı Pul Biber
• 1 Tatlı Kaşığı Tuz
• 1 Tatlı Kaşığı Karabiber
• 1,5 kg Kaymaksız Yoğurt
• 3 Adet Yumurta

Bir tavada yağ kızdırılır ve içerisinde kıyma ve et konularak 15 dakika kadar kavrulması sağlanır. Bunun içine kıyılmış sarımsak, ince kıyılmış yeşil biber ve domates eklenir. Salça ve baharatların da eklenmesi ile pişmeye bırakılır. 1,5 kilogram yoğurt içerisinde bütün yumurtalar eklenerek güzelce çırpılır. Elde edilen karışım içine yarım litre kadar su eklenir ve karışımın incelmesi sağlanır. Bu çözelti karıştırılarak tencere içerisine eklenir ve karıştıra karıştıra bir taşım kaynayana kadar pişirilir. Ortaya çıkan karışım ayrı bir tepsi içerisinde ince ince dilimlenen ekmek üzerine dökülür (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:335).

Kara Çorba:

• 1 Çay Bardağı Kızamıkdan elde edilen ekşi
• 2 Kalçalı But ve Kanat Etleri Köy Tavuğu
• Birkaç Tane Acı Arnavut Biber
• 1 Baş Soğan
• 2 Yemek Kaşığı Un
• 1 Tepeleme Yemek Kaşığı Salça
• 4 Yemek Kaşığı Tereyağ
• 1 Çay Kaşığı Karabiber
• 1/2 Tatlı Kaşığı Tuz
• İhtiyaca Göre Su

Ekşi yapımı: Olgunlaştıktan sonra toplanan kızamıklar 2 gün boıyunca gölgelik bir alanda bekletilirler. Bekletme işleminden sonra dövülürler, sıkılırlar ve pelte kıvamına gelene kadar herhangi bir katkı maddesi eklemeden 18 saat odun ateşinde kendi suyunda kaynatılır. Bundan sonra litrelik kavanozlar içerisine konularak yeni kapaklarla ağızları kapatılır. Bir tavuk kesilerek derisi soyulur ve tuzlanır. Tavuğun iç organları çıkarılarak güzelce yıkandıktan sonra 8 litrelik bir tencere içerisinde bol su ile 40 dakika boyunca kaynatılır. Kaynayan suyun içerisine aroma ve koku katılabilmesi amacıyla biber, tuz ve bir bütün soğan doğranmadan atılırlar. Pişmesinin ardından tavuk eti diftilir ve tavuk suyu da farklı bir tencereye alınarak kaynatılır. Bir kâse içerisine 2 kaşık un konulur ve ılık su ile ezilir ve kaynayan tavuk suyu içerisine eklenir. Bu karışımın bir taşım kaynamasının ardından 3 yemek kaşığı kadar ekşi eklenir. Ayrı bir tava içerisinde tereyağında salça kavrularak bu suyun içine eklenir. Sonrasında 1 çay kaşığı kadar karabiber eklenir. Genişbir tava içerisinde diftilen tavuk 3 kaşık kadar tereyağı ile birlikte kavrularak kaynayan suyun içine eklenir. Tüm karışım bir taşım kaynadıktan sonra sıcak olarak servisi yapılır (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:336).

Mürver Çayı:

• İstenilen Miktarda Su

• Kara mürver (Sambukusnigra)

Bahar aylarında çiçeklerin açması ile birlikte mürver çiçeğinin de bir bölümü açar. Açmayan kısımdaki filizler toplanarak su içinde kaynatılır. Sıcak şekilde servis edilerek içilir. İstek olması durumunda içine ıhlamur ve papatya da eklenebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:338).

Toyga:

• 1 kg Süzme Yoğurt
• 200 gr Pirinç
• İhtiyaca Göre Kuru Pirinç ve Nane
• 100 gr Tereyağ
• İhtiyaca Göre Tavuk Hindi eti suyu
• İhtiyaca Göre Tuz
• 1 Yemek Kaşığı Un
• 1 Adet Yumurta

Hindi veya tavuk eti bir tencere içerisinde bol suyun içinde haşlanır. Yoğurt ise başka bir kap içinde sulandırılarak içine yumurta sarısı ile un ilave edilerek karıştırılır. Kaynayan tencere içine bu yumurtalı unlu yoğurt karışımı eklenir. Ekleme sırasında süzgeç kullanılır. Daha sonra karışımın içine pirinç ilave edilir ve yüksek ateşte pişirilir. Kaynama süresine kadar sürekli karıştırılır. Karışım kaynadıktan sonra içine biraz tuz eklenir. İçinde bulunan pirinç taneleri piştiğinde tencere ocaktan alınır ve 10 dakika kadar dinlendirilir. Dinlendirme süresinin uzatılmaması önemlidir ve uzarsa çorba katılaşır ve pilava dönüşür. Sıcak veya soğuk olarak servis edilebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak, 2019, s: 342)

Elma Eğşisi:

• 60 kg Elma
• 50 lt Su

Ekşi elmaları toplanmalarının ardından yıkanırlar ve ağaçtan yapılmış bir tokmak ile çok parçalanmadan ezilir. 100 litrelik büyük bir pişimr kazanı içerisinde bu ezilen elmalar konulur. Elmaların üstüne 50 litre civarında içme suyu ilace edilir ve kaynayıncaya kadar karıştırılır. Karıştırma bırakılmadan bir taşım kadar kaynaması beklenir. Kaynayan bu malzeme bir çuval içerisine parçalar halinde konulur ve ahşaptan yapılmış bir teknenin içine bırakılır. Üzerine ağırlık konularak suyun süzülmesi sağlanmalıdır. Posadan ayrılan şıra tenekedeki oluk ile farklı bir kazan içine aktarılmış olur. Bu su da odun ateşinde 8 saat kadar kaynatılarak koyulaşması sağlanır. İstenen kıvamam geldiğinde ekşi hazır hale gelmiş olur. Cam kavanozlar içine aktarılan ekşi ihtiyaç oldukça çıkarılarak kullanılır. Ekmeğe sürerek veya içilerek tüketilebilir (Aydoğdu, Yaşarsoy, Mızrak,2019, s:344).

3.8 Kastamonu Destinasyonunda Korunan Alanlar

IUCN (1994)'ye göre korunan alan, öncelikli olarak biyolojik çeşitlilik, kültürel ve doğa kaynaklarının sürdürülebilir şekilde korunabilmesini sağlamak amacına yönelik olarak ayrılan, farklı yönetimsel statüler altında kendisine özel yasa ve araçlarla yönetilen kara ve deniz parçalarıdır (Ayan, Öztürk, Yiğit, 2009).

Bu tanımlamadan yola çıkıldığında Kastamonu İlinin Doğa Turizmi ve Kayak Turizmi kapsamından korunan Kastamonu il sınırları içinde 86.675,6 hektarlık alan farklı statüler eşliğinde koruma altındadır. Kastamonu il sınırları içerisinde farklı statülerle koruma altında bulunan bu alanlar ildeki orman alanlarının yüzde 9,74'üne, il genel alanının ise yüzde 0,66'sına denk gelmektedir. Bu oran Türkiye çapında genel alana oranla yüzde 7,4 civarındadır (Şen, Erkan Buğday, 2015).

Kastamonu'da bu oranın ülke ortalamasına kıyasla düşük düzeydedir. Türkiye genelinde kişi başı korunan alan miktarı yaklaşık 0.08 hektar kadadır. Kastamonu il genelinde ise bu oran 0.23 hektar düzeyindedir. Bu oranın da Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülebilir. 2873 Numaralı Milli Parklar Kanunu ile korunan alanların miktarı Türkiye'deki ormanlık alanların yaklaşık yüzde 4,33'ü kadardır. Aynı kanun ile Kastamonu'da korunan alanların ormanlık alanlara oranı ise yüzde 4,37'si civarındadır. Kastamonu genelinde Türkiye ortalaması kadar bir alan Milli Parklar

Kanunu ile korunan alan statüsünde bulunmaktadır (Şen, Erkan Buğday,2015). Milli Parklarla beraber korunan ve korunma altına alınması planlanan alanların Kastamonu Turizmi açısından önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları, Kastamonu Yaban Hayatı Gelşiştirme Sahaları, Muhafaza Ormanları, Gen Koruma Ormanları bunlar arasında yer almaktadır.

Kastamonu genelinde 2 adet milli park, 3 adet tabiat parkı, 4 adet tabiat anıtı olarak 2873 numaralı Milli Parklar Kanunu kapsamına girerek korunan alanlar 38.891,8 hektardır. Ayrıca 4 adet yaban hayatını geliştirme sahası, 2 adet muhafaza ormanı, 22 adet gen koruma ormanı, 7 adet tohum meşceresi, 2 adet tohum bahçesi olmak üzere başka kanunlara göre özellikleri bulunan ve korunan alanlar da 47.636,7 hektar yer kaplamaktadır. Ayrıca 19 adet mesire alanı ve rekreasyon amacıyla yönetilen alanların da 147.1 hektar alan kapladığı bilinmektedir. Özetle Kastamonu ilinin yüzde 0,66'lık bir bölümü farklı statülere bağlı olarak koruma altındadır (Şen, Erkan Buğday, 2015).

Milli Parklar: Hem ulusal hem de uluslararası bağlamda ender bulunabilen doğal güzelliklere sahip tabiat parçalarına milli park adı verilmektedir. Bu alanlar aynı zamanda farklı rekreasyon ve turizm etkinlikleri için de gözde mekanlar olarak öne çıkmaktadır ve belirli şartlar altında halkın kullanımına sunulmaktadır (Göktuğ, Arpa,2015).

Kastamonu Ilgaz Dağı Milli Parkı: Park hem doğal hem de rekreasyonel zenginlikleri bakımından kullanım yoğunluğu hızlı bir şekilde artış gösteren nadide bir koruma alanıdır. Parkın kaynak değerlerinin hem ulusal hem de uluslararası anlamda niteliksel öneme sahip olması nedeniyle 1.088,61 hektarlık alan, 02-06-1976 günü Milli Park ilan edilerek koruma altına alınmıştır (Ilgaz Dağı Milli Parkı, t.y.).

Ilgaz Dağı Milli Parkına ait Uzun Dönemli Gelişme Planının yürürlüğe girme tarihi 2009'dur. Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alır ve yüzde 31'i Çankırı, yüzde 69'u Kastamonu ili sınırları içinde yer almaktadır (Ilgaz Dağı Milli Parkı, t.y.). Ilgaz Dağı Milli Parkı'ndaki alanın yüzde 41'lik kısmı "Mutlak Koruma", yüzde 58'lik kısmı "Sınırlı Kullanım Alanı" ve yüzde 1'lik kısmıysa "Kontrollü Kullanım alanı" şeklinde ayrılmıştır (Ilgaz Dağı Milli Parkı, 2022).

İğne yapraklı çam ağaçlarının ağırlıklı olduğu bir orman örtüsü bulunmaktadır. Orman alanında yayılmış olan en önemli ağaç türleri Köknar, Karaçan, Ardıç ve Sarıçamdır. Alanın 1055 hektarlık kısmında orman ekosistemi baskın iken 33 hektarlık alanda da çalı ekosistemi baskındır (Ilgaz Dağı Milli Parkı, 2022).

Milli Parkın sınırları içerisinde çeşitli hayvan türleri yaşamlarını sürdürmektedirler. Bunların başlıcaları Kızılgeyik, ayı, karaca ve kurt gibi memelilerle, farklı kuş türleri ve sürüngenlerdir. Alan 12 ay boyunca ziyarete açıktır ve rekreasyon, spor, eğitim, turizm aktiviteleri gibi amaçlara yönelik olarak kullanılmaktadır. Milli Park içinde **7** adet, milli park dışında 1 adet olmak üzere toplam 1437 yataklı **7+1** adet tesis hizmet vermektedir (Ilgaz Dağı Milli Parkı, 2022).

Kastamonu Küre Dağları Milli Parkı: Batı Karadeniz Bölgesindedir. Bartın ve Kastamonu ili sınırları içerisinde yer alır. Bu parktaki kaynak değerleri Valla Kanyonu**,** Ilgarini Mağarası gibi jeolojik oluşumlarla; Ilıca Şelalesi gibi doğal güzelliklerden oluşmaktadır. Ayrıca zengin bir bitki örtüsü ve faunayla otantik, folklorik kültürel zenginlikleri oluşturur. Milli park Türkiye'nin doğa değerlerinin çok tahrip edilmediği alanların başında gelmektedir. Sağlıklı bir orman örtüsüne ve otsu bir floraya sahiptir. Yaban domuzu, kurt, çakal, ayı**,** geyik**,** sincap, karaca ve sansar gibi memeli hayvanların yanı sıra kuşlar ve sürüngenler de milli park fauna değerini oluşturmaktadır (http://kuredaglari.tabiat.gov.tr/).

Kastamonu İstiklal Yolu Milli Parkları

Kastamonu Valiliği tarafından 2008 senesinde başlatılan İstiklal Yolu Projesiyle Türkiye'nin 3.cü en uzun trekking parkuru meydana getirilmiştir.

Millî Mücadele zamanında Anadolu topraklarının dış dünyaya açıldığı tek pencereİnebolu olmuştur. Çok sayıda bölgenin işgal altında olması dışarıdan gelmesi gereken destek ve yardımların Anadolu topraklarına girmesini önemli kılmış ve bunun sonucunda da İnebolu ve Ankara arasındaki hat büyük bir öneme sahip olmuştur. Bu bağlamda İnebolu ile Ankara arasında kurulan lojistik hattı ile İstanbul'dan kaçırılan silahlar, Rusya'dan satın alınan mühimmat ve malzemeler ile Millî Mücadelede yer

almak isteyen insan kaynaklarının bu yol üzerinden zevki mümkün olmuştur. Savaşın kazanılması aşamasında çok önemli etkiye sahip olan bu yolun önemi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Gözüm cephede kulağım İnebolu'da" sözü ortaya koymaktadır.

Kastamonu Valiliği gerçekleştirdiği çalışmalarla kurtuluş savaşının ruhunu taşıyan yolda bulunan çok sayıda tarihi yapının restorasyonunda öncülük etmiş, yapılara yeni işlevler kazandırmış, yolun üzerini anıt ve heykellerle süslemiş ve rekonstrüksiyon çalışmaları yapmıştır. Ek olarak yol uluslararası işaretleme sistemiyle işaretlenerek 95 kilometre uzunluğunda trekking parkuru hazırlanmıştır. Bağımsız trekking grupları parkur üzerinde kamp ve yürüyüşler yapabilmekte ve her sene valilik tarafından "İstiklal Yolu" yürüyüşleri yapılmaktadır.

Ankara Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun tescil ettiği ve koruma altına aldığı İstiklal Yolu tarihi yol tanımlaması şeklinde tescil edilen ilk parkurdur. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığın tarafrından ilan edilen 12 kültür rotasından bir tanesidir (KTB, 2022).

Tabiat Parkları

Kastamonu Şehit Şerife Bacı Tabiat Parkı:

2873 nolu Milli Parklar Kanunu 3.Maddesi gereğince ve Bakanlığın 11-07-2011 tarihli ve B-18-0-DMP-0-02-01-401-03-903 sayılı oluruyla "Tabiat Parkı" olarak ilan edilen alan Kastamonu ile Çankırı arasındaki devlet karayolunun üzerinde bulunmaktadır. Park Kastamonu şehir merkezine 12 kilometre uzaklıktadır ve parkın içerisine asfalt yol ile ulaşım sağlanabilmektedir. Parkın deniz seviyesinden yüksekliği 700 metredir (sehitserifebaci.tabiat.gov.tr).

Kastamonu Dipsiz Göl Tabiat Parkı:

2873 nolu Milli Parklar Kanunu 3. Maddesi gereğince ve Bakanlığın 11-07-2011 tarih, B-18-0-DMP-0-02-01-401-03-903 sayılı oluruyla tabiat parkı olarak ilan edilen alan toplam 5 hektar büyüklüğündedir. Park Batı Karadeniz'de Kastamonu ili Tosya

ilçeÇiftler Köyünün sınırları içinde yer alır. Dipsizgöl Tabiat Parkına ulaşmak için bu köyün içinden geçmek gerekmektedir. Tosya–Ankara Karayoluna 9 kilometre mesafede bulunmaktadır. Ulaşım yolunun hemen hemen tamamı asfalttır. Park Kastamonu şehir merkezine 95 kilometre ve Tosya ilçe merkezine de 25 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır (Dipsizgöl Tabiat Parkı, t.y.).

Kastamonu Yeşiyuva Tabiat Parkı: 2873 nolu Milli Parklar Kanunu3. Maddesi gereğince ve Bakanlığın 11-07-2011 tarih, B-18-0-DMP-0-02-01-401-03-903 sayılı oluruyla "Tabiat Parkı" olarak ilan edilen alan 5 hektar büyüklüğündedir. Batı karadeniz'de Kastamonu ili Abana ilçesiHacıveli mevkiinde bulunur. Abana-Çatalzeytin devlet karayolu üstünde bulunan alan Kastamonu şehir merkezine 97 kilometre, Abana şehir merkezine 3 kilometre uzaklıktadır. Parka asfalt yol ile ulaşılabilmektedir. Kastamonu Abana arasında otobüs ve minibüslerle ulaşım imkanıvardır (Yeşilyuva Tabiat Parkı, t.y.).

Kastamonu Tabiat Anıtları

Tabiat anıtı; "tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçaları" olarak tanımlanmaktadır (Vikipedi, t.y.).

Tablo 9: **Tabiat Anıtları**

AD	İLÇE	YIL
Araç Türbe Çamı	Kastamonu Araç	1994
On İki Kardeşler Çamı	Şenpazar	1995
Araç Erenler Çamı	Araç	1995
Beldeğirmeni Köyü Çınarı	Bozkurt	1995

Kaynak: (Şen, Erkan Buğday,2015)

Kastamonu Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları:

Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları (YHGS); "yaban hayvanı ve av hayvanlarının koruma altına alındığı, geliştirilmesi için çaba gösterildiği, avcılık için hayvan

yetiştirilen, yaşam alanlarını iyileştirme önlemlerinin ve gerekli durumlarda özel avlanma planları ile avlanmaya izin verildiği alanlar" şeklinde tanımlanabilir (Resmî Gazete, 2005). Kastamonu il sınırları içerisinde 42.350 hektarlık toplam alana sahip 4 tane saha bulunmaktadır (Şen, Erkan Buğday)

Tablo 10: **Kastamonu Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları**

Ad	İL	ALAN	YIL	TÜR
Kastamonu Azdavay Kartdağı YBGS	KASTAMONU	11216	2005	GEYİK
Kastamonu IlgazDağı YHGS	KASTAMONU	17036	2005	GEYİK
Kastamonu Taşköprü Elekdağı YHGS	KASTAMONU	4236	2005	GEYİK
Kastamonu Tosya Gavurdağı YHGS	KASTAMONU	9862	2005	GEYİK

Kaynak: (Şen, Erkan Buğday,2015)

Muhafaza Ormanları: 6831 nolu Orman Kanunu 23. Maddesi"arazi kayması ve yağmurlarla yıkanması tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlarla, meskûn mahallerin havasını, şose ve demiryollarını, toz ve kum fırtınalarına karşı muhafaza eden, nehir yataklarının dolmasının önüne geçen veya memleket müdafaası için

muhafazası zaruri görülen devlet ormanları veya maki veya fundalarla örtülü yerler daimi olarak ve tahrip edilmiş veya yangın görmüş devlet ormanlarının istihsal ormanı haline gelinceye kadar muhafaza amaçlı ayrılan alanlara" muhafaza ormanı tanımı yapmıştır (Şen,Erkan Buğday, 2005).

Kastamonu'da toplam iki adet muhafaza ormanı bulunmaktadır.

Tablo 11: **Muhafaza Ormanları**

Ad	Toplam Alan
Tosya Dağı	1300
Yaralıgöz	186

Kaynak: (Şen, Erkan Buğday,2015; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, t.y.)

Gen Koruma Ormanı:

Belirli bir türün genetik açıdan çeşitliliğinin korunabilmesi için seçilmiş olan ve planlı bir şekilde yönetilen meşcereler olarak tanımlanabilir. Gen Koruma Ormanlarıyla doğa içerisinde bulunan genetik zenginlik korunmaya çalışılır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, t.y.)

Kastamonu ilinde toplam 22 tane Gen Koruma Ormanları vardır.

Tablo 12: **Gen Koruma Ormanları**

Türü	**Bağlı Olduğu Orman Şefliği**	**Yıl**
Karaçam	Kastamonu Gölköy	1999
Karaçam	Boyabat	2000
Karaçam	Boyabat Elekçamı	2001
Kızılçam	İnebolu Gemiciler	2000
Sarıçam	Araç Dereyayla	1998
Sarıçam	Kastamonu-Bostan	1998
Sarıçam	Samatlar-Kartalsuyu	1998

Sarıçam	Samatlar-Dorukyayla	1998
Sarıçam	Boyabat-Aksu	1999
Sarıçam	Taşköprü-Kuzaluç	2007
Uludağ göknan	Katamonu-Bostan	1998
Doğu Kayını	Bozkurt-Göynük	1996
Doğu Kayını	Samatllar-Dorukyayla	1999
Doğu Kayını	Küre-Küre	2000
Doğu Kayını	İnebolu-İnebolu	2000
Doğu Kayını	İnebolu-Gemiciler	2000
Doğu Kayını	Boyabat-Saraydüzü	2001
Doğu Kayını	Boyabat-Saraydüzü	2001
Kestane	Bozkurt-Göynük	1996
Titrek Kavak	Araç-Karkalmaz	1998
Kayacık	Cide-Şehdağ	1999
Yabani Kiraz	Azdavay-Çamlıbük	2009

Kaynak: (Şen, Erkan Buğday,2015; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, t.y.).

Tohum Meşceresi: İçerisinde bulunduğu ekosistem için ekonomik açıdan önemli olan ve odun özelliği açısından daha yüksek niteliklere sahip olan ağaçlardan meydana gelmesine bağlı olarak tohum kaynağı amacıyla kullanılan ve özel silvikültür planları ile işletilen meşcerelere verilen addır. Bu meşcereler ıslah çalışmalarına başlangıç teşkil eder. Tohum bahçeleri yeteri kadar tohum elde edilene kadar vazgeçilemez bir tohum kaynağıdır. Bununla birlikte seçilen tohum meşcerelerinin önemli bir kısmı doğal meşcerelere en sağlıklı örnekler olduğu için orman gen kaynaklarının en önde gelen bölümün meydana getirirler (T.C. Orman Genel Müdürlüğü, 2021).

Tablo 13: **Tohum Meşceresi**

Bağlı Olduğu Orman Müdürlüğü Şefliği	Türü	Yılı
Karadere	Karaçam	1971
Ayancık	Karaçam	1989

Araç	Sarıçam	1970
Daday	Sarıçam	1970
Daday	Sarıçam	1970
Cide	Doğu Kayını	1970
Cide	Doğu Kayını	1985

Kaynak: (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021)

Tohum Bahçeleri: Tohum elde edebilmek amacıyla diğer bir ifadeyle damızlık olarak seçilmiş olan üstün nitelikli ağaçlardan elde edilen, aşı kalemleri aracılığı ile aşılanan fidanların meydana getirdiği bir tür meyva bahçeci olarak tanımlanabilir (Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2021).

Tablo 14: **Tohum Bahçesi**

Bağlı Olduğu Orman İşletme Müdürlüğü	Türü	Yılı
Hanönü	Karaçam	1993
Taşköprü	Sarıçam	1995

Kaynak: (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021).

Mesire Alanları

- **A Tipi Mesire Alanları**: Çadır kampı yapılabilir, Karavan-Motokaravan konaklaması yapılabilir.
- **B Tipi Mesire Alanları**: Gece konaklaması yapılmaz. Piknik ve dinlence alanlarıdır.
- **C Tipi Mesire Alanları**: Gece konaklaması yapılamaz. Piknik ve dinlence alanlaıdır (Rotasız Gezgin, 2020).
- **D tipi** ise ‘kent (şehir) ormanındaizcilik, doğa yürüyüşleri, bisiklet sporu, binicilik aktiviteleri vb aktivitelerin yanı sıra amfi tiyatro, türlü mini spor alanlarıyla diğer aktivite yapıları ve tesisleri’bulunmaktadır (Diken, 2017).

Tablo 15: **Mesire Alanları**

Mesire Alan Adı	Tipi
Azdavay Aşıklar Köprüsü	C
Bozkurt Deresoku	C
Bozkurt Mamatlar	C
Bozkurt Bağlık	C
Cide Tuğtepe	C
Merkez Soğuk Su	C
Merkez Şehit Dursun Erdoğan	B
Kastamonu Kent Ormanı	D
Yeşil Ağlı Mesire Yeri	C
Devrekani Seydiler Mesire Yeri	C
Devrekani Yaralıgöz	C
Küre Masruf Mesire Yeri	B
Pınarbaşı Mesire Yeri	C
Taşköprü Seymenli	C
Taşköprü At Meydanı	C
Taşköprü Küçüksu	C
Tosya Çaybaşı	C
Tosya Yeşilgöl	C
Tosya Üçoluklar	B

Kaynak: (ogm.gov.tr)

3.9 Kastamonu Destinasyonunda Uluslararası Kültür Başkentliği

5 Aralık 2017 günü Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi ev sahipliği ile gerçekleştirilen TÜRKSOY Daimî Konsey 35.Dönem Toplantısında, 8'i gözlemci 14 ülke tarafından yapılan oylamanın sonucunda Kastamonu 2018 Yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmiştir (Türksoy,2021).

Kastamonu ili 2013 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti olan Eskişehirden sonra Kültür Başkentiliği Ünvanını Üstlenen ikinci şehrimiz olmuştur. Kastamonu ili için coğrafi

özelliklerini, kültürel miraslarını ve yöresel yemeklerini tanıtmak, turizm çeşitlerini canladırmak, Kastamonu ilinin siyasi ve ekonomik yapısnı tanıtmak için, tarihini anlatmak için doğal güzelliklerini sergilemek için önemli bir fırsat olmuştur. Ancak 2018 Kültür Başkentliği ünvanına layık görülmeden önce ise 1997 yılından itibaren Kastamonu Belediyesinin ev sahipliği yaptığı ve üstlendiği sürekli olarak gelenek haline gelen ve her yıl istinasız düzenlenen Kastamonu Türk Dünyası Günleride Kastamonu için oldukça önemli bir yöreye ait organizasyondur.

Kastamonu İline Katkı sağlayan bir diğer kurum ise Kastamonu Üniversitesi ve Üniversitenin Türk Dünyası vizyonu ve hemen hemen her fakültede bünyesinde eğitim vermiş olduğu Türk Dünyasından gelen öğrencilerdir. Bir diğer önemi ise diğer Türk Dünyası ülkeriyle imzalamış oldukları protokollerdir. Üniversitenin bu yaklaşımı Kastamonu iline destek sağlamaktadır (Yaldız,2020).

Kastamonu ilinin 2018 yılı Kültür Başkentiliğini aldığı yıl olsada aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Troya yılı ilan edilmesidir. Bu kapsamda yapılan organizsayonlar Kastamonu ilini gölgede bırakmıştır. Kastamonu 2018 yılının başlarından itibaren etkinliklere başlamıştır.*''17 Ocak 2018 tarihinde Ankarada,24 Ocak 2018 tarihinde Kastamonuda ve 11 Mart 2019 tarihinde İstanbulda 2018 Türk Dünyası Kültür Başkenti Kastamonu Tanıtım Toplantısı yapılmış, yapılacak olan etkinlikler, planan projeler kamuoyuyla paylaşılmıştır''*(Yaldız,2020:357).

21 Mart 2018 tarihinde Nevruz Bayramı etkinlikleri ile başlayan açılış töreni yapılarak devam edilmilştir. Programa 18 ülkeden Türk halklarını temsilen 350'yi aşan sanatçı katılım sağlamıştır.2018 yılı boyunca Kastamonuda listelenemeyecek kadar çok sayısız etkinlikler düzenlenmiş, festivaller, fuarlar, sergiler, yarışmalar, tiyatrolar, şenlikler, konserler, kongreler, çalıştaylar, kurultaylar düzenlenmiş ve yazılı eserler basılmıştır (Yaldız,2020).

Bu düzenenlenen etkinlikleri ise amacı bakımından iki ana başılğa bölmek gerekirse *''Kastamonu'nun yerel değerlerini canlandırmak amacıyla yapılan ve devletten ve kamuoyundan ilgi destek gören çalışmalar, ikincisi Kastamonu ile Türk Dünyası arasında bağ kurulmasına aracı olacak etkinliklerdir''*(Yaldız,2020,358).

Kastamonu'nun yerel değerlerini canlandırmak amacıyla yapılan ve devletten ve kamuoyundan ilgi destek gören çalışmalar; Turizm, altyapı, kültür, bilim/akademik başlıklar altında sıralanabilir.

Tablo 16: **Turizm**

Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi tarafından 26-30 Kasım 2018 tarihleri arasında ''Kastamonu 2018 Türk Dünyası Kültür Başkenti Pul Sergisi''düzenlenmiş ayrıca serginin açıldığı 26 Kasım 2018 tarihinde ''Kastamonu 2018 Türk Dünyası Kültür Başkenti''konuluanma pulu tedavüle çıkarılmıştır
3-7 Ekim 2018 tarihleri arasında Kastamonu Ahşap Fuarı düzenlenmişitr.
Çatak Kanyonun Cam terası Valla Kanyonun Ahşap Terasları hizmete açılmıştır.
Kastamonu Konakları 2018 yılında büyük ilgi görmüştür.
Kırsal Turizm desteklenmiş özelliklede Daday ilçesinin at çiftlikleri ön plana çıkmıştır.
Ilgaz Milli Parkında Kar Festivali ve Kızak Yarışları düzenlenmiş yarışmaya 73 sporcu katılmış ve kış turizmine destek olunmuştur. Fakat Türk Dünyasından katılım olmamıştır.
Gastronomi ve turizm fuarlarında Kastamonun yöresel yemekleri tanıtılmıştır.

Kaynak: Yaldız,2020 Türk Dünyası Kültür Başkentleri Kitabından yararlanılmıştır.

Tablo 17: **Altyapı**

Pınarbaşı Ilıca Şelalesi Horma ve Valla Kanyonlarını birbirine bağlayan turizm yolunun yapımına başlanmıştır.
Yurduntepe Turizm yolunun yapımına başlanmıştır.
Yurduntepe Kayak Merkezinin yapına başlanmıştır.
Sarıkılçık pirincine ve siyez buğdayına coğrafi işaret alınmıştır.

Kaynak: Yaldız,2020 Türk Dünyası Kültür Başkentleri Kitabından yararlanılmıştır.

Tablo 18: **Kültür**

Kastamonu İlinin en önemli manevi değeri Evtadı Erbaa'nın en önemli dört manevi direğinden biri olan Şeyh Şabanı Veliyi anma etkinlikleri 2018 yılından itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığının resmi programına dahil edilmiştir.

10 Aralık 1919 da Kastamonulu 3 bini aşkının kadınımızın Kastamonu Kız Öğretmen Okulu bahçesinde bir araya gelerek işgalci kuvvetler aleyihene düzenlemiş oldukları İlk Türk Kadının mitinginin 99.yıl dönümü 10 Aralık 2018 tarihinde Kültür Şöleni olarak anılmıştır.
Kurtuluş Savasının cephane yolu olan İnebolu-Kastamonu-Ankara güzergahı Cumurbaşkanlığı Kararı ile ‘’İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı’’olarak belirlenmiştir.
Kastamonun evladı Rıfat Ilgaz, OğuzAtay, Behçet Necatigil, Orhan Şaik Gökyay gibi edebiyatçılar ve eserleri anılmıştır.

Kaynak: Yaldız,2020 Türk Dünyası Kültür Başkentleri Kitabından yararlanılmıştır.

Tablo 19: **Bilim-Akademik**

12-13 Nisan Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu yapılmıştır.
Türk Dünyasının kıymetli yazarları anılmış TÜRKSOY 2018 yılını Cengiz Aymatov yılı olarak ilan etmiştir ve birçok etkinlik düzenlenmiştir.
TÜRKSOY tarafından doğumunun 125.yılında ünlü Kazakistanlı şair ‘’Mağcan Cumabay Anma Yılı Açılış Töreni ve TÜRKSOY Basın Ödülü Töreni 16 Şubat 2018 tarihinde Kastamonuda düzenlenmiştir.
29-30 Haziran tarihleri arasında Türkiye Barolar Birliği ve Kastamonu Barosu tarafından ortaklaşa düzenlenen Ülkelerarası İlişkilerin Gelişmesinde Baroların ve Avukatların Rolü konulu toplantı düzenlenmişitr.
19-21 Temmuz 2018 4.Uluslararası Türk Dünyası Turizm Kongresi
3-5 Ekim 2018 tarihleri arasında 3.Türkistan Kurultayı yapılmıştır.

Kaynak: Yaldız,2020 Türk Dünyası Kültür Başkentleri Kitabından yararlanılmıştır**.**

Türk Dünyası Kültür Başkenti olmasının Kastamonu ili için sağladığı yararlar olsada biraz daha derine inildiğinde bu konu biraz tartısmaya açık olabilir. Keza Paydaşların birbiri ile ortak hareket etmemesi, Her kuruluşun kendi başına etkinlik yapması bunlara örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca reklam ve piyar çalışmalarının yetersiz olmasıda Kastamonu İli gölgede bırakmıştır. Bunun sebebi ise 25 gün önce haber verilmesi ve 25 günde yeteri kadar hazırlık yapılmamasına bağlıdır. Bu kapsamda anlıyoruz ki birazdaha fazla zaman olsaydı Kastamonu İli kendini daha çok gösterir tanıtırdı (Yaldız,2020)

Kastamonu buna rağmen etkinleri olsun yerel halkın katılımı yada Türk Dünyasının katılımı olsun oldukça iyi bir iş çıkarmış kentin marka imajını mimarisini tarihini doğal güzellekilerini yöresel yemeklerini ortaya çıkarmış ve sergilemiş ve ayrıca 21.Türk Dünyası Günlerinde ise konser, şenlik yarışmalar vb etkinlikler düzenleyerek aldığı ünvanıhakketiğini herkese kanıtlamış ve Kastamonu İlini tanıtmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1 Araştırmanın Problemi:

Kastamonu ilindeki coğrafi işaretli ürünlerin yeteri kadar tanıtılamaması, korunan alanlara gereken önlemin alınmaması ve önem verilmemesi, kültürel miraslara (somut-soyut) gereken değerin yetkililer ve yerel halk tarafından verilmemesi ayrıca ilin turizm destinasyonu ve inanç turizmi potansiyelinin yeteri kadar ortaya çıkarılmamasından dolayı tezin problemi oluşmuştur.

4.2 Tezin Amacı ve Önemi:

Tezin amacı: Turizm destinasyonlarının ve inanç turizminin geniş anlamda ele alınarak coğrafi işaretli ürünler, korunan alanlar, kültürel miras ve uluslararası kültür başkenti olması hususunda Kastamonu ili incelemesi yapılarak etkilerinin belirlenmesi ve bunun sonucunda bilimsel veriler ortaya koymaktır.

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen veriler turizm destinasyonun ve inanç turizminin gelişmesine coğrafi ürünlerin bilinmesine katkı sağlayarak uluslarası kültür başkenti olmasının önemini ön plana çıkararak ve korunan alanlar ile kültürel miras ögelerinin birleşerek Kastamonu ilinin turizmine katkı sağlaması tezin önemini oluşturmaktadır.

4.3 Tezin Sınırlılıkları:

Araştırmanın veri sınırlılıkları Kastamonudaki turizm paydaşları Kastamonu'daki yerel halkdan oluşmaktadır. Yapılacak olan görüşmeler konularla ilgili uzman kişiler ile sınırlıdır.

4.4 Araştırmanın Hipotezleri:

- Kastamonu turizm destinasyonunun gelişmesi ve tatil yapmak için yeterli destinasyonun olması kültürel ve doğal zenginlikler ile ilişkilidir.
- Kastamonudaki coğrafi işaretli ürünlerin ildeki gastronomi turizmini canlandırmasıyla diğer illerdeki destinasyon rekabeti arasında ilişki vardır.
- Kastamonudaki inanç turizmi destinasyonunun gelişmesinde ildeki kültürel mirasların korunması ve tanıtılması ile ilişkilidir.
- Kastamonunun Uluslararası Kültür Başkenti sıfatı alması ile Kastamonunun UNESCO dünya mirası listesine girmesi gereken bir şehir olmasıyla ilişkilidir
- İnanç Turizmi destinasyonunun gelişmesi ile korunan alanlar arasında ilişki vardır.

4.5 Yöntem

4.5.1 Araştırmanın Modeli:

Araştırmada yöntem nicel ve nitel araştırma modelleri arasında yer alan Karma Araştırma Modelinden yararlanılacaktır. Karma yaklaşıma dayalı araştırmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak araştırılan gerçekliğe ilişkin daha sağlıklı ve çoğulcu verilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Nicel yöntemler ile gerçeğe ilişkin olarak genelde miktar belirtilen sayısal veriler toplanmakta bunlara dayalı karşılaştırmalar yapılmakta aralarındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığı incelenmektedir. Nitel yöntemler aracılığıyla da genelde bağlamsal nitelikli veriler toplanmakta ve alternatif bakış açılarına dayalı yorumlardan yararlanılmkatadır. Böylece nicel ve nitel yöntemler aynı araştırmada birbirini güçlendirecek biçimde kullanılmaktadır (Şimşek,2012, s:100).

4.5.2 Araştırmanın Evreni Örneklemi:

Araştırmada Evren Kastamonu ilidir. Örneklem ise Kastamonudaki turizm paydaşları, Kastamonudaki yerel halk ve turizm ve paydaş alanlarda görev alan uzman kişiler, akademisyenlerdir.

4.5.3 Veri Toplama Araç veya Teknikleri:

Veriler anket ve görüşme formu olarak karma model ile yapılacaktır. Anket formu Kastamonun nüfusu baz alınarak 384 kişi ve görüşme formu ise Akademisyenler, Yüksek Lisans Öğrencileri, Basın Mensupları, Yöneticiler, Stk Temsilcileri, Sektör Mensupları olmak üzere 30 kişiye uygulanmıştır.

4.5.4 Verilerin Toplanması:

Veriler anketler ve görüşme formları olarak yüzyüze görüşülerek toplanılmış olup olası bir aksi durumda ise veriler e-posta aracılığı ve google form ile toplanılması ön görülmüştür.

4.5.5 Verilerin Analizi:

Veriler IBM SPSS 22 programı ile analiz edilecektir. Güvenirlilik, Frekans, Faktör, Korelasyon Testeleri uygulanmıştır. Görüşme Formu yorumlanarak analiz edilmiştir.

5. BULGULAR

Araştırmada nitel yöntem ile elde edilen bulgular;

Tablo 20: **Demografik Özellikler**

KATILIMCI	CİNSİYET	YAŞ	AYLIK GELİR	EĞİTİM	KASTAMONUDA YAŞADIĞI YIL	MESLEK
K1	Erkek	35-44	50000 Ve Üstü	Lisansüstü	1-5	Akademisyen
K2	Erkek	25-34	50000 Ve Üstü	Lisansüstü	1-5	Araştırma Görevlisi

K3	Erkek	25-34	50000 Ve Üstü	Lisanüstü	1-5	Akademisyen
K4	Erkek	65 Ve Üstü	50000 Ve Üstü	Lisanüstü	Doğma Büyüme	Akademisyen
K5	Erkek	55-64	50000 Ve Üstü	Lisansüstü	10yıl ve Üstü	Akademisyen
K6	Erkek	45-54	50000 Ve Üstü	Lisanüstü	Doğma Büyüme	Akademisyen
K7	Kadın	25-34	50000 Ve Üstü	Lisanüstü	1-5 Yıl	Akademisyen
K8	Erkek	45-54	50000ve Üstü	Lisans	1 Yıl	Otel Müdürü
K9	Kadın	45-54	50000ve Üstü	Lisans	6-9 Yıl	İl Kültür Turizm Şube Müdürü
K10	Kadın	35-44	4000-4900	Lisansüstü	Doğma Büyüme	Dekanluk Özel Kalem
K11	Erkek	55-64	5000 Ve Üstü	Lisansüstü	10yıl ve Üstü	Öğretim Üyesi
K12	Kadın	25-34	2.200-2900	Ön Lisans	Doğma Büyüme	Basın
K13	Kadın	35-44	2.200-2900	Lisans	Doğma Büyüme	Basın
K14	Erkek	25-34	5000 Ve Üstü	Lisansüstü	6-9 Yıl	Araştırma Görevlisi
K15	Erkek	35-44	5000 Ve Üstü	Lisansüstü	1-5 Yıl	Akademisyen
K16	Erkek	45-54	5000 Ve Üstü	Lisansüstü	10 Yıl ve Üstü	Öğretim Üyesi
K17	Erkek	65 Ve Üstü	5000 Ve Üstü	Lise	Doğma Büyüme	İşletme Sahibi
K18	Erkek	35-44	5000ve Üstü	Lisansüstü	Doğma Büyüme	Öğretmen
K19	Erkek	35-44	5000ve Üstü	Lisansüstü	10 Yıl ve Üstü	Öğretim Üyesi
K20	Erkek	45-54	5000ve Üstü	Lisansüstü	10 Yıl ve Üstü	Akademisyen
K21	Kadın	55-64	5000 Ve Üstü	Lisans	10 Yıl ve Üstü	Öğretmen
K22	Kadın	25-34	2.200-2900	Lisans	Doğma Büyüme	Mühendis
K23	Kadın	15-24	2100 Az	Lisansüstü	1 Yıldan Az	Peyzaj Mimarı
K24	Kadın	35-44	2200-2.900	Lisansüstü	Doğma Büyüme	Mühendis
K25	Kadın	15-24	2100 Az	Lisans	1 Yıldan Az	Stk
K26	Erkek	35-44	5000 Ve Üstü	Lisansüstü	6-9 Yıl	Stk Memur

K27	Erkek	15-24	2200-2900	Lisans	1-5 Yıl	Çevre Mühendisi
K28	Kadın	25-34	4000-4900	Lisansüstü	Doğma Büyüme	Çevre Mühendisi
K29	Erkek	25-34	2200-2900	Lisans	1 Yıldan Az	Peyzaj Mimarı
K30	Erkek	25-34	2900-3900	Lisans	1 Yıldan Az	Stk
K31	Erkek	25-34	5000ve Üstü	Lisans	10 Yıl ve Üstü	Otel Müdürü
K32	Kadın	45-54	5000ve Üstü	Lisansüstü	Doğma Büyüme	Akademisyen
K33	Erkek	55-64	5000ve Üstü	Lisans	Doğma Büyüme	Stk
K34	Erkek	35-44	5000ve Üstü	Lisans	Doğma Büyüme	İşletme Sahibi
K35	Kadın	25-34	5000ve Üstü	Lisansüstü	Doğma Büyüme	Basın
K36	Kadın	35-44	2200-2900	Lisans	10 Yıl ve Üstü	Basın Stk
K37	Kadın	55-64	5000 Ve Üstü	Lisansüstü	10 Yıl ve Üstü	Öğretim Üyesi

Yapılan araştırmalar neticesinde IBM SPSS ile elde edilen veriler aşağıdaki gibidir;

Tablo 21: **Görüşme Formu Analizi**

Araştırmada katılımcılara uygulanan görüşme formu ortak cevaplar ele alınarak analiz edilmiştir.

Soru 1	Kastamonu'daki Turizm Destinasyonları nelerdir ve Kastamonu'daki Turizm Destinasyonlarını Kastamonu Turizmi Açısından yeterli buluyormusunuz?	Katılımcılardan alınan cevaplara göre turizim destinasyonları başta inanç turuzmi kültür turizmi başta olmak üzere doğa turizmi gastronomi turizmi olarak bulunur ve yeterlidir. Geliştirilmeye açıktır. Destinasyon unsuru olarak Şeyh Şaban-ı Veli, Nasrullah Külliyesi Kastamonu Kalesi Kasaba Camisi, Kanyonlar Miili Parklar ve birçok tarihi alan kültürel yerler.
Soru 2	Turizm Paydaşlarının Kastamonu İlinin Tanıtımında Turizm Destinasyonunu Geliştirmek amacı ile katkı sağlandığını düşünüyormusunuz?	Katılımcılardan alınan cevaplarda turizm paydaşlarının turizim destinasyonunu geliştirmek için katkı sağladığı söylenemez olarak çıkmıştır katılımcıların 32 tanesi katkı sağlamadığını düşünüyorum derken 5 katılımcımız ise Kuzka Kastamonu Valiliği, gibi kuruluşların çok katkısını olduğunu belirtmişerdir.
Soru 3	İlimizdeki Coğrafi Tescilli Ürünleri ve	Katılımcılarımızın hepsi coğrafi tescilli ürünler hakkında bilgi sahibidir. Taşköprü

	Coğrafi İşaret almaya aday olan ürünler hakkında bilginiz var mı ayrıca bu hususta İlin Reklamının iyi yapıldığını düşünüyor musunuz?	Sarımsağı Kuyu Kebabı, Daday Et Ekmeği, Çekme Helva Siyez Buğdayı Siyez Bulguru başta olmak üzere örnekler vermişlerdir. Katılımcılarımızın tamamı ise ilin reklamının iyi yapıldığını düşünmediklerini geliştirilmesi gerektiğini ve herkes tarafından Kastamonun coğrafi işaretli ürünlerinin bilinmesi gerektiğini belirtmektedirler.
Soru 4	Coğrafi Ürünlerin turistlere temini konusunda üretici yerli halktan destek alınıyor mu? alınıyorsa Turizm Destinasyonu açısından nasıl bir önem sağlıyor?	Katılımcılardan alınan cevaplara göre 28 katılımcımız destek alındığını ama üretim zamanında üretim için destek alındığını ve turizim açısından tamamen doğal ürünlerin sunulması turistik çekiciliği arttırdığını düşünmektedirler.2 Katılımcımız hiç bir bilgisi olmadığını belirtmiş olup 7 katılımcımız ise destek alınmadığını belirtmişlerdir bu sonuçlara göre ise yerli halktan destek alındığı ama daha fazla destek alınarak üretici yerli halk desteklenerek başta gastronomi turizmi başta olmak üzere turizimfaliyetlerine yerel halk daha fazla dahil edilmedilir sonucu çıkmıştır.
Soru5	Kastamonuda'ki koruma altında olan alanlar sizce yeterlimidir? Korunma alanına dahil olması gereken alanlar var mıdır?	Katılımcılardan aldığımız cevaplar doğrultusunda hemen hemen yarı yarıya görüş ayrılığı olmuştur.22 katılımcımız koruma alanlarının yeterli olduğunu ama eklenmesi gereken bir kaç yer düşünürken 15 katılımcı yeterli olmadığını ormanların,tarihi birçok eserin,endemik bitki aromatik bitki olan yerlerin,kanyonların bazılarının eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.Katılımcıların tamamının ortak cevabı ise Frigya Kaya Mezarları,Danalar Kaya Mezarlığının özellikle acilen koruma altına alınması gerektiğini belirtmişlerdir.4 katılımcımız isi hiç bir biligisi olmadığını belirtmiştir.
Soru 6	Korunan alanlarla ilgili olan düşünce ve önerileriniz nelerdir?	Katılımcılarımızın 30'u konaklar başta olmak üzere tarihi yerlerin dokusuna uygun olarak restore edilmesini denetimlerin sıklaştırılmasını temiz ve bakımlı olmasını önermektedirler ayrıca korunan alanlara geziler düzenlenmesi ve yerli halkında korunan alanlara karşı titiz ve özverili olması hakkında biliçlendirilmesi

		istenmiştir. Özellikle alınan ortak cevap ise UNESCO dünya miras listesinde olan Kasaba Köyü Mahmut Bey Camisinin ve Frigya Kaya mezarlıklarının vede Konakların daha iyi korunması temiz tutulması ve bakımının yapılmasını önermektedirler.7 Katılımcımız ise bilgilerinin olmadıklarını düşüncelerinin olmadığını belirmişlerdir.
Soru7	Kültürel Mirası korumak, Tanıtmak ve Turizm Destinasyonuna katkı sağlamak amacı ile Kastamonu'daki kültürel miraslara gerekli önemin verildiğini düşünüyormusunuz? Lütfen açıklayınız	Katılımcılardan aldığımız ortak cevabagöre kültürel miraslara önem verildiği düşünülmüyor ve yapılan çalışmalar yeterli bulunmuyor.Katılımcılarımız öncellikle yerel halkın kültürel miraslara değer vermesi ve sahip çıkması hususunda bilgilendirlmesi gerektiğini ve ayrıca kurum ve kuruluşlarında yaptığı çalışmalara biraz daha ağırlık vererek ve denetimleri sıkılaştırarak kültürel mirasları koruması ve önem vermesi gerektiğini belirtmektedirler.
Soru8	Uluslararsı Kültür Başkenti olmanın Kastamonu'ya sağladığı katkılar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?	Katılımcılarımızın tamamı Uluslaraarsı Kültür BaşkentiliğininKastamonuya bir katkı sağlamadığını sadece Türk Dünyasnda adının duyuruldugunu fakat ile bir katkısı olmadığını belirtmişlerdir
Soru 9	2018 Kültür Başkenti olan Kastamonu'nun Turizm Destinasyonuna katkı sağladığını düşünüyormusunuz? Ayrıca yapılan organizasyonlar ve faaliyetler İlin tanıtımı açısından yeterli olmuş mudur?	Katılımcılarımızın tamamı gerçekleştirilen organizasyonların yeterli olmadığını ilin tanıtımına fayda sağlamadığını sadece 2018 senesinde turizim için katkı sağladığını belirtmektedirler. Yapılanorganizsayon ve faliyetlerin ise sadece o sene içinde sınırlı kaldığı ve ile bir katkısı olmadığını belirtmektedirler.
Soru 10	Kastamonu ilinin İnanç turizmi açısından potansiyelinin olması sizce önemlimidir ve şehre bir katkısı var mıdır?	Katılımcılarımızın tamamı ndan aldığımız cevaba göre Kastamonuda İnanç turizmi potansiyeli olması oldukça önemlidir.Köklü Tarihi olan Kastamonun Evliyalar Şehri olarak anılmasıda İnanç Turizmine oldukça prestij katmıştır.Özellikle Şeyh-Şaban-ı Veli Hazretleri ve Evliyalara yada Zaadlara ait türbe ziyaretleri bunlara birebir örnektir lakin inanç turizmi husunda tanıtım ve çalışmaların iyi yapılmasının gerekli bir husus olduğunu bir Şanlıurfa yada Konya

		gibi tanınan bir inanç merkezi yeri olması gerektiğini belirtmektedirler.
Soru 11	İnanç turizmi turizm destinasyonu göz önünde bulundurularak Kastamonu'da yeteri düzeyde ilerletildiğini ve değerlendirildiğini düşünüyormusunuz? Neden?	Katılımcılarımızın 25'i İnanç turizminin kastamonuda yeteri düzeyde ilerletilmediğini düşünmekte ve inanç turizmi çalışmalaqqrına ağırlık verilerek hem manevi hemde ziyaretgahların daha çok tanıtılmasına reklam tanıtım faaliyetleri yürütülmesine Kastamonun manevi iklimin yaşatılmasına önemli değerlerimizin pas tutmadan canlı tutularak göz önünde olması gerektiğini belirtmektedirler.Katılımcılarımızın 12'si ise yeterli düzeyde olduğunu gerekli değer ve önemin verildiğini sadece manevi değerlerin Kastamonun Manevi iklimi için biraz daha reklam tanıtımı yapılması gerektiğini belirtmektedirler
Soru 12	İnanç turizminin ülkemize ve ilimize kattığı değer ve ekonomik destek hakkındaki görüşleriniz nelerdir?	Katılımcılarımızın tamamı inanç turizminin ülkemize ekonomik girdi olarak katkı sağladığını başta Göbeklitepe Efes Hannibal gibi değerlerimizi ele alarak ekonomik katkısı olduğunu lakin Kastamonu İli için şuanda yeterli düzeyde bir ekonomik desteği olmadığını belirtmişlerdir.
Soru 13	Destinasyon unsuru olarak İnanç turizminden bahsedilebilirmi?	Katılımcılarımızın tamamı destinasyon unsuur olarak inanç turizminden bahsedilebilir lakin bir Nevşehir bir Şanlıurfa gibi olması için tanıtım faaliyetlerinin artması gerektiğini belirtmektedirler.
Soru 14	İnanç Turizminin Kastamonu ili ve Kastamonu halkı için önemi ve yeri nedir bu konuda hakkında neler söyleyebilirsiniz?	Katılımcılarımızın tamamının verdiği ortak cevapta İnaç Turizmi Kastamonu ili için''EvliyalarŞehri'' olarak bilinen bir il için çok büyük bir önem arz etmektedir.Manevi iklimi şehrin tarihi ve ziyaret yerleri Kastamonu ili için oldukça önemlidir buna karşın Kastamonu halkının tümü olmasada yarısından fazlası için bir önem teşkil etmediğini hatta bilinçsizce davrandıklarını bu konu hakkında Kastamonu Halkına bilgi verilmesi gerektiğini halkın bilinçlendirilmesi gerektiğini ve tarihi doğal yerleri yerel halkla beraber koruyarak hem inaç turizmi bouyutundanhemdeilnturizimdestainasyonu

		boyutundan etkili olabileceğini belirtmektedirler.

Tablo 22. **Verilen Örneklem Sayısı**

Vaka İşleme Özeti

		N	%
Vaka	Geçerli	384	100,0
	Hariç	0	,0
	Toplam	384	100,0

Teste katılan katılımcılar 384 kişi olup anket sorularının tamamını cevaplamıştır. Testi cevaplamayan katılımcı yoktur.

Tablo 23: **Güvenirlik Analizi**

Güvenirlik İstatistikleri

Cronbach Alfa	Cronbachın Alfasına dayalıStandart	Veri Sayısı
,858	,884	30

Güvenirlilik Analiz sonucuna göre ise%85,8 ile yapmış olduğumuz araştırma güvenilir çıkmıştır

Tablo 24: **Frekans Analizi Cinsiyet**

Cinsiyet

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçer	Erkek	166	43,2	43,2	43,2
	Kadın	218	56,8	56,8	100,0
	Total	384	100,0	100,0	

Katılımcıların %43,2 sini erkek katılımcılar %56,8'ni kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ankete katılan erkekler 166 kişi olurken kadın katılımcılar 218'ni oluşturmaktadır

Tablo 25**: Frekans Analizi Aylık Gelir**

AylıkGelir

		Frekans	Yüzde	GeçerliYüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	2100-	61	15,9	15,9	15,9
	2,200-2,900	82	21,4	21,4	37,2
	2900-3900	56	14,6	14,6	51,8
	4000-4999	64	16,7	16,7	68,5
	5000 tl ve üstü	121	31,5	31,5	100,0
	Toplam	384	100,0	100,0	

Katılımcıların %15.9'u 2100 ve altı, %21,4'ü 2.200-2900tl, %14,6'sı 2900-3900tl, %16,7'si 4000-4999 tl, %31,5'i 5000 tl ve üzeri gelire sahiptir.

Tablo 26: **Frekans Analizi Eğitim Durumu**

EğitimDurumu

		Frekans	Yüzde	GeçerliYüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Ilköğretim	23	6,0	6,0	6,0
	Lise	94	24,5	24,5	30,5
	Ön lisans	42	10,9	10,9	41,4
	Lisans	127	33,1	33,1	74,5
	Lisansüstü	98	25,5	25,5	100,0
	Total	384	100,0	100,0	

Katılımcıların eğitim durumu ele alındığında %6'sı ilköğretim mezunu %24,5 'u lise mezunu %10,9'u ön lisans mezunu %33,1'i lisans mezunu ve %25,5 'i lisansüstü mezunu olarak analiz edilmiştir

Tablo 27: **Frekans Analizi Kastamonu'da Kaç Yıldır Yaşadığı**

Kastamonuda kaç yıldır yaşadığı

		Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Kümülatif yüzde
Geçerli	doğma büyüme	242	63,0	63,0	63,0
	1 yıldan az	19	4,9	4,9	68,0
	1-5	28	7,3	7,3	75,3
	6-9	25	6,5	6,5	81,8
	10 yıl ve üstü	70	18,2	18,2	100,0
	Toplam	384	100,0	100,0	

Katılımcıların %63,0'ı doğma büyüme %4,9'u 1 yıldan az %7,3 1-5 yıl arası %6,5'i 6-9 yıl %18,2'i 10 yıl ve üstü olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 28: **Frekans Analizi Yaş**

Yaş

		Frekans	Yzüde	Geçerli Yüzde	Kümaltif Yüzde
Geçerl i	15-24	100	26,0	26,0	26,0
	25-34	110	28,6	28,6	54,7
	35-44	97	25,3	25,3	79,9
	45-54	51	13,3	13,3	93,2
	55-64	14	3,6	3,6	96,9
	65-	11	2,9	2,9	99,7
	32,00	1	,3	,3	100,0
	Toplam	384	100,0	100,0	

Katılımcıların yaş yüzdeliklerine bakıldığında ise %26,0'ı 15-24 yaş aralığında %28,6'sı 25-34 yaş %25,3'ü 35-44 yaş %13,3'ü 45-54 yaş %3,6'sı 55-64 yaş aralığı ve %3'ü 65 yaş ve üstü olarak belirlenmiştir.

Tablo 29: **Frekans Analizi Meslek**

Meslek

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümlatif Yüzde
Geçerli	öğretmen	22	5,7	5,7	5,7
	öğrenci	88	22,9	22,9	28,6
	ev hanımı	31	8,1	8,1	36,7
	Memur	2	,5	,5	37,2
	diğerleri	241	62,8	62,8	100,0
	Toplam	384	100,0	100,0	

Katılımcıların %5,7'i öğretmen %22,9'u öğrenci %8,1'i ev hanımı %5'i memur ve %62,8'i diğerleri olarak kriterlere ayrılmıştır.

Tablo 30: **Faktör Analizi KMO&BARLETT Testi**

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure örneklemeölçüsü Yeterlilik		,868
Bartlett'ın Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	6736,942
	Df	435
	Sig.	,000

Faktör Analizine göre elde edilen sonuçlara göre Kmo Testi 868 yanı 0-7 arlağından üstte oldugundan analizi iyi olarak yorumlanır ve Bartleett's testi 000, <0,05 olduğundan verilerimiz arasında anlamlı bir değişken olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 31: **Kolarasyon Testi**

Correlations

		Kastamonu İlinin Turizm Destinasyonu oldukça gelişmiştir	Kastamonuda tatil yapmak için gerekli turizm destinasyonu mevcuttur.	Kültürel ve Doğal Zenginlikler destinasyon bakımından Kastamonu İline ayrı bir imaj katmaktadır.
Kastamonu İlinin Turizm Destinasyonu oldukça gelişmiştir	Pearson kolerasyonu	1	,819**	,500**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	384	384	384
Kastamonuda tatil yapmak için gerekli turizm destinasyonu mevcuttur.	Pearson kolerasyonu	,819**	1	,577**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	384	384	384
Kültürel ve Doğal Zenginlikler destinasyon bakımından Kastamonu İline ayrı bir imaj katmaktadır.	Pearson kolerasyonu	,500**	,577**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	384	384	384

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yapılan kolerasyon testi sonucun iki yıldız yani 0.01 lik bir oran ile 0,70-0,89 bir olan ile ilişki durumunu yüksek olduğu ve 0,50-0,69 arasında olarak orta derece ilşki düzeyi durumu olmasından kaynaklı ilişki düzeyi ve 0,00 <0.005 ten sigma değeri olarak ilişkler arasında anlam olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.Kastamonu ilinin turizm destinayonalarının gelişmesinde ve tatil yapmak için gerekli turizm destinasyonun

mevcut olması Kastamonu ilindeki kültürel ve doğal güzellikler ile ilişkildir hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 32. **Kolarasyon Testi**

Correlations

		Coğrafi İşaretli Ürünler Kastamonu İlinin tanıtımında büyük önem taşımaktadır.	Tescilli ürünler diğer illere destinasyon rekabeti sağlamak açısından değerlidir.	Kastamonudaki Coğrafi tescilli ürünler ildeki Gastronomi Turizminin gelişmesinde büyük öneme sahiptir.
Coğrafi İşaretli Ürünler Kastamonu İlinin tanıtımında büyük önem taşımaktadır.	Pearson korelasyon	1	,520**	,746**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	384	384	384
Tescilli ürünler diğer illere destinasyon rekabeti sağlamak açısından değerlidir.	Pearson korelasyon	,520**	1	,567**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	384	384	384
Kastamonudaki Coğrafi tescilli ürünler ildeki Gastronomi Turizminin gelişmesinde büyük öneme sahiptir.	Pearson korelasyon	,746**	,567**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	384	384	384

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Kolerasyon testinde çıkan sonuca göre ** yani 0,01 lik bir değer ile değişkenler arasında 0,50-0.69 oranında bir sonuc elde edilmiş olup değişkenler arası ilişki durumunun orta düzeyde olduğu çıkmıştır. Ayrıca sig,0.000<0,05 arasında olmasında

kyankalı değişkenler arsında anlam vardır. Coğrafi işaretli ürünlerin tanıtılmasında gastaronomi turizminin gelişmesinde ve destinasyon rekabeti arasında ilişki vardır hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 33**: Kolarasyon Testi**

Correlations

		Kültürel Mirasları korumak tanıtımını yapmak Kastamonu İline turistik destinasyon bakımından prestij kazandırmaktadır	Kastamonu İnanç turizminin kültürel açıdanda önemli sayıldığıbir şehirdir.	İnanç Turizmi Kastamonu İli için önemli bir turizm türüdür
Kültürel Mirasları korumak tanıtımını yapmak Kastamonu İline turistik destinasyon bakımından prestij kazandırmaktadır.	Pearson Kolerasyon	1	,454**	,321**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	384	384	384
Kastamonu İnanç turizminin kültürel açıdan da önemli sayıldığı bir şehirdir.	Pearson Kolerasyon	,454**	1	,287**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	384	384	384
İnanç Turizmi Kastamonu İli için önemli bir turizm türüdür	Pearson Kolerasyon	,321**	,287**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	384	384	384

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yapılan analize göre 0,01 ile değişkenler arasında 0,26-0,49 oranında sonuç çıkmış olup ilişki düzeyleri arasındaki bağlam zayıf çıkmıştır. Sigma değeri 0,000 <0,005 oldugundan değişkenler arasında anlam vardır sonucu ortaya cıkmıştır. İnanç turizmi destinasyonun Kastamonu ili için önemli olmasında kültürel mirasların korunması ve tanılmatası ile arasında önemli bir ilişki vardır hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 34: **Kolarasyon Analizi**

Correlations

		Kültür Başkenti sıfatı turizm açısından Kastamonuya katkı sağlamıştır.	Kastamonu Unesco Dünya Miras Listesinde olması gereken bir şehirdir.
Kültür Başkenti sıfatı turizm açısından Kastamonuya katkı sağlamıştır.	Pearson kolerasyon	1	-,087
	Sig. (2-tailed)		,090
	N	384	384
Kastamonu Unesco Dünya Miras Listesinde olması gereken bir şehirdir.	Pearson kolerasyon	-,087	1
	Sig. (2-tailed)	,090	
	N	384	384

Yapılan analize göre -0,87'lik bir sonuç ortaya çıktığından ötürü analiz yapılamamıştır kültür başkentliği sıfatının unesco dünya miras listesine girmesi gereken bir şehir olmasıyla arasında hiçbir ilşki yoktur hipotez reddedilmiştir.

Tablo 35: **Kolarasyon Testi**

Correlations

	İnanç turizmi kapsamında ziyaret yerleri korunan alanlar kapsamındadır.	Korunan alanların Kastamonu Destinasyonundaki payı büyüktür.

İnanç turizmi kapsamında ziyaret yerleri korunan alanlar kapsamındadır.	Pearson Kolerasyon	1	,624**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	384	384
Korunan alanların Kastamonu Destinasyonundaki payı büyüktür.	Pearson Kolerasyon	,624**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	384	384

Yapılan analize göre 0,01 ile değişkenlerin 0,50-0,69 arasında sonuca ulaşılmış olup ilişki düzeyi orta çıkmıştır, sig,0,000<0,05 arasında oldugundan değişkenler arasında anlam vardır. İnanç turizminin gelişmesinde korunan alanların etkisi olaması ile korunan alanların Kastamonu il destinasyonuna kaykı sağlaması arasında ilişki vardır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 36: **Hipotez Sonuç Tablosu**

Hipotez	**Sonuç**
Hipotez 1	Kabul edildi
Hipotez 2	Kabul edildi
Hipotez 3	Kabul edildi
Hipotez 4	Reddedildi
Hipotez 5	Kabul edildi

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm insanoğlunun yerleşik hayata geçmesi ile varolmuş ve günümüze kadar hala varlığını sürdüren ülke ekonomisin'de büyük paydaya sahip olan hizmet sektörüdür.Turizm hakkında pek çok tanımlama yapılmış olup; insanların bulundukları yerlerden başka bir yere tatil,eğlenme,maneviyatvb.gibi nedenlerle seyahat ettikleri yerlerde en az bir gece konaklamada bulunması şartıyla veya 24 saati

dolduracak şekilde gittikleri yerlerdeki turizm ekonomisine katkı sağlayarak seyahat etmesi olarak'da tanımlanır.

İnanç turizmi ise insanoğlunun geçmişten günümüze kadar gelen dini inançları geregi kutsal merkezlere veya yerlere ziyaret etmesi olarak tanımlanır.

Turizim destinasyonları ise destinasyonların aynı noktaları, sahip olduğucoğrafi konum içerisinde turistlerin odak noktaları, ihtiyaçları ve isteklerine karşılık olarak hizmet veren birden fazla unsurların birleşmesi ile birlikte varılacakmekan şeklinde adlandırılır (Ertaş,2014;4).

Araştırmanın asıl amacına gelinecek olursa Kastamonu ilinin turizm destinasyonlarının gelişmesinde etki edilecek unsurların tespiti için çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar doğrultusunda yapılan görüşme ve anket analiz sonuçalarına göre ise;

Katılımcılarımız kastamonu ilinin turizm çeşitliliğini yeterli bulmakta ve başta inanç turizmi olmak üzere doğa turizmi gastronomi turizmi ve kültür turizmi olarak sınıflandırmaktadırlar. Buna karşıt olarak katılımcılarımız turizm paydaşlarının kastamonu ili turizmine hiç katkı sağlamadığını belirtmektedirler. Katılımcılarımız coğrafi işaretli ürünler hakkında ise oldukça bilgi sahibidirler. Ama coğrafi işaretli ürünlerin temini konusunda ise yerli halktan sadece üretim tarafında destek alınmakta onun haricinde bir destek aldıklarını düşünmemektedirler.

Korunan alanlar konusunda ise katılımcılarımız korunan alanları yeterli bulmamakla beraber özellikle Frigya Kaya Mezarları, Donalar Kaya Mezarları, Endemikbitkiler, aramotik bitkilerin korunması gerektiğini korunan alanlara daha özenli yaklaşılması gerektiğini belirtmektedirler. Unesco Dünya Miras Listesinde bulunan Kasaba Köyü Mahmut Bey Camii ve Tarihi Konaklarınında bu doğrultuda korunması ve gerekli imtizanı gösterilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Katılımcılarımıza kültürel miras sorusunu yönelttiğimizde kültürel miraslara gerekli özenin verilmediğini ve ayrıca yerel halkında kültürel miraslara hoyratça davrandığını

gereken önemi vermediklerini düşünmektedirler. Uluslararası Kültür Başkenti hususunda ise sadece 2018 yılına özgü olarak sadece o sene için adını duyurmuş olduğunu daha sonraki zamanlarda ise bir etkisi ve önemi olmadığını belirtmişlerdir ve yapılan organizasyonların yeterli olamdığını şehre bir katkı sağlamadığını belirtmişlerdir.

Katılımcılarımıza yapmış olduğumuz anket sonuçlarına göre ise güvenirlik analizi %85,8 olarak çıkmıştır ve yapılan anket çalışması güvenilirdir. Yapılan faktör analizine göre ise elde edilen sonuçlara göre Faktör Analizine göre elde edilen sonuçlara göre Kmo Testi 868 yanı 0-7 arlağından üstte oldugundan analizi iyi olarak yorumlanırile faktör analizi yapmaya uygundur sonucu ortaya çıkmıştır.

Yapılan kolerasyon testi sonucun iki yıldız yani 0.01 lik bir oran 0,70-0,89 bir olan ile ilişki durumunu yüksek olduğu ve 0,50-0,69 arasında olarak orta derece ilşki düzeyi durumu olmasından kaynaklı ilişki düzeyi ve 0,00 <0.005 ten sigma değeri olarak ilişkler arasında anlam olduğu sonucu ortaya çıkmıştır ile Kastamonu ilinin turizm destinayonlarının gelişmesinde ve tatil yapmak için gerekli turizm destinasyonun mevcut olması Kastamonu ilindeki kültürel ve doğal güzellikler ile ilişkildir hipotez kabul edilmiştir.

Kolerasyon testinde çıkan sonuca göre yani 0,01'lik bir değer ile değişkenler arasında 0,50-0,69 oranında bir sonuc elde edilmiş olup değişkenler arası ilişki durumunun orta düzeyde olduğu çıkmıştır. Ayrıca sig,0.000<0,05 arasında olmasında kyankalı değişkenler arsında anlam vardır yani 0,01'lik bir değer ile coğrafi işaretli ürünlerin tanıtılmasında gastaronomi turizminin gelişmesinde ve destinasyon rekabeti arasında ilişki vardır hipotez kabul edilmiştir.

Diğer bir analize göre 0,01 ile değişkenler arasında 0,26-0,49 oranında sonuç çıkmış olup ilişki düzeyleri arasındaki bağlam zayıf çıkmıştır. Sigma değeri 0,000 <0,005 oldugundan değişkenler arasında anlam vardır inanç turizmi destinasyonun Kastamonu ili için önemli olmasında kültürel mirasların korunması ve tanıtılması ile arasında önemli bir ilişki vardır hipotez kabul edilmiştir.

Yapılan analize göre -0,87'lik bir sonuç ortaya çıktığından ötürü analiz yapılamamıştır. Analize göre kültür başkentliği sıfatının UNESCO dünya miras listesine girmesi gereken bir şehir olmasıyla arasında hiç bir ilşki yoktur hipotez reddedilmiştir.Yapılan son analize göre 0,01 ile değişkenlerin 0,50-0,69 arasında sonuca ulaşılmış olup ilişki düzeyi orta çıkmıştır,sig,0,000<0,05 arasında oldugundan değişkenler arasında anlam vardır inanç turizminin gelişmeisnde korunan alanların etkisi olaması ile korunan alanların Kastamonu il destinasyonuna kaykı sağlaması arasında ilişki vardır . Hipotez kabul edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ise; Turizm paydaşlarının turizim destinasyonlarının gelişmesinde edecek katılımlarda bulunması gerekli kongre ve davetlere toplantılara katılarak Kastamonu ili turizmi için çalışmalar yapmaları önerilir.

Coğrafi İşaretler hususunda üretici yerli halktan sadece üretim için değil ürünlerin pazarlanması anlatılması ve coğrafi işaretli ürünlerin tanıtımında da yer alması için çalışmalar yapılmalıdır. Korunan Alanlar konusunda ise öncelikle Frigya Kaya Mezarları Donalar Kaya Mezarları acilen koruma altına alınmalı ve gereken yapılmalıdır ayrıca Kasaba Köyü Mahmut Bey Camisi ve Tarihi Konaklara gereknöenm verilmeli ve restorasyon çalışmaları dokulara zarar vermeden yapılmalıdır. Yerli halk ise kültürel mirasa gerekli önemi vermediğinden halkın kültürel miraslara davranısı ile ilgili genel çalışmalar yapılmalıdır.

Uluslarası Başkentlik konusunda bu ünvanı başta yerel halk olmak üzere tekrardan hatırlatılmalı ve afişler ile desteklenmelidir. Turizm sezonun açıldığı bu dönemde bu ünvanı kullanarak ilimize İnanç, Kültür, Doğa ve Gastronomi turizmi için turistik çekicilik oluşurulması önerilir.

KAYNAKÇA

Aaker, A. D. (2002). *BrandLeadership.* Simon & Schuster.

Aaker, A. D. ve KevinLane, K. (1990). Consumer evaluations of brand extensions. *Journal of Marketing, 54,* 27–41.

Aksoy, M. (2002). Türkiye'de inanç turizmine genel bir bakış ve Hristiyanlığın seyahate verdiği önem. *Dinler Tarihi Araştırmaları-III Sempozyumu,Dinler Tarihi Derneği Yayınları/3,* Ankara, 417-431.

Anne, Z. ve Ryan, C. (2007). From chaos to cohension – complexity in tourism structures: an analysis of New Zealand's regional tourism organizations. *Tourism Management, 28,* 854–862.

https://abdurrahmanpasalisesi.meb.k12.tr/25.04.2022:22:07

Asatekin, N. G. (2004). *Kültür ve doğa varlıklarımız: neyi, niçin, nasıl korumalıyız?* T. C. Kültür veTurizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.

Atay, L. (2003). *Turistik destinasyon pazarlaması ve bir alan uygulaması.* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Avcı. M. (2019). *Hedef 2019vuslatının 450. yıldönümünde Hazreti Pir Şeyh Şaban-I veli yılı.* Ses Reklam ve Matbaacılık Ltd. Şti.

Ayan, S., Öztürk, S. ve Yiğit, N. (2009). Karadeniz bölgesi milli parklarının korunan alan ağı sertifikalandırma sistemine uygunlukları. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, *9*(1), 66-79.

Aydoğdu, A., Pamukçu, H. ve Yaşarsoy, E. (2015). Konaklama işletmelerinin engelli bireylere uygunluğu: Kastamonu örneği. *III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, 5-7 Kasım 2015, Eskişehir, 358-368.

Babkin, A. V. (2008). *Özel turizm türleri.*

Bahar, O. ve Kozak, M. (2005). *Küreselleşme sürecinde uluslararası turizm ve rekabet edebilirlik*. Detay Yayıncılık.

Bahar, O. ve Kozak, M. (2005). *Küreselleşme sürecinde uluslararası turizm ve rekabet edebilirlik.* Detay Yayıncılık.

Bahar, O. ve Kozak, M. (2012). *Turizm ekonomisi* (4. Baskı).Detay Yayıncılık.

Baloğlu, Ş. ve Mangaloğlu, M. (2001). Tourism destination images of Turkey, Egypt, Greece and Italy as perceived by us-based tour operators and travel agents. *Tourism Management, 22*(1), 2.

Bardakoğlu, Ö. (2011). *Turistik ürün bakımından destinasyon planlaması ve pazarlaması kapsamında İzmir turizminin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bir model çalışması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Bardakoğlu, Ö. ve Pala, T. (2009). Destinasyon pazarlamasında örgütlenme. *10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*.

Barutçugil, İ. (1989). *Turizm işletmeciliği.* Beta Yayınevi.

Baydil, E. ve İbret, B. Ü. (1999). Kastamonu şehrinin tarihi gelişimi ve 1924/1925 şehir planı üzerine bir değerlendirme. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 7*(1).

Bayrak, M. O. (1994). *Türkiye tarihi yerler kılavuzu*.

Behçet, M. (t.y.). *Kastamonu âsâr-ı kadîmesi*. İstanbul 1341.

Bilici, Z. K. (1995). Kastamonu'da Türk devri mimarlık eserleri. *Kültür ve Sanat*, (27), 5-8.

Birnaz, E. R. ve Hünerel, Z. S. (2018). Kastamonu ili Tosya ilçesi geleneksel kıstı takısı. *Sanat ve Dil Araştırmaları Enstitüsü, 6*(11), 41-54.

Buhalis, D., (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management, 21*(1), 97-116.

www.cografya.gen.tr01,02,2021:13,06

Cooper, C. ve Hall, C. M. (2008). *Contemporary tourism an ınternational approach.* Butterworth- Heinemann.

Cooper, C. ve Hall, M. C. (2008). Marketing and branding the contemporary destination. *Contemporary tourism: an international approach*, Chapter 9, 216-247.

https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/377.pdf:24,02,2021:11:59
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/197.pdf:24.02,2021:10:30
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/230.pdf:24,02,2021:10:50
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/319.pdf:24,02,2021:11:30

https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/378.pdf:24,02.2021:12:16

https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/413.pdf/24,02,2021:14:11
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/796d2595-fbaf-460a-a3f8-4ebcad6d3a15.pdf.24,12,2021:14:22
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/42ac622a-5423-4ba3-88e6-69e1fd343f93.pdf/24,02,2021:14:26

https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/9f22d776-e75b-4771-9f79-4acd49f896d7.pdf/24,02,2021:14:35
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/9a1df82c-e873-487b-bd31bc75c237285a.pdf/24,02,2021:14:53
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/d741a1dc-0573-4929-afef-7815b1c2c38e.pdf,24,02,2021,15:04
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/c8d08278-a2d3-4f74-8305-0f74faaa6f65.pdf/245,02,2021:15:10
https://www.ci.gov.tr/Files/GeographicalSigns/c23420d3-062d-424e-b5d3-84575f0f9bca.pdf/24,02,2021,15:19

Çağlı, I. B. (2012). *Türkiye'de yerel kültürün turizm odaklı kalkınmadaki rolü: gastronomi turizm örneği.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.

Çalışkan, U. (2018). Faith tourism and "possible" faith tourism routes between turkey and georgia. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(3), 379-388.

Çelik, A. (2009). *Destinasyon pazarlama unsuru olarak etkinlik turizmi ve etkileri-istanbul örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Çelik, A. (2010). *Turizmin ekonomik boyutu ve Diyarbakır ili özelinde kültür ve inanç turizminin ekonomik faktör olarak kullanılması* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dicle Üniversitesi.

Çetinkaya, Y. (2019). *İnanç turizmi destinasyonu olarak kastamonu Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Çevre ve Orman Bakanlığı. (2007). *Korunan alan planlaması ve yönetimi, biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynak yönetimi projesi deneyimi.* TŞOF Trafik Matbaacılık A.Ş.

Çiftçi, F. (2002). *Hazret-i Pir Şeyh Şaban-ı Veli* (3. Baskı).

Çiftçi, F. (1995). *Kastamonu Camileri-Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserler, I.*

Çubukçu, D. G. (2019). *Kastamonu'nun Kültürel Mirasının Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasına Yönelik Bir Araştırma* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Demirer, H. R. (2010). *Yöresel Ürün ve Coğrafi İşaretler: Fransa ve Türkiye üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Antalya Üniversitesi.

http://www.diken.com.tr/mesire-yerlerinin-isletmesi-memnuniyete-kaldi-ihalesiz-29-yila-kadar-uzatilabilecek/18,03,2021:16,10

DKMP (2010). Türkiye Korunan Alan Sistemi. Korunan Alanlar İklim Çalıştayı. http://www.savepdf.org/download.php?fid=92354 [İndirme Tarihi: 25.03.2011]

http://dipsizgol.tabiat.gov.tr/.18.03,2021:14,02

Doğan, K. (1967). *Kastamonu'nun tarihi yapısı ve bu yapının imar planında değerlendirilmesiyle ilgili rapor.*

Eraslan, N. ve Gümüş, Ö. G. N. (2012). Tosya çeltik tarımının değerlendirilmesi. *Kastamonu'nun Doğal Zenginlikleri Sempozyumu, Kastamonu*, 111-116.

Erol, Y. (2014). *Türkiye'de coğrafi işaretleme sisteminin mevcut yapısı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Ersun, N. ve Arslan, K. (2011). Turizmde destinasyon seçimini etkileyen temel unsurlar ve pazarlama stratejileri. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 31*(2), 229-248.

Ertug, F. (2004). Recipes of oldtastes with einkorn and emmerwheat. *TÜBA-AR, 7*, 77-188.

Ertürk, M. (2020). Türk dünyası kültür başkentleri. F. Yaldız (Ed.). Nobel Yayınları. ISBN: 978-625-402-264-7. *Türkiyat Mecmuası*, *30*(1), 303-312.

Eyice, S. (t.y.). İlk osmanlı devrinin dinî-içtimaî bir müessesesi: zâviyeler ve zâviyeli câmiler. *İFM*, XXIII/1-2 (1962-63), 41.

Eyüpgiller, K. K. (1999). *Bir kent tarihi Kastamonu*.

Ezer, A. (2008). Milli parklar, tabiatı koruma alanları, tabiat parkları, tabiat anıtları. *Doğa Koruma ve Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası.*

Fuadî, Ö. (t.y.). *Menakıbnâme,* Kastamonu İl Halk Ktp. No. 3676/1.

Getz, D. (1997). *Eventmanagement & event tourism.* Cognizant Communication Corporation.

Giuliani, A. Karagöz, A. ve Zencirci, N. (2009). Emmer (Triticumdicoccon) production and market potential in marginalmountainousareas of Turkey. *Mountain Research and Development, 29*(3), 220-229.

Gnoth, J. (1998). Conference report: branding tourism destinations. *Annals of Tourism Research, 25,* 758–760.

Gnoth, J. (2002). Leveraging Export Brands Through A Tourism Destination Brand. *Journal of Brand Management, 9*(4-5), 262-280.

Gökoğlu, A. (1952). *Paphlagonia- gayrimenkul eski eserleri ve arkeolojisi. I.*

Gökovalı, U. (2007). Coğrafi işaretler ve ekonomik etkileri: Türkiye örneği. Atatürk Üniversitesi *İ.İ.B.F. Dergisi, 21*(2), 141-160.

Göktuğ, T. ve Arpa, N. (2015). Korunan alanlar yönetimi bağlamında kayak merkezilerinin fiziksel ve sosyal taşıma kapasitelerinin analizi: Ilgaz Dağı Milli Parkı, Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, *15*(1), 104-119.

Gusenova, D. A. ve Alikhanova, Z. B. (2014). İslam'da maneviyat, turizm ve hac. *İslami Çalışmalar,* (1).

Günay, Z. (2010). Conservationversusregeneration? case of Europeancapital of culture 2010 İstanbul. *European Planning Studies, 18*(8), 1173-1186.

Gündoğdu, G. (2006). *Türk hukukunda coğrafi işaret kavramı ve koruması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Gündüz, Ş. (2010). *Dinin anlam ve değeri içinde: yaşayan dünya dinleri* (3. Baskı). Ş. Gündüz (Ed.). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Gündüz, Y. (2016). *Kültürel miras açısından inanç turizmi: Türkiye örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Güripek, E. (2013). *Turizm destinasyonlarının rekabet gücünün artırılmasında stratejik destinasyon yönetimi: Çeşme Alaçatı destinasyonu üzerine bir uygulama* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Haririzâde, M. K. (t.y.). *Tıbyânu Vesâili'l-hakâik fî BeyânıSelâsili't-tarâik*, II, Süleymaniye Ktp. İbrahim Efendi Bl. No. 431, vr.192-209b.

Hosany, S., Ekinci, Y. ve Uysal, M. (2006). *Destination ımage and destinationpersonality: an application of branding theories to tourism places. Journal of Business Research, 59*, 638-642.

Iccrom (1990). *Definition of cultural heritage, references to documents in history.* Fransa.

Ilıcalı, G. (2005). Coğrafi işaretler, coğrafi işaretlerde denetim ve denetimde akreditasyonun önemi. *36. Dönem Avrupa Birliği Temel Eğitim Programı Semineri*.

IUCN, 2011. About IUCN. What is a ProtectedArea, http://www.iucn.org,

İbret, B. Ü. (2001). Küre'de bakır cevheri üretimi ve bakır madenciliğinin küre ekonomisindeki yeri. *I. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri,* Kastamonu.

İbret, B. Ü. (2005). Türkiye'deki sarımsak tarımı ve taşköprü sarımsağı üzerine coğrafi açıdan bir inceleme. *Marmara Coğrafya Dergisi,* (12).

İbret, Ü., Aydınözü, D. ve Uğurlu, M. (2015). Kastamonu şehrinde kültür ve inanç turizmi. *Marmara coğrafya dergisi*, (32), 239-269.

İçöz, O. (2003). *Seyahat acenteleri ve tur operatörlüğü yönetimi*. Turhan Kitapevi.

http://ilgazdagi.tabiat.gov.tr/.18.03,2021:13:42

İloğlu, N. (2014). *Coğrafi işaretlerin tescili ve denetimi üzerine farklı ülke sistemlerinin incelenmesi ve türkiye uygulaması*. [Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi]. Türk Patent ve Marka Kurumu.

http://www.illeridaresi.gov.tr/ortak_icerik/illeridaresi/ilveilce/Mevct%20%C4%B0ller%20Listesi.pdf 25.01.2021:19:02

https://www.iksirresorttown.com/meshur-kastamonu-cekme-helvasi/24,02,2021:12:25

https://islamansiklopedisi.org.tr/ismail-bey-kulliyesi10,03,2021:14:49

https://islamansiklopedisi.org.tr/nasrullah-camii-ve-kulliyesi10,03,2021:14,58

Kan, M. ve Gülçubuk, B. (2008). Kırsal ekonominin canlanmasında ve yerel sahiplenmede coğrafi işaretler. *Uludağ Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 22*(2), *57-66*.

http://www.kdmp.gov.tr/alt_detay_2.asp?id=2&alt_id= [İndirme Tarihi:27.03.2011]

Kankal, A. (2004). *Türkmen'in kaidesi Kastamonu*. Zafer Matbaası.

Kaplanidou, K. ve Vogt, C. A. (2003). *Destination branding: concept and measurement.* Michigan State University.

Kara, M. (2012). *Buhara Bursa Bosna: şehirler, sufiler, tekkeler*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Karabak, S., Taşçı, R., Ceyhan, V., Özbek, K. ve Arslan, H. Y. (2019). İhsangazi tarlalarından soframıza kültür mirası siyez buğdayı. *Toprak Su Dergisi*, 86-93.

Karabaltaoğlu, Ş. (2019) *İnanç turizmi destinasyonlarının yönetimi: Kastamonu Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Karagöz, A. (1996). Agronomicpractices and socioeconomicaspects of emmer and einkorncultivation in Turkey. S. Padulosi, K. Hammer ve J. Heller (Eds.). HulledWheat. *Promoting the Conservation and Use of Underutilized and NeglectedCrops, 4,* 172-177.

Karaman, S. ve Usta, K. (2006). İnanç turizmi açısından iznik ve bir uygulama çalışması.*III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi,* Balıkesir, 473-489.

www.kastamonu.bel.tr/v2/portfolio/osmanli-saray-oteli/10,03,2021:15,26

http://www.kastamonu.gov.tr/konaklar,10,03,2021:15:57

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63827/cografya.html30,01,2021:16,25

https://kastamonu.ktb.gov.tr/01,02,2021:13,24

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93963/seyh-saban-i-veli kulliyesi.html10,03,2021:14,03

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-171386/kultur-turizmi.html10,03,2021:14,55

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93950/etnografya-muzesi.html10,03,2021:15,12

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93949/arkeoloji-muzesi.html10,03,20201:15,21

www.kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93964/mahmutbey-camii.html10,03,2021:15,33

http://www.kastamonukultur.gov.tr/yazdir?BA7A71B08DFAD1FB433DBCCADE0A6F36#:~:text=Kaya%20Mezarlar%C4%B1%3A%20Kalekap%C4%B1%20Kaya%20Mezar%C4%B1,M.%C3%96.10,032021:15,3696

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63867/tarihi-evler-ve-konaklar.html.10,03,2021:15:51,

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-95886/benli-sultan.html11,03,2021,14:36

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-170901/somut-olmayan-kulturel_miras_degerlerimiz.html:15 ,03,2021:10:19

https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-172466/kastamonu-isminin-efsanesi.html15,03,2021:13,42

Kaya, H. (1996). *İnanç turizmi*. F. Özsan Matbaacılık.

Kızıltepe, H. (2005). *Türk coğrafi işaretler mevzuatı, AB mevzuatı ile mukayesesi ve bazı önemli ülkelerdeki coğrafi işaret mevzuatı* [Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi]. Türk Patent ve Marka Kurumu.

Koç, Z. (2008). *Taşınmaz kültürel miras yönetimi ve mali teşvikler.* Kültürel Sanatsal ve Tarihi Yayınlar, İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Kola, O., Altan, A. ve Konuşkan, D. (2008). Çekme helva üretimi. *Türkiye, 10,* 411-414.

Kozak, M. (2002). Destination Benchmarking. *Annals of Tourism Research, 29*(2), 497-520.

Kozak, M. (2003). A critical review of approaches to measure satisfaction with tourist destinations. *Tourism Analysis, 5,* 191–196.

Kozak, M. (2003). Measuring Tourist Satisfaction with Multiple Destination Attributes. *Tourism Analysis, 7*(3), 229–240.

Kozak, M. A. (19999. Turizm endüstrisi. A. A. Bir (Ed.). *Genel turizm bilgisi*. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 938.

Kozak, M. ve Sarı, Y. (2005). Turizm pazarlamasına internetin etkisi: destinasyon web siteleri için bir model önerisi. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, 9*, 248-271.

Kozak, N. (2006). *Turizm pazarlaması.* Detay Yayıncılık.

Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2006). *Genel turizm.* Detay Yayıncılık.

Kozak, R. (2003). Turistik çekim merkezi olarak türkiye imajı: iki asya-pasifik ülkesi (Avustralya ve Yeni Zelanda), seyahat aracıları temsilcileri üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 14*(2), 141- 149.

https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kastamonu/gezilecekyer/saat-kules52873510,03,2021:13,30

https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kastamonu/gezilecekyer/munre-medreses-el-sanatlari-carsisi10,03,2021:15,00

www.ktu.edu.tr/dosyalar/15_01_01_b59e2.pdf18,03,2021.15:39

Kuvan, Y. (1999). Korunan alan yönetiminin genel esasları ile ülkemizdeki ve Bolu yöresindeki korunan alanların bir değerlendirmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 49,* 65-79.

Kuvan, Y. (2005). Korunan alan yönetiminde etkinliğin önemi ve değerlendirilmesi. *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu,* 8-10 Eylül 2005, Isparta, 81-89.

Leiesen, B. (2000). Image sementation: the case of a tourism destination. *Journal of Services Marketing, 15*(9) 51.

Leiper, N. (1990). Tourist attraction system. *Annals of Tourism Reserach, 17,* 367–384.

https://lezzetler.com/sarim-burmasi-kastamonu-tarif-149790.17,03,2021:11:41

https://lezzetler.com/malak-tatlisi-cide-kastamonu-vt108611:17,03,2021:13:52

Middleton, T. C. V. ve Clarke, J. (2001). *Marketing in Travel and Tourism.* Butterworth-Heinmann.

Miles, R. E. ve Snow, C. C. (1978). *Organizational Strategy, Structure, and Process.* McGraw-Hill.

Morgan, Nigel ve Pritchard, A. (2002). *Destination branding- creating the unique destination proposition.* Elsevier Science Ltd. Butterworth-Heinmann.

Oğuz, S. (2016). *Gastronomi turizminde stratejik gelişme: doğu akdeniz bölgesi perspektifi.* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Mersin Üniversitesi.

Oğuz, Z. (2016). *Yerel değerlerin turizm ürününe dönüştürülmesinde coğrafi işaretlerin kullanımı: Siirt ili örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi.

Okuyucu, A. (2011). *Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik bir araştırma.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Oraman, Y. (2015). Türkiye'de coğrafi işaretli ürünler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(1), 76-85.

https://ortohum.ogm.gov.tr/Sayfalar/Tohum-Kaynaklari-Basmuhendisligi.aspx#:~:text=Tohum%20Me%C5%9Fcereleri%3A%20Bulundu%C

4%9Fu%20ekosistemde%20ekonomik,bir%20silvik%C3%BClt%C3%BCr%20plan%C4%B1yla%20i%C5%9Fletilen%20me%C5%9Fcerelerdir18,03,2021:15.33

Ozanoğlu, İ. (1966). *Kastamonu'nun yetiştirdiği meşhur adamlar: Candaroğulları (İsmail Bey)*. Doğrusöz Matbaası.

Ozanoğlu, İ.,(1967). *Şaban-ı Veli menakıbı*.

Öter, Z. ve Özdoğan, Osman N. (2005). Kültür amaçlı seyahat eden turistlerde destinasyon imajı: selçuk-efes örneği. *Anatolia: Turizm Arastırmaları Dergisi, 16*(2), 127–138.

Özkarcı, M. (1992). *Candaroğulları Beyliği mimari eserleri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

https://pgm.ktb.gov.tr/TR-137200/turizm-destinasyonu-nedir.html12,05,2021,15,07

Palmer, R. (2004). *Europeancities and capital of culture part I.* Palmer-Rae Associates.

Papathanassis, A. (2011). *The longtail of tourism: holiday niches and their impact on mainstream tourism.* GablerVerlag.

Pike, S. (2008). *Destination marketing – an integrated marketing communicationapproach*. Butterworth-Heinemann.

Poyraz, H. (2019). *Kastamonu destinasyonunun pazarlanması: Arap turizm pazarı örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Richards, G. ve Palmer, R. (2010). *Eventfulcities: cultural management and urban revitalisation.* Butterworth-Heinemann.

Rumina, R. ve Kishwar, P. (2010). *Introduction to cultural studies.* Himalaya Puslishing House.

https://rotasizgezgin.net/kastamonu-mesire-alanlari-listesi-hangisinde-kamp yapilir/18,03,2021.15:58

Saçlı, Ç. ve Avcıkurt, C. (2018). Destinasyon tercihinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin önemi: uluslararası kültür turistleri üzerine bir uygulama. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 2*(4), 1-13.

Sezgin, O. M. (1995). *Genel turizm.* Tubitay Yayınları.

Sormaz, Ü., Bozkurt, S. ve Sevinç, E. K. (2018). Coğrafi işaretleme. F. Nizamlıoğlu (Ed.). *Gastronomide güncel konular*. Billur Yayınevi.

Soysaldı, A. ve Şavkar, Ö. G. F. (2019). Kastamonu yazma ustası Celal Yağcıoğlu. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* (22), 87-114.

Su, Y. W. ve Lin, H. L. (2014). Analysis of international tourist arrivals world wide: the role of world heritage sites. *Tourism Management, 40,* 46-58.

Şahin, A. (2007). Turizm sektöründe bölgesel markalaşma stratejileri, sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmede turizm sektörü sektörel stratejiler ve uygulamalar. *Sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmede turizm sektörü sektörel stratejiler ve uygulamalar (s. 527-535).* Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Dernegi (URAK) Yayınları.

Şahin, N. ve Morçöl, E. (1987). Kastamonu İsmail Bey Külliyesi rölövesi. *Rölöve ve Restorasyon Dergisi*, (6), 31-58.

http://sehitserifebacitabiatparki.com/.18.03.2021:14,03

Şen, G. ve Buğday, S. E. (2015). Kastamonu İlinde çeşitli statülerde koruma ve kullanma amaçlı belirlenmiş alanlar. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 15*(2), 214-230.

Şentürk, A. (2012). *UNESCO dünya miras listesinde yer almanın, ülke kültürel miras koruma politikalarına etkileri üzerine bir değerlendirme* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.

Taban, S., Çıkılı, Y., Kebeci, F., Sezer, S., Konuşkan, R., Taban, N., Çevik, N. ve Topoğlu, E. (2005) Taşköprü yöresinde sarımsak tarımı yapılan toprakların potasyum durumuve potasyumlu gübrelemenin sarımsakta verim üzerine etkisi. *Tarımda Potasyumun Yeri ve Önemi Çalıştayı Bildirileri,* 03-04 Ekim 2005, Eskişehir, 54-61.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI. http://www.kultur.gov.tr/TR,24295/kultur.html., (Erişim Tarihi:13Aralık 2014).

https://www.tarimorman.gov.tr/.18.03,2021:15:27

Taş, B. (2006). Tosya ilçesinde jeomorfolojik birimlerin arazi kullanımı üzerine etkileri. *Coğrafi Bilimler Dergisi, 4*(1), 43-66.

Taş, M. (2015). *İnanç turizmi kapsamında umre seyahatlerine katılan müşterilerin memnuniyeti üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

http://www.taskopru.gov.tr/pompeipolis-antik-kenti.10,03,2021:15:48

Tatcı, M. (2012). *Hazret-i Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Şabaniyye*. H Yayınları.

Tatcı, M. (2018). *Hz. Pir ve Şeyh Şaban-ı Veli kitabı*. H. Yayınları.

Temizel, G. ve Attar, M. (2015). Faith tourism potential of Konya in terms of Christiansacredsites. *European Scientific Journal, 127.*

Tepe, S. (2008). *Coğrafi işaretlerin ekonomik etkileri*. T.C. Türk Patent ve Marka Kurumu Markalar Dairesi Başkanlığı.

Timothy, D. J. (2011). *Cultural heritage and tourism: an introduction*. Cahnnel View Publications.

Timur, M. N., Çevik, S. ve Kıcır, G. K. (2014). Etkinlik turizmi: kültür başkenti etkinliklerinin başarı unsurları üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergsi*, (3), 56-83.

Tinsley, R. ve Lynch, P. (2001). Small tourism business networks and destination development. *International Journal of Hospitality Management, 20*(4), 367-378.

Tokay, S. (2015). *Profesyonel turist rehberlerinin türkiye imajını algılamalarındaki değişim* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Toskay, T. (1989). *Turizm, turizm olayına genel yaklaşım.* (Üçüncü Basım). Der Yayınları.

Tosunoğlu, A. (1993). *Tapu tahrir defterlerine göre xvı. Yüzyılda kastamonu sancağı* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Turgut, E. (1958). *Kastamonu'da İsmail Bey Külliyesi* [Yayımlanmamış Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

https://www.turksoy.org/.19,03,2021:13:52

Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.trErişim Tarihi: 06.01.2017

Türk Patent ve Marka Kurumu. (2012). *Marka ve coğrafi işaret başvurularının hazırlanması, marka ve coğrafi işaret işlemleri ile ilgili bilgiler ve gerekli belgeler*. TPK Yayınları.

Türk Patent ve Marka Kurumu. (2018). *Coğrafi işaretler*. Türk Patent ve Marka Kurumu Yayın Grubu.

Türkay, O. ve Akyurt, H. (2007). Turizm bölgesi imajının yönetilmesi: Türkiye turizm bölgeleri açısından sorunlar ve çözüm açısından kritik noktalar. *Ulusal Türkiye Turizm Kongresi*, 07–08 Eylül 2007, 109-125.

Türker, N. ve Çetinkaya, A. (2009). *Batı Karadeniz bölümü eko turizm potansiyeli.* Detay Yayıncılık.

Unesco. (1972), Paris, The ConventionConcerning The Protection Of The World Cultural And Natural Heritage, Paris, Http://Portal.Unesco.Org/En. (15.03.12).

https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO%C4%B0nsanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsil%C3%AE-Listesi 25.01.2021:17.36

https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi 25,01,2021:17,29

UNWTO, 2010. http://www2.unwto.org/publication/unwto-annual-report-2010. Erişim tarihi: 19.02.2017

Usta, K. M. (2005). *İnanç turizmi potansiyeli açısından İznik'in değerlendirilmesi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Balıkesir Üniversitesi.

Uygur, S. M. ve Çelik, A. (2009). Etkinlik turizminin destinasyon pazarlaması üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılmasına yönelik olarak İstanbul ilinde bir uygulama. *10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı,* Ankara, 89.

https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_D%C3%BCnyas%C4%B1_K%C3%BClt%C3%BCr_Ba%C5%9Fkenti26,01,2021:16,34

Van der Wagen, L. (2005). *Eventmanagement for tourism, cultural, business and sportingevents* (2. baskı). Pearson Education Australia.

Yakupoğlu, C. (2009). Kuzeybatı Anadolu'nun sosyo-ekonomik tarihi. Gazi Kitapevi.

Yaman, Z. (2003). *Kastamonu 2003 turizm envanteri gezi rehberi.*

Yaman, T. M. (1935). *Kastamonu, 15. asrın sonlarına kadar, I.*

Yavuz, C. (2004). Turistik arz potansiyelinin pazarlanmasında sivil toplum örgütlerinin rolü. *I. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi,* 15–16 Nisan, Balıkesir.

Yavuz, M. C. (2007). *Uluslararası destinasyon markası oluşturulmasında kimlik geliştirme süreci: Adana örneği.* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Yavuz, M. C. ve Solmaz, F. K. (2007). Hızla değişen dünyada türkiye'nin turizm tanıtımı ve örgütlenme modeli nasıl olmalı? *Mehmet Kemal Dedeman Proje Yarışması İkincilik Ödülü.*

Yeşiltaş, M. (Ed.). (2013). *Destinasyon yönetimi.* T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.

http://yesilyuva.tabiat.gov.tr/.18,03,2021:14,05

Yılmaz, M. Y., Türkben, M., Kavasoğlu, S., Teke, Ö. ve Arkın, H. (2011). *İl il Türkiye atlası.* Doğan Ofset Matbaacılık ve Yayıncılık.

Yönet Eren, F. (2018). *Coğrafi işaret ile tescilli ürünlerin gastronomik destinasyonlara etkisi: Kapadokya Bölgesi'nde bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Yücel, Y. (1980). *Çobanoğulları Candaroğulları Beylikleri*.

Yükselen, C. (2003). *Pazarlama İlkeleri Yönetimi* (2. Baskı). Detay Yayıncılık.

EKLER

EK-A Anket Formu

DEĞERLİ KATILIMCI;

Bu anket Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilim Ensititüsü Tarafından Yürütülen *''Turizm Destinasyonlarının ve İnanç Turizminin Geliştirilmesinde Etkili Olan Unsurların Tespiti Kastamonu Örneği''adlı Yüksek Lisans Tez Çalışması İçin Yapılmaktadır.* Sizlerden Edinilecek Bilgiler Tamamen Bilimsel Amaçlı Kullanılacak ve Gizli Kalacaktır. Katkılarınız Bizim İçin Önemlidir. Şimdiden Değerli Katkılarınızdan Dolayı Teşekkür Ederim Saygılarımla

RAVZANUR DOĞAN

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
İnanç Turizmi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman: Dr. Öğrt. Üyesi. Muharrem AVCI

Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi
Turizm Rehberliği Bölümü

1. Bölüm Demografik Özellikler

1.Cinsiyetiniz? Kadın ( ) Erkek ( )

2.Yaşınız?

() 15 – 24 () 25 – 34 () 35 – 44 () 45 – 54 () 55 – 64 () 65 üstü

3.Aylık Gelir Düzeyiniz?

( ) 2.100 TL'den az ( ) 2.200 TL – 2.900 TL ( ) 2.900 TL – 3.900 TL ( ) 4.000 TL – 4.999 TL ( ) 5.000 TL'den fazla

4.Eğitim Durmunuz ?
( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

5.Kastamonuda Kaç Yıldır Yaşıyorsunuz?
( ) Doğuma Büyüme ( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 Yıl ( ) 6-9 yıl ( ) 10 yıl ve üstü

6.Mesleğiniz?.....

2.Bölüm: *'Turizm Destinasyonlarının Gelişmesinde Coğrafi İşaretli Ürünler, Korunan Alanlar, Kültürel Miras ve Uluslararası Kültür Başkenti Olmanın Etkisinin Ölçülmesi /Kastamonu Örneği''adlı soruları Lütfen Cevaplayınız.*

Soru No	*'Turizm Destinasyonlarının Gelişmesinde Coğrafi İşaretli Ürünler, Korunan Alanlar, Kültürel Miras ve Uluslararası Kültür Başkenti Olmanın Etkisinin Ölçülmesi /Kastamonu Örneği''*	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle**
1	Kastamonu İlinin Turizm Destinasyonu oldukça gelişmiştir.					
2	Kastamonuda tatil yapmak için gerekli turizm destinasyonu mevcuttur.					
3	Kültürel ve Doğal Zenginlikler destinasyon bakımından Kastamonu İline ayrı bir imaj katmaktadır.					
4	İnanç Turizmi Destinasyonu denilince akla ilk gelen şehir Kastamonudur.					
5	Turizm Destinasyonları incelendiğinde Kastamonu İlinin turizm destinasyonu yetersizdir.					
6	Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilmek Kastamonu İline prestij katmıştır.					

7	Kastamonu ilinin Kültür Başkenti ilan edildiğinde gerçekleştirilen organizasyonlar yeterlidir.					
8	Kültür Başkenti sıfatı turizm açısından Kastamonuya katkı sağlamıştır.					
9	Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak yapılan tanıtımlar Turizm Destinasyonu boyutundan yetersiz kalmıştır					
10	Kültür Başkenti ününü taşımak için Kastamonu İli için oldukça önemlidir					
11	Coğrafi İşaretli Ürünler Kastamonu İlinin tanıtımında büyük önem taşımaktadır.					
12	Kastamonudaki Coğrafi tescilli ürünler ildeki Gastronomi Turizminin gelişmesinde büyük öneme sahiptir.					
13	Tescilli ürünler diğer illere destinasyon rekabeti sağlamak açısından değerlidir.					
14	İnanç Turizmi Kastamonu İli için önemli bir turizm türüdür					
15	Yerli Halkın hem tarım faaliyeti göstermesine hem de turizm faaliyetlerinin paydaşı olmasına olanak sağlar.					
16	Kastamonun coğrafi ürünlerin tanıtımı yeterince yapılmaktadır.					
17	Kastamonuda Korunması gereken alanlara gerekli önem verilmektedir.					
18	Milli parklar Kastamonu Yönetimi tarafından korunmaktadır.					

19	İnanç turizmi kapsamında ziyaret yerleri korunan alanlar kapsamındadır.					
20	Korunan alanların Kastamonu Destinasyonundaki payı büyüktür.					
21	Korunan Alanlar Doğa Turizmi Açısından büyük öneme sahip olan yerlerdir.					
22	Doğal Güzelliklerin Korunma altında olması gereklidir.					
23	Destinasyon açısından Kastamonu ili için İnanç turizmi oldukça önemli bir alternatif turizm türüdür.					
24	Kastamonu Kültür Turizmi Destinasyonu açısından oldukça gelişmiştir.					
25	Kültürel Mirasları korumak tanıtımını yapmak Kastamonu İline turistik destinasyon bakımından prestij kazandırmaktadır.					
26	Kastamonu Unesco Dünya Miras Listesinde olması gereken bir şehirdir.					
27	Kastamonu Kültürel Mirasları Diğer illerdeki destinasyonlara rakiptir					
28	Kastamonu İnanç turizminin kültürel açıdan da önemli sayıldığı bir şehirdir.					
29	Yerel halkta Kastamonudaki kültürel mirasları korumakta ve sahip çıkmaktadırlar.					
30	Kültürel miras açısından inanç turizminin bir değeri yoktur.					

ANKETE KATILDIĞINIZ VE VAKİT AYIRDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.

EK-B Görüşme Formu

DEĞERLİ KATILIMCI;

Yapacak Olduğunuz Görüşme Formu Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilim Ensititüsü Tarafından Yürütülen *'Turizm Destinasyonlarının Gelişmesinde Coğrafi İşaretli Ürünler, Korunan Alanlar, Kültürel Miras ve Uluslararası Kültür Başkenti Olmanın Etkisinin Ölçülmesi /Kastamonu Örneği'adlı Yüksek Lisans Tez Çalışması İçin Yapılmaktadır.* Sizlerden Edinilecek Bilgiler Tamamen Bilimsel Amaçlı Kullanılacak ve Gizli Kalacaktır. Katkılarınız Bizim İçin Önemlidir. Şimdiden Değerli Katkılarınızdan Dolayı Teşekkür Ederim Saygılarımla

RAVZANUR DOĞAN

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
İnanç Turizmi Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI

Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi
Turizm Rehberliği Bölümü

1. Bölüm Demografik Özellikler

1.Cinsiyetiniz ?

Kadın ( ) Erkek ( )

2.Yaşınız ?

( ) 15 – 24 ( ) 25 – 34 ( ) 35 – 44 ( ) 45 – 54 ( ) 55 – 64 ( ) 65 üstü

3.Aylık Gelir Düzeyiniz ?

( ) 2.100 TL'den az ( ) 2.200 TL – 2.900 TL ( ) 2.900 TL – 3.900 TL ( ) 4.000 TL – 4.999 TL ( ) 5.000 TL'den fazla

4.Eğitim Durmunuz ?
( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

5.Kastamonuda Kaç Yıldır Yaşıyorsunuz?
( ) Doğuma Büyüme ( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 Yıl ( ) 6-9 yıl ( ) 10 yıl ve üstü

6.Mesleğiniz?.....

2.Bölüm *'Turizm Destinasyonlarının Gelişmesinde Coğrafi İşaretli Ürünler, Korunan Alanlar, Kültürel Miras ve Uluslararası Kültür Başkenti Olmanın Etkisinin Ölçülmesi /Kastamonu Örneği''adlı soruları Lütfen Cevaplayınız.*

1. Kastamonu'daki Turizm Destinasyonları nelerdir ve Kastamonudaki Turizm Destinasyonlarını Kastamonu Turizmi Açısından yeterli buluyormusunuz?

2. Turizm Paydaşlarının Kastamonu İlinin tanıtımında turizm destinasyonunu geliştirmek amacı ile katkı sağlandığını düşünüyormusunuz?

3. İlimizdeki Coğrafi Tescilli Ürünleri ve Coğrafi İşaret almaya aday olan ürünler hakkında bilginiz varmı ayrıca bu hususta İlin Reklamının iyi yapıldığını düşünüyor'musunuz?

4. Coğrafi Ürünlerin Turistlere Temini Konusunda üretici yerli halktan destek alınıyormu alınıyorsa Turizm Destinasyonu açısından nasıl bir önem sağlıyor?

5. Kastamonuda'ki koruma altında olan alanlar sizce yeterlimidir? Korunma alanına dahil olması gereken alanlar varmıdır?

6. Korunan alanlarla ilgili olan düşünce ve önerileriniz nelerdir?

7. Kültürel Mirası korumak, tanıtmak ve Turizim Destinasyonuna katkı sağlamak amacı ile Kastamonudaki kültürel miraslara gerekli önemin verildiğini düşünüyor'musunuz? Lütfen açıklayınız?

8. Kastamonudaki Kültürüler Miraslara Gerekli korunmanın sağlandığını ve tanıtımının yapıldığını düşünüyormusunuz? Kültürel miras hakkındaki düşünce ve Önerileriniz nelerdir?

9. Uluslararsı Kültür Başkenti olmanın Kastamonuya sağladığı katkılar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

10. 2018 Kültür Başkenti olan Kastamonun Turizm Destinasyonuna katkı sağladığını düşünüyormusunuz? Ayrıca yapılan organizsayonlar ve faaliyetler İlin tanıtımı açısından yeterli olmuşmudur?

11. Kastamonu ilinin İnanç turizmi açısından potansiyelinin olması sizce önemlimidir ve şehire bir katkısı varmıdır?

12. İnanç turizmi turizm destinasyonu göz önünde bulundurularak Kastamonuda yeteri düzeyde ilerletildiğini ve değerleştirildiğini düşünüyormsunuz? Neden?

13. İnanç turizminin ülkemize ve ilimize kattığı değer ve ekonomik destek hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

14. Destinasyon unsuru olarak İnanç turizminden bahsedilebilirmi?

15. İnanç Turizminin Kastamonu ili ve Kastamonu halkı için önemi ve yeri nedir bu konuda hakkında neler söyleyebilirsiniz?

GÖRÜŞME FORMUMUZU CEVAPLADIĞINIZ VE VAKİT AYIRDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.